

Altink-affaire II

Onderzoek t.b.v. Het Reitdiep en
Heuvellandschap

DEEL V

2003-2020

Groningen, maart 2021

De eerste maatschappelijke missie van Johan Meijering

Colofon

ISBN: 978 90 8314704 8
2021
© 2021 Johan Meijering

Samenstelling: Drs. J.L. Meijering

Deze publicatie is tot stand gekomen onder auspiciën van de Johan Meijering Stichting.

Inhoudelijke verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid ligt bij de auteur/samensteller.

Deze heeft alle mogelijke moeite gedaan om rechthebbenden van copyright/beeldrecht te achterhalen.

Vormgeving: Elzo Smid Ontwerp

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in geautomatiseerde gegevensbestanden en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm op op welke wijze dan ook, zonder voorafgaand schriftelijke toestemming van de auteur/samensteller.

Type- en zetfouten voorbehouden.

Deze publicatie is tot stand gekomen onder auspiciën van de Stichting Johan Meijering, die op 9 november 2017 in Groningen is opgericht. De stichting beheert het Cultureel Erfgoed van drs. Johannes Lourens Meijering, geboren te Kampen op 19 maart 1947, wonende te Groningen. Het levenswerk van Johan Meijering beslaat een tijdsbestek van 1964 t/m 2019 en bestaat uit negen uiteenlopende projecten op cultureel en maatschappelijk gebied.

De stichting heeft ten doel:

- a het bijeenbrengen en behouden van alle zaken die betrekking hebben op het immaterieel en cultureel erfgoed van Johan Meijering en/of aan hem gerelateerde onderwerpen;
- b het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door:

- a het onderhouden, in stand houden en exploiteren van de website: www.johanmeijeringstichting.nl;
- b het publiceren of doen publiceren over Johan Meijering dan wel zijn ideeën, visies en overtuigingen;
- c het opsporen en registreren en het zo mogelijk in eigendom, bezit of bewaring verkrijgen van voorwerpen, documenten en afbeeldingen, die voor genoemd erfgoed van Johan Meijering van historische betekenis zijn;
- d het uitgeven en publiceren van artikelen en nieuwsberichten over de ideeën, visies en overtuigingen van Johan Meijering;
- e het waarborgen van de continuïteit van al het voorgaande en het zijn van een veilige bewaarplaats voor alle zaken die Johan Meijering aangaan, waaronder publicaties, boeken, foto-, beeld- en archiefmateriaal, en alle andere wettige middelen.

Cultureel erfgoed

Op 25 november 2014 zijn diverse culturele activiteiten van Johan Meijering in de periode 1964–2020 door het Regionaal Historisch Centrum ‘De Groninger Archieven’ erkend als cultureel erfgoed. De archieven van Dansclub Kuifje ’64 en International Police Association (IPA) in de periode Leeuwarden én in de periode Groningen: Kijkbungalow Minerva, Kunst & Kunst, Kunsthuis De Permanente, stichting La Pasi3n, stichting Do, Altink Affaire II (kunstvervalsingszaak De Groninger Ploeg), La Nueva Pasi3n, stichting ‘Staakt het Vuren’ en ‘Forum Groningen’ zijn door Meijering aan dit historisch centrum geschonken. De archieven van al deze projecten zullen worden overgedragen en ondergebracht bij de ‘Groninger Archieven’ in het ‘Archief Johan Meijering’. (19-03-1947). Ook het archief van de ouders van Johan Meijering, Willem Meijering (Zuidlaren, 23 februari 1919 Doetinchem, 13 juni 2004) en Dina Meijering-van Gelder (Beilen 17-09-1920 Roosendaal 01-06-1998) zijn door de erfgenamen in 2020 geschonken aan de ‘Groninger Archieven’ en zullen volgens de collectiebeheerder particuliere archieven op 7 mei 2020 eveneens worden opgenomen in het ‘Archief Johan Meijering’.

Inhoud

Voorwoord	1
Inleiding	2
Het Reitdiep, 'J. Altink'	3
11-01 Herkomst	21
11-02 Imitatie	25
11-03 Overeenkomsten	31
11-04 Waterpartijen	39
11-05 Afwijkende signaturen	45
11-06 Tweeluik	62
11-07 Bomen	68
11-08 Vergelijking	76
11-09 Valse namen	93
11-10 Niet traceerbaar	98
11-11 Vergelijkingen	103
11-12 Eindconclusies	106
Heuvelandschap, 'J. Altink'	109
12-01 Vals verklaard	123
12-02 Herkomst	133
12-03 Imitatie	136
12-04 Tweeluik	144
12-05 Signatuur	150
12-06 Datering	158
12-07 Overeenkomsten	169
12-08 Afwijkende signaturen	175
12-09 Niet traceerbaar	190
12-10 Vergelijkingen	275
12-11 Eindconclusies	278
Conclusies omstreden schilderijen	281
Het Reitdiep, 'J. Altink'	
Heuvelandschap, 'J. Altink'	
Commissie ter bestrijding valse kunst	296
Biografieën Jan Altink en Johan Dijkstra	298
Misdaadroman Zwaneveld-tragedie	329
Twee perspublicaties 2011 over misdaadroman	
'De mysterieuze Zwaneveld-tragedie' door Johan van Wijk	
Curriculum Vitae Johan Meijering	332
Verschenen boeken	338

Voorwoord

Als voorzitter van de op 9 november 2017 opgerichte Johan Meijering Stichting voel ik mij vereerd om deze eerste publicatie van onze Stichting te presenteren.

Het bestuur heeft de intentie de komende jaren een aantal publicaties uit te geven onder auspiciën van de Stichting.

De Stichting tracht haar doel te verwezenlijken onder meer door ‘het uitgeven van artikelen en nieuwsberichten over de ideeën, visies en overtuigingen van Johan Meijering, geboren in Kampen op 19 maart 1947’.

Vanaf 1991 werd de Nederlandse cultuur geconfronteerd met kunstvervalsingen op grote schaal van werken van de Groninger Ploeg. Dit is bekend geworden onder de namen Altink Affaire I (1991-1995) en Altink Affaire II (vanaf 2003). Deze zullen in twee afzonderlijke publicaties nader worden belicht.

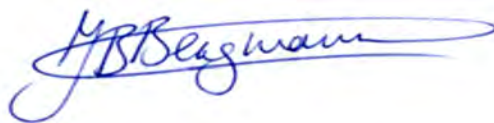
In het deel Perspublicaties zijn artikelen opgenomen aangaande de Altink Affaire II, periode 2003-2014. Op het moment van dit schrijven zijn gedurende deze periode diverse rechtszaken over de valse kunst gevoerd.

De originele documenten en deze digitale publicatie zullen worden overgedragen aan het Regionaal Historisch Centrum de Groninger Archieven in Groningen, als onderdeel van een ‘Cultureel testament’ registratienummers 2020.009 d.d. 22-01-2020 en 2021.075 d.d. 12-07-2021.

Het bestuur hoopt dat er van overheidswege maatregelen worden getroffen om de valse kunst aan banden te leggen. Onze stichting heeft in deze maatschappelijke discussie haar rol meegespeeld. Ook in de toekomst zal het bestuur deze ontwikkelingen nauwgezet blijven volgen.

Valse kunst kan in een volwassen maatschappij niet geaccepteerd worden!

Namens het bestuur van de Johan Meijering Stichting,

Drs. Benn Bergmann, voorzitter
Groningen, 19 maart 2021

Inleiding

Door het vervalsen van kunst dan wel de handel in valse kunst worden de Nederlandse culturele erfgoederen, waaronder die van de kunstkring 'De Groninger Ploeg' ernstig bedreigd. Johan Meijering is hiertegen in actie gekomen.

Naar aanleiding van een persoonlijke ervaring begon hij een soloactie en streed in de periode van 2003 - 2020 met steun van een aantal sympathisanten tegen het vervalsen van kunst, de handel en het verhandelen van valse kunst en de verloedering in de Nederlandse kunstwereld, in het bijzonder die van de kunstkring 'De Groninger Ploeg'. De eerste van in totaal drie maatschappelijke missies van oud-politieman, socioloog en voormalig kunstverzamelaar Johan Meijering uit Groningen werd een feit.

Johan Meijering deed een poging tot de oprichting van twee stichtingen 'Oprechte Kunst en 'Echt/Vals', gaf zes publicaties uit over dit onderwerp en hield op 18 januari 2007 in Amsterdam een voordracht op het symposium 'Echt/Vals', een lezing op 5 november 2016 over 'De Groninger Ploeg' in het zilvermuseum Appingedam, organiseerde diverse kunst- manifestaties en opende vele tentoonstellingen.

Hij deed jarenlang diepgaand onderzoek over kunstvervalsingen en de handel in valse kunst.

Het fenomeen kunstvervalsingen werd op de kaart gezet en krijgt inmiddels jarenlang nationale en internationale aandacht in de media en resulteerde onder meer in een terugkerend internationaal congres in Den Haag.

Anno 2021, achttien jaar na het eerste maatschappelijke initiatief van Johan Meijering zijn de veranderingen op het gebied van kunstvervalsingen duidelijk merkbaar en zichtbaar in onze Nederlandse samenleving.

Het Reitdiep

‘J. Altink’

Onderzoeksverslag 11

Schilderij 'Het Reitdiep'

Onderwerp:

Rechtszaak: Meijering/Van Loenen
Eiser: Drs. J.L. Meijering
Gedaagden: Echtpaar Van Loenen
Transacties: Vijf 'Ploegschilderijen'
Zaaknummer: 107.002.669/01

[Hoger beroep](#) bij het Gerechtshof in [Leeuwarden](#)

Woensdag 16 juni 2010

Aanvang 10.00 uur

Sector Civiel

Verslag van:

Drs. Johan L. Meijering
Ebbingedwinger 9
9712 MA Groningen

Tel. 050-3118888 06-53728157

www.johanmeijering.com

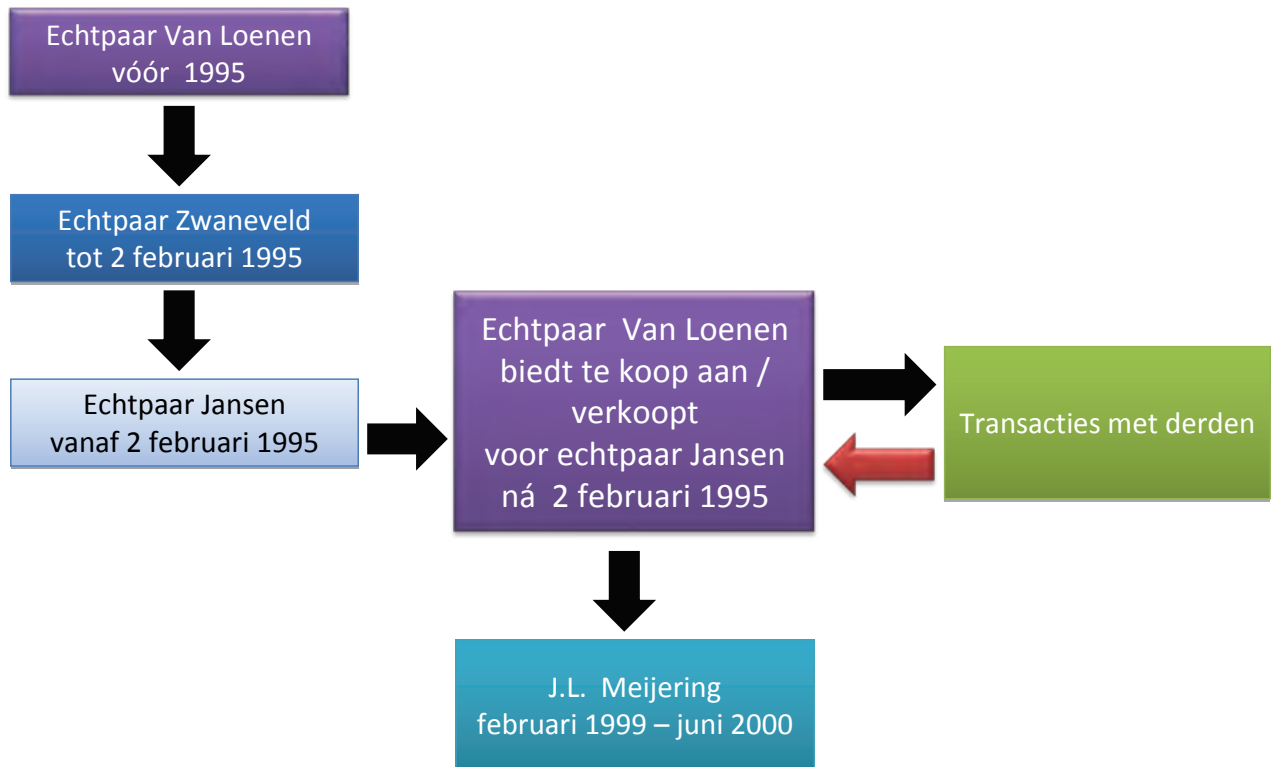
email: johanmeijering@home.nl

Groningen, juni 2010

- 01 Schilderij 'Het Reitdiep' ('Huizen met een bruggetje aan vliet')
Gesigneerd rechts onder: 'JAltink'
60 x 74 cm

Hoofdoverzicht - chronologisch overzicht transacties schilderijen

Transacties schilderij 'Het Reitdiep'

Schilderij uit de 'ALTINK-AFFAIRE I' (1991 t/m 1995)

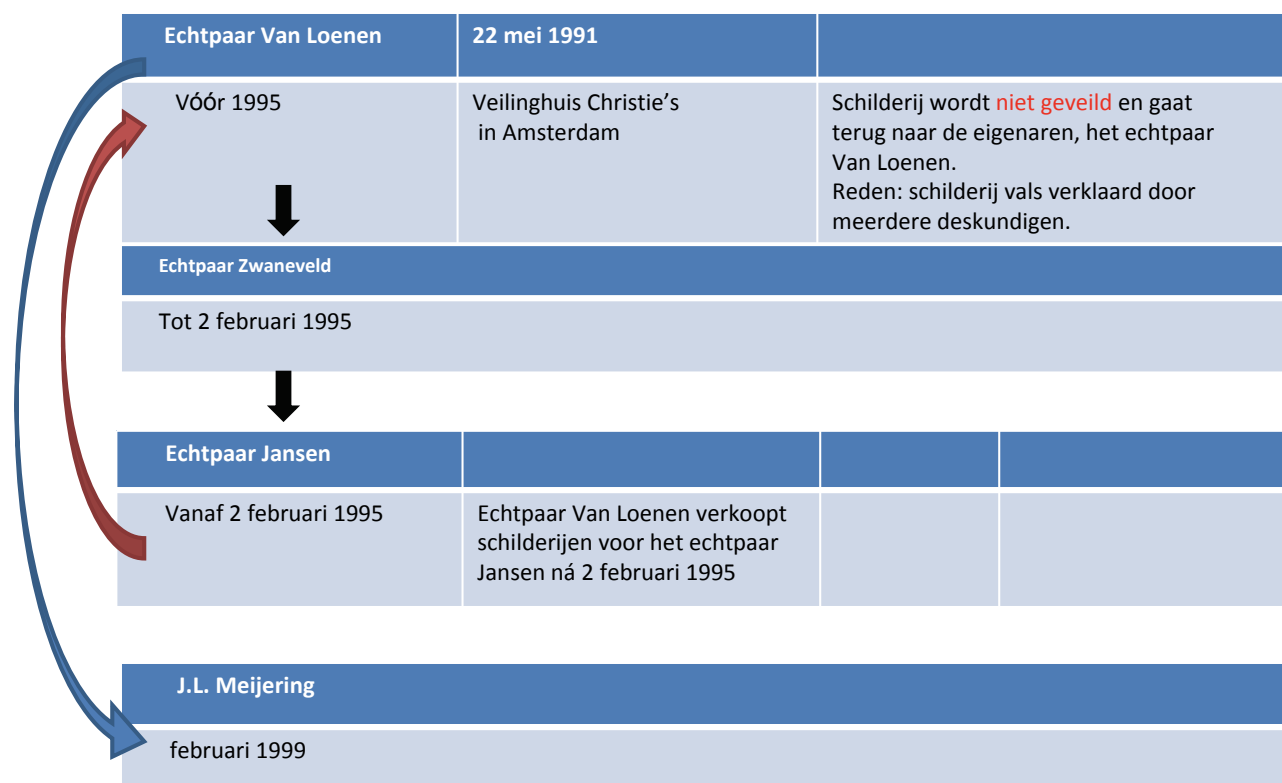
Schilderijen door Meijering gekocht van echtpaar Van Loenen	22 mei 1991 Veilinghuis Christie's Amsterdam haalt schilderij 'Het Reitdiep' (vermeld onder no. 326 in de veilingcatalogus) uit de veiling omdat het vals werd verklaard door deskundigen	27 mei 1991 Veilinghuis Auctioneers J.P.Glerum Den Haag haalt schilderij 'Heuvelandschap' (vermeld onder no. 3 in de veilingcatalogus) uit de veiling omdat het vals werd verklaard door deskundigen	2 aug. 1993 Voorlopig onder voorwaarden afgegeven en ingetrokken taxatierapport uitsluitend t.b.v. een verzekering door makelaar/taxateur Auke Van der Werff	10 febr.1994 Publicatie Nieuwsblad van het Noorden, pagina 1 en 6 "Expert: Van Loenen misbruikt taxatierapport"	Februari 1999 Meijering koopt en ontvangt een vervalst taxatierapport d.d. 2 augustus 1993 ***	17 aug. 2005 Van Loenen beticht Meijering van het vervalsen van taxatierapport van de makelaar/taxateur in 'Conclusie van Antwoord' (pagina 5) aan de Rechtbank te Assen
01 Het Reitdiep	X		X	X	X ***	X

Schematisch overzicht schilderij 'Het Reitdiep'

AANKOOP			HERKOMST volgens echtpaar Van Loenen			
Febr. 1999			Gezegd tegen Christies Kunstveiling	Gezegd tegen koper Meijering	Gezegd tegen koper Meijering	Vermeld in verweerschrift
Meijering koopt			22 mei 1991 no. 326	februari 1999	februari 1999	augustus 2006
Fl. 5.000,--			Gekocht direct van Jan Altink N.B. Pagina 39 Herkomst afgebeeld in veilingcatalogus Christies Amsterdam. * Uit veiling genomen.		Niet besproken	Geen vermelding

VALS-VERKLARINGEN (ervarings)deskundigen	
V = VALS	
V = VALS. Door C. Van Loenen zelf gemaakt	
* = Uit veiling genomen. Vals schilderij	
01 Mevr. C.Zwaneveld- Snippe	V
02 Dhr. H.A.J.M. Overtoom	V
03 Mevr.drs. J.C.Homan Van der Heide	V *
04 Mevr. Renée Smithuis	V
05 Dhr. C. Hofsteenge	V
06 Dhr. A. van der Werff	V
07 Dhr. F.Hessink	V
08 Dr. Han Steenbruggen	V
09 Dhr. J.R.H. van den Hende	V
10 Richard Ter Borg	V
11 Dhr. Sibbele Ongerling	V
12 Dhr. C.Buijsert	V
13 Dhr. F.Buunk	V
14 Mr. Mark H.G.Smit	V
	14 (5)

Schematisch overzicht transacties

'Levensloop'

1	Schilderij vóór 1995 in bezit van echtpaar Van Loenen.
2	Echtpaar Van Loenen verkoopt schilderij vóór 2 februari 1995 aan echtpaar Zwaneveld.
3	Echtpaar Zwaneveld verkoopt schilderij op 2 februari 1995 aan echtpaar Jansen.
4	Echtpaar Van Loenen verkoopt aan J.L. Meijering in februari 1999. Het echtpaar Van Loenen presenteerden zich als eigenaar en verkochten dit schilderij als een authentiek werk.

In dit onderzoeksverslag wordt bewezen:

- Er is sprake van kwade opzet bij de verkoop van dit schilderij. De gedaagden hebben willens en wetens de eisende partij onjuiste inlichtingen verstrekt en essentiële informatie onthouden. In een verstrekt taxatierapport blijkt te zijn geknoeid en dat had (achteraf gezien) nooit verstrekt mogen worden door de gedaagden. **Indien de eiser dit geweten zou hebben, zou hij niet tot aankoop zijn overgegaan.**
- **Aannemelijk kan bovendien worden gemaakt dat C. van Loenen dit schilderij zelf heeft geschilderd.**
- **Algehele consensus kunstwereld**
Binnen de Nederlandse kunstwereld bestaat een **algehele consensus** over dit schilderij: 'Het is niet van de hand van Jan Altink.'
Veertien deskundigen hebben dit schilderij bekeken en komen – onafhankelijk van elkaar – tot één dezelfde conclusie: 'Dit schilderij is niet van de hand van Jan Altink.'
- **Algemene aanname**
Algemeen nemen kunstexperts aan dat dit schilderij gemaakt is door Cor van Loenen. Geraadpleegde deskundigen zijn van mening, de hand en de stijl van C. van Loenen in dit werk te herkennen.
- **Onduidelijkheid over herkomst**
In het verweerschrift van de gedaagden wordt **geen bron van herkomst** genoemd.
- Bij de voorjaarsveiling van veilinghuis Christie's in Amsterdam in 1991 wordt door de inbrengers/ eigenaren, gedaagden beweerd dat dit schilderij rechtstreeks is gekocht bij Jan Altink.
Opmerkelijk is dat de zin in het verweerschrift op pagina 39 – 'Provenance: "Acquired directly from the artist by the present owner" ' – is **verwijderd!**
- Bij de verkooptransactie in februari 1999 vermeldden de gedaagden niet dat dit schilderij gekocht zou zijn rechtstreeks bij de schilder Jan Altink. Dit blijkt ook niet uit de handgeschreven brief van de gedaagde mevrouw C. van Loenen-van Exter!
- Buitengewoon opmerkelijk c.q. niet aannemelijk is dat de gedaagden in hun verweerschrift geen melding maken van het feit dat dit schilderij rechtstreeks gekocht zou zijn bij de schilder Jan Altink. Met één penstreek zou dan hun verweer op dit punt gereed zijn.
Zonder steekhoudende argumenten doet het echtpaar pogingen om aan te tonen dat het hier om een authentiek werk van Jan Altink zou gaan.
- Op pagina 7 van het concept van het eerste hoofdstuk van een te maken boek over het leven van C. van Loenen wordt niet vermeld dat C. van Loenen Jan Altink persoonlijk heeft ontmoet, gekend heeft of een schilderij rechtstreeks van hem heeft gekocht.
Wel wordt vermeld dat Cor van Loenen in 1971 voor het eerst in aanraking kwam met het werk van de schilder Jan Altink op een kunstmarkt in Bergen.
- **Nieuwe vervalsing taxatierapport**
Er bestaat een **verschil in maatvoering** bij dit schilderij, vermeld in het originele taxatierapport van de beëdigd taxateur en makelaar Auke van der Werff op 2 augustus 1993 en door deze aan de eisende partij beschikbaar gesteld en een kopie van ditzelfde rapport, dat de eisende partij bij de aankoop van dit schilderij in februari 1999 van de gedaagden ontving.

- In het originele rapport staat een maat van dit schilderij vermeld onder nummer 4: 60 x 47. In de kopie van ditzelfde rapport dat de eiser van de gedaagden ontvangt, staat vermeld: 60 x 74.
Het getal 47 is veranderd in 74!
- **Verklaring van echtheid ontbreekt**
Er is geen enkel positief taxatierapport van dit schilderij voorhanden. Noch door het echtpaar Van Loenen kan een positief taxatierapport worden geleverd noch door Meijering. Er bestaat geen bewijs van echtheid.

Conclusies

- 1 De gedaagden verkopen aan de eiser met mondelinge garantiestellingen als authentiek schilderij het schilderij 'Het Reitdiep.
- 2 Bij deze verkoop verstrekken de gedaagden onjuiste informatie over de herkomst van dit schilderijen (dwaling)
- 3 **Het schilderij getiteld 'Het Reitdiep'** is door de gedaagden begin 1991 bij Christie's aangeboden om te veilen op 22 mei 1991, maar is uit de veiling genomen en niet geveild, omdat het schilderij vals zou zijn.
- 4 In het verweerschrift (pagina 39) van de gedaagden is een gedeelte geplakt van de originele tekst met de afbeelding van dit schilderij uit de catalogus van Christie's. Weggeknipt/verwijderd is de zin: 'Provenance: "Acquired directly from the artist by the present owner"'. De gedaagden vertellen bij Christie's dat zij dit schilderij rechtstreeks gekocht hebben van de schilder Jan Altink.
- 5 Op pagina 7 van het concept van het eerste hoofdstuk over het leven van Cor van Loenen, geschreven door de misdaadjournalist Hendrik Jan Korterink, wordt niet vermeld dat Cor van Loenen en zijn echtgenote Jan Altink persoonlijk ooit hebben ontmoet en rechtstreeks van hem een schilderij hebben gekocht.
- 6 In het verweerschrift van de gedaagden wordt geen melding gemaakt van de herkomst van dit schilderij (pagina's 39 t/m 41 en 96 t/m 98).
- 7 Bij de aankoop van dit schilderij in februari 1999 is niet gesproken over de herkomst van het schilderij. Bij deze transactie is als bewijs van echtheid een kopie van het taxatierapport van de makelaar en taxateur in kunst de heer Auke Van der Werff door de gedaagden aan de eiser overhandigd, dat – zoals achteraf is gebleken – voorlopig en onder voorwaarden was opgesteld en onvolledig, ingetrokken en vervalst was.
- 8 Het schilderij '**Het Reitdiep**' wordt door twaalf professionele deskundigen en twee ervaringsdeskundigen als vals verklaard.
- 9 Drie professionele deskundigen en de twee ervaringsdeskundigen zijn van mening dat het schilderij 'Het Reitdiep' is gemaakt door C. van Loenen.
- 10 Uit recente informatie is vastgesteld dat het schilderij 'Het Reitdiep' afkomstig is uit de in 1995 – volgens mevrouw C. Zwaneveld-Snippe (getuige 02) – ontvreemde 'Collectie Zwaneveld' (zie het hoofdoverzicht: 'Chronologisch overzicht transacties schilderijen', pagina 3).

Slot

Binnen de Nederlandse kunstwereld bestaat consensus over het feit dat dit schilderij 'vals' is en wordt er eveneens van uitgegaan dat C. van Loenen dit schilderij zelf heeft vervaardigd en heeft gesigneerd met de naam 'JAltink'. Er bestaat onduidelijkheid over de herkomst. Er zijn diverse vervalsingen geconstateerd in het taxatierapport van de makelaar-taxateur Van der Werff. Een verklaring van echtheid ontbreekt. De eisende partij is, afgezien van de beoordelingen van de veertien deskundigen over dit schilderij – geslaagd in zijn bewijsvoering en overtuigend en wettig kan bewezen worden dat het schilderij 'Het Reitdiep' vals is.

Producties

- 1 Pagina 14 Catalogus kunstveiling Christie's te Amsterdam op 22 mei 1991 no. 326
Afbeelding 'Het Reitdiep', Groningen

Citaat:

"PROVENANCE

Acquired directly from the artist by the present owner"

- 2 Pagina 39 uit het door C. van Loenen ingediende verweerschrift bij de Rechtbank Assen,
d.d. 7 maart 2007

De tekst vermeld bij het schilderij 'Het Reitdiep' op pagina 14 van de catalogus kunstveiling Christie's te Amsterdam op 22 mei 1991 no. 326 is door de gedaagden **VERWIJDERD!**

- 3 Brief aan de eiser van drs. Ton Geerts, conservator moderne en hedendaagse kunst van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie (R.K.D.) te Den Haag, d.d. 7 juli 2009

Citaat:

"Van slechts één werk troffen wij documentatie in de collectie van het RKD aan. Het betreft een vermelding van het werk van Altink, *Het Reitdiep*, dat op 22 mei 1991 bij Christie's zou worden geveild, maar dat uiteindelijk **werd ingetrokken.**"

- 4 Verklaring van mevrouw C. Zwaneveld-Snippe uit Hoogezand (getuige 02), d.d. 22 april 2010.

Bevestiging dat dit schilderij in het bezit is geweest van de familie Zwaneveld tot 2 februari 1995.

- 5 Verklaring van de heer J. Zwaneveld uit Groningen (getuige 21), d.d. 22 april 2010.

Bevestiging dat dit schilderij in het bezit is geweest van de familie Zwaneveld tot 2 februari 1995.

14

[326]

326

Jan Altink (1885–1976)

Het reitdiep, Groningen

signed lower right *J. Altink*, oil on board
47 x 60 cm

PROVENANCE:

Acquired directly from the artist by the present owner ←

See illustration

f 6.000–8.000

327

Johan Dijkstra (1896–1978)

A shaded lane

signed with ateliermark lower left, black chalk and water-
colour on paper
32.5 x 41.5 cm

f 2.000–3.000

328

Arnout Colnot (born 1887)A still life of yellow roses in a vase, a stoneware bowl and a
booksigned lower left *A. Colnot*, oil on canvas
61 x 50 cm

f 1.500–2.000

*329

Ritta Boemm (born 1868)

A village in the winter

signed lower left *Boemm Ritta*, oil on canvas
60 x 80 cm

See illustration

f 2.800–3.200

[329]

330

Jan Wiegers (1893–1957)

Farmhouses near Groningen

signed lower right *Jan Wiegers*, oil on canvas
40 x 75 cm

Executed circa 1932

See illustration

f 8.000–12.000

[330]

331

Jan Sluijters (1881–1957)

A portrait of J. H. Galema seated at a table

signed upper right *Jan Sluijters*, oil on canvas
100 x 85 cm

EXHIBITED:

The Hague, Haags Gemeentemuseum, *Gerijpte kunst*, 11 October–24
November 1946

f 7.000–9.000

Uit : Catalogus kunstveiling
te Amsterdam - Christie's
22 mei 1991 no. 326

- 4 Jan Altink
 Olieverf 60 x 75 cm, Reitdiep
 Dit is geen schilderij van Altink, de sfeer klopt niet, het gevoel van licht en kleur zit er niet in.
 De penseelvoering van Altink zit er niet in. (=Verklaring van H. Steenbruggen)

39.

- Reactie van Cor van Loenen.

14

[326]

326

Jan Altink (1885–1976)

Het reitdiep, Groningen

signed lower right J. Altink, oil on board

47 x 60 cm

→ "PROVENANCE
 Acquired directly
 from the artist by
 the present owner"

(zie catalogus Christie's.
 Deze tekst
 ontbreekt in
 verweerschrift!)

zie: kunstveiling Christie's te Amsterdam, 22 mei - 1991. no. 326
 - expert Jetske Hornan-van der Heyde. (op De Ploeg afgestudeerd)

zie: taxatie-rapport Auke v.d. Werff (2 aug. 1993), die er
 een bedrag van f10.000,- aan toekent.

zie: Rijkskunstrestaurator Lammert Muller en ploegkenner
 die dit werk gerestaureerd heeft en "heel enthousiast was
 en het een prachtige Altink vond" zo Meijering dit ons
 liet weten!

Prins Willem Alexanderhof 5
P.O. Box 90418
2509 LK 's-Gravenhage
tel. 070-3339777
fax 070-3339789
www.rkd.nl

RIJKSBUREAU VOOR KUNSTHISTORISCHE DOCUMENTATIE NETHERLANDS INSTITUTE FOR ART HISTORY

Dhr. J.L. Meijering
Ebbingewinger 9
9712 MA Groningen

onderwerp bezoek
uw brief
ons kenmerk TG/U09-471
doorkiesnr. 9754

Den Haag, 7 juli 2009

Geachte heer Meijering,

Tijdens uw bezoek aan het RKD op maandag 6 juli jl. hebben mijn collega Hans Wijgergangs en ik tien werken uit uw collectie van schilderijen en aquarellen van Altink, Dijkstra en Wieggers bekeken. Van slechts één werk troffen wij documentatie in de collectie van het RKD aan. Het betreft een vermelding van het werk van Altink, *Het Reitdiep*, dat op 22 mei 1991 bij Christie's zou worden geveild, maar dat uiteindelijk werd ingetrokken.

Voor een betere beoordeling van de afzonderlijke werken uit uw collectie verzoek ik u vriendelijk mij een aantal goede, bij voorkeur digitale, foto's te sturen.

Misschien mag ik u er wellicht ten overvloede op wijzen dat het RKD geen expertises verricht of echtheidsverklaringen van kunstwerken afgeeft, maar slechts op grond van de documentatie en inzichten van de medewerkers informatie biedt.

In de hoop u hiermee van dienst te zijn geweest,

VOORWAARDEN

De door het RKD verstrekte mededelingen over kunstvoorwerpen zijn het resultaat van het onderzoek verricht door de betrokken medewerker en kunnen niet als expertise beschouwd worden. Het RKD zal evenals de medewerker die het onderzoek verrichtte op generleiwijze aansprakelijk kunnen worden gesteld voor eventuele onjuistheden of onvolledigheden van de verstrekte mededelingen, noch voor eventuele gevolgen voor derden.

Met vriendelijke groet,

Dr. Ton Geerts
Conservator moderne en hedendaagse kunst

Omeameel Snippe
 Grootdstraat 247
 9601 EG Hoogezand
 telefoon 06-27561641 - 0598-380630

Groningen 22 april 2010

Verklaring

Omeameel Snippe

Hierbij verklaar ik, dat ik het schilderij met een
 kruisgetje en rechts vier scheve bomen, gesigneerd
 rechts onder met "J Altik", box 74 uit onze
 "kunstcollectie Zwemveld" komst.

Later bleek dat dit schilderij vals was.
 Wij hebben dit schilderij voor 2 februari 1995
 gekocht van de bekende schilder Cor van Hoenen
 uit Beilen, of van de kunsthandelaar Eg Dokter
 uit Deventer.

met name van Hoenen als Eg Dokter deden wij
 in de begin jaren negentig veel zaken.

Cor van Hoenen schilderde destijds in opdracht van
 ons onder diens eigen naam. Wij hebben een grote
 collectie van zijn werk gehad. Ik heb nu nog
 drie schilderijen van hem.

Het boeren genoemde schilderij, gesigneerd met
 "J Altik" is volgens mij door Cor van Hoenen geschilderd.
 Ik herken de stijl van werken van Cor van Hoenen,
 omdat wij een grote collectie schilderijen onder

zijn eigen naam hebben gehad.
op 2 februari hebben wij onze kunstcollectie
bestaande uit tenminste 550 schilderijen waar-
van allemaal foto's zijn gemaakt, Door een
amateur fotograaf uit Appingzotam vermaa-
delijk onder de naam Ankes. Deze persoon
heeft er een groot boekwerk van gemaakt.
Dit boek is in het bezit van. Echt paar Jansen
die verhuisd zijn naar Buinen

22 april 2010

J. ZWANEVELD Oudewijkstraat 40 9746 AS Groningen
 Groningen 22 APRIL 2010
 VERKLARING

Hierby verklaar ik dat het schilderij met een afbeelding van een
 riviertje, riethagen en op die achtergrond een boerderij met een
 bruggetje en rechts vier schieve bomen, gesigeneerd rechts onder
 met J. Altink, 60 x 74 cm uit onze "Kunstcollectie Zwaneveld"
 komt.

Wij hebben dit schilderij voor 2 februari 1995 gekocht

Op 2 februari 1995 hebben wij onze kunstcollectie, bestaande uit
 550 schilderijen en andere voorwerpen gekocht en geleverd aan
 het echtpaar Jansen die toen met oorspronkelijk gemeentehuis
 van Terwoude woonden en met wie wij bestijds zaken deden

J. Zwaneveld

Onderzoeksverslag 11

Schilderij 'Het Reitdiep'

Aanvullend onderzoek 01

Tegenstrijdige verklaringen

Herkomst

Onderwerp:

Rechtszaak: Meijering/Van Loenen
Eiser: Drs. J.L. Meijering
Gedaagden: Echtbaar Van Loenen
Transacties: Vijf 'Ploegschilderijen'
Zaaknummer: 107.002.669/01

[Hoger beroep](#) bij het Gerechtshof in [Leeuwarden](#)

Sector Civiel

Dinsdag 8 februari 2011 Aanvang 11.00 uur

Dinsdag 15 februari 2011 Aanvang 10.00 uur

Verslag van:

Drs. Johan L. Meijering
Ebbingedwinger 9
9712 MA Groningen

Tel. 050-3118888 06-53728157

www.johanmeijering.com

email: johanmeijering@home.nl

Groningen, 17 januari 2011

01 Schilderij 'Het Reitdiep' ('Huizen met een bruggetje aan vliet')
Gesigneerd rechts onder: 'Jaltink'
60 x 74 cm

De gedaagden geven ten aanzien van **de herkomst** van schilderij **01 REITDIEP** de volgende verklaringen

Titel schilderij	Gezegd tegen Christie's Kunstveiling op	Gezegd tijdens rechtszitting (hoorzitting) in Amsterdam bij het Gerechtshof	Gezegd tegen koper Meijering	Vermeld in verweerschrift	Gezegd tegen het Gerechtshof Leeuwarden
	22 mei 1991	16 februari 1994	februari 1999	augustus 2006	16 juni 2010
01 Reitdiep Uit veiling (no. 326) van Christies d.d. 22 mei 1991 gehaald Reden: Vals	Gekocht vóór 6 december 1971 (datum overlijden Jan Altink) direct van Jan Altink N.B. Pagina 39 Herkomst afgebeeld in veilingcatalogus Christie's Amsterdam	Gekocht van kunsthandelaar Jansen in koffiehuis in Amsterdam in oktober 1990	Niet besproken februari 1999	N.B. Pagina 14 Herkomst weggeknipt uit veilingcatalogus Christie's Amsterdam	Gekocht in 1990 De gedaagden willen de naam niet noemen

Op 22 mei 1991 bieden de gedaagden het schilderij 01 REITDIEP te koop aan bij Christie's kunstveiling te Amsterdam om te veilen op de voorjaarsveiling op 22 mei 1991. Zij verklaren dat zij dit schilderij **vóór 6 december 1971** – dit is de overlijdensdatum van de schilder Jan Altink – **rechtstreeks gekocht** hebben **van de schilder Jan Altink**.

Een foto van het schilderij wordt afgebeeld op pagina 14 van de veilingcatalogus van Christie's onder veilingnummer 326 met de volgende vermelding:
'PROVENANCE: Acquired directly from the artist by the present owner.'

Dit schilderij wordt niet geveild en terug gegeven aan de gedaagden, omdat meerdere deskundigen van mening waren dat dit schilderij een vervalsing is.

Op 16 februari 1994 verklaart de gedaagde C.T. Van Loenen dat hij dit schilderij – dat in beslag genomen was door Justitie in het kader van een strafrechtelijk onderzoek – gekocht heeft in oktober 1990 van kunsthandelaar Jansen in een koffiehuis in Amsterdam. De gedaagde heeft geen adresgegevens of telefoonnummer van deze kunsthandelaar. Jansen zou een relatie zijn van een andere kunsthandelaar waar de gedaagden, volgens eigen zeggen, eveneens zaken mee zouden hebben gedaan, een zekere Van den Berg. Ook van deze kunsthandelaar Van den Berg beschikken de gedaagden niet over adresgegevens of een telefoonnummer.

In dit onderzoek, onderzoeksverslag 9 'Onjuiste dan wel valse verklaringen van gedaagde(n)' wordt aangetoond dat de kunsthandelaar Jansen niet bestaat en een gefingeerd persoon is. Daarmee wordt ook aangetoond dat de kunsthandelaar Van den Berg niet bestaat.

In augustus 2006 is in het verweerschrift van de gedaagden pagina 39 opgenomen van de veilingcatalogus van de voorjaarsveiling van Christie's kunstveiling te Amsterdam op 22 mei 1991 met een foto van het schilderij 'Reitdiep.'

Weggeknipt is de volgende tekst:

'PROVENANCE:

Acquired directly from the artist by the present owner.'

Op 16 juni 2010 verklaren de gedaagden aan het Gerechtshof Leeuwarden dat zij dit schilderij **gekocht** hebben **in 1990**. **De gedaagden willen de naam van de verkoper niet noemen.**

Conclusies

Op grond van deze tegenstrijdige verklaringen van de gedaagden is de herkomst niet te traceren. In het verweerschrift van de gedaagden wordt geen melding gemaakt over de herkomst. Uit het schematische overzicht blijkt dat de gedaagden op verschillende tijdstippen en plaatsen tegenstrijdige verklaringen afleggen:

Dit schilderij zouden zij hebben gekocht:

	Verklaring	Tijdstip
1 ^e	Rechtstreeks van de schilder Jan Altink	(begin 1991)
2 ^e	Van de kunsthandelaar Jansen uit Amsterdam	(16 februari 1994)
3 ^e	Van een verzamelaar	(16 juni 2010)

Samenvatting

In 1991 beweren de gedaagden dat zij dit schilderij **vóór 7 december 1971 rechtstreeks** hebben **gekocht van de schilder Jan Altink**. Jan Altink is op 6 december 1971 is overleden. In 1994 verklaren zij dat dit schilderij is **gekocht van een Amsterdamse kunsthandelaar Jansen**. Van deze kunsthandelaar hebben zij geen adresgegevens. Uit dit onderzoek is gebleken dat de gedaagden in 1994 een valse verklaring hebben afgelegd bij het Gerechtshof in Amsterdam (meineed). Bij het Gerechtshof Leeuwarden op 16 juni 2010 verklaren zij dat zij dit schilderij in 1990 hebben **gekocht van een particuliere verzamelaar**, wiens naam zij niet willen zeggen om privacyredenen. In het verweerschrift van de gedaagden wordt geen melding gemaakt over de herkomst.

Onderzoeksverslag 11

Schilderij 'Het Reitdiep'

Aanvullend onderzoek 02

Imitatie

Vergelijking met:

Een **authentiek schilderij** (foto) van de hand van Jan Altink.
'Blauwborgje'. Tekening. 1931.

Een **authentiek schilderij** van de hand van Jan Altink,
gesigneerd rechtsonder 'J. Altink '51'
Voorstelling: "Bij het Reitdiep, Groningen"

Onderwerp:

Rechtszaak: Meijering/Van Loenen
Eiser: Drs. J.L. Meijering
Gedaagden: Echtbaar Van Loenen
Transacties: Vijf 'Ploegschilderijen'
Zaaknummer: 107.002.669/01

Hoger beroep bij het Gerechtshof in **Leeuwarden**

Sector Civiel

Dinsdag 8 februari 2011 Aanvang 11.00 uur

Dinsdag 15 februari 2011 Aanvang 10.00 uur

Verslag van:

Drs. Johan L. Meijering
Ebbingedwinger 9
9712 MA Groningen

Tel. 050-3118888 06-53728157

www.johanmeijering.com

email: johanmeijering@home.nl

Groningen, 17 januari 2011

Vergeleken worden drie schilderijen:

- Foto 1 Het **omstreden** schilderij 'Het Reitdiep'
Gesigneerd rechtsonder 'JAltink '
60 x 74 cm
- Foto 2 Een **authentiek schilderij** van de hand van Jan Altink.
'Blauwborgje'. Tekening. 1931. Afmeting: 35 x 48 cm
- Foto 3 Een **authentiek schilderij** van de hand van Jan Altink, gesigneerd rechtsonder 'J. Altink ,51'
Voorstelling: "Bij het Reitdiep, Groningen"

Conclusies

- Het omstreden schilderij 'Het Reitdiep' wijkt in belangrijke mate af van de authentieke schilderijen 'Blauwborgje' (foto 1) en 'Bij het Reitdiep' (foto 2)
- Het omstreden schilderij 'Het Reitdiep' is een vervalsing, een **imitatie** van het schilderij 'Blauw Borgje' (foto 1). De vervalsing is niet een exacte kopie van het schilderij 'Blauwborgje', maar is geschilderd in de sfeer van dit authentieke werk. Met dit voorbeeld uit het boek van Jan Altink op pagina 31 heeft de vervalsing met eigen ideeën de vervalsing 'Het Reitdiep' gemaakt en vervolgens niet onder eigen naam gesigneerd, maar met 'JAltink' en daarna verkocht als een authentiek schilderij van J. Altink.

Producties

- 1 Foto van het **omstreden** schilderij 'Het Reitdiep'
Gesigneerd rechtsonder 'J. Altink '
60 x 74 cm
- 2 Foto van een **authentiek** schilderij van de hand van Jan Altink.
Voorstelling: 'Blauwborgje'.
Tekening. 1931. Afmeting: 35 x 48 cm
- 3 Foto van een **authentiek** schilderij van de hand van Jan Altink
Gesigneerd rechtsonder 'J. Altink '51.
Voorstelling: "Bij het Reitdiep, Groningen"
50 x 67 cm

Productie 1

Foto van het **omstreden** schilderij 'Het Reitdiep' ('Huizen met een bruggetje aan vliet')

Gesigneerd rechtsonder 'JAltink'

60 x 74 cm

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

Productie 2

Foto van een **authentiek schilderij** van de hand van Jan Altink.

Voorstelling: 'Blauwborgje'.

Tekening. 1931. Afmeting: 35 x 48 cm (*)

(*) Bron:

Boek 'Jan Altink'

Uitgegeven door de Jan Altink Stichting

1978

Geschreven door:

D.H. Couvée (1921 – 2000) - directeur Frans Hals Museum te Haarlem van 1972-1983

en

Dr. W.J. de Gruyter (1899-1979) - directeur Groninger Museum van 1955-1963

N.B.

Een **kopie** van dit schilderij op doek (giclée) wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

Productie 3

Foto van een **authentiek** schilderij van de hand van Jan Altink
Gesigneerd rechtsonder 'J. Altink ,51'
Voorstelling: "Bij het Reitdiep, Groningen"
50 x 67 cm

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

Onderzoeksverslag 11

Schilderij 'Het Reitdiep'

Aanvullend onderzoek 03

Overeenkomsten

Vergelijking met:

Schilderij 'Kerk in Termunten'
Gesigneerd links onder Cor van Loenen

Onderwerp:

Rechtszaak: Meijering/Van Loenen
Eiser: Drs. J.L. Meijering
Gedaagden: Echtpaar Van Loenen
Transacties: Vijf 'Ploegschilderijen'
Zaaknummer: 107.002.669/01

[Hoger beroep](#) bij het Gerechtshof in [Leeuwarden](#)

Sector Civiel

Dinsdag 8 februari 2011 Aanvang 11.00 uur

Dinsdag 15 februari 2011 Aanvang 10.00 uur

Verslag van:

Drs. Johan L. Meijering
Ebbingedwinger 9
9712 MA Groningen

Tel. 050-3118888 06-53728157

www.johanmeijering.com

email: johanmeijering@home.nl

Groningen, 17 januari 2011

OVEREENKOMSTEN tussen twee schilderijen

Vergeleken zijn:

- 1 Het omstreden schilderij 'Het Reitdiep,' gesigneerd rechts onder 'JAltink' 60 x 74 cm (foto 1)
- 2 'Kerk in Termunten', gesigneerd links onder Cor van Loenen 70 x 60 cm (foto 2)

A KLEUREN

Dezelfde kleuren:

- Donker geel met een beetje oranjegeel
- Daar om heen gebrande sienna ('rode aarde')
- Bij de kerktoren ook een beetje amber
- Karmijn, een rode kleur die met blauw wordt vermengd
- Ultramarijn blauw
- Citroengeel (links onder)
- Violet

B TOETSWERK

- Het toetswerk is **identiek! Bij beide schilderijen is er 'braaf getoetst'**. Dit betekent dat bij beide schilderijen dezelfde penselen gebruikt zijn.
- De rechter hoek van het schilderij 'Kerk in Termunten' kan als je die op elkaar legt – zo worden doorgetrokken

N.B.

Jan Altink is een vakman bij uitstek. Die zou dit nooit gedaan kunnen hebben!

C ZELFDE SOORT KWASTEN

- Dezelfde soort kwasten zijn gebruikt. Dat zie je bij beide schilderijen aan het toetswerk!
- Elke goede kunstschilder kan precies vertellen welke soorten kwasten (zijn genummerd) er zijn gebruikt.

D SIGNATUUR

- Altink zet bij zijn schilderijen altijd zijn handtekening op het schilderij als het helemaal af is, als allerlaatste handeling. Dit is bij 'Het Heuvellandschap' niet gebeurd. Er is na het plaatsen van de handtekening nog over de handtekening heen geschilderd.

Conclusies

Twee schilderijen, het omstreden schilderij 'Het Reitdiep', gesigneerd rechts onder 'JAltink', 60 x 74 cm (foto 1) en het schilderij 'Kerk in Termunten', gesigneerd links onder, Cor van Loenen 70 x 60 cm (foto 2), zijn gemaakt door één en dezelfde maker.

Het verschil zit in de handtekening. Het ene schilderij gesigneerd met 'JAltink', het ander gesigneerd met Cor van Loenen.

Producties

- 1 Omstreden schilderij 'Het Reitdiep'
gesigneerd rechts onder 'JAltink'
60 x 74 cm

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

- 2 Schilderij 'Kerk in Termunten en waterpartij'
gesigneerd links onder Cor van Loenen
70 x 60 cm

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

- 3 Vergelijking van:

Rechts boven:

Omstreden schilderij 'Het Reitdiep'
gesigneerd rechts onder 'JAltink'
60 x 74 cm

Links onder:

Schilderij 'Kerk in Termunten en waterpartij'
gesigneerd links onder Cor van Loenen
70 x 60 cm

N.B. De schilderijen zijn op elkaar gelegd!

- 4 Vergelijking van de waterpartij van:

Boven:

Omstreden schilderij 'Het Reitdiep'
gesigneerd rechts onder 'JAltink'
60 x 74 cm

Onder:

Schilderij 'Kerk in Termunten en waterpartij'
gesigneerd links onder Cor van Loenen
70 x 60 cm

N.B. De schilderijen zijn op elkaar gelegd!

Productie 1

Omstreden schilderij 'Het Reitdiep'
gesigneerd rechts onder 'JAltink'
60 x 74 cm

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

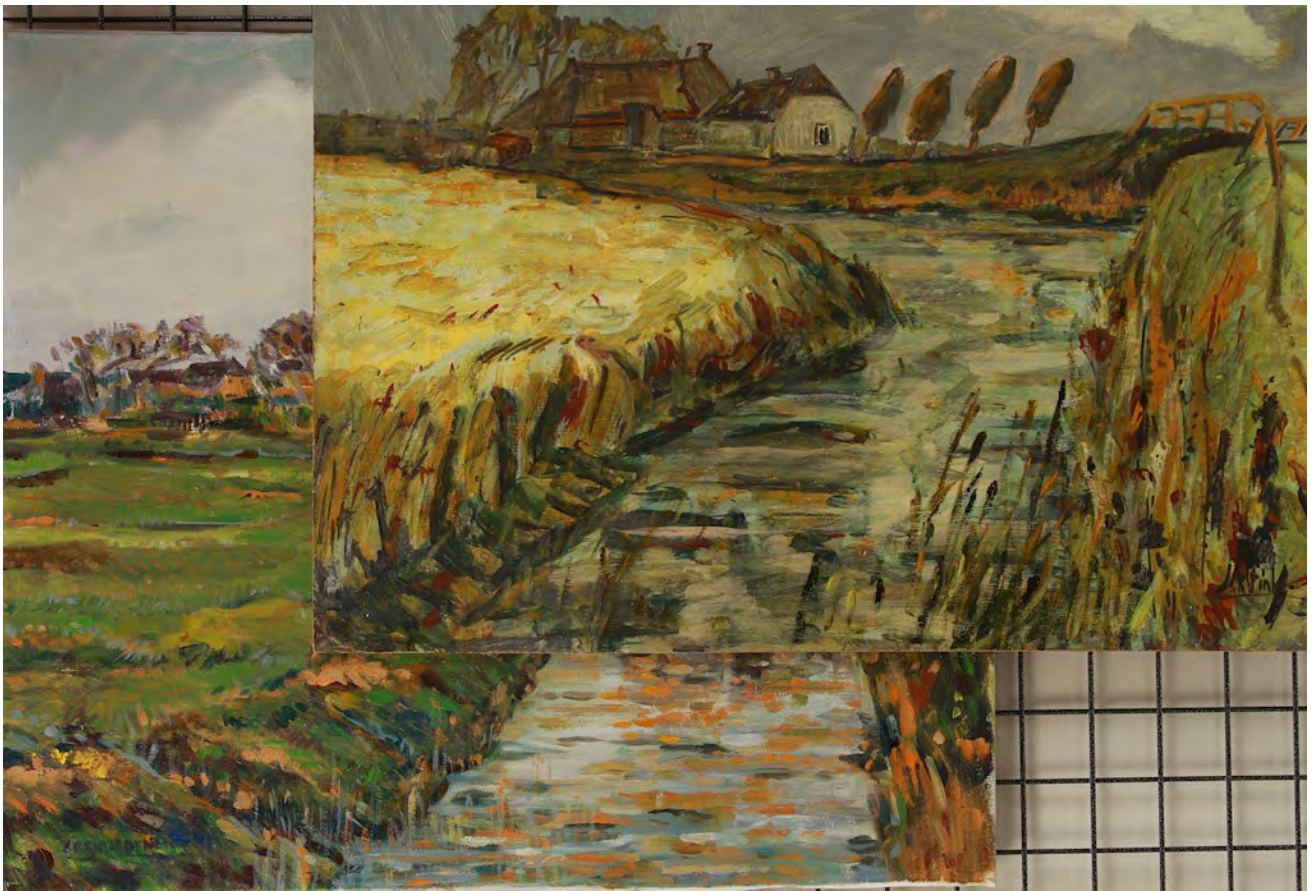

Productie 2

Schilderij 'Kerk in Termunten en waterpartij'
gesigneerd links onder Cor van Loenen
70 x 60 cm

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

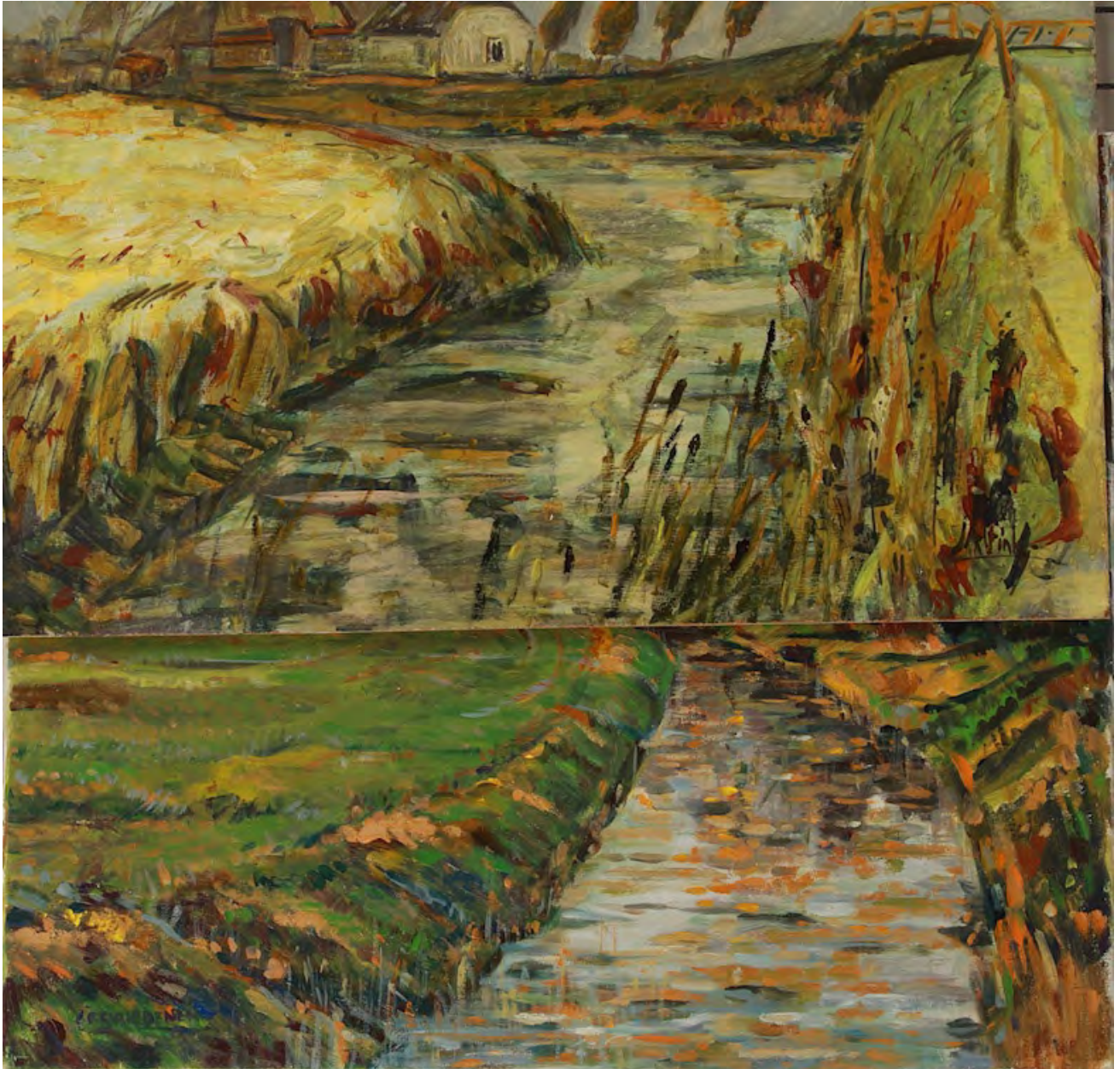
Productie 3

Vergelijking van:

Rechts boven:
Omstreden schilderij 'Het Reitdiep'
gesigneerd rechts onder 'JAltink'
60 x 74 cm

Links onder:
Schilderij 'Kerk in Termunten en waterpartij'
gesigneerd links onder Cor van Loenen
70 x 60 cm

N.B. De schilderijen zijn op elkaar gelegd!

Productie 4

Vergelijking van de waterpartij van:

Boven:

Omstreden schilderij 'Het Reitdiep'

Gesigneerd rechts onder 'JAltink'

60 x 74 cm

Onder:

Schilderij 'Kerk in Termunten en waterpartij'

Gesigneerd links onder Cor van Loenen

70 x 60 cm

N.B. De schilderijen zijn op elkaar gelegd!

Onderzoeksverslag 11

Schilderij 'Het Reitdiep'

Aanvullend onderzoek 04

Waterpartijen

Vergelijking met:

Schilderij 'Kerk in Termunten'
Gesigneerd links onder Cor van Loenen

Schilderij 'Ringvaart bij Haarlem'
Gesigneerd links onder Cor van Loenen

Onderwerp:

Rechtszaak: Meijering/Van Loenen
Eiser: Drs. J.L. Meijering
Gedaagden: Echtbaar Van Loenen
Transacties: Vijf 'Ploegschilderijen'
Zaaknummer: 107.002.669/01

Hoger beroep bij het Gerechtshof in Leeuwarden

Sector Civiel

Dinsdag 8 februari 2011 Aanvang 11.00 uur

Dinsdag 15 februari 2011 Aanvang 10.00 uur

Verslag van:

Drs. Johan L. Meijering
Ebbingedwinger 9
9712 MA Groningen

Tel. 050-3118888 06-53728157

www.johanmeijering.com

email: johanmeijering@home.nl

Groningen, 17 januari 2011

De **waterpartijen** worden vergeleken tussen drie schilderijen:

1	het omstreden schilderij 'Het Reitdiep' ('JAltink')	foto 1
2	het schilderij 'Kerk in Termunten' (Cor van Loenen)	foto 2
3	het schilderij 'Ringvaart bij Haarlem' (Cor van Loenen)	foto 3

Conclusie

De composities, penseelvoering, kleurgebruik en toetswerk van de waterpartijen van het omstreden schilderij 'Het Reitdiep', 'JAltink' (foto 1), het schilderij 'Kerk in Termunten', Cor van Loenen (foto 2) en het schilderij 'Ringvaart bij Haarlem', Cor van Loenen (foto 3) zijn gemaakt door een en dezelfde schilder.

Producties

- 1 Foto van het omstreden schilderij 'Het Reitdiep' **(met waterpartij)**
Gesigeneerd rechtsonder 'JAltink'
60 x 74 cm

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

- 2 Foto schilderij 'Kerk in Termunten' **(met waterpartij)**
Gesigeneerd linksonder Cor van Loenen
70 x 60 cm

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

- 3 Schilderij 'Ringvaart bij Haarlem' **(met waterpartij)**
Gesigeneerd linksonder Cor van Loenen
70 x 60 cm

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

Productie 1

Foto van het omstreden schilderij 'Het Reitdiep' ('Huizen met een bruggetje aan vliet') **(met waterpartij)**

Gesigneerd rechtsonder 'JAltink'

60 x 74 cm

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

Productie 2

Foto schilderij 'Kerk in Termunten' **(met waterpartij)**

Gesigeneerd linksonder Cor van Loenen

70 x 60 cm

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

Productie 3

Schilderij 'Ringvaart bij Haarlem' (met waterpartij)

Gesigneerd linksonder Cor van Loenen

70 x 60 cm

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

Onderzoeksverslag 11

Schilderij 'Het Reitdiep'

Aanvullend onderzoek 05

Afwijkende signaturen

Vergelijking met:

Het omstreden schilderij 'Heuvellandschap,'
Gesigneerd rechts onder 'J. Altink ,54'

Schilderij 'Landweg Westerwolde'
Gesigneerd rechts onder 'J. Altink'

Door het Groninger Museum in 1991 vals verklaard

Onderwerp:

Rechtszaak: Meijering/Van Loenen
Eiser: Drs. J.L. Meijering
Gedaagden: Echtpaar Van Loenen
Transacties: Vijf 'Ploegschilderijen'
Zaaknummer: 107.002.669/01

Hoger beroep bij het Gerechtshof in Leeuwarden

Sector Civiel

Dinsdag 8 februari 2011 Aanvang 11.00 uur

Dinsdag 15 februari 2011 Aanvang 10.00 uur

Verslag van:

Drs. Johan L. Meijering
Ebbingedwinger 9
9712 MA Groningen

Tel. 050-3118888 06-53728157

www.johanmeijering.com

email: johanmeijering@home.nl

Groningen, 17 januari 2011

De **signaturen** van drie schilderijen worden vergeleken:

- Foto 1 het omstreden schilderij 'Het Reitdiep'
Gesigneerd rechtsonder 'JAltink'
60 x 74 cm
- Foto 2 het omstreden schilderij 'Heuvellandschap,'
Gesigneerd rechtsonder 'JAltink ,54'
Doek 40 x 46.5 cm
- Foto 3 (*) het – door het Groninger Museum vals verklaarde schilderij – 'Landweg Westerwolde'
gesigneerd rechtsonder 'JAltink'
Doek 61 x 81 cm

N.B.

Deze drie schilderijen worden getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

(*) Toelichting schilderij 'Landweg Westerwolde' (foto 3)

Dit schilderij is in het voorjaar van 1991 door het Groninger Museum vals verklaard.

In januari of februari 1991 is dit schilderij door Cor van Loenen uit Beilen bij het Venduhuis Van den Hende te Groningen ingebracht met de opdracht dit te veilen. Het schilderij is op de voorjaarsveiling nr. 115 op 4 maart 1991 onder nr. 228 geveild voor een bedrag van fl. 12.000,00. Nadat door het Groninger Museum was vastgesteld dat dit werk vals is, ontving de koper van dit schilderij het aankoopbedrag en het opgeld van het Venduhuis Van den Hende terug. De heer J.R.H. Van den Hende heeft geprobeerd het aan Cor van Loenen uitbetaalde geldbedrag terug te vorderen. Dit is niet gelukt. Daarna heeft de heer J.R.H. Van den Hende het schilderij ingepakt en op de zolder van woonhuis bewaard.

Op 22 oktober 2010 is dit schilderij – voor onderzoeksdoeleinden – door de eigenaar de heer J.R.H. Van den Hende uit Haren ter beschikking gesteld.

Signaturen

De signaturen van de drie schilderijen 'Het Reitdiep', gesigneerd rechtsonder 'JAltink'(foto 1); 'Heuvellandschap,'gesigneerd rechtsonder 'JAltink ,54' (foto 2) en 'Landweg Westerwolde' gesigneerd rechtsonder 'JAltink' (foto 3) zijn van de hand van dezelfde schilder en vertonen alle drie duidelijke afwijkingen ten opzichte van de authentieke signaturen van Jan Altink.

Uit een representatief onderzoek blijkt dat Jan Altink altijd signeerde met een punt tussen de J en de A van Altink. Bij deze drie omstreden 'Altink-schilderijen' (foto 1, 2 en 3) ontbreekt een punt tussen de J en Altink!

Ná het signeren zijn er bij zowel de twee omstreden 'Altink-schilderijen' en het schilderij 'Landweg Westerwolde' meerdere handelingen verricht. Er is verf over de signatuur gezet. Dit wijkt volkomen af van de authentieke signaturen van Jan Altink. Jan Altink signeerde zijn werkstuk altijd nadat het werkstuk gereed was. De signaturen van Jan Altink op zijn schilderijen zijn duidelijk herkenbaar en leesbaar. Daar is door Altink – ná het plaatsen van de signaturen – niet overheen 'geschilderd'!

Gevonden afwijkingen, dat wil zeggen, ná het plaatsen van de signatuur:

1 Het omstreden schilderij 'Het Reitdiep', gesigneerd rechtsonder 'JAltink'

- Een veeg verf over de A van Altink
- Een brede veeg verf door de k van Altink
- De hoofdletters J van Jan en de A van Altink zitten tegen elkaar.
Er is geen ruimte tussen gelaten. Bij de authentieke signaturen van Jan Altink is er wel ruimte tussen de J en A, omdat hij altijd daar een punt tussen plaatste!

2 Het omstreden schilderij 'Heuvelandschap,'gesigneerd rechtsonder 'JAltink ,54'

- Een brede veeg verf door de J
- Een brede veeg verf door gedeeltelijk de n en k van Altink

De gevonden afwijking van het jaartal 54, in het bijzonder het cijfer 4 (vier), wordt in dit hoofdstuk afzonderlijk behandeld in hoofdstuk 3

3 Het schilderij 'Landweg Westerwolde' gesigneerd rechtsonder 'JAltink'

- Over de gehele signatuur is gedeeltelijk geschilderd oftewel over alle letters.
- Er is wel een punt geplaatst bij de J en de A. Deze punt staat op een vreemde plek namelijk in het verlengde van de A.
Op deze wijze heeft Altink nooit gesigneerd!
- Ook is er door de onderliggende streep geschilderd.
Ook op deze wijze heeft Altink nooit gesigneerd!

Conclusies

De signaturen van de drie schilderijen 'Het Reitdiep', gesigneerd rechtsonder 'JAltink' (foto 1); 'Heuvelandschap,'gesigneerd rechtsonder 'JAltink ,54' (foto 2) en 'Landweg Westerwolde' gesigneerd rechtsonder 'JAltink' (foto 3) zijn van de hand van dezelfde schilder en vertonen alle drie duidelijke afwijkingen ten opzichte van de authentieke signaturen van Jan Altink.

I Altink signeerde: **J. PUNT Altink** (J. Altink)

Bij de twee omstreden 'Altink-schilderijen' (foto 1 en foto 2) ontbreekt een punt! N.B. Dit geldt ook voor het schilderij 'Landweg Westerwolde' dat ter beschikking is gesteld voor onderzoek. (foto 3)

II Altink ging ná het plaatsen van zijn signatuur nooit zijn eigen signatuur overschilderen.
Bij de twee omstreden 'Altink-schilderijen' (foto's 1 en 2) N.B. Dit geldt ook voor het schilderij 'Landweg Westerwolde' (foto 3)

Onderzoek signaturen Jan Altink

Onderzoek naar specifiek elementen van de signaturen van Jan Altink zijn verricht door:

- literatuuronderzoek van het boek 'J. Altink'
- het bestuderen van de particuliere Altink-collectie van C. Durville

A Boek 'Jan Altink'

De signaturen van Jan Altink zijn bekeken in het enige boek over de kunstschilder Jan Altink (*)
Dit boek – een cassette – bestaat uit twee delen:

	Pagina's	Aantal schilderijen met herkenbare sign.	Aantal schilderijen zonder herkenbare sign.	Aantal schilderijen zonder signatuur
Deel 1	104	9	-	6
Deel 2	105	62	3	40
Totaal		71	3	46

In de beide delen van het boek 'Jan Altink' zijn totaal 120 schilderijen afgebeeld:

- 71 schilderijen hebben een duidelijke signatuur.
- Bij 3 schilderijen is de signatuur in het boek niet herkenbaar of niet volledig in beeld gebracht.
- Bij 46 afbeeldingen is geen signatuur waarneembaar.

In alle gevallen waar de signatuur duidelijk waarneembaar is, signeert Jan Altink zeer consequent, namelijk altijd ná de J van Jan en deze punt zit tussen de J en de A van Altink. Er is in dit kader sprake – middels literatuuronderzoek – van een representatieve steekproef.

De onderzochte schilderijen uit het oeuvre van Jan Altink zijn gemaakt, verspreid over een periode van 47 jaar: van 1924 (afbeelding op pagina 6) tot 1971 (afbeelding op pagina 36).

Overzicht onderzoek

- 1 Deel 1.
Aantal schilderijen met herkenbare signatuur
Pagina's: 20, 20, 23,30,37, 46, 65, 65, 85 (aantal: 9)
- 2 Deel 1.
Aantal schilderijen zonder herkenbare signatuur
Geen

- 3 Deel 1.
Aantal schilderijen zonder herkenbare signatuur
Pagina's: 23, 37, 68, 82, 85, 88 (aantal: 6)
- 4 Deel 2.
Aantal schilderijen met herkenbare signatuur
Pagina's: 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 32, 33, 36, 38, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 48, 49, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 62, 65, 67, 69, 73, 77, 78, 79, 80, 81, 86, 87, 88, 89, 91, 95, 96, 97, 100, 101, 102, 104 (aantal: 62)
- 5 Deel 2.
Aantal schilderijen zonder herkenbare signatuur
Pagina's: 21, 37,39 (aantal:3)
- 6 Deel 2. Aantal schilderijen zonder signatuur
Aantal: 40

(*)

Boek 'Jan Altink'
Uitgegeven door de Jan Altink Stichting
1978

Geschreven door:
D.H. Couvée (1921-2000) – directeur Frans Hals Museum te Haarlem van 1972-1983
en
Dr. W.J. de Gruyter (1899-1979) – directeur Groninger Museum van 1955-1963

B Particuliere collectie Meijering/ Durville

Deze collectie bestaat uit 8 authentieke schilderijen (productie 7) die – ter vergelijking met de omstrede 'Altink-schilderijen' – tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 zullen worden getoond bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

Oók bij deze acht schilderijen signeert Jan Altink zeer consequent, namelijk altijd ná de J van Jan komt een punt en deze punt zit altijd tussen de J en de A van Altink.

Ook in dit kader is er sprake van een representatieve steekproef. De onderzochte schilderijen van deze particuliere collectie uit het oeuvre van Jan Altink en zijn gemaakt, verspreid over een periode van ca. 37 jaar, tussen ca. 1923 en 1960.

Producties

- 1 Foto omstreden schilderij 'Het Reitdiep'
Gesigneerd rechtsonder 'JAltink '
60 x 74 cm
- 2 Foto omstreden schilderij 'Heuvellandschap,'
Gesigneerd rechtsonder 'JAltink ,54'
Doek 40 x 46.5 cm
- 3 Foto schilderij 'Landweg Westerwolde'
Gesigneerd rechtsonder 'JAltink'
Doek 61 x 81 cm
- 4 Foto van signatuur omstreden schilderij 'Het Reitdiep'
- 5 Foto van signatuur omstreden schilderij 'Het Heuvellandschap' ('Pic de Luc')
- 6 Foto van signatuur schilderij 'Landweg Westerwolde'.
In 1991 door het Groninger Museum vals verklaard
- 7 Signaturen van drie omstreden schilderijen 'Het Reitdiep', 'Het Heuvellandschap'
('Pic de Luc') en 'Landweg Westerwolde'
- 8 Privécollectie Meijering/Durville.
Lijst met 8 authentieke schilderijen van de hand van Jan Altink

Productie 1

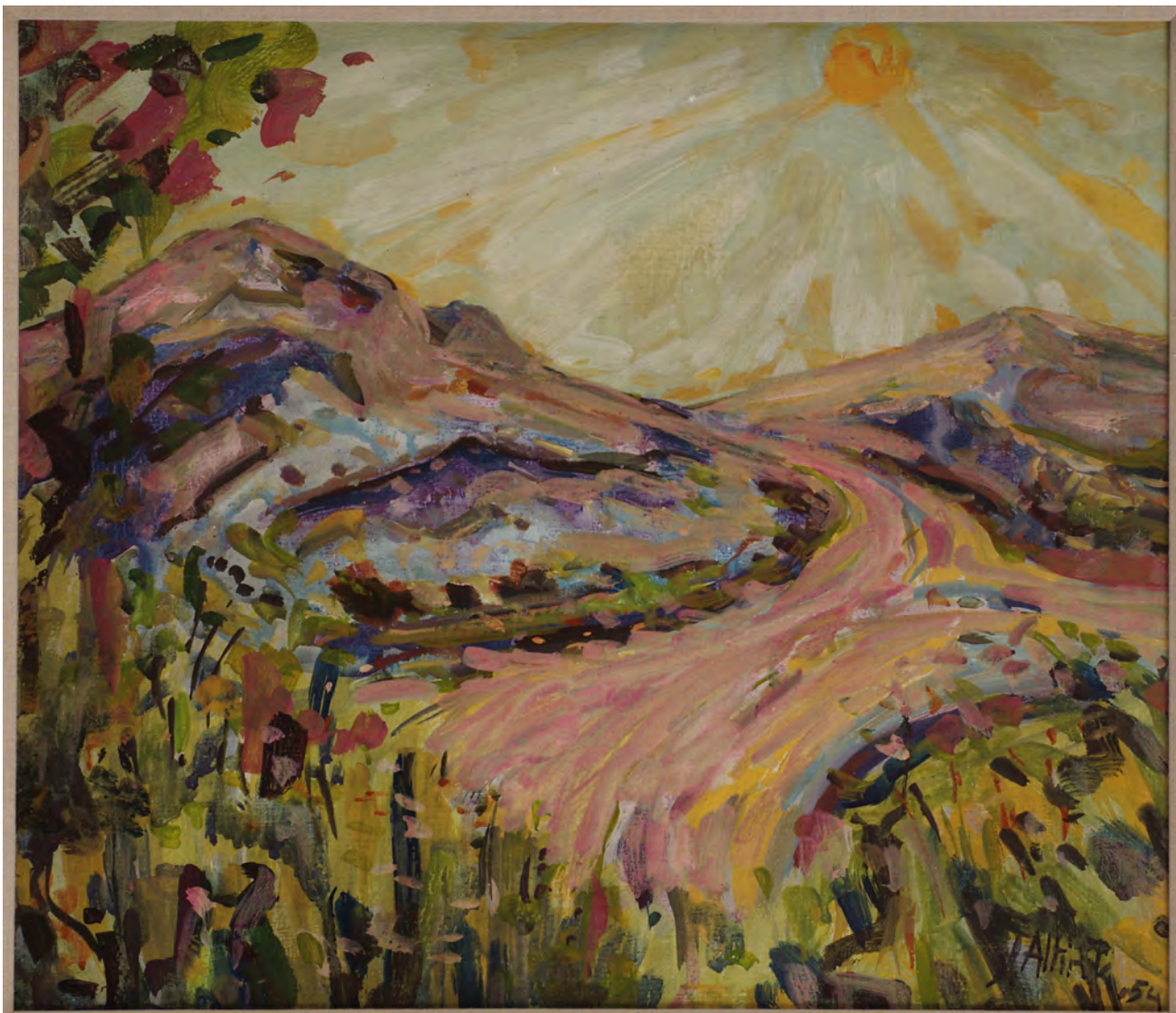
Foto omstreden schilderij 'Het Reitdiep' ('Huizen met een bruggetje aan vliet')

Gesigneerd rechtsonder 'JAltink'

60 x 74 cm

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

Productie 2

Foto omstreden schilderij 'Heuvelslandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')

Gesigneerd rechtsonder 'JAltink, 54'

Doek 40 x 46.5 cm

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

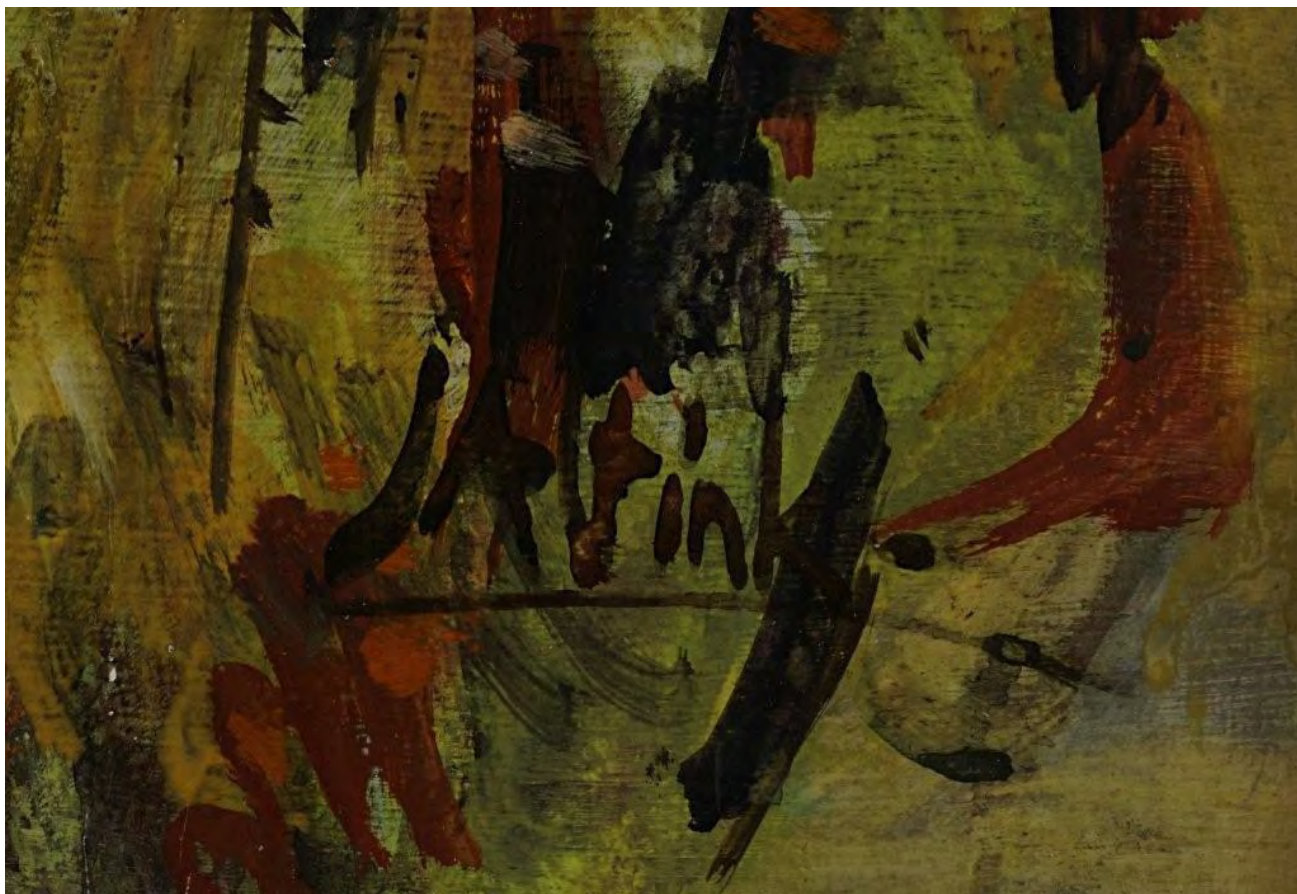
Productie 3

Foto schilderij 'Landweg Westerwolde'
Gesigneerd rechtsonder 'Jaltink'
Doek 61 x 81 cm

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

Op 22 oktober 2010 is dit schilderij – voor onderzoeksdoeleinden – door de eigenaar de heer J.R.H. Van den Hende uit Haren ter beschikking gesteld.

Productie 4

Foto van signatuur omstreden schilderij 'Het Reitdiep'

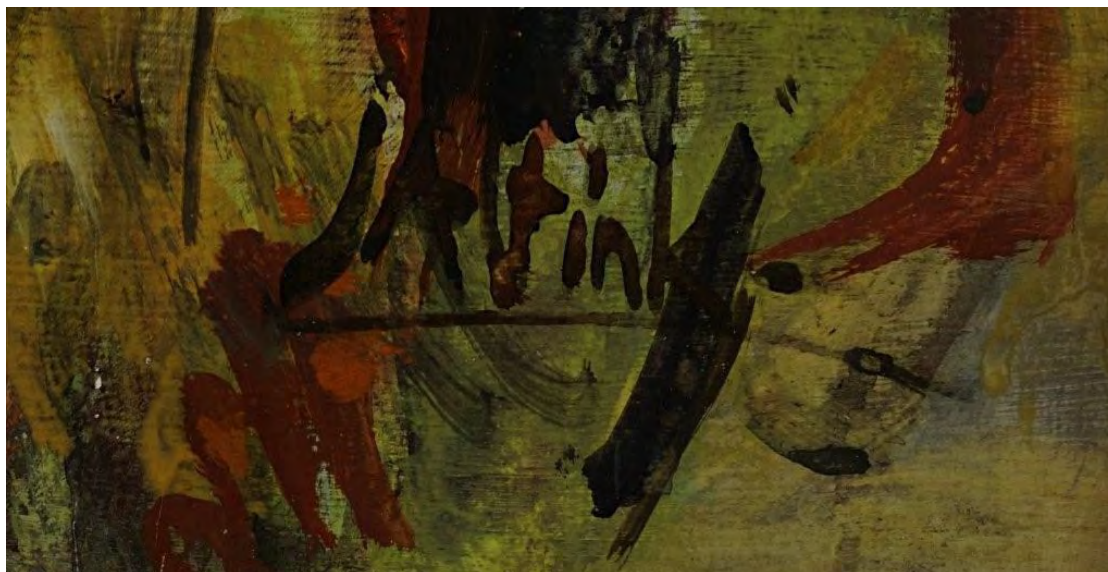
Productie 5

Foto van signatuur omstreden schilderij 'Het Heuvelandschap' ('Pic de Luc')

Productie 6

Foto van signatuur schilderij 'Landweg Westerwolde'.
In 1991 door het Groninger Museum vals verklaard.

Productie 7

Signaturen van drie omstreden schilderijen (onder elkaar)

Boven: 'Het Reitdiep'

Midden: 'Het Heuvellandschap' ('Pic de Luc')

Onder: 'Landweg Westerwolde'

Productie 8

Vergelijking signaturen en dateringen

Privécollectie Meijering/Durville

Lijst met 8 authentieke schilderijen van de hand van Jan Altink
(Groningen 21 oktober 1885 – Groningen 6 december 1971)

Olieverf op doek

Provenance

1 “Stilleven van mijnwerkerslamp en fles”

Olie op linnen

50 x 60 cm

Gesigneerd r.o. J. Altink , 45

Dit schilderij is tentoongesteld tijdens het leven van Jan Altink (overleden op 6 december 1971) in het Groninger Museum in 1960:

**Jan Altink 75 jaar. Tentoonstellingscatalogus Groninger Museum van 10 tot 31 december 1960 met inleiding door W. Jos de Gruyter (1899 – 1979)
directeur van het Groninger Museum van 1955 – 1963**

Catalogusnummer 27 volgens etiket, bevestigd aan de achterzijde van dit schilderij

Jan Altink trouwde op 45-jarige leeftijd in 1930 met Nelly-Hubbelink uit Den Helder.

Provenance:

Afkomstig uit de nalatenschap van Jan Altink

Geveild ná het overlijden van de weduwe van Jan Altink,

mevrouw Nelly-Altink-Hubbeling

op maandag 22 december 1980

in het veilinggebouw bij het Venduhuis Van den Hende, Westerbinnensingel 15 te Groningen

Veilingnummer: 123

De heer De Haan uit Glimmen kocht dit schilderij op deze veiling voor een bedrag van fl. 1.000,-- vermeerderd met de veilingkosten.

Gekocht:

Van de erven De Haan via bemiddeling galerie Richard Ter Borg

Folkingestraat 33

9711 JT Groningen

Telefoon: 050-3110918 / 06-21846766

2 “Bij het Reitdiep, Groningen”

Olieverf/doek

Gesigneerd rechtsonder J. Altink, [51](#)

Afmeting 50 x 67 cm

Provenance:

Afkomstig uit de erfenis van Chris Ongering.

Chris Ongering, een Oom van de lijstenmaker Sibbele Ongering uit de Kijk in 't Jatstraat te Groningen, was een bekend kunstverzamelaar van Ploegschilderijen. (Jan Altink, Johan Dijkstra, Jan Jordens). Hij had persoonlijk contact met Jan Altink en kocht ook rechtstreeks schilderijen rechtstreeks bij hem. Sibbele Ongering heeft de nalatenschap geregeld van zijn oom Chris Ongering (Groningen 01-03-1917 – Groningen 19-10-1998), woonachtig te Rubenstraat 12, 9718 MA Groningen. Er waren 24 erven, die ieder ca. 30 kunstwerken hebben ontvangen.

Gekocht:

Van één van de erfgenamen van Chris Ongering

(Groningen 01-03-1917 – Groningen 19-10-1998)

door bemiddeling van de heer Geert Ziegns, veilinghouder van Methusalem

Veiling, Tramstraat 14, 7848 BK te Schoonoord (Dr.)

Telefoon: 0591-381291

Email: info@methusalem.nl

Website: www.methusalem.nl

3 Provenance

“Zeegezicht bij Cros-de-Cagnes” (Zuid-Frankrijk/Franse Rivièra)

Olieverf/doek

Gesigneerd rechts onder J. Altink, [54](#)

Afmeting 60 x 80 cm

Provenance

Afkomstig uit particuliere verzameling van de familie Gazendam uit Tynaarlo

Het schilderij is tentoon gesteld bij de voormalige galerie/lijstenmakerij

Gazendam in de Kijk in 't Jatstraat te Groningen en rechtstreeks gekocht van Jan Altink

Dit schilderij hing in de voorkamer van Jan Altink

([zie beschrijving in het boek 'Jan Altink', pag. 84](#))

Citaat:

“Altink moet veel van deze tempera *, want in de jaren dat ik in Groningen werkte (1955 – '63) hing het lange tijd [in zijn voorkamer, om later plaats te maken voor een panorama van een baai aan de Rivièra, in de omgeving van Cagnes-sur-mer](#)”

* ‘Pic de Luc’ 1953

** Dr. W.J. de Gruyter (1899-1979) - directeur Groninger Museum van 1955-1963)

Dit schilderij is tentoongesteld tijdens het leven van Jan Altink (overleden op 6 december 1971) in Pictura te Groningen van 19 december 1953 tot 10 januari 1954. Prijs volgens de catalogus fl. 500,-

Gekocht bij: Galerie Richard Ter Borg
Folkingestraat 33
9711 JT Groningen
Telefoon: 050-3110918 / 06-21846766

N.B.

In het oeuvre zijn nog twee schilderijen ontdekt van Jan Altink, gemaakt aan de kust van de Middellandse Zee, de Franse Rivièra:

1 'Kerk in Cannes' 1954

Tentoongesteld in het Groninger Museum tijdens de tentoonstelling: '35 jaar Moderne Kunst in Groningen, van september tot 28 oktober 1956, catalogusnummer 18

2 'Gezicht op de Middellandse zee' get. 1954 gouache afm. 62 x 45 cm

Geveild op 11 maart 1980

Catalogus van de kunstveiling van Venduhuis van den Hende
Veiling van kunstwerken voortkomende uit de nalatenschap van
de weduwe van Jan Altink, mevrouw N. Altink-Hubbeling
Dinsdag 11 maart 1980
Stadsparkpaviljoen, Paviljoenlaan 3 te Groningen

Catalogusnummer 172
Opbrengst 1.900,-- gulden, exclusief de veilingkosten

Tekeningen

4 **"Berglandschap Haute Savoie - Frankrijk"**
krijt
35 x 49 cm
Papier
gesigneerd rechtsonder J. Altink [49](#)

Gekocht:
Galerie Richard ter Borg
Folkingestraat 33
9711 JT Groningen
Telefoon: 050-3110918 / 06-21846766

5 **"Buurtschap Essen"**
Vetkrijt
39 x 59 cm
Papier
gesigneerd rechtsonder J. Altink , [52](#)

Provenance:
Collectie Richard ter Borg

Gekocht:
Galerie Richard ter Borg
Folkingestraat 33
9711 JT Groningen
Telefoon: 050-3110918 / 06-21846766

6 “Omgeving Noorderlaren-Appelbergen”

Zwartkrijt/papier
Gesigneerd rechtsonder J. Altink ,60
Afmetingen 49,5 x 35 cm

Provenance:
Gekocht bij Kunsthandel Ongering
Oude Kijk in 't Jatstraat 37
9712 EB Groningen
Telefoon: 050-3123677
Email: ongering@ongering.nl
Website: www. ongering.nl

7 “Weg naar Oostum”

Vet(siberisch)krijt – een beetje ingewassen –
Ca. 1927
Papier
Gesigneerd rechtsonder
34 x 48 cm

Herkomst: Particuliere verzameling Paterswolde

Gekocht:
Galerie Richard ter Borg
Folkingestraat 33
9711 JT Groningen
Telefoon: 050-3110918 / 06-21846766

8 “Vervenershuisjes Paterswolde”

Siberisch krijt op grijs papier met paste geel en wit 'opgehoogd'
ca. 1927
33 x 53 cm
Papier
Gesigneerd rechtsonder

Herkomst: Particuliere verzameling. Oud-wethouder Ate Berger

Gekocht:
Galerie Richard ter Borg
Folkingestraat 33
9711 JT Groningen
Telefoon: 050-3110918 / 06-21846766

Onderzoeksverslag 11

Schilderij 'Het Reitdiep'

Aanvullend onderzoek 06

'Tweeluik'

Vergelijking met:

Schilderij 'Landweg Westerwolde'
Gesigneerd rechts onder 'J. Altink'
Door Groninger Museum vals verklaard

Onderwerp:

Rechtszaak: Meijering/Van Loenen
Eiser: Drs. J.L. Meijering
Gedaagden: Echtpaar Van Loenen
Transacties: Vijf 'Ploegschilderijen'
Zaaknummer: 107.002.669/01

Hoger beroep bij het Gerechtshof in Leeuwarden

Sector Civiel

Dinsdag 8 februari 2011 Aanvang 11.00 uur

Dinsdag 15 februari 2011 Aanvang 10.00 uur

Verslag van:

Drs. Johan L. Meijering
Ebbingedwinger 9
9712 MA Groningen

Tel. 050-3118888 06-53728157

www.johanmeijering.com

email: johanmeijering@home.nl

Groningen, 17 januari 2011

Tweeluik omstreden schilderijen, gesigneerd 'J. Altink

Vergeleken zijn:

- 1 Het omstreden schilderij '**Het Reitdiep**' (foto 1)
Gesigneerd rechtsonder 'JAltink'
60 x 74 cm

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

- 2 Schilderij 'Landweg Westerwolde' (foto 2)
Gesigneerd rechtsonder 'JAltink'
Doek 61 x 81 cm

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

Op 22 oktober 2010 is dit schilderij – voor onderzoeksdoeleinden – door de eigenaar de heer J.R.H. Van den Hende uit Haren ter beschikking gesteld.

Dit schilderij is in 1991 door het Groninger Museum vals verklaard!

De beide omstreden schilderijen zijn naast elkaar gelegd. Er ontstaat vervolgens een tweeluik. De beide afzonderlijke composities blijken één geheel te vormen.

Conclusies

Afgezien van andere gevonden afwijkingen zijn de beide schilderijen 'Het Reitdiep' en 'Landweg Westerwolde' vervalsingen, omdat Jan Altink nooit een tweeluik heeft geschilderd. Het schilderij 'Landweg Westerwolde' (de linkerzijde van het tweeluik) is in 1991 door het Groninger Museum vals verklaard en vormt de linkerhelft van een tweeluik. Door deze bevinding is aangetoond dat óók de andere helft van het tweeluik – het schilderij 'Het Reitdiep' – een vervalsing is. (Het schilderij 'Het Reitdiep' vormt de rechterhelft van het tweeluik.)

Producties

- 1 Foto omstreden schilderij 'Het Reitdiep'
Gesigneerd rechtsonder 'JAltink'
60 x 74 cm

- 2 Foto schilderij 'Landweg Westerwolde'
Gesigneerd rechtsonder 'JAltink'
Doek 61 x 81 cm

- 3 Vergelijking van de compositie van twee schilderijen:

Schilderij 'Landweg Westerwolde' (Linkerzijde)
Gesigneerd rechtsonder 'JAltink'
Doek
61 x 81 cm

en

Omstreden schilderij 'Het Reitdiep' (Rechterzijde)
Gesigneerd rechtsonder 'JAltink'
Schilderskarton
60 x 74 cm

Productie 1

Foto omstreden schilderij 'Het Reitdiep' ('Huizen met een bruggetje aan vliet')

Gesigneerd rechtsonder 'JAltink'

60 x 74 cm

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

Productie 2

Foto schilderij 'Landweg Westerwolde'
Gesigneerd rechtsonder 'JAltink'
Doek 61 x 81 cm

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

Op 22 oktober 2010 is dit schilderij – voor onderzoeksdoeleinden – door de eigenaar de heer J.R.H. Van den Hende uit Haren ter beschikking gesteld.

Productie 3

Vergelijking van de compositie van twee schilderijen:

Schilderij 'Landweg Westerwolde' (Linkerzijde)

Gesigneerd rechtsonder 'JAltink'

Doek

61 x 81 cm

en

Omstreden schilderij 'Het Reitdiep' (Rechterzijde)

Gesigneerd rechtsonder 'JAltink'

Schilderskarton

60 x 74 cm

Onderzoeksverslag 11

Schilderij 'Het Reitdiep'

Aanvullend onderzoek 07

Bomen

Vergelijking met:

Schilderij 'Lente' (landschap met slootje en paardenbloemen)

Gesigeneerd Cor van Loenen. Zie: www.corvanloenen.com

Schilderij "Lente" (landschap met slootje en paardenbloemen)

Gesigeneerd Cor van Loenen. Zie: www.corvanloenen.com

Schilderij 'Zonsondergang'

Gesigeneerd Cor van Loenen. Zie: www.corvanloenen.com

Onderwerp:

Rechtszaak: Meijering/Van Loenen

Eiser: Drs. J.L. Meijering

Gedaagden: Echtpaar Van Loenen

Transacties: Vijf 'Ploegschilderijen'

Zaaknummer: 107.002.669/01

[Hoger beroep](#) bij het Gerechtshof in Leeuwarden

Sector Civiel

Dinsdag 8 februari 2011 Aanvang 11.00 uur

Dinsdag 15 februari 2011 Aanvang 10.00 uur

Verslag van:

Drs. Johan L. Meijering

Ebbingedwinger 9

9712 MA Groningen

Tel. 050-3118888 06-53728157

www.johanmeijering.com

email: johanmeijering@home.nl

Groningen, 17 januari 2011

De bomen op het omstreden schilderij 'Het Reitdiep' worden vergeleken met drie schilderijen van Cor van Loenen en gesigneerd met Cor van Loenen.

Twee van deze schilderijen – foto's 2 en 3 – staan afgebeeld op www.corvanloenen.com

Op de website www.corvanloenen.com staan in totaal 54 schilderijen van de hand van Cor van Loenen en gesigneerd met Cor van Loenen.

Eén schilderij – foto 3 – staat afgebeeld op www.deaanblick.nl

Op de website www.deaanblick.nl staan 12 schilderijen van de hand van Cor van Loenen en gesigneerd met Cor van Loenen.

Vergeleken zijn:

Foto 1 **Omstreden** schilderij 'Het Reitdiep'
Gesigneerd rechts onder JAltink
Afmeting 60 x 74 cm

Foto 2 'Lente' ('landschap met slotje en paardenbloemen')
Gesigneerd Cor van Loenen
Afmeting 60 x 70
Dit schilderij staat vermeld op www.corvanloenen.com

Foto 3 'Zonsondergang'
Gesigneerd Cor van Loenen
Afmeting: 80 x 100
Dit schilderij staat vermeld op www.corvanloenen.com

Foto 4 'Landschap met bomenpartij'
Gesigneerd Cor van Loenen
Dit schilderij staat vermeld op www.deaanblick.nl

Conclusie

De manier waarop de vier bomen geschilderd zijn in het omstreden schilderij 'Het Reitdiep' is niet de werkwijze en stijl van Jan Altink en komen overeen met de stijl van het werk van de schilder Cor van Loenen. De boompjes lijken op worstjes!

Producties

- 1 Foto omstreden schilderij 'Het Reitdiep' ('Huizen met een bruggetje aan vliet')
Gesigneerd rechtsonder: 'JAltink'
60 x 74 cm

- 2 Foto schilderij 'Lente' ('Landschap met slootje en paardenbloemen')
Gesigneerd Cor van Loenen
Afmeting 60 x 70
Dit schilderij staat vermeld op www.corvanloenen.com

- 3 Foto schilderij 'Zonsondergang'
Gesigneerd Cor van Loenen
Afmeting: 80 x 100
Dit schilderij staat vermeld op www.corvanloenen.com

- 4 Foto schilderij 'Landschap met bomenpartij'
Gesigneerd Cor van Loenen
Dit schilderij staat vermeld op www.deaanblick.nl

- 5 Detaillering bomenpartij in schilderij 'Landschap met bomenpartij' (productie 4)
Gesigneerd Cor van Loenen
Dit schilderij staat vermeld op www.deaanblick.nl

Productie 1

Foto omstreden schilderij 'Het Reitdiep' ('Huizen met een bruggetje aan vliet')

Gesigneerd rechtsonder: 'Jaltink'

60 x 74 cm

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

Productie 2

Foto schilderij 'Lente' ('Landschap met slootje en paardenbloemen')

Gesigneerd Cor van Loenen

Afmeting 60 x 70

Dit schilderij staat vermeld op www.corvanloenen.com

Productie 3

Foto schilderij 'Zonsondergang'

Gesigeneerd Cor van Loenen

Afmeting: 80 x 100

Dit schilderij staat vermeld op www.corvanloenen.com

Productie 4

Foto schilderij 'Landschap met bomenpartij'

Gesigeneerd Cor van Loenen

Dit schilderij staat vermeld op www.deaanblick.nl

Productie 5

Deatillering bomenpartij in schilderij 'Landschap met bomenpartij' (productie 4)

Gesigeneerd Cor van Loenen

Dit schilderij staat vermeld op www.deaanblick.nl

Onderzoeksverslag 11

Schilderij 'Het Reitdiep'

Aanvullend onderzoek 08

Vergelijking met schets van Cor van Loenen

Onderwerp:

Rechtszaak: Meijering/Van Loenen
Eiser: Drs. J.L. Meijering
Gedaagden: Echtpaar Van Loenen
Transacties: Vijf 'Ploegschilderijen'
Zaaknummer: 107.002.669/01

[Hoger beroep](#) bij het Gerechtshof in [Leeuwarden](#)

Sector Civiel

Dinsdag 8 februari 2011 Aanvang 11.00 uur

Dinsdag 15 februari 2011 Aanvang 10.00 uur

Verslag van:

Drs. Johan L. Meijering
Ebbingedwinger 9
9712 MA Groningen

Tel. 050-3118888 06-53728157

www.johanmeijering.com

email: johanmeijering@home.nl

Groningen, 17 januari 2011

Vergeleken wordt:

- 1 Het omstreden schilderij 'Het Reitdiep'
Gesigneerd rechtsonder 'JAltink'
60 x 74 cm
- 2 Schets van Cor van Loenen

Cor van Loenen heeft zich bekwaamd in het schilderen en jarenlang – 6 ½ jaar in dit vak – opleidingen genoten. Volgens eigen zeggen ging Cor van Loenen in 1969 een opleiding lo-tekenen volgen en rondsde dat in een half jaar af. Daarna ging hij op 27-jarige leeftijd naar de dagopleiding van de **Minerva-academie in Groningen** en kon in het tweede leerjaar van de opleiding beginnen. De dagopleiding heeft vier jaar geduurd, van 1969 t/m 1972. De vrije afdeling duurde daarna nog twee jaar (1973-1974). Ook heeft hij zich bekwaamd – volgens eigen zeggen – in het bestuderen van signaturen van Ploegschilders, in het bijzonder de signaturen van Jan Altink.

Jan Altink overleed – tijdens de dagopleiding die Cor van Loenen volgde op de Academie Minerva in Groningen – op 86-jarige leeftijd op 6 december 1971.

In 2002 organiseerde Meijering voor zijn toenmalige vriend Cor van Loenen een tentoonstelling in het streekmuseum De Oude Wolden in Bellingwolde. Aangezien Cor van Loenen op dat moment over onvoldoende schilderijen bezat, stelde Meijering 15 schilderijen van de hand van Cor van Loenen beschikbaar voor deze tentoonstelling, die niet bedoeld was voor verkoopdoeleinden. Deze 15 schilderijen waren volledig eigendom van Meijering en door Meijering aan Cor van Loenen betaald. Cor van Loenen had mondeling toestemming gekregen van Meijering om 15 schilderijen op te halen uit het Golden Tulip Hotel in Zeegsche waar deze werken hingen en waren uitgeleend.

Meijering had met Cor van Loenen mondeling afgesproken dat de door Meijering aan Van Loenen uitgeleende schilderijen direct ná deze tentoonstelling door Cor van Loenen zouden worden teruggebracht naar Zeegsche. Later bleek dat Cor van Loenen 4 à 5 schilderijen die eigendom waren van Meijering had verkocht in het Museum Bellingwolde aan bezoekers zonder medeweten en toestemming van Meijering. De opbrengst van deze schilderijen heeft Van Loenen zelf gehouden. Zonder medeweten van Meijering heeft Van Loenen de door hem verkochte schilderijen vervangen door andere schilderijen van zijn hand. Cor van Loenen heeft eigendoms-handelingen verricht, terwijl hij geen eigenaar was van deze schilderijen. Ook heeft hij ná de tentoonstelling in Bellingwolde de schilderijen van Meijering niet – conform de gemaakte afspraak – teruggebracht naar Zeegsche, maar ook nog tentoongesteld in galerie 'D'étalage' in Assen (**productie 4**). Van deze verduistering heeft Meijering op 16 augustus 2004 aangifte gedaan bij de politie in Midden Drenthe (**productie 8**).

Meijering had als vriendendienst zijn collectie schilderijen uitgeleend aan Cor van Loenen. Hierover is destijds niets op papier gezet, een kwestie van vertrouwen en een vanzelfsprekendheid ten tijde van deze vriendschap. Wegens onvoldoende aanwijzing van schuld is deze kwestie door het Openbaar Ministerie in Assen geseponeerd.

Mede deze affaire heeft ertoe geleid dat Meijering in 2003 heeft besloten een civiele gerechtelijke procedure te starten, nadat hij er vervolgens achterkwam dat de gedaagden aan Meijering valse 'Ploegschilderijen' hadden verkocht.

Naar aanleiding van de tentoonstelling in het Museum in Bellingwolde ontving Meijering twee brieven van de gedaagde(n):

- een brief Cor en Corrie van Loenen aan Johan Meijering op 9 januari 2002
- een brief van Cor van Loenen aan Johan Meijering op 6 mei 2002

Bij de brief gedateerd op 6 mei 2002 zat een bijlage met een viertal schetsen van het werk van Cor van Loenen **(productie 5)**. Deze schetsen zijn – als onderdeel en bijlage van deze brief – ‘spontaan’ gemaakt!

Conclusie

De compositie van de schets van Cor van Loenen vertoont sterke overeenkomsten met de compositie van het omstreden schilderij 'Het Reitdiep', gesigneerd 'JAltink'.

Producties

- 1 Foto omstreden schilderij 'Het Reitdiep'
Gesigeneerd rechtsonder 'JAltink'
60 x 74 cm

- 2 Brief Cor en Corrie van Loenen aan Johan Meijering, d.d. 9 januari 2002

Een reactie van de gedaagden op de door Meijering georganiseerde tentoonstelling van schilderijen van Cor van Loenen in het Museum De Oude Wolden.
Expositieperiode 15 januari – 3 mei 2002.

- 3 Affiche van de tentoonstelling van schilderijen van Cor van Loenen in het Museum De Oude Wolden.
Expositieperiode 15 januari – 3 mei 2002.

- 4 Brief Cor en Corrie van Loenen aan Johan. Meijering, d.d. 6 mei 2002.

Een reactie van Cor van Loenen na afloop van de door Meijering georganiseerde tentoonstelling van schilderijen van Cor van Loenen in het Museum De Oude Wolden.
Expositieperiode 15 januari – 3 mei 2002.

- 5 Overzicht met vier schetsen van de hand van Cor van Loenen.

- 6 Schets 2 van Cor van Loenen in spiegelbeeld.

Deze schets is een spiegelbeeld van schets nr. 3.

- 7 Schets 3 van Cor van Loenen (origineel).

- 8 Proces van aangifte tegen het echtpaar Van Loenen wegens oplichting bij de politie Drenthe/Wijkeenheden Midden Drenthe d.d. 16 augustus 2004, [pagina's 7 en 8](#). Mutatienummer: PLO033A/04-163863.

Productie 1

Foto omstreden schilderij 'Het Reitdiep' ('Huizen met een bruggetje aan vliet')
Gesigneerd rechtsonder 'JAltink'
60 x 74 cm

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het
Gerechtshof te Leeuwarden.

Beilen, 9 januari 2002.

Deste Johan,

- Technische complicaties maakten dat de affiche wat laat de wereld ingaat, maar gezien de duur van de expositie in het museum: De Oude Wolden in Bellingwolde nl. t/m 3 mei aanstaande zal het zeker in nut afwerpen.
- De reacties, mede ook denk ik door het grote artikel in het Nieuwsblad v.h. Noorden, op vrijdag 18 januari door Bram Hulzebos, komen er steeds maar "positieve" zijn meer op deze tentoonstelling. De gezellige drukte tijdens de opening, waar zelfs Arie Zuidersma en echtgenote "acte de présence" gaven en meerdere "prominenten" (ach ja, wie is prominent te noemen in wezen!) zich vertoonden, ervaren

we als bemoedigend. Nadien bezochten m'n onder-
leraren Jentsje Popma, Evert Musch en zelfs (lan
Leo Schatz (de aquarellist en colorist na Kees
Verwey - helemaal speciaal uit Amsterdam
gekomen) de expositie. En ze waren in hun
reacties uiterst positief, unaniem, 'k zou er bijna
heel verlegen van worden. † Geeft geloof ik wel aan
dat ik op de goede weg zit, wat betreft m'n
eigen opvatting over schilderen en pasteltekenen
en natuurbeleving als grote inspiratie bron. Enfin
met beide benen op de Drentse bodem en gedegen
opleidingen in het verleden, zoek ik nieuwe energieën
, en bronnen om m'n werkwijze te vereenvoudigen,
waardoor het aan verdieping, uitstraling en kracht
zal winnen.

Dan Johan plaatste ik in de as. Kunstkrant een kleuren-
advertentie en bedong (bij alle hoge kosten) een groot
redactioneel stuk. Het interview heeft intussen plaats gehad)

- Verder heeft TV. Drenthe een 20 min. durend programma uitgezonden over de expositie in Bellingwolde. Wat een toestand zeg: ze filmen een hele dag en zenden uiteindelijk een zeer geknipt filmverslag uit. Het deed het echter goed! Ook hierop volgden vele optimistische reacties. Ook verder heeft het (land) kunstblad: Kunst & Antiekrevue ons benaderd voor een (met foto's van de schilderijen geïllustreerd) interview.
- Omdat ook hier behoorlijke hoge kosten ^{aan} zijn verbonden, heb ik dat nog even beraad gehouden.
- Dan kregen we 12 opdrachten. . . ., enfin ik werk gewoon maar rustig door, de inspiratie is er ⁱⁿ gelukkig.
- Over je aandeel tijdens de opening, samen met Marjatta (ik hoop dat ik het goed spel) kregen we ook heel positieve geluiden. Hoewel we elkaars kunsten kennen en leorden waarderen is het toch ⁿ verkwikkend van buitenaf, van kritisch ingestelde mensen, te vernemen dat het bijzonder is en aanstekelijk!
- Vandaar ook de drukte, zorg en kosten voor de affiches. Johan, 350 stuks liet ik drukken, waarvan ^{en} 100 exemplaren op A3 model. Hiervan heb ik er helaas nog maar 1 over en die is bestemd voor ^{id)} archief-materiaal. Alle W.V. kantoren in Groningen,

Friesland en Brenthe kregen informatiemateriaal, 10-tallen musea, kunstveilinghuizen, galeriën en collectioneers enfin... laten we hopen dat het verder in positieve zin zal bijdragen aan wat we hopen een doorbraak te zijn. Bij Christie's in A'dam ging op 22 jan. een "wilde flora" voor f 5700 ^{+25%!} van de hand... zelf ga ik wat meer aan pr. doen en hoop financieel na jaren van afzien er beter voor te komen staan.

- Dank je wel voor de verrassende berichten en uitnodiging in de Obste poort, medio maart. Geweldig ~~is~~ breder in de kunst! We zijn op weg en hoe. Ook kwam je, hoewel veel te kort, maar wel efficiënt in beeld n.a.v. het tango-gebeuren-huwelijksofeest tijdens de ~~HS~~ tv. Nieuwschetsen.

- Johan: good luck, - in God we trust -
keep cool - excuses / slordige snelschrift,
 maar dan gaat het nog met de post mee
 We konden contact.

Cor (en Corrie)

MUSEUM De Oude Wolden

Leegse -
maandagochtend,
6 mei 2002.

* Corrie, een goede vriend en deze jongen zitten hier aan de koffie uit te puffen van het zware werk, dat het verwisselen c.q. verhangen van mijn meesterwerken nu eenmaal

met zich meebrengt!

Omdat het vervoer van de schilderijen met een grote bus vandaag niet te realiseren bleek, zijn we vrijdagmiddag laat nog, onverwachts dus, de schilderijen uit het museum te Bellingwolde gaan ophalen. Zo ik je al liet weten zijn een aantal werken nu tentoongesteld in galerie "d'étalage" in Assen (zie: affiche hier aan de deur (hoofdingang)). Hierna, beste Johan, komen de schilderijen hier weer retour . . .

Het schilderij: Doorkijkje: Paterowolde.
meer heb ik "hier afgeleverd!"

Het is van een kleurstelling die ik beter
gesmaakt vind, dan de versie die in Belling-
wolde gehangen heeft.

Bij het "presenteren" hier in de ontvangst-
hal was er al veel positieve belangstelling
van enkele geïnteresseerden cq. hotelgasten.
Het "Pepergasthuiske" staat, zo je weet en
ik je terugde al in gevorderd stadium
op de rails. Ik bel je hier over.

Tot zo, ik hoop dat je dit schilderij
(Pat. meer) met veel succes en enthousiasme
aan de betreffende persoon kunt aanbieden,
ik heb er met veel genoegen aan gewerkt!
Voor jou een boeketje positief gekleurde groeten
van ons, Cor, Corrie en Hessel.

ps. Affiche komt volgende week in Tableau, mei-
editie. Good luck!

vroeg (Noordlaren)

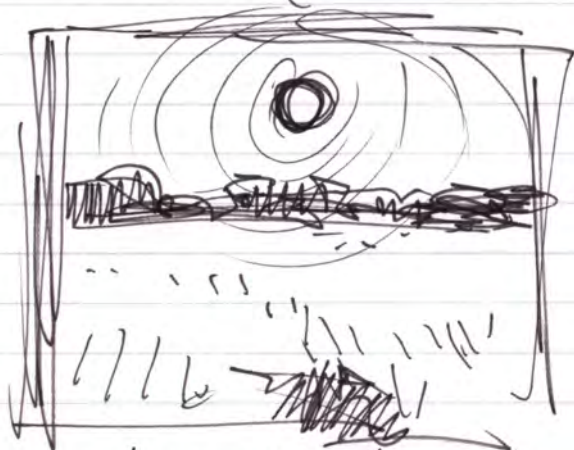
- Heb ik (voor Bellingwolde
13 jan. 2002)
niet mee in Zeegse gezien.
(Ik meende ervan uit te kunnen
gaan dat jij die een andere
bestemming o.g. verkocht had!
had gezien)

maailand (met hoibaren)

Kaptozen (volle maan)

Koreveld volle maan

Productie 6

Schets 2 van Cor van Loenen **in spiegelbeeld**.

(Deze schets is een spiegelbeeld van schets nr. 3, afgebeeld op de volgende pagina).

Productie 7

Schets 3 van Cor van Loenen (origineel).

PROCES-VERBAAL VAN AANGIFTE

Politie Drenthe/Wijkeenheden Midden Drenthe

Mutatienr: PL033A/04-163863

Dossierpagina: _____

van een oudere man uit Drenthe die niet met name genoemd wenste te worden. Cor Van Loenen en Corrie vertelden mij dat zij sporadisch een werk uit zijn PLOEG- collectie konden overnemen.

Ik was dus in eerste instantie heel erg blij met deze verschillende aankopen. Dit veranderde later in enorme boosheid en dat ik mij opgelicht voelde.

Ik was tevens een aantal vrienden kwijtgeraakt. Het waren inmiddels mijn beste vrienden.

Ik ben sinds deze affaire regelmatig behoorlijk depressief. U kunt zich voorstellen dat ik nu niets meer met deze mensen te maken wil hebben.

Ik moet u nog zeggen dat op de nota's (handgeschreven en door Cor Van Loenen opgesteld, ook aantoonbaar en overtuigend wordt beweerd middels omschrijvingen van de werken dat het om echte werken gaat. De namen van de makers worden door hem erbij geschreven !)

U vraagt mij hoe een en ander nu aan het licht is gekomen dat ik geen echte werken had gekocht van het echtpaar van LOENEN, werken van de kunstkring "Groninger Ploeg", tenminste 10 werken.

Ik heb in een later stadium 1 schilderij verkocht aan een vriend van mij, Jan Brederode, architect te Glimmen, dit was een werk van Jan ALTINK.

Dit schilderij heb ik dus gekocht van het echtpaar Van LOENEN uit Beilen.

Hij kwam er bij toeval achter bij een taxatie dat dit werk niet echt was. Het betrof dus geen werk van ALTINK. Ik heb dit werk onmiddellijk terug genomen van hem en met hem verrekend.

Ik ging er toen van uit dat het alleen dit werk betrof. wat niet goed was. De waarde van originele werken van de "Groninger Ploeg" waren inmiddels schrikbarend gestegen.

Ook kan ik vermelden dat ik een expositie heb georganiseerd in het streekmuseum te Bellingwolde met uitsluitend werken van Cor Van LOENEN .

Dit was van 15 januari 2002 tot en met 3 mei 2002. Hier hingen ook werken van Cor van LOENEN bij die in MIJN bezit waren. Mijn collectie heb ik dus beschikbaar gesteld, uitgeleend. Niet voor verkoop doeleinden !! Ik kan dit ook schriftelijk aantonen dat deze mijn eigendom waren, het ging om ongeveer 15 stuks. Ik heb nog een brief van Cor Van Loenen gevonden. Deze brief is gedateerd 6 mei 2002.

Dit was een overzichtstentoonstelling , geen verkoop. Later ben ik er achter gekomen dat Cor van Loenen werken welke mijn eigendom waren heeft verkocht aan particulieren tijdens de tentoonstelling in Bellingwolde, of kort daarna. Dit ging om 4 a 5 werken met een totale waarde van circa E 17.500

Ik ben daar achter gekomen en ben direct naar Beilen gegaan en heb het echtpaar Van Loenen daar op aangesproken. Cor van LOENEN werd erg boos, was helemaal over de rooie. Hij heeft mij letterlijk uit zijn boerderij gezet.

PROCES-VERBAAL VAN AANGIFTE

Politie Drenthe/Wijkeenheden Midden Drenthe
Mutatienr: PL033A/04-163863

Dossierpagina: _____

Ik heb hem gevraagd hoe hij toch 4 of 5 werken van mij heeft kunnen verkopen zonder mijn toestemming. Ik was totaal verbouwereerd. Wij waren vrienden van elkaar. Ik heb die tentoonstelling nog officieel geopend.

Toen Cor van Loenen zo boos werd kende ik hem ook niet weer. Ik was erg geschokt. Het was een totaal andere man, veranderd van innemend zoals ik heb alleen maar ken in een uitermate agressief iemand.

Ik heb destijds geen aangifte gedaan omdat ik het moeilijk te bewijzen vond. Inmiddels heb ik dus een brief, gedateerd op 6 mei 2002, van hem gevonden. Hierin bevestigt hij ook

dat de schilderijen ter zijner tijd terug komen bij mij. Cor Van Loenen heeft dus werken die mijn eigendom waren verduisterd. Hij heeft er eigendomshandelingen mee verricht terwijl het niet zijn eigendom was ik heb hier absoluut geen toestemming voor gegeven. Als het had geweten zou ik het niet gewild hebben. Hierna was onze vriendschap over !

Ik denk dat medio 2000/ 2001 ik een transactie heb gehad met Koop Holding BV. Dit betrof een deel van mijn privé-kunst collectie.

Ik was bezig met een project in Groningen, Stichting La Pasi-n, een multicultureel centrum.

Een dochter- onderneming van KOOP Holding bv, Geveke Verbouw te Groningen, was dat aan het verbouwen.

Er bleek een tekort aan financiële middelen voor de afbouw en werd de optie aangedragen om een gedeelte van mijn privé collectie schilderijen te verkopen aan de KOOP holding Bv. Dit is dus gebeurd. Voornoemd vermelde onderneming heeft een bedrag ingehouden voor de afbouw van het centrum op de koopsom van de schilderijen.

Het restant wat mij ten goede zou komen zou direct na de afbouw betaald worden. Dit gebeurde dus niet.

Wat bleek nu :

Het Gronings Museum was bezig met een tentoonstelling aan het voorbereiden van de schilder Jan Wiegers, destijds vooraanstaand lid van de kunstkring de "Groninger Ploeg". Een medewerker van Koop Holding, dhr. van Zessen, nam contact op met het Gronings museum en zei dat zij een schilderij hadden van Jan wiegers en dat zij deze wel in bruikleen beschikbaar wilden stellen.

Han Steenbruggen, conservator van het Gronings museum en expert op het gebied van de kunstkring de " Groninger Ploeg" heeft het schilderij bekeken en constateerde dat dit geen schilderij van de hand van schilder Jan WIEGERS was. (zie bijlage 7)

Hierna zijn op verzoek de andere schilderijen ook bekeken. Deze waren dus eerst in mijn bezit, gedeeltelijk afkomstig van Van Loenen. Toen en nadien is door diverse experts bevestigd dat de 10 schilderijen(bijlage 24) welke ik allemaal van het echtpaar Van Loenen gekocht had, niet echt zijn.

De namen van de schilders op de schilderijen kloppen dus niet. Het gaat om 7 zogenaamde ALTINKS, twee Johan

Onderzoeksverslag 11

Schilderij 'Het Reitdiep'

Aanvullend onderzoek 09

Valse namen

Opgeven van valse namen bij Nederlandse kunstveilingen

Onderwerp:

Rechtszaak: Meijering/Van Loenen
Eiser: Drs. J.L. Meijering
Gedaagden: Echtpaar Van Loenen
Transacties: Vijf 'Ploegschilderijen'
Zaaknummer: 107.002.669/01

[Hoger beroep](#) bij het Gerechtshof in [Leeuwarden](#)

Sector Civiel

Dinsdag 8 februari 2011 Aanvang 11.00 uur

Dinsdag 15 februari 2011 Aanvang 10.00 uur

Verslag van:

Drs. Johan L. Meijering
Ebbingedwinger 9
9712 MA Groningen

Tel. 050-3118888 06-53728157

www.johanmeijering.com

email: johanmeijering@home.nl

Groningen, 17 januari 2011

Meijering ontving ten behoeve van dit onderzoek van de heer Henri Overtoom uit Amsterdam (getuige 01, vermeld in onderzoeksverslag 1) kopieën van 12 brieven. Het gaat om brieven die Cor van Loenen in de periode van 1 november 1993 tot 15 januari 2000 verstuurd aan de vader van de heer Henri Overtoom, de heer Hans Overtoom, destijds woonachtig in Soest. De heer Hans Overtoom is in december 2008 overleden.

Ook ontving Meijering een kopie van een brief die Cor van Loenen in februari 1994 aan de Rechtbank in Amsterdam verstuurd. Op pagina 3 van deze brief erkent Cor van Loenen dat hij valse namen gebruikte bij de inbreng van schilderijen op kunstveilingen.

Citaat:

"Ik heb nergens valse of gefingeerde namen of adressen gebruikt bij de inbreng op kunstveilingen. Dacht U nu werkelijk dat ik zo naïef zou zijn om namen e.d. van mijn schoonzoon, huisgenoot en enkele goede vrienden (met hun uitdrukkelijke toestemming) gebruikt zou hebben en het spoor regelrecht naar mij toe zou lopen, als ik geweten zou hebben dat het ècht fout zat met deze schilderijen? Heeft U zich niet afgevraagd dat dit toch wel een te simpele handelswijze zou zijn? **Ik heb alleen andere namen gebruikt.**"

Conclusie

De gedaagde Cor van Loenen heeft in de begin jaren negentig bij de inbreng van schilderijen bij talloze Nederlandse veilinghuizen valse namen gebruikt bij de inbreng van zijn schilderijen met het doel deze via deze veilingen te verkopen. Het schilderij 'Het Reitdiep' is in 1991 ingebracht door de gedaagden bij het veilinghuis Christie's te Amsterdam.

Producties

- 1 Pagina 3 van een kopie van een brief die Cor van Loenen in februari 1994 verstuurd aan de Rechtbank in Amsterdam.
- 2 Onderzoek catalogi oeuvre Jan Altink

3.

in aanwaring. Dikwijls dreigt ze als ze haar gelijk niet kan krijgen met een advocaat en dat gaat men liever uit de weg en kiest men eieren voor zijn naar. Alleen kunsthandelaar De Boer uit Alkmaar wilde mij zijn verhaal met Smithuis schriftelijk bevestigen (zie verklaring: De Boer). Van de vijf door Smithuis vals verklaarde schilderijen van De Bergense School, kwamen er drie uit haar eigen collectie (na administratief onderzoek is dit nagegaan en bevestigd.) Geeft dit niet denken!

II

Over de namen kwestie:

- Ik heb nergens valse of gefingeerde namen of adressen gebruikt bij de inbreng op kunstveilingen. Dacht ik me werkelijk dat ik zo naïef zou zijn om namen ed. van mijn schoonzoon, huizegenoot en enkele goede vrienden (met hun uitdrukkelijke toestemming) gebruikt zou hebben en het spoor regelrecht naar mij toe zou lopen, als ik geweten zou hebben dat het echt fout zat met deze schilderijen? Heeft u zich niet afgevraagd dat dat toch wel een te simpele handelswijze zou zijn?

Ik heb alleen andere namen gebruikt:

(1^e) omdat dit niet ongebruikelijk is in de kunstveilingwereld. Zoals ik al bij de verhoren heb verteld, wilde ik deze collectie liefs binnenskamer houden, gezien ik bij eerdere belangstellenden niet liet blijken dat ik meerdere Alkins had. Meestal is het dan zo, dat men de hele collectie wil zien en de beste werken er dan uit wil kiezen. Daarom bood ik per advertentie en bij veilingen er telkens twee aan! Van toepassing hier: „Vele varkens maken de spoeling dun.“

(2^e) We leven in een land en tijd van: „Opsporing verrocht.“ Uit ervaring weet ik dat je nooit voorzichtig genoeg kunt zijn.

zie: brief dhr. Over toorn als hij zijn aanklacht intrekt.

Productie 2

Onderzoek catalogi oeuvre Jan Altink
Bijgaande zijn onderzocht:

- 1 Overzichtstentoonstelling in het Haags Gemeentemuseum
Van 27 september t/m 16 november 1969
Aantal schilderijen: 89
- 2 Retrospectieve (overzichts-)tentoonstelling in Pictura — Groningen
Van 14 oktober tot 5 november 1972
Aantal schilderijen: 73
- 3 Catalogus van de kunstveiling van Venduhuis van den Hende
Veiling van kunstwerken voortkomende uit de nalatenschap van
de weduwe van Jan Altink, mevrouw N. Altink-Hubbeling
Dinsdag 11 maart 1980
Stadsparkpaviljoen, Paviljoenlaan nr. 3 te Groningen
Aantal schilderijen: 465
- 4 Catalogus van de kunstveiling van Venduhuis van den Hende
Veiling van kunstwerken voortkomende uit de nalatenschap
van de weduwe van Jan Altink, mevrouw N. Altink-Hubbeling
Maandag 22 december 1980
Veilinggebouw Venduhuis van den Hende
Westerbinnensingel nr. 15 te Groningen
Aantal schilderijen: 203
- 5 Overzichtstentoonstelling in de Ursula kerk in Warmenhuizen
Van 26 juni tot en met 28 augustus 1983
Aantal schilderijen: 80

Onderzoeksverslag 11

Schilderij 'Het Reitdiep'

Aanvullend onderzoek 10

Niet traceerbaar in het oeuvre van Jan Altink

Onderwerp:

Rechtszaak: Meijering/Van Loenen
Eiser: Drs. J.L. Meijering
Gedaagden: Echtpaar Van Loenen
Transacties: Vijf 'Ploegschilderijen'
Zaaknummer: 107.002.669/01

[Hoger beroep](#) bij het Gerechtshof in [Leeuwarden](#)

Sector Civiel

Dinsdag 8 februari 2011 Aanvang 11.00 uur

Dinsdag 15 februari 2011 Aanvang 10.00 uur

Verslag van:

Drs. Johan L. Meijering
Ebbingedwinger 9
9712 MA Groningen

Tel. 050-3118888 06-53728157

www.johanmeijering.com

email: johanmeijering@home.nl

Groningen, 17 januari 2011

Om het omstreden schilderij 'Het Reitdiep' te kunnen traceren is in dit aanvullende onderzoek ondermeer literatuuronderzoek gedaan in het oeuvre van Jan Altink. Ook is medewerking gevraagd van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie (RKD) in Den Haag.

De tentoonstellingen vermeld onder 1 t/m 3 zijn door Jan Altink zelf samengesteld. Jan Altink overleed op 6 december 1971.

Schilderijen uit het oeuvre van Jan Altink zijn in onderstaande catalogi en het boek 'Jan Altink' bestudeerd.

- 1 Catalogus tentoonstelling '35 jaar moderne kunst in Groningen' in het Groninger Museum voor Stad en Ommelanden van 11 september tot 28 oktober 1956

Aantal schilderijen: 12

- 2 Catalogus tentoonstelling 'Jan Altink 75 jaar' in het Groninger Museum van 10 tot 31 december 1960 met een inleiding door W. Jos de Gruyter (1899-1979), directeur van het Groninger Museum van 1955-1963

Aantal schilderijen, tekeningen, aquarel, olieverf op papier en grafiek: 97

- 3 Catalogus overzichtstentoonstelling in het Haags Gemeentemuseum
Van 27 september t/m 16 november 1969

Aantal schilderijen: 89

- 4 Catalogus retrospectieve (overzichts-)tentoonstelling in Pictura – Groningen
Van 14 oktober tot 5 november 1972

Aantal schilderijen: 73

- 5 Catalogus van de kunstveiling van Venduhuis van den Hende
Veiling van kunstwerken voortkomende uit de nalatenschap van de weduwe van Jan Altink, mevrouw N. Altink-Hubbeling
Dinsdag 11 maart 1980
Stadsparkpaviljoen, Paviljoenlaan 3 te Groningen

Aantal schilderijen: 465

- 6 Catalogus van de kunstveiling van Venduhuis van den Hende
Veiling van kunstwerken voortkomende uit de nalatenschap van de weduwe van Jan Altink, mevrouw N. Altink-Hubbeling
Maandag 22 december 1980
Veilinggebouw Venduhuis van den Hende
Westerbinnensingel 15 te Groningen

Aantal schilderijen: 203

- 7 Catalogus overzichtstentoonstelling in de Ursulakerk in Warmenhuizen
Van 26 juni tot en met 28 augustus 1983

Aantal schilderijen: 80

- 8 Boek 'Jan Altink'

Uitgegeven door de Jan Altink Stichting 1978

Geschreven door: D.H. Couvée (1921-2000) – directeur Frans Hals Museum te Haarlem van 1972-1983
en Dr. W.J. de Gruyter (1899-1979) – directeur Groninger Museum van 1955-1963.

Aantal schilderijen: 105

Totaal aantal schilderijen: 1124

Conclusie

Het omstreden schilderij 'Het Reitdiep' is niet te traceren in het oeuvre van Jan Altink en volkomen onbekend bij kunstverzamelaars en galeriehouders. In totaal zijn 1124 schilderijen uit het oeuvre van Jan Altink onderzocht. Bij het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie (RKD) in Den Haag blijkt uit documentatie, dat dit schilderij op 22 mei 1991 bij veilinghuis Christie's in Amsterdam zou worden geveild, maar dat dit werd ingetrokken (**productie 1**)

Productie 1

Brief van drs. Ton Geerts, conservator moderne en hedendaagse kunst van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie (RKD) in Den Haag op 7 juli 2009.

Prins Willem Alexanderhof 5
 P.O. Box 90418
 2509 LK 's-Gravenhage
 tel. 070-3339777
 fax 070-3339789
 www.rkd.nl

RIJKSBUREAU VOOR KUNSTHISTORISCHE DOCUMENTATIE NETHERLANDS INSTITUTE FOR ART HISTORY

Dhr. J.L. Meijering
 Ebbingewinger 9
 9712 MA Groningen

onderwerp bezoek
 uw brief
 ons kenmerk TG/U09-471
 doorkiesnr. 9754

Den Haag, 7 juli 2009

Geachte heer Meijering,

Tijdens uw bezoek aan het RKD op maandag 6 juli jl. hebben mijn collega Hans Wijergangs en ik tien werken uit uw collectie van schilderijen en aquarellen van Altink, Dijkstra en Wiegers bekeken. Van slechts één werk troffen wij documentatie in de collectie van het RKD aan. Het betreft een vermelding van het werk van Altink, *Het Reitdiep*, dat op 22 mei 1991 bij Christie's zou worden geveild, maar dat uiteindelijk werd ingetrokken.

Voor een betere beoordeling van de afzonderlijke werken uit uw collectie verzoek ik u vriendelijk mij een aantal goede, bij voorkeur digitale, foto's te sturen.

Misschien mag ik u er wellicht ten overvloede op wijzen dat het RKD geen expertises verricht of echtheidsverklaringen van kunstwerken afgeeft, maar slechts op grond van de documentatie en inzichten van de medewerkers informatie biedt.

In de hoop u hiermee van dienst te zijn geweest,

VOORWAARDEN

De door het RKD verstrekte mededelingen over kunstvoorwerpen zijn het resultaat van het onderzoek verricht door de betrokken medewerker en kunnen niet als expertise beschouwd worden. Het RKD zal evenals de medewerker die het onderzoek verrichtte op generleiwijze aansprakelijk kunnen worden gesteld voor eventuele onjuistheden of onvolledigheden van de verstrekte mededelingen, noch voor eventuele gevolgen voor derden.

Met vriendelijke groet,

Dr. Ton Geerts
 Conservator moderne en hedendaagse kunst

Onderzoeksverslag 11

Schilderij 'Het Reitdiep'

Aanvullend onderzoek 11

**Vergelijkingen met andere schilderijen
tijdens de zittingen op dinsdag 8 en dinsdag 15 februari 2011**

Onderwerp:

Rechtszaak: Meijering/Van Loenen
Eiser: Drs. J.L. Meijering
Gedaagden: Echtpaar Van Loenen
Transacties: Vijf 'Ploegschilderijen'
Zaaknummer: 107.002.669/01

[Hoger beroep](#) bij het Gerechtshof in [Leeuwarden](#)

Sector Civiel

Dinsdag 8 februari 2011 Aanvang 11.00 uur

Dinsdag 15 februari 2011 Aanvang 10.00 uur

Verslag van:

Drs. Johan L. Meijering
Ebbingedwinger 9
9712 MA Groningen

Tel. 050-3118888 06-53728157

www.johanmeijering.com

email: johanmeijering@home.nl

Groningen, 17 januari 2011

01

Foto omstreden schilderij 'Het Reitdiep'
Gesigneerd rechtsonder 'JAltink'
60 x 74 cm

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het
Gerechtshof te Leeuwarden.

Vergelijkingen omstreden schilderij 'Het Reitdiep' (01) met:

I Imitatie

- 1 Een **kopie** van een **authentiek schilderij (Giclée)** van de hand van Jan Altink. 'Blauwborgje'. Tekening. 1931.
- 2 Een **authentiek schilderij** van de hand van Jan Altink, gesigneerd rechtsonder 'J.Altink ,51'
Voorstelling: "Bij het Reitdiep, Groningen"

II Waterpartijen. Overeenkomsten

- 1 Schilderij 'Kerk in Termunten'
Gesigneerd linksonder Cor van Loenen
- 2 Schilderij 'Ringvaart bij Haarlem'
Gesigneerd linksonder Cor van Loenen

III Afwijkende signaturen

- 1 Het omstreden schilderij 'Heuvellandschap'
Gesigneerd rechtsonder 'JAltink ,54'
- 2 Schilderij 'Landweg Westerwolde'
Gesigneerd rechtsonder 'JAltink'
Door het Groninger Museum in 1991 vals verklaard

IV 'Tweeluik'

Schilderij 'Landweg Westerwolde'
Gesigneerd rechtsonder 'JAltink'
Door Groninger Museum vals verklaard

V Schets van Cor van Loenen

VI Aanvullend: 8 authentieke schilderijen van Jan Altink

1 t/m 8 Vergelijking signaturen en dateringen

Onderzoeksverslag 11
Schilderij 'Het Reitdiep'

Aanvullend onderzoek 12

Eindconclusies

Onderwerp:

Rechtszaak: Meijering/Van Loenen
Eiser: Drs. J.L. Meijering
Gedaagden: Echtpaar Van Loenen
Transacties: Vijf 'Ploegschilderijen'
Zaaknummer: 107.002.669/01

[Hoger beroep](#) bij het Gerechtshof in [Leeuwarden](#)

Sector Civiel

Dinsdag 8 februari 2011 Aanvang 11.00 uur

Dinsdag 15 februari 2011 Aanvang 10.00 uur

Verslag van:

Drs. Johan L. Meijering
Ebbingedwinger 9
9712 MA Groningen

Tel. 050-3118888 06-53728157

www.johanmeijering.com

email: johanmeijering@home.nl

Groningen, 17 januari 2011

Conclusies ten aanzien van de authenticiteit zijn vermeld in:

- A Onderzoeksverslag 11 'Het Reitdiep'
- B Elf aanvullende onderzoeksverslagen (Onderzoeksverslagen 11-01 t/m 11-11)

Op basis van deze onderzoeksresultaten zijn eindconclusies getrokken:

- **Het omstreden schilderij is een vervalsing**
- **Het aanvullende onderzoek bevestigt de mening van een zestal deskundigen, dat deze vervalsing gemaakt is door Cor van Loenen**

Twintig argumenten waarom het schilderij 'Het Reitdiep' een vervalsing is:

- 1 Het schilderij 'Het Reitdiep' wordt begin 1991 bij het veilinghuis Christie's te Amsterdam uit de veiling genomen omdat twee deskundigen constateerden dat dit schilderij vals was.
- 2 Het schilderij 'Het Reitdiep' wordt door twaalf professionele deskundigen en twee ervaringsdeskundigen als **vals verklaard**.
- 3 De gedaagden kunnen op geen enkele wijze aantonen dat dit schilderij authentiek is.
- 4 De gedaagden geven bij de verkoop **valse informatie** over dit schilderij (dwaling).
- 5 De gedaagden kunnen de herkomst niet verklaren.
In het verweerschrift van de gedaagden – pagina's 39 t/m 41 en 96 t/m 98 – wordt geen melding gemaakt van de herkomst van dit schilderij.
- 6 De gedaagden leggen **tegenstrijdige verklaringen** af over de herkomst.
- 7 In het verweerschrift (pagina 39) van de gedaagden is een gedeelte van de originele tekst met de afbeelding van dit schilderij uit de catalogus van Christie's weggeknipt/verwijderd, namelijk:
'Provenance: "Acquired directly from the artist by the present owner".'
- 8 Op pagina 7 van het concept van het eerste hoofdstuk over het leven van Cor van Loenen, geschreven door de misdaadjournalist Hendrik Jan Korterink, wordt niet vermeld dat Cor van Loenen en zijn echtgenote Jan Altink persoonlijk ooit hebben ontmoet en rechtstreeks van hem een schilderij hebben gekocht, terwijl de gedaagden bij de inbreng van dit schilderij bij het veilinghuis Christie's beweren dat zij dit schilderij rechtstreeks hebben gekocht van Jan Altink.
- 9 Het schilderij is een **imitatie** van een authentiek schilderij van Jan Altink.
- 10 Het schilderij is **onderdeel van een 'tweeluik'** en de rechter helft van het in 1991 door het Groninger Museum vals verklaarde schilderij 'Landweg Westerwolde'. Jan Altink heeft geen 'tweeluik' geschilderd.

- 11 De **signatuur** wijkt in belangrijke mate af van de signatuur van Jan Altink.
- 12 Het schilderij is **niet traceerbaar** in het oeuvre van Jan Altink.
- 13 De gedaagden hebben in 1991 een **valse naam** opgegeven bij de inbreng van dit schilderij bij het veilinghuis Christie's.
- 14 De gedaagden hebben een voorlopig en ingetrokken **taxatierapport** van de kunstexpert Auke van der Werff **vervalst** en misbruik van dit rapport gemaakt bij de verkoop van dit schilderij.
- 15 De gedaagden hebben bij de hoorzitting van het Gerechtshof in Amsterdam op 14 februari 1994 een **valse verklaring** afgelegd over de herkomst van dit schilderij.
Zij zouden dit schilderij gekocht hebben van een kunsthandelaar met de naam Jansen.
Dit blijkt een verzinsel. Deze kunsthandelaar bestaat niet.
- 16 De gedaagden hebben bij de hoorzitting van het Gerechtshof in Leeuwarden op 16 juni 2010 een **valse verklaring** afgelegd over de herkomst van dit schilderij.
Zij zouden dit schilderij gekocht hebben van een onbekende particuliere verzamelaar. Dit blijkt een verzinsel.
- 17 De manier van schilderen van de bomen van dit schilderij komen overeen met de manier van schilderen van de bomen van drie schilderijen van de hand van Cor van Loenen en gesigneerd met 'Cor van Loenen'.
- 18 De composities, penseelvoering, kleurgebruik en toetswerk van de waterpartijen van het omstreden schilderij 'Het Reitdiep', 'J. Altink' en drie onderzochte schilderijen, gesigneerd met 'Cor van Loenen', zijn gemaakt door dezelfde schilder.
- 19 De compositie van het schilderij komt overeen met een in 2002 gemaakte **schets** van Cor van Loenen.
- 20 De onderzoeksresultaten bevestigen de mening van 6 deskundigen, dat Cor van Loenen dit schilderij heeft gemaakt.

N.B.

De gedaagden waren op het moment van de verkoop aan Meijering op de hoogte dat dit schilderij vals was. Met deze kennis van zaken hadden zij dit schilderij nooit als een authentiek schilderij van Jan Altink aan de eisende partij mogen verkopen.

Heuvellandschap

'J. Altink'

Onderzoeksverslag 12

Schilderij 'Heuvelandschap' ('Pic de Luc')

Onderwerp:

Rechtszaak: Meijering/Van Loenen
Eiser: Drs. J.L. Meijering
Gedaagden: Echtpaar Van Loenen
Transacties: Vijf 'Ploegschilderijen'
Zaaknummer: 107.002.669/01

[Hoger beroep](#) bij het Gerechtshof in [Leeuwarden](#)

Woensdag 16 juni 2010

Aanvang 10.00 uur

Sector Civiel

Verslag van:

Drs. Johan L. Meijering
Ebbingedwinger 9
9712 MA Groningen

Tel. 050-3118888 06-53728157

www.johanmeijering.com

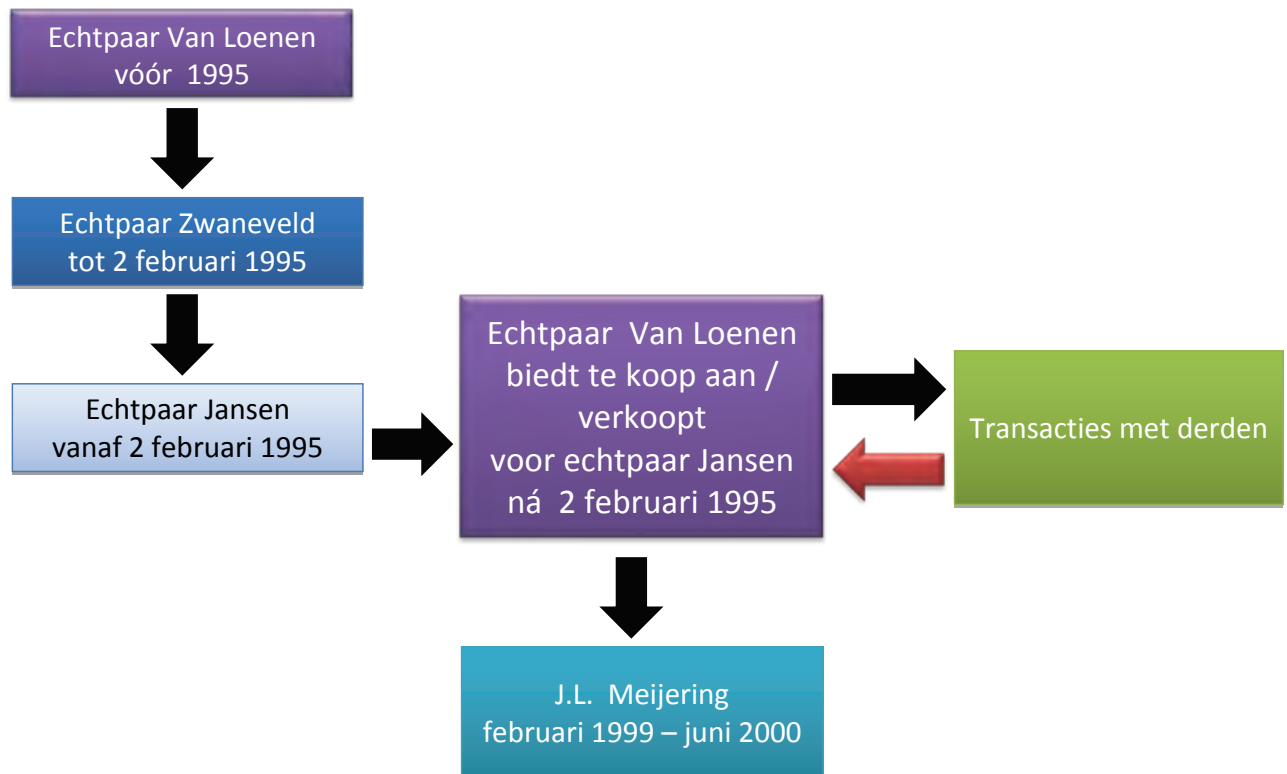
email: johanmeijering@home.nl

Groningen, juni 2010

02 Schilderij 'Heuvellandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')
Gesigneerd rechts onder: 'JAltink ,54'
40 x 46.5 cm

Hoofdoverzicht - chronologisch overzicht transacties schilderijen

Transacties schilderij 'Heuvelandschap'

Schilderij uit de 'ALTINK-AFFAIRE I' (1991 t/m 1995)

Schilderijen door Meijering gekocht van echtpaar Van Loenen	22 mei 1991 Veilinghuis Christie's Amsterdam haalt schilderij 'Het Reitdiep' (vermeld onder no. 326 in de veilingcatalogus) uit de veiling omdat het vals werd verklaard door deskundigen	27 mei 1991 Veilinghuis Auctioneers J.P.Glerum Den Haag haalt schilderij 'Heuvelandschap' (vermeld onder no. 3 in de veilingcatalogus) uit de veiling omdat het vals werd verklaard door deskundigen	2 aug. 1993 Voorlopig onder voorwaarden afgegeven en ingetrokken taxatierapport uitsluitend t.b.v. een verzekering door makelaar/taxateur Auke Van der Werff	10 febr. 1994 Publicatie Nieuwsblad van het Noorden, pagina 1 en 6 "Expert: Van Loenen misbruikt taxatierapport"	Februari 1999 Meijering koopt en ontvangt een vervalst taxatierapport d.d. 2 augustus 1993 ***	17 aug. 2005 Van Loenen beticht Meijering van het vervalsen van taxatierapport van de makelaar/taxateur in 'Conclusie van Antwoord' (pagina 5) aan de Rechtbank te Assen
02 Heuvel-landschap		X	X	X	X ***	X

Schematisch overzicht schilderij 'Heuvelandschap'

AANKOOP		HERKOMST volgens echtpaar Van Loenen				
Febr. 1999		Gezegd tegen koper Meijering	Aangeboden bij Auctioneers Glerum Kunstveiling Den Haag	Gezegd tijdens rechtszitting (hoorzitting) in Amsterdam bij het Gerechtshof op 16 februari 1994	Gezegd tegen koper Meijering	Vermeld in verweerschrift
Meijering koopt		februari 1999	27 mei 1991 no. 3		februari 1999	augustus 2006
Fl. 5.000,--			* Uit veiling genomen. Vals schilderij	Gekocht van kunsthandelaar Jansen in kof-fiehuis in Amsterdam in oktober 1990	Niet besproken	Geen vermelding

VALS-VERKLARINGEN (ervarings)deskundigen	
V = VALS	
V = VALS. Door C.van Loenen zelf gemaakt	
* = Uit veiling genomen. Vals schilderij	
01 Mevr. C.Zwaneveld- Snippe	V
02 Dhr. H.A.J.M. Overtoom	V
03 Auctioneers Glerum Den Haag	V
04 Mevr. Renée Smithuis	V *
05 Dhr. C. Hofsteenge	V
06 Dhr. A. van der Werff	V
07 Dhr. F.Hessink	V
08 Dr. Han Steenbruggen	V
09 Dhr. J.R.H. van den Hende	V *
10 Richard Ter Borg	V
11 Dhr. Sibbele Ongerling	V
12 Dhr. C.Buijsert	V
13 Dhr. F.Buunk	V
14 Mr. Mark H.G.Smit	V
	14 (6)

Schema overzicht transacties schilderij 'Heuvelandschap'

<p>Echtpaar Van Loenen</p> 	<p>27 mei 1991 Veilinghuis Auctioneers J.P. Glerum in Den Haag Schilderij wordt niet geveild en gaat terug naar de eigenaren, het echtpaar Van Loenen. Reden: schilderij is volgens meerdere deskundigen vals</p>
<p>Echtpaar Zwaneveld Tot 2 februari 1995</p> 	
<p>Echtpaar Jansen</p> 	
<p>Echtpaar Van Loenen verkoopt/biedt te koop aan ná 2 februari 1995 schilderijen van echtpaar Jansen</p> 	
<p>J.L. Meijering februari 1999</p>	

'Levensloop'

1	Schilderij vóór 1995 in bezit van echtpaar Van Loenen.
2	Echtpaar Van Loenen verkoopt schilderij vóór 2 februari 1995 aan echtpaar Zwaneveld.
3	Echtpaar Zwaneveld verkoopt schilderij op 2 februari 1995 aan echtpaar Jansen.
4	Echtpaar Van Loenen verkoopt aan J.L. Meijering in februari 1999. Het echtpaar Van Loenen presenteerden zich als eigenaar en verkochten dit schilderij als een authentiek werk.

Conclusies

- 1 De gedaagden verkopen aan de eiser met mondelinge garantiestellingen als een authentiek schilderij het schilderij 'Heuvelandschap.'
- 2 Bij deze verkoop verstrekken de gedaagden onjuiste informatie over de herkomst van dit schilderij (dwaaling)
- 3 **Het schilderij 'Heuvelandschap'** is door de gedaagden begin 1991 bij veilinghuis Auctioneers J.P. Glerum te Den Haag aangeboden om te veilen op 27 mei 1991, maar is uit de veiling genomen en niet geveild, omdat het schilderij volgens meerdere deskundigen vals zou zijn.
- 4 Op **25 maart 1994** is in het (toentertijd zogenoemde) *Nieuwsblad van het Noorden* verslag gedaan over de 'Altink-affaire'. Uit dit artikel blijkt dat het **schilderij 'Heuvelandschap'** in het kader van een strafrechtelijke vervolging door deskundigen van het Gerechtelijk Laboratorium is onderzocht. Volgens dit artikel vertoont de signatuur van dit schilderij en andere onderzochte schilderijen vele verschillen met die op onomstreden doeken van de Groninger Ploeg-schilder Jan Altink. **De conclusie van het Gerechtelijk Laboratorium luidt dan ook dat dit schilderij waarschijnlijk niet van Altink is.**
- 5 De eiser gaat ervan uit dat de gedaagden van dit standpunt van het Gerechtelijk Laboratorium op de hoogte waren. De eiser kende dit krantenbericht niet. De gedaagden hebben de eiser daarop niet gewezen.
- 6 Bij het Gerechtshof in Amsterdam, tijdens een hoorzitting op 16 februari 1994, verklaart C. van Loenen dat hij onder meer dit schilderij gekocht heeft in een Amsterdams koffiehuis van een hem onbekende kunsthandelaar Jansen uit Amsterdam. In onderzoeksverslag 7 wordt bij het verhaal over het 'Amsterdamse koffiehuis' aangetoond dat deze verklaring is afgelegd in strijd met de waarheid.
- 7 In het verweerschrift van de gedaagden wordt geen melding gemaakt van de herkomst van dit schilderij
- 8 Bij de aankoop van dit schilderij in februari 1999 is niet gesproken over de herkomst van dit schilderij. Bij deze transactie is als bewijs van echtheid een kopie van het taxatierapport van de makelaar en taxateur in kunst de heer Auke Van der Werff door gedaagden overhandigd, dat – zoals achteraf is gebleken – voorlopig en onder voorwaarden was opgesteld en onvolledig, ingetrokken en vervalst was.
- 9 Het schilderij **'Heuvelandschap'** wordt door twaalf professionele deskundigen en twee ervaringsdeskundigen als vals verklaard.
- 10 **Vier professionele deskundigen en de twee ervaringsdeskundigen zijn van mening dat het schilderij 'Heuvelandschap' is gemaakt door C. van Loenen**
- 11 Uit recente informatie is vastgesteld dat het schilderij 'Heuvelandschap' afkomstig is uit de in 1995 – volgens mevrouw C. Zwaneveld-Snippe (getuige 02) – ontvreemde 'Collectie Zwaneveld' (zie het hoofdoverzicht: 'Chronologisch overzicht transacties schilderijen', pagina 3).

Slot

Binnen de Nederlandse kunstwereld bestaat consensus over het feit dat dit schilderij 'vals' is en wordt er eveneens van uitgegaan dat C. van Loenen dit schilderij zelf heeft vervaardigd en heeft gesigneerd met de naam 'JAltink ,54'. Er bestaat onduidelijkheid over de herkomst. Er zijn diverse vervalsingen geconstateerd in het taxatierapport van de makelaar-taxateur Van der Werff. Een verklaring van echtheid ontbreekt. De eisende partij is, afgezien van de beoordelingen van de dertien deskundigen over dit schilderij – geslaagd in zijn bewijsvoering en heeft aangetoond dat het schilderij 'Heuvelandschap' vals is.

Producties

- 1 Pagina 12 van de veilingcatalogus van veiling no. 33A van Auctioneers J.P. Glerum te 's-Gravenhage d.d. 27 mei 1991
Kavelnummer 3:

'Jan Altink'
Heuvelandschap
Gesigneerd en '54
Tempera, 39 x 45 cm

Dit schilderij is door gedaagden ingebracht om geveild te worden en uit de veiling genomen, omdat volgens diverse deskundigen dit schilderij vals is.

- 2 Pagina 6 van de brief van C. van Loenen aan de heer J.M. Overtoom sr. te Soest, d.d. 22 februari 1994

Citaat:

'Zo taxeerde hij het schilderijtje: heuvelandschap, vermeld als no. 3 in de veilingcatalogus van J.P. Glerum te Den Haag op 27 mei 1991 voor f 2000-f 2500 op het bedrag van f 15.000,--.'

N.B.

- **Dit schilderij is door gedaagden ingebracht om geveild te worden en uit de veiling genomen omdat volgens diverse deskundigen dit schilderij vals is.**
- **De vermelde taxatie, vermeld op een voorlopig opgemaakt taxatierapport door de taxateur de heer Auke van der Werff op 2 augustus 1993, werd door deze taxateur ingetrokken.**

- 3 Publicatie in het Nieuwsblad van het Noorden, d.d. 25 maart 1994, pagina 3:
'Gerechtigd onderzoek werpt nieuw licht op Altink-affaire'

Citaat:

'De signaturen op vier betwiste Altink-doeken (waaronder 'Havengezicht De Helder' en **'Heuvelandschap'**) vertonen vele verschillen met die op onomstreden doeken van de Groninger Ploeg-schilder Jan Altink. **De conclusie van het Gerechtigd Laboratorium luidt dan ook dat ze waarschijnlijk niet van Altink zijn.** Dit vernietigende rapport was echter nog niet klaar toen officier van justitie mr. L.A.J. Dun in Amsterdam begin vorig jaar besloot af te zien van een strafzaak.'

GAuctioneers
GLERUM

veiling no. 33A

SCHILDERIJEN, AQUARELLEN, TEKENINGEN EN GRAFIEK 1850-1950

veiling

maandag 27 mei 1991
10.30 uur en 14.00 uur

sale

*Monday 27th May 1991
10.30 a.m. and 2.00 p.m.*

kijkdagen

donderdag 23 tot en met zondag 26 mei
10.00 - 16.00 uur

on view

*Thursday 23rd up to Sunday 26th May
10.00 a.m. - 4.00 p.m.*

catalogusprijs: f 20,-

Glerum c.s. Kunst en Antiekveilingen B.V.

J.P. Glerum
Jhr. D.J.A.A. van Lawick van Pabst
Drs. B. van Rijckevorsel-de Bruijn
→ C. Broekhof
Jhr. J.P. Six
M. Brasker

De omslagillustratie is kavel nr. 17

Westeinde 12 2512 HD 's Gravenhage Tel. 070-3560165 Fax 070-3561282

1

- 1 **Wobbe Alkema**
Compositie XXII
Gesigineerd met monogram
Gouache, 49 x 33 cm
Afgebeeld Dfl 7.000,- - 9.000,=

- 2 **Jan Altink**
Gezicht op de Drentse Aa
Gesigineerd
Tempera, 48 x 60 cm
Afgebeeld - Dfl. 2.500,- - 3.000,=

2

- 3 **Jan Altink**
Heuvelandschap
Gesigineerd en '54
Tempera, 39 x 45 cm
Dfl. 2.000,- - 2.500,=

- 4 **Louis Apol**
Wintergezicht op een boerderij in de bossen
Gesigineerd
Doek, 41 x 30 cm
Dfl. 15.000,- - 20.000,=

- 5 **Constant Artz**
Eëndenfamilie aan de waterkant
Gesigineerd
Doek, 39 x 58 cm
Dfl. 2.500,- - 3.500,=

N.B.: Bijgevoegde een nota van de Gebroeders Koch te 's Gravenhage betreffende de verkoop van dit schilderij, gedateerd 19 maart 1943.

(6)
 Dan bevestigde galeriehouder Wim de Boer uit Alkmaar schriftelijk zijn bevindingen met mevrouw Smithuis toen zij (nu een potentiële klant voor vijf schilderijen van de Bergens School) tijdens een verkooptentoonstelling van genoemde groep schilders de vijf schilderijen als vals bestempelde, waardoor de klant het uiteraard niet afweten te kopen. Pas toen Smithuis geconfronteerd werd met de aankoopbonnen van de betreffende schilderijen en bleek dat van de vijf werken er drie uit haar ^{eigen} collectie afkomstig waren, toen pas beaamde zij haar grove blunder! Daarna heeft Smithuis betreffende galeriehouder nog menigmaal lozig gevallen met negatieve publiciteit in media en pers.

- Vele van dergelijke verhalen zijn mij inmiddels bekend maar heel weinigen als de heer De Boer wilden dit betelijk bevestigen!

- Tijdens het onderhoud met de raadsheren, vorige woensdag in Amsterdam, zult u begrijpen zijn alle punten, wa van bovenstaand enkele, uitvoerig aan de orde gekomen. Men wilde alles weten!

- Ook zijn de taxaties van Auke v.d. Werff (jarenlang veilingmeester en top-expert moderne kunst bij Sotheby's; samen met de aanbevelingen van Frank Buunk in deze; diepgaand aan de orde gekomen. Zo taxeerde hij het schilderijtje: heuvelandschap, vermeld als no. 3. in de veilingcatalogus van J.P. Gekruun te Den Haag op 27 mei 1991 voor f2000-2500 op het bedrag van f15.000,-. (op de speelakte stond nog het oorspronkelijke stempel van de firma Bossina te Groningen, waar Jan Altink veel van zijn schildermateriaal

„Nieuwsblad van het Noorden“, 25 maart 1994, pagina 3

Gerechtelijk onderzoek werpt nieuw licht op Altink-affaire

Vervolg van pagina 1

Ploeg-schilder Altink had wel honderd verschillende manieren van signeren. Toch stelde het Gerechtelijk Laboratorium vast dat op de vier omstreden doeken die Van Loenen te koop heeft aangeboden, handtekeningen staan die in ieder geval niet van Altink zijn.

ASSEN — **De signaturen op vier betwiste Altink-doeken** (waaronder 'Havengezicht Den Helder' en 'Heuvelandschap') **vertonen vele verschillen met die op onomstreden doeken van de Groninger Ploeg-schilder Jan Altink. De conclusie van het Gerechtelijk Laboratorium luidt dan ook dat ze waarschijnlijk niet van Altink zijn.** Dit **vernietigende rapport** was echter nog met klaar, toen officier van justitie mr. L.A.J. Dun in Amsterdam begin vorig jaar besloot af te zien van een strafzaak. Volgens de advocaat van de aanklagers Smithuis en Hofsteenge, mr. LD.H. Hamer, een merkwaardige zaak. Hij verwacht daarom dat dit rapport een belangrijke rol zal spelen in de heroverweging van het openbaar ministerie dat op korte termijn besluit over het al dan niet heropenen van de vervalsingsaffaire.

Het ontbreken van het schriftkundig onderzoek, met een voor Van Loenen brisant resultaat, **is volgens Hamer 'slechts één van de steken die de autoriteiten destijds bij het gerechtelijk vooronderzoek hebben laten vallen'**. "De essentie van het schriftkundig onderzoek is wel op tijd doorgebeld. Maar wat is nu de waarde van zo'n telefoontje! Een officier van justitie besluit dan te seponeren, terwijl hij het wetenschappelijk rapport niet eens heeft. Dat is toch een misser."

Hamer heeft de indruk dat het schriftkundig rapport ook voor het openbaar ministerie een belangrijk nieuw feit is. "Maar ook al staat vast dat de handtekeningen van Altink vals zijn, daarmee is nog niet bewezen dat Van Loenen met kwade opzet heeft gehandeld", aldus Hamer.

De omstreden kunstschilder uit Holthe, die in 1991 als Altink-vervalser werd gezien nadat door hem ingebrachte Altinks door verschillende veilinghuizen werden teruggetrokken, wuift de schriftkundige conclusie weg. Justitie heeft de zaak vorig jaar geseponeerd en wel omdat er geen sprake was van antedatering en van valse signaturen, stelt hij. Volgens Cor van Loenen is z'n Altink-collectie 'goed'. De vele afwijkingen in de signaturen wijt hij aan de 'slordige hand van signeren van de Ploeg-schilder'. **"Ik heb uitvoerig studie verricht naar de wijze van signeren van Jan Altink** en ben wel honderd voorbeelden tegen gekomen waaruit blijkt dat hij heel verschillend signeerde. Hij had geen vaste regels." Van Loenen begrijpt niet hoe het Gerechtelijk Laboratorium dat in zijn onderzoek over het hoofd heeft kunnen zien. "Daar zijn ze toch Pietjes Precies?" Verder vindt Van Loenen de wijze waarop het schriftkundig onderzoek is verricht slecht. "Ze deden het aan de de hand van foto's. Maar als je zo'n onderzoek doet, gebruik je toch oorspronkelijk werk."

Volgens Van Loenens advocaat, mr. E.J.A. Schönfeld, is het schriftkundig onderzoek 'slechts van betrekkelijke betekenis'. "Altink heeft op vele manieren gesigneerd. En al geeft het onderzoeksresultaat te denken, het zegt nog niks over de handelwijze van Cor van Loenen."

Officier van Justitie mr. Dun, die de zaak tegen Van Loenen destijds seponeerde, zegt volledig achter zijn beslissing te blijven staan: "Voor overtuigend bewijs heb je in een strafzaak wel wat meer nodig. Want ook al zijn er bewijzen dat de werken vals zijn, dat wil nog niet zeggen dat Van Loenen daar wetenschap van heeft gehad."

Ook al besluit het Gerechtshof tot heropening van de zaak, Cor van Loenen zal z'n collectie Altink-doeken in elk geval niet opnieuw afstaan voor nader onderzoek. "Ik heb de vorige keer een schilderwerk beschadigd teruggekregen. Daar voel ik dus niets voor. Want op wie kan ik de schade nu verhalen", aldus Van Loenen.

Onderzoeksverslag 12

Schilderij 'Heuvellandschap' ('Pic de Luc')

Aanvullend onderzoek 01

Vals verklaard tijdens de eerste Altink-Affaire (1991-1996)

Onderwerp:

Rechtszaak: Meijering/Van Loenen
Eiser: Drs. J.L. Meijering
Gedaagden: Echtpaar Van Loenen
Transacties: Vijf 'Ploegschilderijen'
Zaaknummer: 107.002.669/01

[Hoger beroep](#) bij het Gerechtshof in [Leeuwarden](#)

Sector Civiel

Dinsdag 8 februari 2011 Aanvang 11.00 uur

Dinsdag 15 februari 2011 Aanvang 10.00 uur

Verslag van:

Drs. Johan L. Meijering
Ebbingedwinger 9
9712 MA Groningen

Tel. 050-3118888 06-53728157

www.johanmeijering.com

email: johanmeijering@home.nl

Groningen, 17 januari 2011

De Eerste Altink-Affaire is jarenlang – van 1991 tot 1996 – zowel regionaal als landelijk in het nieuws. Citaten uit de media en feiten op een rij gezet:

- 25 mei 1991 “Valse Altinks duiken op in de kunstwereld”
(Citaat publicatie Nieuwsblad v. h. Noorden)
- 6 juni 1991 Sotheby’s, het Haags Venduehuis en een particulier doen aangifte wegens **poging tot oplichting door het echtpaar Van Loenen uit Beilen**, in de media ook wel het “**Altink-echtpaar**” genoemd.
- 13 juli 1992 Inval door de politie in de boerderij van het echtpaar Van Loenen. Van Loenen wordt verdacht van het vervalsen dan wel verhandelen van valse schilderijen en aangehouden. Hij wordt **vier dagen voor verhoor vastgehouden in Amsterdam. Tevens worden in zijn boerderij 31 schilderijen in beslag genomen.**
- 14 juli 1992 Twee getuigen-deskundigen, galeriehoudster mevr. Renée Smithuis uit Castricum en Cees Hofsteenge, kunsthandelaar en Ploegspecialist uit Groningen, komen los van elkaar – in aanwezigheid van drie rechercheurs – tot een identiek oordeel over elk van de schilderijen. **Zij constateren 28 valse werken (slechts drie voorstellingen authentiek!).**
- 17 juli 1992 Van Loenen wordt vrijgelaten.
- jan. 1993 Van Loenen ontvangt zijn 31 in beslaggenomen schilderijen van Justitie Amsterdam terug.
- maart 1993 Wegens onvoldoende aanwijzing van schuld seponeert Justitie deze zaak. De aanklacht wegens oplichting kon niet worden bewezen. De kwade opzet van Cor van Loenen kon niet worden aangetoond. **Er was volgens Justitie niet voldoende bewezen dat hij wist dat 28 van de 31 schilderijen vals waren.** De aanklacht wegens oplichting werd om deze redenen geseponeerd, los van het feit of de schilderijen echt dan wel vals waren.
- 2 aug. 1993 Op verzoek van het echtpaar Van Loenen geeft register-makelaar/taxateur Auke van der Werff uit Oudeschild (Texel) een **voorlopig** taxatierapport af voor 12 schilderijen, uitsluitend t.b.v. een verzekering. Onderaan de beide bladzijden van dit rapport vermeldt hij: “Uitsluitend voor verzekeringsdoeleinden. Niet bruikbaar voor commerciële doeleinden.” Tevens geeft hij in een **afzonderlijke brief**, gedateerd op 2 augustus 1993, een **toelichting**.

Enige citaten uit deze begeleidende brief: “De herkomst van een zo grote partij Altinks is te vaag en de amateuristische manier van inlijsten – om iets authentiek te doen lijken – **klopt van geen kant**. Bijgaande verzekeringstaxatie beschouw ik dan ook als **voorlopig**, om u toch de gelegenheid te geven de werken te verzekeren, mits uiteraard de verzekeringsmaatschappij dit op deze wijze aanvaard.”

N.B. Van der Werff trekt bovenvermeld rapport na enige dagen in, omdat er ernstige twijfels begonnen te rijzen over de authenticiteit van de werken. Op 17 mei 2003 bevestigt hij dit schriftelijk. Citaat: “Ik heb hem (Van Loenen) een brief gestuurd en verzocht de rapporten terug te sturen. Nooit gebeurd.”

- okt. 1993 Van Loenen ontvangt een schadevergoeding van Justitie.
- 10 febr. 1994 **“Expert: Van Loenen misbruikt taxatierapport”** (Citaat publicatie “Nieuwsblad v.h. Noorden”) “Van der Werff baseert zich op de informatie van twee mensen aan wie Van Loenen doeken uit het “verdachte” Altink-twaalfstal zou hebben aangeboden, met een kopie van de taxaties. Ze wisten niet dat het slechts verzekeringstaxaties waren. **Dat heeft Van Loenen op de kopieën weggelaten.** Dat is heel kwalijk en getuigt van uitermate onzorgvuldig gedrag.”
- 25 maart 1994 Citaten uit artikel ‘Gerechtigd onderzoek werpt nieuw licht op Altink-affaire’ van het “Nieuwsblad van het Noorden” op 25 maart 1994, pagina 3:
- “De signaturen op vier betwiste Altink-doeken (**waaronder ‘Heuvellandschap’**) vertonen vele verschillen met die op onomstreden doeken van de Groninger Ploeg-schilder Jan Altink.”
- “Maar ook al staat vast dat de handtekeningen van Altink vals zijn, daarmee is nog niet bewezen dat Van Loenen met kwade opzet heeft gehandeld, aldus Hamer.”
- “Volgens Van Loenens advocaat, mr. E.J.A. Schönfeld, is het schriftelijk onderzoek ‘slechts van betrekkelijke betekenis. **En al geeft het onderzoeksresultaat te denken, het zegt nog niks over de handelswijze van Cor van Loenen.**”
- 30 april 1994 Heropening onderzoek naar aanleiding van een klacht op grond van artikel 12 Wetboek van Strafvordering wegens het uitblijven van een strafvervolgning tegen Van Loenen. Klacht ingediend door galeriehoudster Renée Smithuis uit Castricum en kunsthandelaar Cees Hofsteenge uit Groningen (getuigen-deskundigen).
- Citaat uit het “Nieuwsblad van het Noorden” d.d. 1 maart 1994: **“Procureur-Generaal P.M. Brilman** heeft het hof namelijk geadviseerd het verzoek af te wijzen. Hij **vindt het aannemelijk dat Van Loenen zich schuldig heeft gemaakt aan een misdrijf, maar er is onvoldoende wettig en overtuigend bewijs voor een strafzaak, stelt hij.**”
- Citaat uit “Origine”, nummer 1, d.d. 4 februari 1994, pagina 62 en 63: **“Maar steeds ging het om dezelfde kleine man met grote baard: de Beilense kunstschilder Cor van Loenen. En steeds ging het om vervalsingen.** De kranten stonden er vol van. Van Loenen werd aangehouden en gearresteerd. Eenendertig schilderijen werden bij hem in beslaggenomen. Twee jaar later heeft hij de schilderijen terug. **De “zaak” is geseponeerd. Van Loenen kraait victorie in de regionale pers. Wat vals heet, noemt hij nu echt.**”
- 3 mei 1994 Citaten uit artikel ‘Gerechtshof gelast nieuw onderzoek ‘valse’ Altinks’ van het “Nieuwsblad van het Noorden” op 3 mei 1994: **“Zo verscheen een handschriftkundig onderzoek van het Gerechtigd Laboratorium in Rijswijk pas in juni, terwijl de zaak al in maart was geseponeerd. Dit rapport wees uit dat enkele betwiste Altink-doeken ten onrechte met de naam van Jan Altink waren gesigneerd.”**
- 13 mei 1994 Citaat uit artikel ‘Justitie blunderde met Altink-ervalsingen’ van het “De Telegraaf” op 13 mei 1994: **“Mr. Hamer ontdekte dat de officier van justitie een zeer belastend nagekomen onderzoek van het Gerechtigd Laboratorium te Rijswijk, waarin vier handtekeningen onder schilderijen van Altink als valse worden bestempeld, niet bij zijn besluit had betrokken”.**

Sept. 1995 Het Gerechtshof Amsterdam seponeert de rechtszaak tegen Van Loenen opnieuw wegens onvoldoende wettig en overtuigend bewijs voor een strafzaak.

Twee citaten uit het Hollands Dagblad, d.d. 27 september 1995: **“Het was zelfs bekend waar Van Loenen het oude gebruikte linnen met oude spelatten kocht”**

en

“Het is de taak van justitie om systematische kunstvervalsing en ontwrichting van de kunsthandel op te sporen en te veroordelen. Nu is door een onbeholpen aanpak een beroepsvervalser de dans ontsprongen.”

Samenvatting

- De kunstschilder Cor van Loenen uit Beilen wordt jarenlang (1991 t/m 1996) verdacht van het vervalsen dan wel handelen in vervalste Ploegwerken.
- **Hij ontvangt in januari 1993 – als eigenaar – de 31 bij hem in beslaggenomen kunstwerken van Justitie Amsterdam terug.** Twee getuigen-deskundigen, mevrouw Renée Smithuis uit Castricum en Kees Hofsteenge uit Groningen, bestempelen – onafhankelijk van elkaar – 28 schilderijen als vals:
 - * **Het omstreden schilderij ‘Heuvelandschap’ is één van de 28 schilderijen die door de beide getuigen-deskundigen Smithuis en Hofsteenge als vals werd bestempeld.**
 - * **Uit een door het Gerechtelijk Laboratorium te Rijswijk ingesteld onderzoek, blijkt dat het omstreden schilderij ‘Heuvelandschap’ (door de gedaagden ook genoemd ‘Pic de Luc’) ten onrechte met de naam van Jan Altink is gesigneerd en als vals wordt bestempeld.**
 - * **Dit onderzoeksresultaat geeft volgens Van Loenens advocaat te denken, maar zegt nog niks over de handelswijze van Cor van Loenen.**
- In zowel de regionale als landelijke pers verkondigt Cor van Loenen daarna – samen met diens advocaat Mr. E.J.A. Schönfeld uit Assen – **dat alle werken authentiek zijn.**
- Het echtpaar Van Loenen biedt vanaf 1993 hun (valse) schilderijen – via advertenties – te koop aan.
- Ter ondersteuning van hun verkoopactiviteiten en als bewijs van echtheid ge(mis)bruiken zij onder meer een door Auke van der Werff uit Oudeschild (Texel) op 2 augustus 1993 uitsluitend voor verzekeringsdoeleinden **voorlopig opgesteld** en enige dagen later **INGETROKKEN** taxatierapport.

Conclusies

Het omstreden schilderij 'Heuvelandschap' ('Pic de Luc') is op 14 juli 1992 door twee getuigen-deskundigen, mevrouw Renée Smithuis uit Castricum en Kees Hofsteenge uit Groningen bij de politie in Amsterdam vals verklaard. De beide getuigen-deskundigen herhalen hun bevindingen tijdens een hoorzitting bij het Gerechtshof in Amsterdam op 16 februari 1994. Het Gerechtelijk Laboratorium te Rijswijk stelt middels onderzoek vast, dat het omstreden schilderij 'Heuvelandschap' (door de gedaagden ook genoemd 'Pic de Luc') ten onrechte met de naam van Jan Altink is gesigneerd. Door de verkoop van dit schilderij aan de eisende partij in februari 1999 maken de gedaagden zich schuldig aan misdrijf (oplichting). De gedaagden waren op het moment van de verkoop aan Meijering op de hoogte dat dit schilderij vals was en dat zegt in dit geval wel iets over de handelswijze van de gedaagden. De gedaagden hebben deze informatie verzwegen en hadden dit schilderij met de wetenschap die zij op het moment van de verkoop hadden nooit dit schilderij als een authentiek schilderij van de hand van Jan Altink mogen verkopen.

Producties

- 1 'Gerechtig onderzoek werpt nieuw licht op Altink-affaire'
"Nieuwsblad van het Noorden"
d.d. 25 maart 1994, pagina 3
- 2 'Gerechtshof gelast nieuw onderzoek 'valse' Altinks'
"Nieuwsblad van het Noorden"
d.d. 3 mei 1994
- 3 'Justitie blunderde met Altink-vervalsingen'
"De Telegraaf"
d.d. 13 mei 1994

„Nieuwsblad van het Noorden“, 25 maart 1994, pagina 3

Gerechtelijk onderzoek werpt nieuw licht op Altink-affaire

Vervolg van pagina 1

Ploeg-schilder Altink had wel honderd verschillende manieren van signeren. Toch stelde het Gerechtelijk Laboratorium vast dat op de vier omstreden doeken die Van Loenen te koop heeft aangeboden, handtekeningen staan die in ieder geval niet van Altink zijn.

ASSEN — De signaturen op vier betwiste Altink-doeken (waaronder 'Havengezicht Den Helder' en 'Heuvelandschap') vertonen vele verschillen met die op onomstreden doeken van de Groninger Ploeg-schilder Jan Altink. De conclusie van het Gerechtelijk Laboratorium luidt dan ook dat ze waarschijnlijk niet van Altink zijn. Dit vernietigende rapport was echter nog niet klaar, toen officier van justitie mr. L.A.J. Dun in Amsterdam begin vorig jaar besloot af te zien van een strafzaak. Volgens de advocaat van de aanklagers Smithuis en Hofsteenge, mr. LD.H. Hamer, een merkwaardige zaak. Hij verwacht daarom dat dit rapport een belangrijke rol zal spelen in de heroverweging van het openbaar ministerie dat op korte termijn besluit over het al dan niet heropenen van de vervalsingsaffaire.

Het ontbreken van het schriftkundig onderzoek, met een voor Van Loenen brisant resultaat, is volgens Hamer 'slechts één van de stekende autoriteiten destijds bij het gerechtelijk vooronderzoek hebben laten vallen'. "De essentie van het schriftkundig onderzoek is wel op tijd doorgebeld. Maar wat is nu de waarde van zo'n telefoontje! Een officier van justitie besluit dan te seponeren, terwijl hij het wetenschappelijk rapport niet eens heeft. Dat is toch een misser."

Hamer heeft de indruk dat het schriftkundig rapport ook voor het openbaar ministerie een belangrijk nieuw feit is. "Maar ook al staat vast dat de handtekeningen van Altink vals zijn, daarmee is nog niet bewezen dat Van Loenen met kwade opzet heeft gehandeld", aldus Hamer.

De omstreden kunstschilder uit Holthe, die in 1991 als Altink-vervalser werd gezien nadat door hem ingebrachte Altinks door verschillende veilinghuizen werden teruggetrokken, wuift de schriftkundige conclusie weg. Justitie heeft de zaak vorig jaar geseponneerd en wel omdat er geen sprake was van antedatering en van valse signaturen, stelt hij. Volgens Cor van Loenen is z'n Altink-collectie 'goed'. De vele afwijkingen in de signaturen wijt hij aan de 'slordige hand van signeren van de Ploeg-schilder'. **"Ik heb uitvoerig studie verricht naar de wijze van signeren van Jan Altink en ben wel honderd voorbeelden tegen gekomen waaruit blijkt dat hij heel verschillend signeerde. Hij had geen vaste regels."** Van Loenen begrijpt niet hoe het Gerechtelijk Laboratorium dat in zijn onderzoek over het hoofd heeft kunnen zien. "Daar zijn ze toch Pietjes Precies?" Verder vindt Van Loenen de wijze waarop het schriftkundig onderzoek is verricht slecht. "Ze deden het aan de hand van foto's. Maar als je zo'n onderzoek doet, gebruik je toch oorspronkelijk werk."

Volgens Van Loenens advocaat, mr. E.J.A. Schönfeld, is het schriftkundig onderzoek 'slechts van betrekkelijke betekenis'. "Altink heeft op vele manieren gesigneerd. En al geeft het onderzoeksresultaat te denken, het zegt nog niks over de handelwijze van Cor van Loenen."

Officier van Justitie mr. Dun, die de zaak tegen Van Loenen destijds seponneerde, zegt volledig achter zijn beslissing te blijven staan: "Voor overtuigend bewijs heb je in een strafzaak wel wat meer nodig. Want ook al zijn er bewijzen dat de werken vals zijn, dat wil nog niet zeggen dat Van Loenen daar wetenschap van heeft gehad."

Ook al besluit het Gerechtshof tot heropening van de zaak, Cor van Loenen zal z'n collectie Altink-doeken in elk geval niet opnieuw afstaan voor nader onderzoek. "Ik heb de vorige keer een schilderwerk beschadigd teruggekregen. Daar voel ik dus niets voor. Want op wie kan ik de schade nu verhalen", aldus Van Loenen.

„Nieuwsblad van het Noorden“, 03 mei 1994

Gerechtshof gelast nieuw onderzoek 'valse' Altinks

AMSTERDAM / ASSEN – De officier van Justitie in Amsterdam moet een nieuw gerechtelijk vooronderzoek instellen tegen de kunstschilder Cor van Loenen uit Holthe, die twee jaar geleden ervan werd verdacht vervalste schilderijen van de Groninger Ploeg-schilder Jan Altink (1885-1971) ter veiling te hebben aangeboden. Dat heeft het Gerechtshof in Amsterdam bepaald. Het hof vindt dat de officier van Justitie, die maart vorig jaar de zaak tegen Van Loenen seponerde wegens gebrek aan bewijs, destijds onvoldoende onderzoek heeft verricht.

Zo verscheen een handschriftkundig onderzoek van het Gerechtelijk Laboratorium in Rijswijk pas in juni, terwijl de zaak al in maart was geseponerd. Dit rapport wees uit dat enkele betwiste Altink-doeken ten onrechte met de naam van Jan Altink waren gesigneerd. Het Gerechtshof vindt dat de officier eerst het rapport met het voor Van Loenen zo brisante resultaat had moeten afwachten.

Met deze uitspraak krijgen galeriehoudster R. Smithuis uit Heiloo en de Groninger kunsthandelaar C. Hofsteenge alsnog hun zin.

„De Telegraaf“, 13 mei 1994

Justitie blunderde met Altink-vervalsingen

Bewijsmateriaal krijgt nieuwe kans in vooronderzoek

door FRED VERMEULEN

AMSTERDAM – Slordig werk van de officier van justitie is, naar nu blijkt, voor het Amsterdamse gerechtshof reden geweest een nieuwe gerechtelijk vooronderzoek te gelasten naar de mogelijke vervalsing van dertig schilderijen en aquarellen, toegeschreven aan de Groningse schilder Jan Altink (1895-1971).

Vorig jaar maart seponerde officier van justitie. mr L. Dun, bij gebrek aan bewijs de aanklacht, ingediend door onder meer veilinghuis Sotheby, tegen het echtpaar Van Loenen. De Van Loenens boden in 1991 en 1992 deal of niet originele Altinks bij tientallen op veilingen te koop aan.

Het echtpaar, woonachtig in het Drentse Beilen, gaf na het seponeren van de aanklacht in vele landelijke en regionale dagbladen interviews. Daarin benadrukten zij dat het terzijde leggen van de aanklacht door de Amsterdamse officier van justitie 'het bewijs' was dat hun 'Altinks' echt waren. Het werk van Jan Altink, mede-oprichter in 1918 van de Groningse schilderskring De *Ploeg*. staat samen met dat van de prominente leden J. Dijkstra, J. Wiegers, H. Werkman en J. van der Zee nog steeds volop in de belangstelling.

Minder gelukkig met de seponering waren de getuigen-deskundige mevrouw R. Smithuis (Castricum) en C. Hofsteenge (Groningen). Beiden genieten in de Nederlandse kunstwereld een alom erkende reputatie als kenners van Ploeg-werk. Onafhankelijk van elkaar hebben zij vorig jaar een volkomen identiek oordeel gegeven over 31 aan Altink toegeschreven schilderijen. Beiden wezen slechts drie voorstellingen als authentiek aan. Zo'n hoge score hadden de controlerende rechercheurs nog nooit meegemaakt.

Na de seponering hebben beide kunstkeners protest aangetekend bij het gerechtshof in Amsterdam. Zij voerden argumenten te over aan om de vervolging door te zetten. En buiten dat: door de triomfantelijke verhalen van het echtpaar Van Loenen in de media na het sepot was hun reputatie als kunstkenner in het geding.

Advocaat-generaal P. Brilman adviseerde het Amsterdamse Hof het protest van beide kunstkeners – ofschoon hij ze wel erkende als belanghebbenden – af te wijzen. Hij was het met zijn collega mr Dun eens dat een wettig en overtuigend bewijs niet was te leveren.

“En dat is nou het interessante.” zegt mr L. Hamer, de Amsterdamse raadsman die Smithuis en Hofsteenge in de arm hebben genomen. “Het Hof heeft het advies van de advocaat-generaal niet overgenomen. Dat gebeurt in zaken als deze vrijwel nooit.”

Mr Hamer ontdekte dat de officier van justitie een zeer belastend nagekomen onderzoek van het Gerechtelijk Laboratorium te Rijswijk. waarin vier handtekeningen onder schilderijen van Altink als vals worden bestempeld, niet bij zijn besluit had betrokken.

De officier was alleen maar afgegaan op de conclusie uit het *eerste* rapport van het Gerechtelijk Laboratorium. Daarin zette het lab uiteen dat het om praktische redenen slechts twee schilderijen onder de loep had genomen. Vooral *Het schilderij met landweg met enige boerderijen en een paard*, gesigneerd: J. Altink '42. had de belangstelling van de onderzoekers. Want als in het pigment van dit schilderij acrylkunstvezels zouden worden aangetroffen – die kwamen pas in 1950 op de markt –, dan wees dat zonneklaar op anti-datering. Het lab trof geen kunstvezels aan en trok als algehele eindconclusie van het onderzoek: het schilderij landweg, boerderijen en paard is niet later dan 1942 vervaardigd.

Mr Hamer: “Mooi zou je zeggen, maar er was één probleempje: over het desbetreffende schilderij uit 1942 bestaat in Nederland helemaal geen twijfel over de maker ervan. Dat is inderdaad een echte Jan Altink. Als de officier even het proces-verbaal van de politie erbij had gehaald, had hij kunnen zien dat dat schilderij ook door Smithuis en Hofsteenge was aangewezen als echt. Het Gerechtelijk Laboratorium heeft zich dus stukgebeten op een *onverdacht* object. Zonde van de moeite.”

Hamers: “Maar er is nog iets. Het Gerechtelijk Laboratorium schreef de officier van Justitie dat materiaalonderzoek van latere Altink-schilderijen geen enkele zin heeft. Dat is gewoon niet waar. Want bij het Centraal Laboratorium voor Onderzoek van Voorwerpen van Kunst en Wetenschap in Amsterdam denken ze daar heel anders over. Behalve eigen onderzoek wezen ze mij daar op het Doerner Institut München, dat geavanceerde ouderdomstesten gebruikt voor de droogtijd van lijnolie.”

En dan is er de mysterieuze handtekening op een schilderij *Zittend naakt*, geschilderd in de stijl van Altink. Hofsteenge, die een boek heeft geschreven over de Groninger Ploeg, maakte de officier van justitie er op attent dat dit doek de afgelopen twaalf jaren ettelijke malen op veilingen van eigenaar is gewisseld. In de bij de veilingen horende catalogi, die Hofsteenge erbij leverde, staat het doek telkens als ongesigneerd te boek. Maar toen het in 1992 weer opdook, dit maal uit de collectie van het echtpaar Van Loenen, bleek het ineens te zijn voorzien van de signering *Altink*. De officier van Justitie heeft de te voorschijn getoverde handtekening niet nader laten onderzoeken.

Uiterst ongebruikelijk vindt mr Hamer het dat Van Loenen tijdens het vooronderzoek nooit is geconfronteerd met de talrijke ongerijmdheden in zijn verklaringen tegenover de politie over de herkomst van de als vals gesignaleerde 'Altinks'. Zijn verklaringen staan haaks op de belastende verklaringen, die door derden in processen-verbaal zijn aangedragen. Tegen de een verklaarde hij dat de 'Altinks' uit de collectie van zijn ouders kwamen, tegen de ander wierp hij zich zelf op als iemand die al jaren 'Altinks' verzamelde.

Onderzoeksverslag 12

Schilderij 'Heuvellandschap' ('Pic de Luc')

Aanvullend onderzoek 02

Herkomst

Tegenstrijdige verklaringen

Onderwerp:

Rechtszaak: Meijering/Van Loenen
Eiser: Drs. J.L. Meijering
Gedaagden: Echtpaar Van Loenen
Transacties: Vijf 'Ploegschilderijen'
Zaaknummer: 107.002.669/01

[Hoger beroep](#) bij het Gerechtshof in [Leeuwarden](#)

Sector Civiel

Dinsdag 8 februari 2011 Aanvang 11.00 uur

Dinsdag 15 februari 2011 Aanvang 10.00 uur

Verslag van:

Drs. Johan L. Meijering
Ebbingedwinger 9
9712 MA Groningen

Tel. 050-3118888 06-53728157

www.johanmeijering.com

email: johanmeijering@home.nl

Groningen, 17 januari 2011

De gedaagden geven ten aanzien van **de herkomst** van het schilderij **02 HEUVELLANDSCHAP** de volgende verklaringen

Titel schilderij	Uit veiling van Auctioneers J.P.Glerum gehaald	Gezegd tijdens rechtszitting (hoorzitting) in Amsterdam bij het Gerechtshof	Gezegd tegen koper Meijering	Vermeld in verweerschrift	Gezegd tegen het Gerechtshof Leeuwarden
	27 mei 1991 Reden: Vals	16 februari 1994	februari 1999	augustus 2006	16 juni 2010
02 Heuvel-landschap		Gekocht van kunsthandelaar Jansen in koffiehuis in Amsterdam in oktober 1990	Niet besproken februari 1999	Geen vermelding	Gekocht in 1990 De gedaagden willen de naam van de verkoper niet noemen.

Op 27 mei 1991 bieden de gedaagden het schilderij 02 HEUVELLANDSCHAP te koop aan bij Auctioneers Glerum te Den Haag om te veilen op de voorjaarsveiling no. 33A. Het te veilen schilderij wordt vermeld in de veilingcatalogus op pagina 12 onder veilingnummer 3 met de volgende tekst:

'Jan Altink Heuvelandschap Gesigneerd en '54
Tempera, 39 x 45 cm **Dfl. 2.000,- - 2.500 '**

N.B. De te verwachten opbrengst ligt tussen de 2.000 en 2.500 gulden

Dit schilderij wordt niet geveild en teruggegeven aan de gedaagden, omdat meerdere deskundigen van mening waren dat dit schilderij een vervalsing is.

Op 16 februari 1994 verklaart de gedaagde C.T. Van Loenen dat hij dit schilderij – dat in beslag genomen was door Justitie in het kader van een strafrechtelijk onderzoek – **gekocht heeft in oktober 1990 van kunsthandelaar Jansen** in een koffiehuis in Amsterdam. De gedaagde heeft geen adresgegevens of telefoonnummer van deze kunsthandelaar. Jansen zou een relatie zijn van een andere kunsthandelaar waar de gedaagden, volgens eigen zeggen, eveneens zaken mee zouden hebben gedaan, een zekere Van den Berg. Ook van deze kunsthandelaar Van den Berg beschikken de gedaagden niet over adresgegevens of een telefoonnummer.

In onderzoeksverslag 9 'Onjuiste dan wel valse verklaringen van gedaagde(n)' wordt aangetoond dat de kunsthandelaar Jansen niet bestaat en een gefingeerd persoon is. Ook wordt aangetoond dat de kunsthandelaar Van den Berg niet bestaat.

Op 16 juni 2010 verklaren de gedaagden aan het Gerechtshof Leeuwarden, dat zij dit schilderij **gekocht hebben in 1990. De gedaagden willen de naam van de verkoper niet noemen.**

Conclusies

Op grond van deze **tegenstrijdige verklaringen** van de gedaagden is de herkomst niet te traceren. In het verweerschrift van de gedaagden wordt geen melding gemaakt over de herkomst. Uit het schematisch overzicht blijkt dat de gedaagden op verschillende tijdstippen en plaatsen tegenstrijdige verklaringen afleggen.

Dit schilderij zouden zij hebben gekocht:

	Verklaring	Tijdstip
1 ^e	Van de kunsthandelaar Jansen uit Amsterdam	(16 februari 1994)
2 ^e	Van een verzamelaar	(16 juni 2010)

Samenvatting

In 1994 verklaren zij dat dit schilderij is gekocht in oktober 1990 van een Amsterdamse **kunsthandelaar Jansen**. Van deze kunsthandelaar hebben zij geen adresgegevens. Bij het Gerechtshof Leeuwarden op 16 juni 2010 verklaren zij dat zij dit schilderij in 1990 hebben gekocht van een **particuliere verzamelaar**, wiens naam zij niet willen zeggen om privacyredenen. In het verweerschrift van de gedaagden wordt geen melding gemaakt over de herkomst.

Onderzoeksverslag 12

Schilderij 'Heuvellandschap' ('Pic de Luc')

Aanvullend onderzoek 03

Imitatie

Vergeleken zijn:

- 1 **Omstreden** schilderij 'Heuvellandschap', gesigneerd rechtsonder 'JAltink 54'
- 2 **Authentiek** schilderij 'Pic de Luc' (tempera), gesigneerd rechtsonder 'J. Altink ,53'

Onderwerp:

Rechtszaak: Meijering/Van Loenen

Eiser: Drs. J.L. Meijering

Gedaagden: Echtpaar Van Loenen

Transacties: Vijf 'Ploegschilderijen'

Zaaknummer: 107.002.669/01

[Hoger beroep](#) bij het Gerechtshof in [Leeuwarden](#)

Sector Civiel

Dinsdag 8 februari 2011 Aanvang 11.00 uur

Dinsdag 15 februari 2011 Aanvang 10.00 uur

Verslag van:

Drs. Johan L. Meijering

Ebbingedwinger 9

9712 MA Groningen

Tel. 050-3118888 06-53728157

www.johanmeijering.com

email: johanmeijering@home.nl

Groningen, 17 januari 2011

Citaat: “In de Dauphiné ontstond in 1953 het bewonderingswaardige ‘Pic de Luc’ (afb. 45, een tempera uit hetzelfde jaar dus als de tempera ‘Verlaten boerderij in Frankrijk’. Hier treft ons minder de verstilde harmonie als wel de joyeuze vaart en zeggingskracht van lijn en kleur. Hier treft ons minder de verstilde harmonie als wel de joyeuze vaart en zeggingskracht van lijn en kleur.

Hij maakte het in een uur tijds, in de vroegte voor het ontbijt. De penseelvoering is breed, op het zwierige af. De kleuren zijn klankrijk, zangrijk, met geel-groenen en zwarten in het voorplan en het violet en blauw van de bergtoppen, tegen een warme ochtendhemel.

Altink moet veel van deze tempera hebben gehouden, want in de jaren dat ik in Groningen werkte (1955-1963) hing het lange tijd in zijn voorkamer om later plaats te maken voor een panorama van een baai aan de Rivièra, in de omgeving van Cagnes-sur-mer.”

Citaat uit boek ‘J. Altink’ (pagina 84 – uitgave met [grijze omslag](#)): D.H. Couvée (1921-2000) – directeur Frans Hals Museum te Haarlem van 1972-1983 en Dr. W.J. de Gruyter (1899-1979) – directeur Groninger Museum van 1955-1963.

Uitgegeven in een cassette’ in twee afzonderlijke delen:

- 1e Uitvoering met [grijze omslag](#) met 104 pagina’s
- 2e Uitvoering met gekleurde omslag met 105 pagina’s

De cassette is uitgegeven door de ‘Jan Altink Stichting’ in 1978

Vergeleken zijn:

- 1 **Omstreden** schilderij ‘Heuvellandschap,’ gesigneerd rechtsonder ‘**JAltink ,54**’
40 x 46.5 cm (foto 1)
- 2 **Authentiek** schilderij ‘Pic de Luc (tempera), gesigneerd rechtsonder ‘**J. Altink ,53’(*)**’
48 x 63 cm (foto 2)

(*) Bron:

Boek ‘Jan Altink’ (Uitvoering met [gekleurde omslag](#) met 105 pagina’s)

Uitgegeven door de Jan Altink Stichting 1978

Geschreven door: D.H. Couvée (1921-2000) – directeur Frans Hals Museum te Haarlem van 1972-1983 en Dr. W.J. de Gruyter (1899-1979) – directeur Groninger Museum van 1955-1963.

Conclusie

Het authentieke schilderij van Jan Altink met de titel 'Pic de Luc' (Heuvelandschap) uit 1953 staat afgebeeld in het in 1978 uitgegeven boek 'Jan Altink' op pagina 45 en wordt in het tweede deel van hetzelfde boek ook vermeld op pagina 84. Beschreven wordt, dat Altink 'veel van deze tempera moet hebben gehouden, het hing lange tijd in zijn woonkamer.'

Het omstreden schilderij 'Heuvelandschap' (1954) is een vervalsing, een **imitatie** van het authentieke schilderij 'Pic de Luc' (1953) – foto 2. De vervalsing is niet een exacte kopie van het schilderij 'Pic de Luc', maar is geschilderd in de sfeer van dit authentieke werk. Met dit voorbeeld uit het boek van Jan Altink op pagina 45 heeft de vervalsers met eigen ideeën het schilderij 'Heuvelandschap' gemaakt en vervolgens niet onder eigen naam gesigneerd, maar met 'J. Altink' en daarna verkocht als een authentiek schilderij van J. Altink.

De vervalsing is een spiegelbeeld van het authentieke schilderij 'Pic de Luc'
(zie productie 3 en 4)

Producties

1 Foto **omstreden** schilderij 'Heuvelandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')
gesigneerd rechtsonder 'JAltink ,54'
doek, 40 x 46.5 cm

2 Foto **authentiek** schilderij 'Pic de Luc'
gesigneerd rechtsonder 'J.Altink ,53'
1953, tempera, 48 x 63 cm
afgebeeld in het boek 'Jan Altink', 1978, Jan Altink Stichting, pagina 45

3 Vergelijking, naast elkaar:

Linkerzijde:

Foto omstreden schilderij 'Heuvelandschap', ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')
gesigneerd rechtsonder 'JAltink ,54'
doek, 40 x 46.5 cm

Rechterzijde:

Foto **authentiek** schilderij 'Pic de Luc' **in spiegelbeeld**
gesigneerd rechtsonder 'J.Altink ,53'
1953, tempera, 48 x 63 cm

4 Vergelijking, boven elkaar:

Boven:

Foto omstreden schilderij 'Heuvelandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')
gesigneerd rechtsonder 'JAltink ,54'
doek, 40 x 46.5 cm

Onder:

Foto **authentiek** schilderij 'Pic de Luc' **in spiegelbeeld**
gesigneerd rechtsonder 'J.Altink ,53'
1953, tempera, 48 x 63 cm

Productie 1

Foto omstreden schilderij 'Heuvellandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')
gesigneerd rechtsonder 'JAltink ,54'
doek, 40 x 46.5 cm

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

Productie 2

Foto **authentiek** schilderij 'Pic de Luc'
gesigneerd rechtsonder 'J. Altink ,53'
1953, tempera, 48 x 63 cm
afgebeeld in het boek 'Jan Altink', 1978, Jan Altink Stichting, pagina 45

N.B.

Een KOPIE op doek van dit schilderij (Giclée) wordt – ter vergelijking – getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

Productie 3

Vergelijking, naast elkaar:

Linkerzijde:

Foto omstreden schilderij 'Heuvellandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')
gesigneerd rechtsonder 'JAltink ,54'
doek, 40 x 46.5 cm

Rechterzijde:

Foto **authentiek** schilderij 'Pic de Luc' **in spiegelbeeld**
gesigneerd rechtsonder 'J.Altink ,53'
1953, tempera, 48 x 63 cm
afgebeeld in het boek 'Jan Altink', 1978, Jan Altink Stichting, pagina 45

Productie 4

Vergelijking, boven elkaar:

Boven:

Foto omstreden schilderij 'Heuvelandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')
gesigneerd rechtsonder 'JAltink ,54'
doek, 40 x 46.5 cm

Onder:

Foto **authentiek** schilderij 'Pic de Luc' **in spiegelbeeld**
gesigneerd rechtsonder 'J.Altink ,53'
1953, tempera, 48 x 63 cm
afgebeeld in het boek 'Jan Altink', 1978, Jan Altink Stichting, pagina 45

Onderzoeksverslag 12

Schilderij 'Heuvellandschap' ('Pic de Luc')

Aanvullend onderzoek 04

'Tweeluik'

Vergeleken zijn:

- 1 **Omstreden** schilderij 'Heuvellandschap', gesigneerd rechtsonder '**JAltink 54**'
- 2 **Authentiek** schilderij 'Pic de Luc (tempera)', gesigneerd rechtsonder 'J. Altink ,53'

Onderwerp:

Rechtszaak: Meijering/Van Loenen
Eiser: Drs. J.L. Meijering
Gedaagden: Echtpaar Van Loenen
Transacties: Vijf 'Ploegschilderijen'
Zaaknummer: 107.002.669/01

Hoger beroep bij het Gerechtshof in **Leeuwarden**

Sector Civiel

Dinsdag 8 februari 2011 Aanvang 11.00 uur

Dinsdag 15 februari 2011 Aanvang 10.00 uur

Verslag van:

Drs. Johan L. Meijering
Ebbingedwinger 9
9712 MA Groningen

Tel. 050-3118888 06-53728157

www.johanmeijering.com

email: johanmeijering@home.nl

Groningen, 17 januari 2011

Vergeleken zijn:

- 1 **Omstreden** schilderij 'Heuvellandschap, ' gesigneerd rechtsonder **'JAltink ,54'**
doek, 40 x 46.5 cm
(foto 1)
- 2 **Authentiek** schilderij 'Pic de Luc, gesigneerd rechtsonder **'J. Altink ,53'**
tempera, 48 x 63 cm
afgebeeld in het boek 'Jan Altink', 1978, Jan Altink Stichting, pagina 45
Uitvoering met **gekleurde omslag** met 105 pagina's
Geschreven door: D.H. Couvée (1921-2000) – directeur Frans Hals Museum te Haarlem van 1972-1983
en Dr. W.J. de Gruyter (1899-1979) – directeur Groninger Museum van 1955-1963.
(foto 2)

De beide omstreden schilderijen zijn naast elkaar gelegd. Er ontstaat vervolgens een 'tweeluik.' De beide afzonderlijke composities blijken één geheel te vormen als ze naast elkaar worden gelegd (**productie 3**):

- Het omstreden schilderij 'Heuvellandschap' (linkerzijde)
- Het authentieke schilderij 'Pic de Luc' (recherzijde)

Conclusie

Het omstreden schilderij 'Heuvellandschap' ('Pic de Luc') vormt de linkerhelft van de tweeluik en is een vervalsing, omdat Jan Altink nooit een tweeluik heeft geschilderd.

Producties

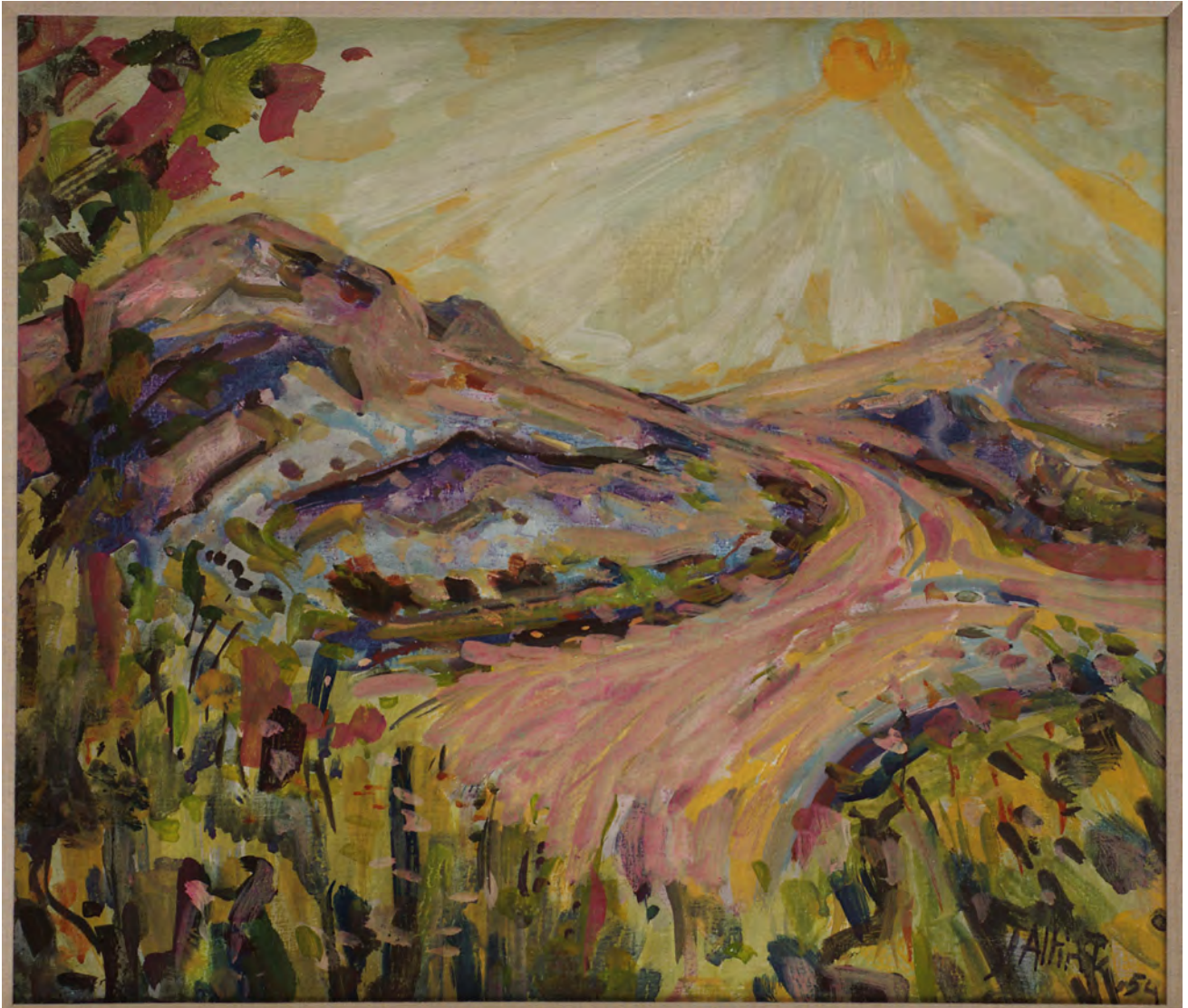
- 1 Foto omstreden schilderij 'Heuvellandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')
gesigneerd rechtsonder **'JAltink ,54'**
doek, 40 x 46.5 cm
- 2 Foto **authentiek** schilderij 'Pic de Luc'
gesigneerd rechtsonder **'J. Altink ,53'**
1953, tempera, 48 x 63 cm
afgebeeld in het boek 'Jan Altink', 1978, Jan Altink Stichting, pagina 45
- 3 Vergelijking, naast elkaar:

Linkerzijde:

Foto omstreden schilderij 'Heuvellandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')
gesigneerd rechtsonder **'JAltink ,54'**
doek, 40 x 46.5 cm

Rechterzijde:

Foto **authentiek** schilderij 'Pic de Luc' **in spiegelbeeld**
gesigneerd rechtsonder **'J. Altink ,53'**
1953, tempera, 48 x 63 cm
afgebeeld in het boek 'Jan Altink', 1978, Jan Altink Stichting, pagina 45

Productie 1

Foto omstreden schilderij 'Heuvellandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')
gesigneerd rechtsonder **'Jaltink ,54'**
doek, 40 x 46.5 cm

N.B. Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het
Gerechtshof te Leeuwarden.

Productie 2

Foto **authentiek** schilderij 'Pic de Luc'
gesigneerd rechtsonder **'J. Altink ,53'**

1953, tempera, 48 x 63 cm

afgebeeld in het boek 'Jan Altink', 1978, Jan Altink Stichting, pagina 45

N.B.

Een KOPIE op doek van dit schilderij (Giclée) wordt – ter vergelijking – getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

Productie 3

Vergelijking, naast elkaar:

Linkerzijde:

Foto omstreden schilderij 'Heuvelslandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')
gesigneerd rechtsonder **'JAltink ,54'**
doek, 40 x 46.5 cm

Rechterzijde:

Foto **authentiek** schilderij 'Pic de Luc' **in spiegelbeeld**
gesigneerd rechtsonder **'J. Altink ,53'**
1953, tempera, 48 x 63 cm
afgebeeld in het boek 'Jan Altink', 1978, Jan Altink Stichting, pagina 45

Onderzoeksverslag 12

Schilderij 'Heuvellandschap' ('Pic de Luc')

Aanvullend onderzoek 05

Signatuur

Vergeleken zijn:

- 1 **Omstreden** schilderij 'Heuvellandschap,' gesigneerd rechts onder '**JAltink 54'**
- 2 **Authentiek** schilderij 'Kustgezicht bij Cros-de-Cagnes'
(Zuid-Frankrijk – Franse Rivièra) , gesigneerd rechts onder '**J. Altink ,54'**

Onderwerp:

Rechtszaak: Meijering/Van Loenen
Eiser: Drs. J.L. Meijering
Gedaagden: Echtpaar Van Loenen
Transacties: Vijf 'Ploegschilderijen'
Zaaknummer: 107.002.669/01

Hoger beroep bij het Gerechtshof in **Leeuwarden**

Sector Civiel

Dinsdag 8 februari 2011 Aanvang 11.00 uur

Dinsdag 15 februari 2011 Aanvang 10.00 uur

Verslag van:

Drs. Johan L. Meijering
Ebbingedwinger 9
9712 MA Groningen

Tel. 050-3118888 06-53728157

www.johanmeijering.com

email: johanmeijering@home.nl

Groningen, 17 januari 2011

Vergeleken zijn:

- 1 **Omstreden** schilderij 'Heuvelandschap',
gesigneerd rechts onder '**JAltink ,54'**
40 x 46.5 cm
(foto 1)
- 2 **Authentiek** schilderij 'Kustgezicht bij Cros-de-Cagnes' (Zuid-Frankrijk – Franse Rivièra),
gesigneerd rechts onder '**J.Altink ,54'**
(foto 2)

Het authentieke schilderij 'Kustgezicht bij Cros-de-Cagnes', dat vergeleken wordt met het omstreden schilderij 'Heuvelandschap' ('Pic de Luc') heeft in de voorkamer van Jan Altink gehangen.

Citaat:

'In de Dauphiné ontstond in 1953 het bewonderingswaardige "Pic de Luc" (afb. 45, een tempera uit hetzelfde jaar dus als de tempera "Verlaten boerderij in Frankrijk". Hier treft ons minder de verstilde harmonie als wel de joyeuze vaart en zeggingskracht van lijn en kleur. Hier treft ons minder de verstilde harmonie als wel de joyeuze vaart en zeggingskracht van lijn en kleur.

Hij maakte het in een uur tijds, in de vroegte voor het ontbijt. De penseelvoering is breed, op het zwierige af. De kleuren zijn klankrijk, zangrijk, met geel-groenen en zwarten in het voorplan en het violet en blauw van de bergtoppen, tegen een warme ochtendhemel.

Altink moet veel van deze tempera hebben gehouden, want in de jaren dat ik in Groningen werkte (1955-'63) [hing het lange tijd in zijn voorkamer, om later plaats te maken voor een panorama van een baai aan de Rivièra, in de omgeving van Cagnes-sur-mer."](#)

Citaat uit:

'J. Altink', pagina 84 (uitgave met [grijze omslag](#))

D.H. Couvée, directeur Frans Hals Museum – Haarlem en Dr. W.J. de Gruyter, directeur Groninger Museum van 1955-1963

Uitgegeven in een cassette in twee afzonderlijk delen:

- 1e Uitvoering met [grijze omslag](#) met 104 pagina's
- 2e Uitvoering met gekleurde omslag met 105 pagina's

De cassette is uitgegeven door de Jan Altink Stichting in 1978.

Conclusie

Het omstreden schilderij 'Heuvelandschap' (1954) is een vervalsing.

De signatuur met datering wijkt in belangrijke mate af van de signatuur van het **authentieke** schilderij 'Kustgezicht bij Cros-de-Cagnes' (Zuid-Frankrijk – Franse Rivièra), eveneens gedateerd met het jaartal 1954.

Producties

- 1 Foto omstreden schilderij 'Heuvelandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')
gesigneerd rechts onder 'JAltink ,54'
doek, 40 x 46.5 cm
- 2 Foto **authentiek** schilderij 'Kustgezicht bij Cros-de-Cagnes' (Zuid-Frankrijk – Franse Rivièra)
gesigneerd rechts onder 'J. Altink ,54'
doek 60 x 80 cm
- 3 Vergelijking van de signaturen

Linkerzijde:

omstreden schilderij 'Heuvelandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')
gesigneerd rechtsonder 'JAltink ,54'
doek, 40 x 46.5 cm

Rechterzijde:

authentiek schilderij 'Kustgezicht bij Cros-de-Cagnes' (Zuid-Frankrijk – Franse Rivièra)
gesigneerd rechts onder 'J. Altink ,54'
doek, 60 x 80 cm

- 4 Vergelijking van de signaturen

Boven:

authentiek schilderij 'Kustgezicht bij Cros-de-Cagnes' (Zuid-Frankrijk – Franse Rivièra),
gesigneerd rechts onder 'J.Altink ,54'
doek, 60 x 80 cm

Onder:

omstreden schilderij 'Heuvelandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')
gesigneerd rechts onder 'JAltink ,54'
doek, 40 x 46.5 cm

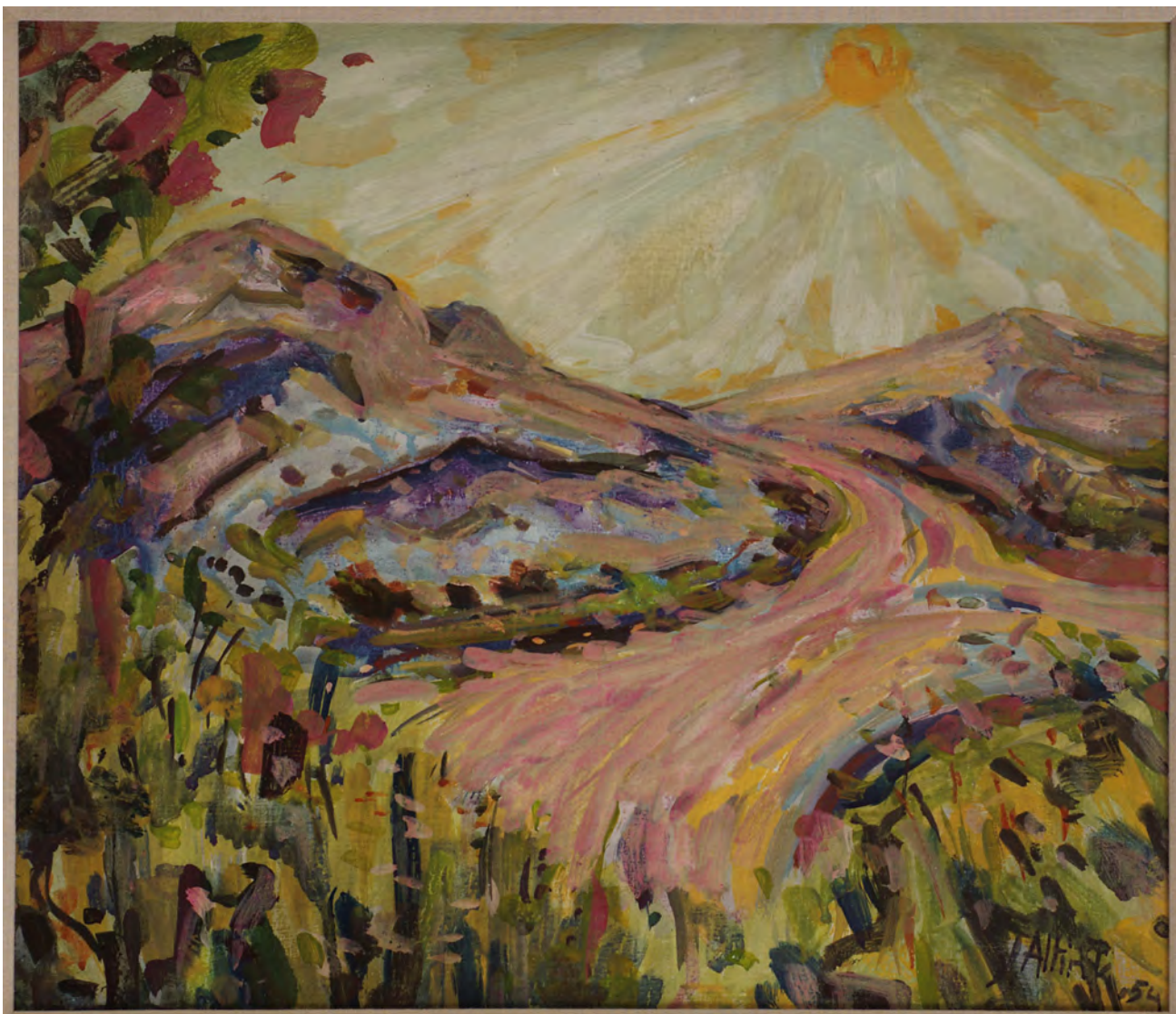
- 5 Vergelijking van de signaturen

Linkerzijde:

authentiek schilderij 'Kustgezicht bij Cros-de-Cagnes' (Zuid-Frankrijk – Franse Rivièra),
gesigneerd rechts onder 'J.Altink ,54'
doek, 60 x 80 cm

Rechterzijde:

omstreden schilderij 'Heuvelandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')
gesigneerd rechts onder 'JAltink ,54'
doek, 40 x 46.5 cm

Productie 1

Foto omstreden schilderij 'Heuvelandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')
gesigneerd rechts onder 'JAltink ,54'
doek, 40 x 46.5 cm

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het
Gerechtshof te Leeuwarden.

Productie 2

Foto **authentiek** schilderij 'Kustgezicht bij Cros-de-Cagnes' (Zuid-Frankrijk – Franse Rivière)
gesigneerd rechts onder 'J. Altink ,54'
doek 60 x 80 cm

N.B.

Dit schilderij wordt – ter vergelijking – getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

Productie 3

Vergelijking van de signaturen

Linkerzijde:

omstreden schilderij 'Heuvelandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')

gesigneerd rechtsonder 'JAltink ,54'

doek, 40 x 46.5 cm

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

Rechterzijde:

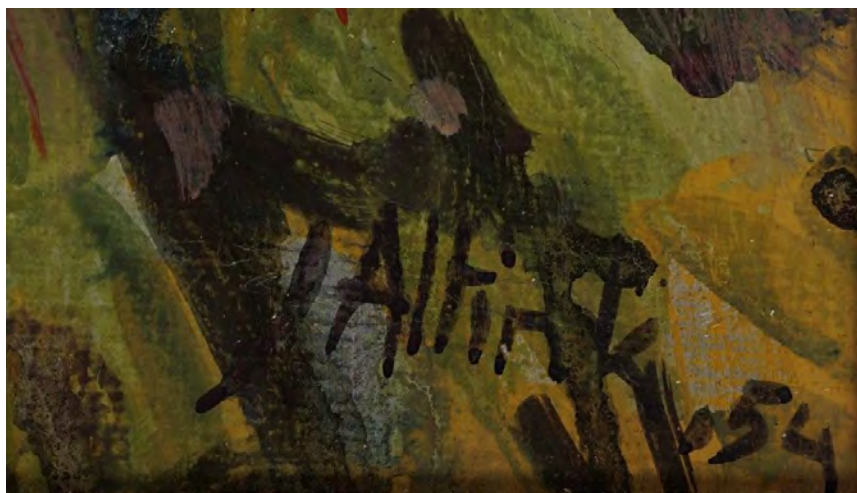
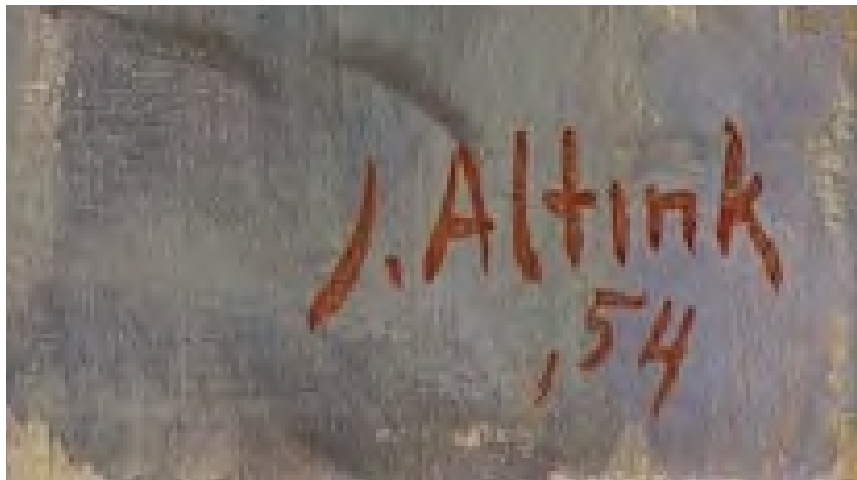
authentiek schilderij 'Kustgezicht bij Cros-de-Cagnes' (Zuid-Frankrijk – Franse Riviera)

gesigneerd rechts onder 'J. Altink ,54'

doek, 60 x 80 cm

N.B.

Dit schilderij wordt – ter vergelijking – getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

Productie 4

Vergelijking van de signaturen

Boven:
authentiek schilderij 'Kustgezicht bij Cros-de-Cagnes' (Zuid-Frankrijk – Franse Riviera),
gesigneerd rechts onder 'J. Altink ,54'
doek, 60 x 80 cm

Onder:
omstreden schilderij 'Heuvellandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')
gesigneerd rechts onder 'JAltink ,54'
doek, 40 x 46.5 cm

Productie 5

Vergelijking van de signaturen

Linkerzijde:

authentiek schilderij 'Kustgezicht bij Cros-de-Cagnes' (Zuid-Frankrijk – Franse Riviera),
gesigneerd rechts onder 'J. Altink ,54'
doek, 60 x 80 cm

Rechterzijde:

omstreden schilderij 'Heuvelandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')
gesigneerd rechts onder 'J. Altink ,54'
doek, 40 x 46.5 cm

Onderzoeksverslag 12

Schilderij 'Heuvellandschap' ('Pic de Luc')

Aanvullend onderzoek 06

Datering: Cijfer VIER (4)

Onderwerp:

Rechtszaak: Meijering/Van Loenen
Eiser: Drs. J.L. Meijering
Gedaagden: Echtbaar Van Loenen
Transacties: Vijf 'Ploegschilderijen'
Zaaknummer: 107.002.669/01

[Hoger beroep](#) bij het Gerechtshof in [Leeuwarden](#)

Sector Civiel

Dinsdag, 8 februari 2011 Aanvang 11.00 uur

Dinsdag, 15 februari 2011 Aanvang 10.00 uur

Verslag van:

Drs. Johan L. Meijering
Ebbingedwinger 9
9712 MA Groningen

Tel. 050-3118888 06-53728157

www.johanmeijering.com

email: johanmeijering@home.nl

Groningen, 17 januari 2011

In het aanvullende onderzoeksverslag 12-05 is vastgesteld, dat de datering op het omstreden schilderij 'Heuvellandschap' ook wel door de gedaagden 'Pic de Luc' genoemd - in het bijzonder het cijfer vier (4) **in belangrijke mate afwijkt** van het cijfer vier (4) op de authentieke schilderijen van Jan Altink. Het omstreden schilderij 'Heuvellandschap' is gedateerd met '54.

Meijering heeft zich in dit aanvullende onderzoek beperkt tot het cijfer vier (4) van authentieke schilderijen van Jan Altink. Deze studie is gedaan met name via literatuuronderzoek en kan als representatief worden beschouwd voor het oeuvre van J. Altink.

De afbeeldingen met dateringen van schilderijen van Jan Altink waarin het cijfer vier (4) voorkomt, zijn bestudeerd in de volgende boeken:

A 'J. Altink'

Geschreven door: D.H. Couvée, directeur Frans Hals Museum – Haarlem en Dr. W.J. de Gruyter, directeur van het Groninger Museum van 1955-1963.

Uitgegeven in een cassette' in twee afzonderlijke delen:

1e Uitvoering met grijze omslag met 104 pagina's

2e Uitvoering met gekleurde omslag met 105 pagina's

De cassette is uitgegeven door de Jan Altink Stichting in 1978

B 'De Ploeg 1918-1941. De Hoogtijdagen'

C. Hofsteenge

1993

ISBN 90 5477 009 0

De eisende partij zal – ter vergelijking – tijdens de te houden zitting op dinsdag 8 en dinsdag 15 februari 2011 – zowel het omstreden schilderij 'Heuvellandschap' tonen als **drie authentieke schilderijen** van Jan Altink met de datering waar het cijfer vier (4) in voorkomt.

Opgemerkt wordt, dat het onder A vermelde boek 'J. Altink' het enige – geheel aan de kunstschilder Jan Altink gewijde – boek is. Wel wordt beperkte informatie over Jan Altink opgenomen in andere literatuur, zoals het onder B genoemde boek.

Conclusies

De 12 onderzochte authentieke schilderijen van Jan Altink zijn volgens de datering gemaakt in een periode van 30 jaren, van 1924 tot en met 1954 en kunnen beschouwd worden als een representatieve steekproef uit het oeuvre van Jan Altink.

De dateringen bij de signaturen van de onderzochte authentieke schilderijen, in het bijzonder het cijfer vier (4), wijken duidelijk af van datering bij de signatuur van het omstreden schilderij 'Heuvellandschap' ('Pic de Luc').

Gesteld kan worden dat Jan Altink in de loop der jaren tijdens zijn loopbaan als kunstschilder consequent is gebleven in het signeren van dateringen. Bij het cijfer vier ('4') signeert hij de verticale streep naar binnen (linkerzijde) terwijl het cijfer vier ('4') van het omstreden schilderij duidelijk afwijkt en de verticale streep naar buiten (rechterzijde) is geplaatst.

Producties

- 1 Signatures van negen authentieke schilderijen die vermeld staan in het boek 'J. Altink' (1978, Jan Altink Stichting), gedateerd met een cijfer vier (4) en signatures van twee authentieke schilderijen uit de privécollectie Meijering-Durville.

- 2 Foto schilderij Jan Altink 'Boerderij (onweer)'
gesigneerd 'J. Altink ,24'
wasverf op linnen
60 x 50 cm, 1924

Bron:
Boek: 'De Ploeg 1918-1941. De hoogtijdagen', pagina 79
C. Hofsteenge
1993, ISBN 90 5477 009 0

- 3 Foto authentiek schilderij van Jan Altink
'Stilleven huiskamer Jan Altink'
olie op linnen, afmeting 60 x 50 cm
gesigneerd rechtsonder 'J. Altink ,45'

- 4 Foto authentiek schilderij van Jan Altink
'Zeegezicht bij Cros-de-Cagnes' (Zuid-Frankrijk/Franse Riviera)
gesigneerd rechtsonder 'J. Altink ,54'
olieverf/doek, afmeting 60 x 80 cm

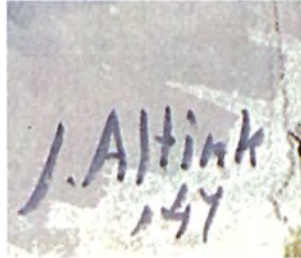
- 5 Foto authentiek schilderij van Jan Altink
'Berglandschap Haute Savoie - Frankrijk'
gesigneerd rechtsonder 'J. Altink 49'
krijt, papier, 35 x 49 cm

Productie 1

Signatures van negen authentieke schilderijen die vermeld staan in het boek 'J. Altink' (1978, Jan Altink Stichting), gedateerd met een cijfer vier (4) (Nummer: 1, 2, 6, 8, 9, 67, 69, 97, 102) en signatures van twee authentieke schilderijen uit de privécollectie Meijering-Durville.

1. Peren op tinnen schaal (olieverf)

2. Stilleven peren (aquarel)

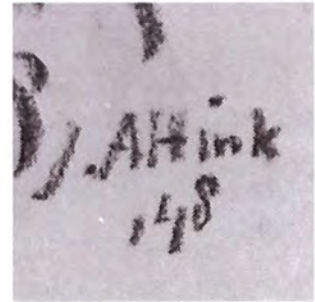
6. De buurvrouw (olieverf)

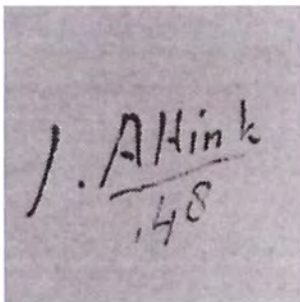
8. Mevrouw Duhamel (aquarel)

9. Liggend naakt (aquarel)

67. Oogst in Texel achter de duinen (tekening in kleur)

69. Paard en rijtuig (tekening)

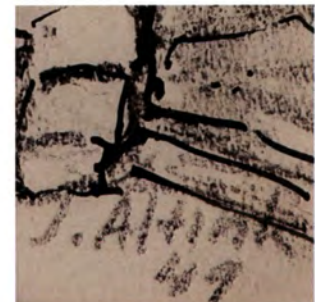
97. IJssel bij Zwolle (tekening)

102. Boot in de IJssel bij Zwolle (tekening)

Zeegezicht bij Cros-de-Cagnes France (olieverf)

Berglandschap Haute Savoie - France (krijt op papier)

Onderzoek negen authentieke schilderijen van Jan Altink

In dit onderzoeksverslag zijn negen authentieke schilderijen opgenomen die vermeld staan in het boek 'J. Altink'. (*) De onder 1 t/m 9 schilderijen opgenomen schilderijen zijn gedateerd met het cijfer vier (4). Alléén de schilderijen waarbij het cijfer vier (4) duidelijk leesbaar is, zijn in dit verslag opgenomen.

Het boek met de titel 'J. Altink is uitgegeven in een cassette' in twee afzonderlijke delen:

- 1e Uitvoering met grijze omslag met 104 pagina's
- 2e Uitvoering met gekleurde omslag met 105 pagina's

In de beide uitvoeringen zijn schilderijen van Jan Altink afgebeeld. In totaal 105 + 15 = 120

	Grijze omslag	Gekleurde omslag	Totaal
Olieverf	-	32	32
Aquarel	-	8	8
Tempera *	-	8	8
Tekening	12	45	57
Litho	-	2	2
Houtsnede	1	1	2
Ets	2	9	11
Totaal	15	105	120

Overzicht negen authentieke schilderijen die vermeld staan in het boek 'J. Altink' (*), gedateerd met een cijfer vier (4).

1	Peren op linnenschaal (olieverf) 29 x 38 cm 1944	pagina 1
2	Stilleven peren (aquarel) 58 x 40 cm 1947	pagina 2
3	De buurvrouw (olieverf) 54 x 44 cm 1924	pagina 6
4	Mevrouw Duhamel (aquarel) 54 x 43 cm 1924	pagina 8

5	Liggend naakt (aquarel) 50 x 65 cm 1946	pagina 9
6	Oogst in Texel achter de duinen (tekening in kleur) 1948	pagina 67
7	Paard en rijtuig (tekening) 1948	pagina 69
8	IJssel bij Zwolle (tekening) 1948	pagina 97
9	Boot in de IJssel bij Zwolle (tekening) 1948	pagina 102

* [Tempera wordt omschreven als een verfsoort bestaande uit een emulsie met kleurpigment. Het woord tempera komt van het Latijnse temperare dat mengen betekent.](#)

(*)

Bron:

'J. Altink'

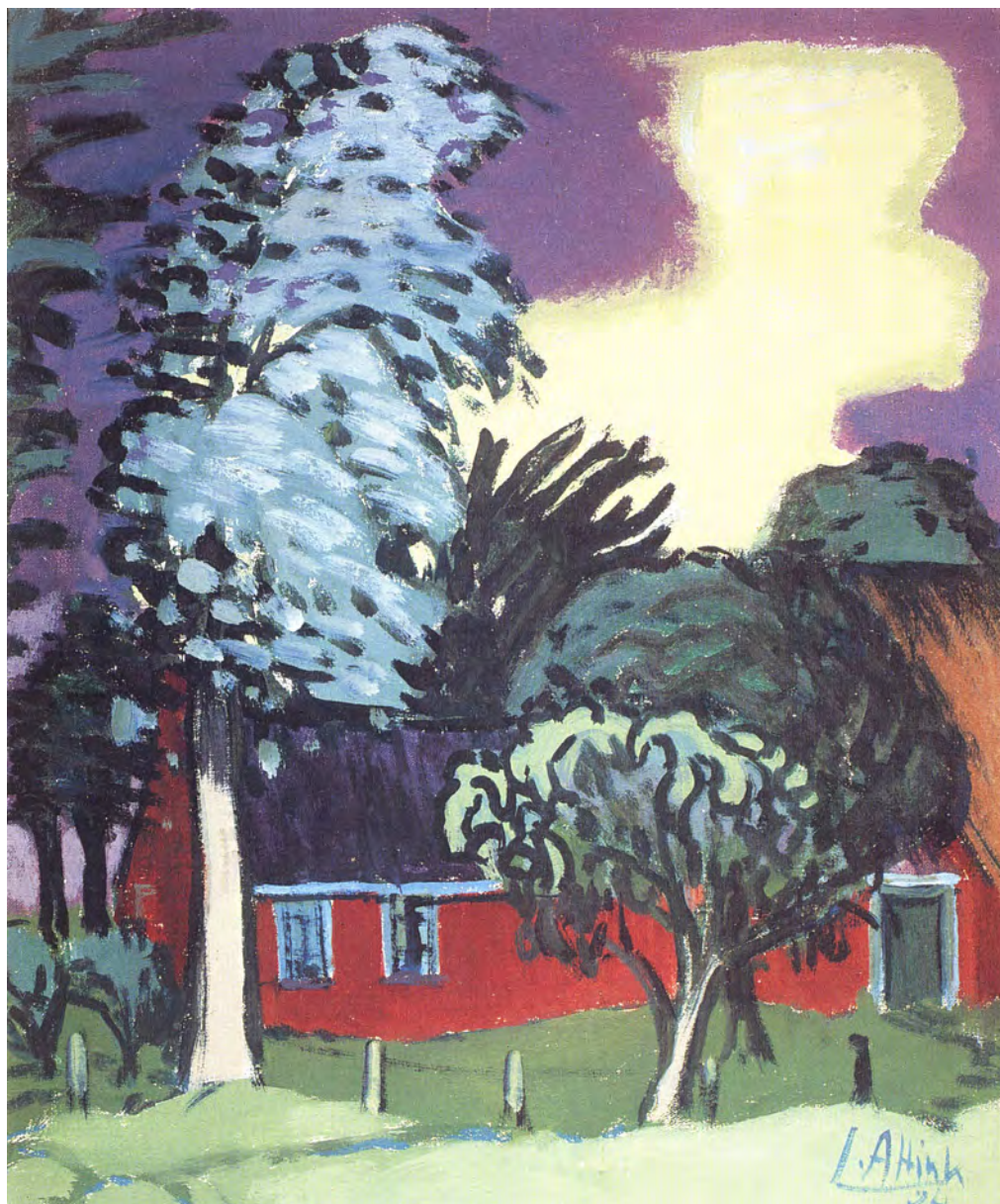
Geschreven door: D.H. Couvée, directeur Frans Hals Museum – Haarlem en Dr. W.J. de Gruyter, directeur van het Groninger Museum van 1955-1963.

Uitgegeven in een cassette' in twee afzonderlijke delen:

1e Uitvoering met grijze omslag met 104 pagina's

2e Uitvoering met gekleurde omslag met 105 pagina's

De cassette is uitgegeven door de Jan Altink Stichting in 1978

Productie 2

Foto schilderij Jan Altink 'Boerderij (onweer)'
gesigneerd 'J. Altink ,24'
wasverf op linnen
60 x 50 cm, 1924

Bron:

Boek: 'De Ploeg 1918-1941. De hoogtijdagen', pagina 79
C. Hofsteenge
1993, ISBN 90 5477 009 0

Productie 3

Foto authentiek schilderij van Jan Altink
'Stilleven huiskamer Jan Altink'
olie op linnen, afmeting 60 x 50 cm
gesigneerd rechtsonder 'J. Altink ,45'

Dit schilderij is tentoongesteld in het Groninger Museum in 1956.
Jan Altink trouwde op 45-jarige leeftijd in 1930 met Nelly-Hubbelink uit Den Helder.

Provenance:
Afkomstig uit de nalatenschap van Jan Altink.

Geveild ná het overlijden van de weduwe van Jan Altink, mevrouw Nelly-Altink-Hubbeling, op maandag 22 december 1980 en dinsdag 23 december 1980 in het veilinggebouw bij het Venduhuis Van den Hende, Westerbinnensingel 15 te Groningen (Veilingnummer: 161). De heer De Haan uit Glimmen kocht dit schilderij op deze veiling.

eigendom: kunstcollectie Meijering/Durville
gekocht van de erven De Haan via bemiddeling van:
Galerie Richard ter Borg
Folkingestraat 33, 9711 JT Groningen
Telefoon: 050-3110918 / 06-21846766

N.B. Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

Productie 4

Foto authentiek schilderij van Jan Altink
'Zeegezicht bij Cros-de-Cagnes' (Zuid-Frankrijk/Franse riviera)
gesigneerd rechtsonder 'J. Altink ,54'
olieverf/doek, afmeting 60 x 80 cm

Provenance

Afkomstig uit particuliere verzameling van de familie Gazendam uit Tynaarlo.

Het schilderij is tentoongesteld bij de voormalige galerie/lijstenmakerij Gazendam in de Kijk in 't Jatstraat te Groningen en rechtstreeks gekocht van Jan Altink. Dit schilderij hing in de voorkamer van Jan Altink (zie boek 'Jan Altink', pag. 84).

eigendom: kunstcollectie Meijering/Durville
gekocht bij:
Galerie Richard ter Borg
Folkingestraat 33, 9711 JT Groningen
Telefoon: 050-3110918 / 06-21846766

N.B. Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

Productie 5

Foto authentiek schilderij van Jan Altink
'Berglandschap Haute Savoie - Frankrijk'
gesigneerd rechtsonder 'J.Altink 49'
krijt, papier, 35 x 49 cm

eigendom: kunstcollectie Meijering/Durville
gekocht bij:
Galerie Richard ter Borg
Folkingestraat 33, 9711 JT Groningen
Telefoon: 050-3110918 / 06-21846766

N.B. Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

Onderzoeksverslag 12

Schilderij 'Heuvellandschap' ('Pic de Luc')

Aanvullend onderzoek 07

Overeenkomsten tussen twee schilderijen

Vergeleken zijn:

- 1 **Omstreden** schilderij 'Heuvellandschap', gesigneerd rechtsonder 'JAltink 54'
- 2 **Authentiek** schilderij 'Voorjaarsboeket', gesigneerd rechtsonder Cor van Loenen

Onderwerp:

Rechtszaak: Meijering/Van Loenen

Eiser: Drs. J.L. Meijering

Gedaagden: Echtpaar Van Loenen

Transacties: Vijf 'Ploegschilderijen'

Zaaknummer: 107.002.669/01

[Hoger beroep](#) bij het Gerechtshof in [Leeuwarden](#)

Sector Civiel

Dinsdag 8 februari 2011 Aanvang 11.00 uur

Dinsdag 15 februari 2011 Aanvang 10.00 uur

Verslag van:

Drs. Johan L. Meijering

Ebbingedwinger 9

9712 MA Groningen

Tel. 050-3118888 06-53728157

www.johanmeijering.com

email: johanmeijering@home.nl

Groningen, 17 januari 2011

OVEREENKOMSTEN

Vergeleken zijn:

- 1 **Omstreden** schilderij 'Heuvellandschap'
gesigneerd rechtsonder 'JAltink ,54'
40 x 46.5 cm
(productie 1)
- 2 **Authentiek** schilderij 'Voorjaarsboeket'
gesigneerd rechtsonder Cor van Loenen
55 x 65 cm
(productie 2)

a **Kleuren**

- Hetzelfde palet (=verf)
- Purper (blauwig rood), paars, blauw, grijs, oker

b **Toetswerk**

Het toetswerk is **identiek!** Dit betekent dat bij beide schilderijen dezelfde penselen gebruikt zijn. Opge-merkt wordt dat het toetswerk bij het schilderij 'Heuvellandschap' geen enkele binding heeft met het onderwerp! Met andere woorden, de toetsen liggen 'als losse flodders' boven op het schilderij met de bedoeling het schilderij 'op te leuken'.

Bij het 'Voorjaarsboeket' is het vele toetswerk (rare toetsjes) tussen het boeket bloemen gezet en lijken het opeens bloemetjes.

N.B. Jan Altink is een vakman bij uitstek. Op deze wijze zou dit nooit gedaan kunnen hebben!

c **Zelfde soort kwasten**

Dezelfde soort kwasten zijn gebruikt. Dat zie je bij beide schilderijen aan het toetswerk!b
Elke goede kunstschilder kan precies vertellen welke soorten kwasten (zijn genummerd) er zijn ge-
bruikt.

d **Signatuur**

Altink zet bij zijn schilderijen altijd zijn handtekening op het schilderij als het helemaal af is, als aller-
laatste handeling. Dit is bij het schilderij 'Heuvellandschap' niet gebeurd ! Er is na het plaatsen van de
handtekening nog over de handtekening heen geschilderd.

Conclusie

- Het schilderij 'Heuvellandschap', gesigneerd 'JAltink' is een vervalsing.
- Het kleurgebruik, toetswerk, penseelvoering van het omstreden schilderij 'Heuvellandschap' en het au-
thentieke schilderij 'Voorjaarsboeket' komen overeen.
- Beide schilderijen zijn gemaakt door één en dezelfde maker.
- Het verschil zit in de handtekeningen. Het ene schilderij is gesigneerd met 'J. Altink; het andere schilderij
met Cor van Loenen.

Producties

- 1 Foto **omstreden** schilderij 'Heuvelandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')
gesigneerd rechtsonder 'JAltink ,54'
doek, 40 x 46.5 cm
- 2 Foto **authentiek** schilderij 'Voorjaarsboeket'
gesigneerd rechtsonder Cor van Loenen
doek, 55 x 65 cm
- 3 Foto van een samenvoeging twee schilderijen.
Vergelijking van kleuren.

Linkerzijde:

authentiek schilderij 'Voorjaarsboeket'
gesigneerd rechtsonder Cor van Loenen
doek, 55 x 65 cm

Rechterzijde:

omstreden schilderij 'Heuvelandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')
gesigneerd rechtsonder 'JAltink ,54'
doek, 40 x 46.5 cm

Productie 1

Foto omstreden schilderij 'Heuvelandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')
gesigneerd rechtsonder 'JAltink ,54'
doek, 40 x 46.5 cm

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het
Gerechtshof te Leeuwarden.

Productie 2

Foto **authentiek** schilderij 'Voorjaarsboeket'
gesigneerd rechtsonder Cor van Loenen
doek, 55 x 65 cm

N.B. Dit schilderij wordt – ter vergelijking – getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

Productie 3

Foto van een samenvoeging twee schilderijen.
Vergelijking van kleuren.

Linkerzijde:

authentiek schilderij 'Voorjaarsboeket'
gesigneerd rechtsonder Cor van Loenen
doek, 55 x 65 cm

Rechterzijde:

omstreden schilderij 'Heuvelslandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')
gesigneerd rechtsonder 'JAltink ,54'
doek, 40 x 46.5 cm

Onderzoeksverslag 12

Schilderij 'Heuvellandschap' ('Pic de Luc')

Aanvullend onderzoek 08

Afwijkende signaturen

Vergeleken zijn:

Het omstreden schilderij 'Het Reitdiep', gesigneerd rechtsonder 'JAltink'

Schilderij 'Landweg Westerwolde', gesigneerd rechtsonder 'J. Altink'
Door het Groninger Museum in 1991 vals verklaard

Onderwerp:

Rechtszaak: Meijering/Van Loenen
Eiser: Drs. J.L. Meijering
Gedaagden: Echtbaar Van Loenen
Transacties: Vijf 'Ploegschilderijen'
Zaaknummer: 107.002.669/01

[Hoger beroep](#) bij het Gerechtshof in [Leeuwarden](#)

Sector Civiel

Dinsdag 8 februari 2011 Aanvang 11.00 uur

Dinsdag 15 februari 2011 Aanvang 10.00 uur

Verslag van:

Drs. Johan L. Meijering
Ebbingedwinger 9
9712 MA Groningen

Tel. 050-3118888 06-53728157

www.johanmeijering.com

email: johanmeijering@home.nl

Groningen, 17 januari 2011

De **signaturen** van drie schilderijen worden vergeleken:

- Foto 1 het omstreden schilderij 'Heuvellandschap,'
gesigneerd rechtsonder 'JAltink ,54'
doek, 40 x 46.5 cm
- Foto 2 het omstreden schilderij 'Het Reitdiep'
gesigneerd rechtsonder 'JAltink'
60 x 74 cm
- Foto 3 het – door het Groninger Museum vals verklaarde schilderij – 'Landweg Westerwolde' gesig-
neerd rechtsonder 'JAltink'
doek, 61 x 81 cm

Toelichting schilderij 'Landweg Westerwolde' (foto 3):

Dit schilderij is in het voorjaar van 1991 door het Groninger Museum vals verklaard.

In januari of februari 1991 is dit schilderij door Cor van Loenen uit Beilen bij het Venduhuis Van den Hende te Groningen ingebracht met de opdracht dit te veilen. Het schilderij is op de voorjaarsveiling nr. 115 op 4 maart 1991 onder nr. 228 geveild voor een bedrag van fl. 12.000,00. Nadat door het Groninger Museum was vastgesteld dat dit werk vals is, ontving de koper van dit schilderij het aankoopbedrag en het opgeld van het Venduhuis Van den Hende terug. De heer J.R.H. Van den Hende heeft geprobeerd het aan Cor van Loenen uitbetaalde geldbedrag terug te vorderen. Dit had geen resultaat. Daarna heeft de heer J.R.H. Van den Hende het schilderij ingepakt en op de zolder van woonhuis bewaard.

N.B.

Deze drie schilderijen worden getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

Op 22 oktober 2010 is dit schilderij – voor onderzoeksdoeleinden – door de eigenaar de heer J.R.H. Van den Hende uit Haren ter beschikking gesteld.

Signaturen

De signaturen van de drie schilderijen 'Heuvellandschap,'gesigneerd rechtsonder 'JAltink ,54' (foto 1), 'Het Reitdiep', gesigneerd rechtsonder 'JAltink' (foto 2) en 'Landweg Westerwolde', gesigneerd rechtsonder 'JAltink' (foto 3) zijn van de hand van dezelfde schilder en vertonen alle drie duidelijke afwijkingen ten opzichte van de authentieke signaturen van Jan Altink.

Uit een representatief onderzoek blijkt dat Jan Altink altijd signeerde met een punt tussen de J en de A van Altink. Bij de twee omstreden 'Altink-schilderijen' (foto 1 en foto 2) ontbreekt een punt tussen de J en Altink!

Ná het signeren zijn er bij zowel de twee omstreden 'Altink-schilderijen' en het schilderij 'Landweg Westerwolde' meerdere handelingen verricht. Er is verf over de signatuur gezet. Dit wijkt volkomen af van de authentieke signaturen van Jan Altink. Jan Altink signeerde zijn werkstuk altijd nadat het werkstuk gereed was. De signaturen van Jan Altink op zijn schilderijen zijn duidelijk herkenbaar en leesbaar. Daar is door Altink – ná het plaatsen van de signaturen - niet over heen 'geschilderd'!

Gevonden afwijkingen, dat wil zeggen, ná het plaatsen van de signatuur:

- 1 Het omstreden schilderij 'Het Reitdiep', gesigneerd rechtsonder 'JAltink'
 - Een veeg verf over de A van Altink.
 - Een brede veeg verf door de k van Altink.
 - De hoofdletters J van Jan en de A van Altink zitten tegen elkaar. Er is geen ruimte tussen gelaten. Bij de authentieke signaturen van Jan Altink is er wel ruimte tussen de J en A, omdat hij altijd daar een punt tussen plaatste!
- 2 Het omstreden schilderij 'Heuvellandschap', gesigneerd rechtsonder 'JAltink ,54'
 - Een brede veeg verf door de J.
 - Een brede veeg verf door gedeeltelijk de n en k van Altink.

De gevonden afwijking van het jaartal 54, in het bijzonder het cijfer 4 (vier), wordt in dit hoofdstuk afzonderlijk behandeld in hoofdstuk 3.

- 3 Het schilderij 'Landweg Westerwolde' gesigneerd rechtsonder 'JAltink'
 - Over de gehele signatuur is gedeeltelijk geschilderd oftewel over alle letters.
 - Er is wel een punt geplaatst bij de J en de A. Deze punt staat op een vreemde plek namelijk in het verlengde van de A.
Op deze wijze heeft Altink nooit gesigneerd!
 - Ook is er door de onderliggende streep geschilderd. Ook op deze wijze heeft Altink nooit gesigneerd!

Conclusies

De signaturen van de drie schilderijen 'Het Reitdiep', gesigneerd rechtsonder 'JAltink' (foto 1); 'Heuvellandschap', gesigneerd rechtsonder 'JAltink ,54' (foto 2) en 'Landweg Westerwolde' gesigneerd rechtsonder 'JAltink' (foto 3) zijn van de hand van dezelfde schilder en vertonen alle drie duidelijke afwijkingen ten opzichte van de authentieke signaturen van Jan Altink.

- 1 Altink signeerde: **J. PUNT Altink** (J. Altink)

Bij de twee omstreden 'Altink-schilderijen' (foto 1 en foto 2) ontbreekt een punt!

- 2 Altink ging ná het plaatsen van zijn signatuur nooit zijn eigen signatuur heen schilderen.
Bij de twee omstreden 'Altink-schilderijen' (foto's 1 en 2) is dit wel gebeurd!

N.B. Dit geldt ook voor het schilderij 'Landweg Westerwolde (foto 3)

Onderzoek signaturen Jan Altink

Onderzoek naar specifieke elementen van de signaturen van Jan Altink zijn verricht door middel van:

- literatuuronderzoek van het boek 'J. Altink'
- het bestuderen van de particuliere Altink-collectie van C. Durville

A De signaturen van Jan Altink zijn bekeken in het enige boek over de kunstschilder Jan Altink

Zie boek 'Jan Altink', uitgegeven door de Jan Altink Stichting 1978

Geschreven door: D.H. Couvée (1921-2000) – directeur Frans Hals Museum te Haarlem van 1972-1983 en Dr. W.J. de Gruyter (1899-1979) – directeur Groninger Museum van 1955-1963.

Dit boek – een cassette – bestaat uit twee delen:

	Pagina's	Aantal schilderijen herkenbare signatuur	Aantal schilderijen zonder herkenbare signatuur	Aantal schilderijen zonder signatuur	
Deel 1	104	9	-	6	
Deel 2	105	62	3	40	
Totaal		71	3	46	120

In de beide delen van het boek 'Jan Altink' zijn totaal 120 schilderijen afgebeeld. 71 schilderijen hebben een duidelijke signatuur. Bij 3 schilderijen is de signatuur in het boek niet herkenbaar of niet volledig in beeld gebracht. Bij 46 afbeeldingen is geen signatuur waarneembaar. In alle gevallen waar de signatuur duidelijk waarneembaar is, signeert Jan Altink zeer consequent, namelijk altijd ná de J van Jan en deze punt zit tussen de J en de A van Altink.

Er is in dit kader sprake – middels literatuuronderzoek – van een representatieve steekproef. De onderzochte schilderijen uit het oeuvre van Jan Altink zijn gemaakt, verspreid over een periode van 47 jaar: tussen 1924 (afbeelding op pagina 6) en 1971 (afbeelding op pagina 36).

Overzicht onderzoek

- 1 Deel 1. Aantal schilderijen met herkenbare signatuur

Pagina's: 20, 20, 23,30,37, 46, 65, 65, 85 (aantal: 9)

- 2 Deel 1. Aantal schilderijen zonder herkenbare signatuur

Geen

- 3 Deel 1. Aantal schilderijen zonder herkenbare signatuur

Pagina's: 23, 37, 68, 82, 85, 88 (aantal: 6)

- 4 Deel 2. Aantal schilderijen met herkenbare signatuur

Pagina's: 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 32, 33, 36, 38, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 48, 49, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 62, 65, 67, 69, 73, 77, 78, 79, 80, 81, 86, 87, 88, 89, 91, 95, 96, 97, 100, 101, 102, 104 (aantal: 62)

- 5 Deel 2. Aantal schilderijen zonder herkenbare signatuur
Pagina's: 21, 37,39 (aantal: 3)
- 6 Deel 2. Aantal schilderijen zonder signatuur (aantal: 40)

B Particuliere collectie Meijering/ Durville

Deze collectie bestaat uit acht authentieke schilderijen (**productie 7**) die – ter vergelijking met de omstreden 'Altink-schilderijen' – tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 zullen worden getoond bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

Ook bij deze acht schilderijen signeert Jan Altink zeer consequent, namelijk altijd: ná de J van Jan komt een punt en deze punt zit altijd tussen de J en de A van Altink.

Ook in dit kader is er sprake van een representatieve steekproef. De onderzochte schilderijen van deze particuliere collectie uit het oeuvre van Jan Altink en zijn gemaakt, verspreid over een periode van circa 37 jaar, tussen 1923 en 1960.

Producties

- 1 Foto omstreden schilderij 'Het Reitdiep'
gesigneerd rechtsonder 'JAltink'
60 x 74 cm
- 2 Foto omstreden schilderij 'Heuvelandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')
gesigneerd rechtsonder 'JAltink ,54'
doek, 40 x 46.5 cm
- 3 Foto schilderij 'Landweg Westerwolde'
gesigneerd rechtsonder 'JAltink'
doek, 61 x 81 cm
In 1991 door het Groninger Museum vals verklaard.
- 4 Signatuur omstreden schilderij 'Het Reitdiep'
- 5 Signatuur omstreden schilderij 'Heuvelandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')
- 6 Signatuur schilderij 'Landweg Westerwolde'
In 1991 door het Groninger Museum vals verklaard.
- 7 Vergelijking signaturen en dateringen privécollectie Durville

Lijst met acht authentieke schilderijen van de hand van Jan Altink

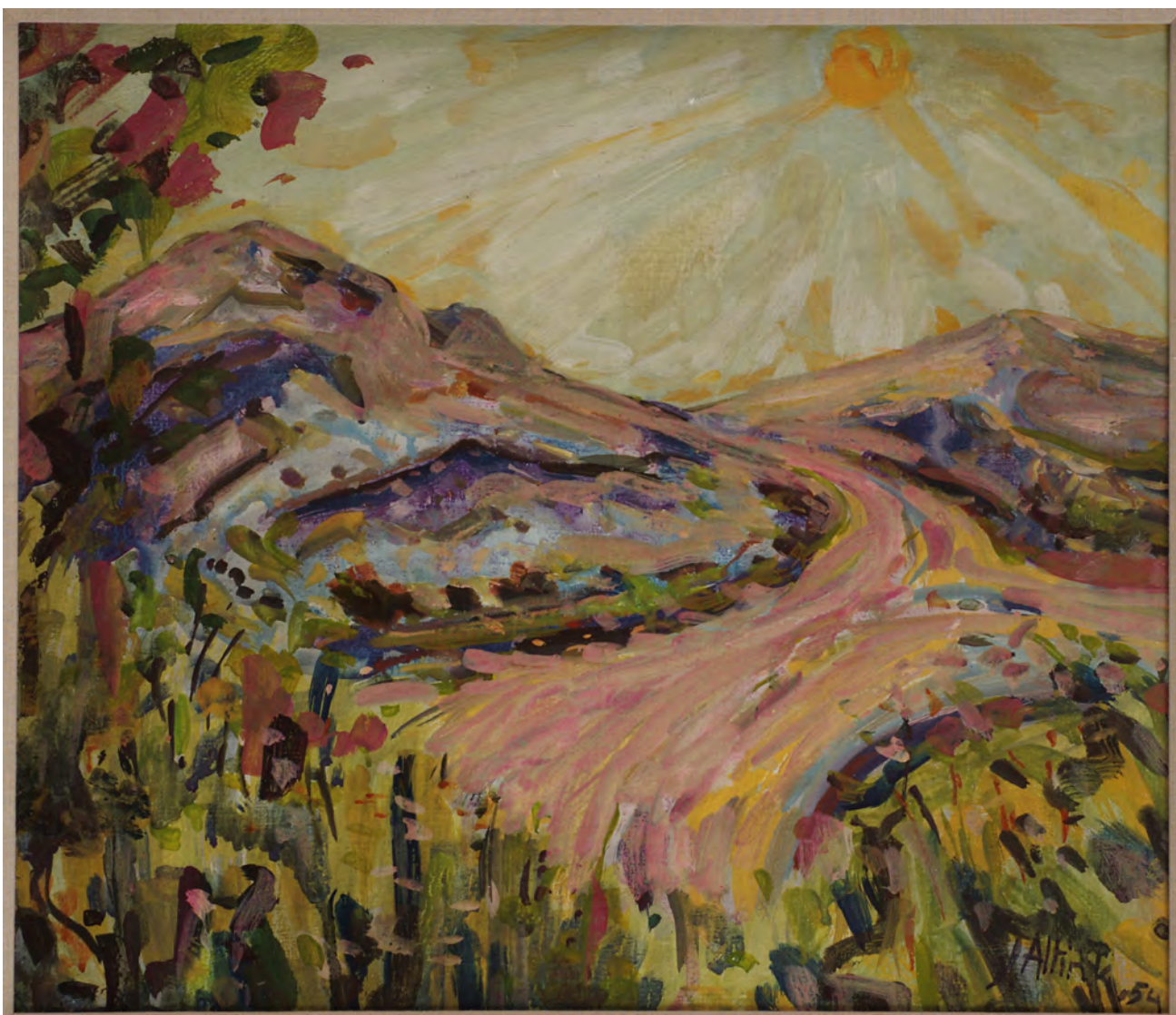

Productie 1

Foto omstreden schilderij 'Het Reitdiep' ('Huizen met een bruggetje aan vliet')
ontworpen door 'JAltink'
60 x 74 cm

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het
Gerechtshof te Leeuwarden.

Productie 2

Foto omstreden schilderij 'Heuvelandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')
gesigneerd rechtsonder 'JAltink ,54'
doek, 40 x 46.5 cm

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het
Gerechtshof te Leeuwarden.

Productie 3

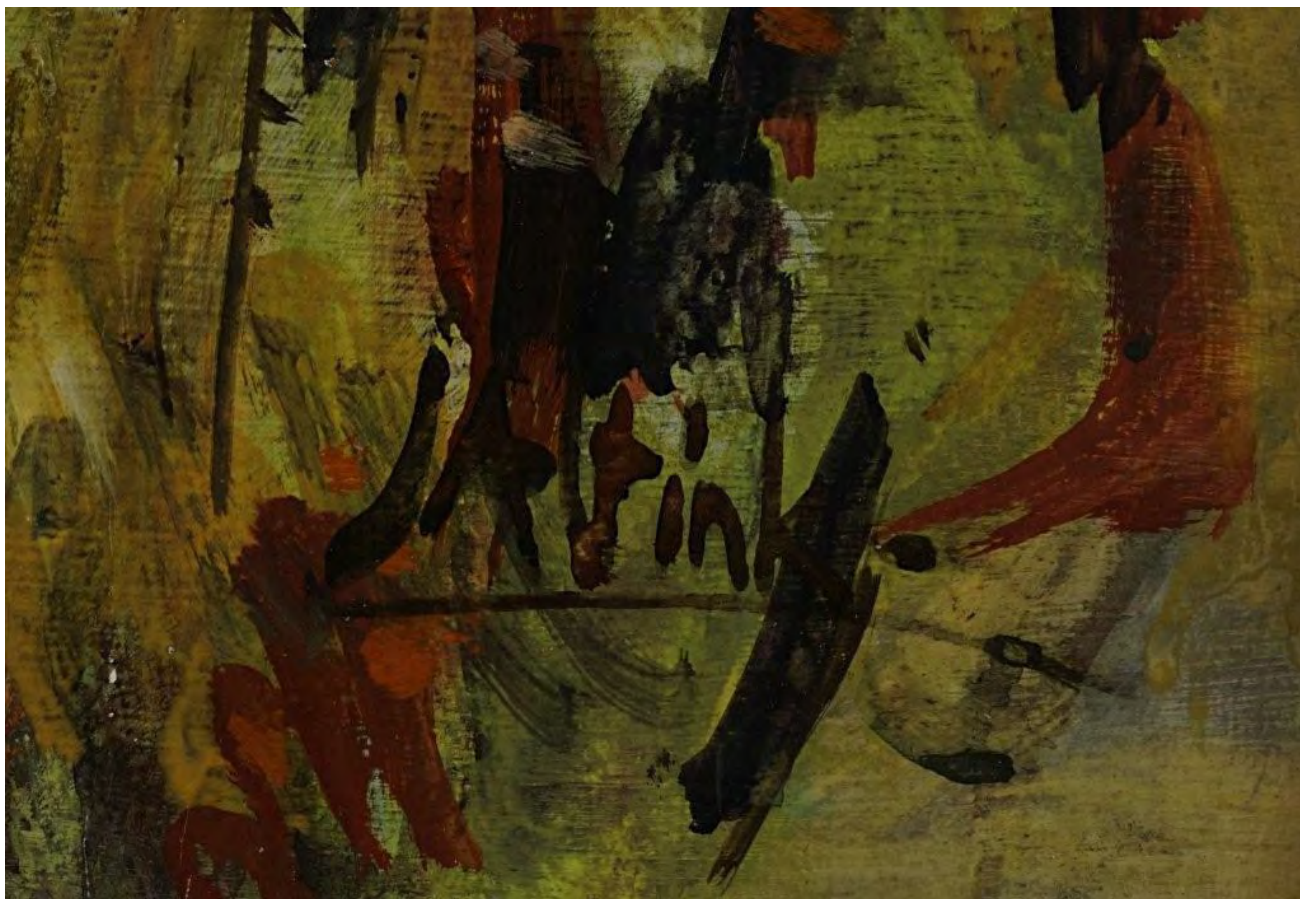
Foto schilderij 'Landweg Westerwolde'
gesigneerd rechtsonder 'JAltink'
doek, 61 x 81 cm

In 1991 door het Groninger Museum vals verklaard.

N.B.

Dit schilderij wordt getoond tijdens het verhoor van deskundigen op 8 en 15 februari 2011 bij het Gerechtshof te Leeuwarden.

Op 22 oktober 2010 is dit schilderij – voor onderzoeksdoeleinden – door de eigenaar de heer J.R.H. Van den Hende uit Haren ter beschikking gesteld.

Productie 4

Signatuur omstreden schilderij 'Het Reitdiep'

Productie 5

Signatuur omstreden schilderij 'Het Heuvelandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')

Productie 6

Signatuur schilderij 'Landweg Westerwolde'.

In 1991 door het Groninger Museum vals verklaard.

Productie 7

Vergelijking signaturen en dateringen privécollectie Durville

Lijst met 8 authentieke schilderijen van de hand van Jan Altink
(Groningen 21 oktober 1885 – Groningen 6 december 1971)

Olieverf op doek

- 1 'Stilleven huiskamer Jan Altink'
gesigneerd rechtsonder 'J. Altink ,45'
olie op linnen, 60 x 50 cm

Dit schilderij is tentoongesteld in het Groninger Museum in 1956

Jan Altink trouwde op 45-jarige leeftijd in 1930 met Nelly-Hubbelink uit Den Helder.

Provenance:
Afkomstig uit de nalatenschap van Jan Altink.

Geveild ná het overlijden van de weduwe van Jan Altink, mevrouw Nelly-Altink-Hubbeling, op maandag 22 december 1980 en dinsdag 23 december 1980 in het veilinggebouw bij het Venduhuis Van den Hende, Westerbinnensingel 15 te Groningen (Veilingnummer: 161).

De heer De Haan uit Glimmen kocht dit schilderij op deze veiling

Gekocht van de erven De Haan via bemiddeling galerie Richard Ter Borg
Folkingestraat 33, 9711 JT Groningen
Telefoon: 050-3110918 / 06-21846766

- 2 'Bij het Reitdiep, Groningen'
gesigneerd rechtsonder 'J. Altink ,51'
olieverf/doek, afmeting 50 x 67 cm

Provenance:
Afkomstig uit de erfenis van Chris Ongering.

Chris Ongering, een Oom van de lijstenmaker Sibbele Ongering uit de Kijk in 't Jatstraat te Groningen, was een bekend kunstverzamelaar van Ploegschilderijen (Jan Altink, Johan Dijkstra, Jan Jordens). Hij had persoonlijk contact met Jan Altink en kocht ook rechtstreeks schilderijen rechtstreeks bij hem. Sibbele Ongering heeft de nalatenschap geregeld van zijn oom Chris Ongering (Groningen 01-03-1917 – Groningen 19-10-1998). Zijn adres: Rubenstraat 12, 9718 MA Groningen. Er waren 24 erven, de ieder circa 30 kunstwerken hebben ontvangen.

Gekocht van één van de erfgenamen van Chris Ongering (Groningen 01-03-1917 – Groningen 19-10-1998) door bemiddeling van de heer Geert Ziengs, veilinghouder van:
Methusalem Veiling
Tramstraat 14
7848 BK Schoonoord (Dr.)

Telefoon: 0591-381291

Email: info@methusalem.nl

Website: www.methusalem.nl

- 3 'Zeegezicht bij Cros-de-Cagnes' (Zuid-Frankrijk/Franse Riviera)
gesigneerd rechtsonder 'J. Altink ,54'
olieverf/doek, afmeting 60 x 80 cm

Provenance:

Afkomstig uit particuliere verzameling van de familie Gazendam uit Tynaarlo

Het schilderij is tentoongesteld bij de voormalige galerie/lijstenmakerij Gazendam in de Kijk in 't Jatstraat te Groningen en rechtstreeks gekocht van Jan Altink. Dit schilderij hing in de voorkamer van Jan Altink (zie boek Jan Altink, pag. 84).

Gekocht bij Galerie Richard Ter Borg

Folkingestraat 33

9711 JT Groningen

Telefoon: 050-3110918 / 06-21846766

Tekeningen

- 4 'Berglandschap Haute Savoie - Frankrijk'
gesigneerd rechtsonder 'J. Altink 49'
krijt, papier, 35 x 49 cm

Gekocht bij Galerie Richard ter Borg

Folkingestraat 33

9711 JT Groningen

Telefoon: 050-3110918 / 06-21846766

- 5 'Buurtschap Essen'
gesigneerd rechtsonder 'J. Altink ,52'
vetkrijt, papier, 39 x 59 cm

Provenance:

Collectie Richard ter Borg

Gekocht bij Galerie Richard ter Borg

Folkingestraat 33

9711 JT Groningen

Telefoon: 050-3110918 / 06-21846766

- 6 'Omgeving Noordlaren-Appelbergen'
gesigneerd rechtsonder 'J. Altink ,60'
zwartkrijt/papier, afmetingen 49,5 x 35 cm

Provenance / gekocht bij Kunsthandel Ongering

Oude Kijk in 't Jatstraat 37

9712 EB Groningen

Telefoon: 050-3123677

Email: ongering@ongering.nl
Website: <http://www.ongering.nl>

- 7 'Weg naar Oostum'
gesigneerd rechtsonder 'J.Altink'
ca. 1927
vet (Siberisch) krijt – een beetje ingewassen
papier, 34 x 48 cm

Herkomst: Particuliere verzameling Paterswolde

Gekocht bij Galerie Richard ter Borg
Folkingestraat 33
9711 JT Groningen
Telefoon: 050-3110918 / 06-21846766

- 8 'Vervenershuisjes Paterswolde'
gesigneerd rechtsonder 'J.Altink'
ca. 1927
Siberisch krijt op grijs papier met paste geel en wit 'opgehoogd'
papier, 33 x 53 cm

Herkomst: Particuliere verzameling oud-wethouder Ate Berger

Gekocht bij Galerie Richard ter Borg
Folkingestraat 33
9711 JT Groningen
Telefoon: 050-3110918 / 06-21846766

Onderzoeksverslag 12

Schilderij 'Heuvellandschap' ('Pic de Luc')

Aanvullend onderzoek 09

Niet traceerbaar in het oeuvre van Jan Altink

Onderwerp:

Rechtszaak: Meijering/Van Loenen
Eiser: Drs. J.L. Meijering
Gedaagden: Echtpaar Van Loenen
Transacties: Vijf 'Ploegschilderijen'
Zaaknummer: 107.002.669/01

[Hoger beroep](#) bij het Gerechtshof in [Leeuwarden](#)

Sector Civiel

Dinsdag 8 februari 2011 Aanvang 11.00 uur

Dinsdag 15 februari 2011 Aanvang 10.00 uur

Verslag van:

Drs. Johan L. Meijering
Ebbingedwinger 9
9712 MA Groningen

Tel. 050-3118888 06-53728157

www.johanmeijering.com

email: johanmeijering@home.nl

Groningen, 17 januari 2011

Om het omstreden schilderij 'Heuvellandschap' ('Pic de Luc '54) te kunnen traceren is in dit aanvullende onderzoek ondermeer literatuuronderzoek gedaan in het oeuvre van Jan Altink.

Ook is medewerking gevraagd van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie (RKD) in Den Haag.

De onder 1 t/m 3 vermelde tentoonstellingen zijn door Jan Altink zelf samengesteld.

Jan Altink overleed op 6 december 1971

Schilderijen uit het oeuvre van Jan Altink zijn in bijgaande catalogi en het boek 'Jan Altink' bestudeerd.

- 1 Catalogus tentoonstelling '35 jaar moderne kunst in Groningen' in het Groninger Museum voor Stad en Ommelanden van 11 september tot 28 oktober 1956

Aantal schilderijen: 12

- 2 Catalogus tentoonstelling 'Jan Altink 75 jaar' in het Groninger Museum van 10 tot 31 december 1960 met een inleiding door W. Jos de Gruyter (1899-1979), directeur van het Groninger Museum van 1955-1963

Aantal schilderijen, tekeningen, aquarel, olieverf op papier en grafiek: 97

- 3 Catalogus overzichtstentoonstelling in het Haags Gemeentemuseum
Van 27 september t/m 16 november 1969

Aantal schilderijen: 89

- 4 Catalogus retrospectieve (overzichts-)tentoonstelling in Pictura – Groningen
Van 14 oktober tot 5 november 1972

Aantal schilderijen: 73

- 5 Catalogus van de kunstveiling van Venduhuis van den Hende
Veiling van kunstwerken voortkomende uit de nalatenschap van de weduwe van Jan Altink, mevrouw N. Altink-Hubbeling
Dinsdag 11 maart 1980
Stadsparkpaviljoen, Paviljoenlaan 3 te Groningen

Aantal schilderijen: 465

- 6 Catalogus van de kunstveiling van Venduhuis van den Hende
Veiling van kunstwerken voortkomende uit de nalatenschap van de weduwe van Jan Altink, mevrouw N. Altink-Hubbeling
Maandag 22 december 1980
Veilinggebouw Venduhuis van den Hende
Westerbinnensingel 15 te Groningen

Aantal schilderijen: 203

- 7 Catalogus overzichtstentoonstelling in de Ursulakerk in Warmenhuizen
Van 26 juni tot en met 28 augustus 1983

Aantal schilderijen: 80

- 8 Boek 'Jan Altink'

Uitgegeven door de Jan Altink Stichting 1978

Geschreven door: D.H. Couvée (1921-2000) – directeur Frans Hals Museum te Haarlem van 1972-1983
en Dr. W.J. de Gruyter (1899-1979) – directeur Groninger Museum van 1955-1963.

Aantal schilderijen: 105

Totaal aantal schilderijen: 1124

Conclusies

Het omstreden schilderij 'Heuvellandschap' ('Pic de Luc' '54) is niet te traceren in het oeuvre van Jan Altink en volkomen onbekend bij kunstverzamelaars en galeriehouders. Bij het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie (RKD) in Den Haag blijkt dat dit schilderij niet bekend is en in het archief niet staat gedocumenteerd. In totaal zijn 1124 schilderijen uit het oeuvre van Jan Altink onderzocht. In dit oeuvre is geen schilderij van Jan Altink, gesigneerd met het jaartal '54 van een berglandschap uit Zuid-Frankrijk.

Wel zijn meerdere schilderijen in dit oeuvre ontdekt van berglandschappen uit Zuid-Frankrijk, welke zijn gedateerd met het jaartal '53.

In totaal werden 10 schilderijen ontdekt ([zie productie 2](#)). Bij vier schilderijen staat een vermelding bij dat deze schilderijen gemaakt zijn in de bergen van Zuid-Frankrijk. Twee schilderijen hiervan staan afgebeeld in het boek 'Jan Altink'. Bij twee schilderijen wordt in de omschrijving van de catalogus gesproken over boerderijen in Frankrijk en bij vier schilderijen wordt vermeld 'berglandschappen/weg door de bergen, getekend 1953'.

Het is algemeen bekend dat Jan Altink buiten schilderde, in de natuur. Gelet op het feit dat meerder schilderijen ontdekt zijn van Jan Altink met berglandschappen uit Zuid-Frankrijk welke gedateerd zijn met het jaartal '53 concluderen we dat Jan Altink in 1953 in Zuid-Frankrijk is geweest en daar in de Franse Alpen in de buitenlucht heeft geschilderd en dat dit niet is gebeurd in 1954. Het omstreden schilderij 'Pic de Luc' is gedateerd met het jaartal '54.

Producties

- 1 Brief van drs. Ton Geerts, conservator moderne en hedendaagse kunst van het Rijksbureau voor Kunst-historische Documentatie (RKD) in Den Haag, gedateerd 7 juli 2009.
- 2 Onderzoek oeuvre Jan Altink
Schilderijen van Jan Altink van berglandschappen in Zuid-Frankrijk, die gedateerd zijn met het jaartal 53.
- 3 Relevante informatie uit catalogus tentoonstelling '35 jaar moderne kunst in Groningen' in het Groninger Museum voor Stad en Ommelanden van 11 september tot 28 oktober 1956.

Aantal schilderijen: 12
- 4 Relevante informatie uit catalogus tentoonstelling 'Jan Altink 75 jaar' in het Groninger Museum van 10 tot 31 december 1960 met een inleiding door W. Jos de Gruyter (1899-1979), directeur van het Groninger Museum van 1955-1963.

Aantal schilderijen, tekeningen, aquarel, olieverf op papier en grafiek: 97
- 5 Relevante informatie uit catalogus overzichtstentoonstelling in het Haags Gemeentemuseum.
Van 27 september t/m 16 november 1969.

Aantal schilderijen: 89
- 6 Relevante informatie uit catalogus retrospectieve (overzichts-)tentoonstelling in Pictura – Groningen.
Van 14 oktober tot 5 november 1972.

Aantal schilderijen: 73

Twee schilderijen gedateerd: 1953
Boerderij Frankrijk **1953**, catalogusnummer 29
Berglandschap Frankrijk **1953**, catalogusnummer 30
- 7 Relevante informatie uit catalogus van de kunstveiling van Venduhuis van den Hende.
Veiling van kunstwerken voortkomende uit de nalatenschap van de weduwe van Jan Altink, mevrouw N. Altink-Hubbeling.
Dinsdag 11 maart 1980, Stadsparkpaviljoen, Paviljoenlaan 3 te Groningen.

Aantal schilderijen: 465

Vijf schilderijen gedateerd: 1953

Berglandschap, getekend **1953** gouache, 50 x 65 cm, kavelnummer 8, pagina 3

Landschap in de Franse Alpen, getekend **1953**, 50 x 60 cm, kavelnummer 121, pagina 15

Dorpje in de bergen: Farette in de Savoie, getekend **1953**, olieverf op linnen 65 x 87 cm, kavelnummer 132, pagina 17

Berglandschap, getekend **1953**, gouache/krijt, 48 x 63cm, kavelnummer 259, pagina 31

Berglandschap, getekend **1953**, olieverf op linnen, 65 x 90 cm, kavelnummer 346, pagina 41

- 8 Relevante informatie uit catalogus van de kunstveiling van Venduhuis van den Hende.
Veiling van kunstwerken voortkomende uit de nalatenschap van de weduwe van Jan Altink, mevrouw N. Altink-Hubbeling
Maandag 22 december 1980
Veilinggebouw Venduhuis van den Hende, Westerbinnensingel 15 te Groningen

Aantal schilderijen: 203

Schilderij gedateerd: 1953

Weg in de bergen, get. 1953, blauwkrijt met O.l., 35 x 25 cm, kavelnummer 7

- 9 Relevante informatie uit catalogus overzichtstentoonstelling in de Ursulakerk in Warmenhuizen.
Van 26 juni tot en met 28 augustus 1983

Aantal schilderijen: 80

Prins Willem Alexanderhof 5
P.O. Box 90418
2509 LK 's-Gravenhage
tel. 070-3339777
fax 070-3339789
www.rkd.nl

RIJKSBUREAU VOOR KUNSTHISTORISCHE DOCUMENTATIE NETHERLANDS INSTITUTE FOR ART HISTORY

Dhr. J.L. Meijering
Ebbingewinger 9
9712 MA Groningen

onderwerp **bezoek**
uw brief
ons kenmerk **TG/U09-471**
doorkiesnr. **9754**

Den Haag, 7 juli 2009

Geachte heer Meijering,

Tijdens uw bezoek aan het RKD op maandag 6 juli jl. hebben mijn collega Hans Wijgergangs en ik tien werken uit uw collectie van schilderijen en aquarellen van Altink, Dijkstra en Wiegers bekeken. Van slechts één werk troffen wij documentatie in de collectie van het RKD aan. Het betreft een vermelding van het werk van Altink, *Het Reitdiep*, dat op 22 mei 1991 bij Christie's zou worden geveild, maar dat uiteindelijk werd ingetrokken.

Voor een betere beoordeling van de afzonderlijke werken uit uw collectie verzoek ik u vriendelijk mij een aantal goede, bij voorkeur digitale, foto's te sturen.

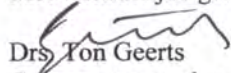
Misschien mag ik u er wellicht ten overvloede op wijzen dat het RKD geen expertises verricht of echtheidsverklaringen van kunstwerken afgeeft, maar slechts op grond van de documentatie en inzichten van de medewerkers informatie biedt.

In de hoop u hiermee van dienst te zijn geweest,

VOORWAARDEN

De door het RKD verstrekte mededelingen over kunstvoorwerpen zijn het resultaat van het onderzoek verricht door de betrokken medewerker en kunnen niet als expertise beschouwd worden. Het RKD zal evenals de medewerker die het onderzoek verrichtte op generlei wijze aansprakelijk kunnen worden gesteld voor eventuele onjuistheden of onvolledigheden van de verstrekte mededelingen, noch voor eventuele gevolgen voor derden.

Met vriendelijke groet,

Dr. Ton Geerts
Conservator moderne en hedendaagse kunst

Productie 2

Onderzoek oeuvre Jan Altink

Schilderijen van Jan Altink van berglandschappen in Zuid-Frankrijk, die gedateerd zijn met het jaartal 53.

- 1 * Pic de Luc (tempera) 1953. 48 x 63 cm, pagina 45 (boek Jan Altink met gekleurde omslag) en pagina 84 (boek Jan Altink met grijze omslag)
- 2 * Verlaten boerderij in Frankrijk (tempera), 1953. 64 x 48 cm, pagina 46 (boek Jan Altink met gekleurde omslag)
- 3 ** Landschap in de Franse Alpen, getekend 1953 50 x 60 cm, pagina 15/ kavelnummer 121
- 4 ** Dorpje in de bergen: Farette in de Savoie, getekend 1953, olieverf op linnen, 65 x 87 cm, Pagina 17/ kavelnummer 132
- 5 ** Berglandschap, getekend 1953, gouache, 50 x 65 cm, pagina 3 /kavelnummer 8
- 6 ** Berglandschap, getekend 1953, gouache/krijt, 48 x 63cm, pagina 31 /kavelnummer 259
- 7 ** Berglandschap, getekend 1953 olieverf op linnen, 65 x 90 cm, pagina 41 /kavelnummer 346
- 8 *** Weg in de bergen, get. 1953 blauwkrijt met O.I., 35 x 25 cm, kavelnummer 7
- 9 **** Boerderij Frankrijk 1953, catalogusnummer 29
- 10 **** Berglandschap Frankrijk 1953, catalogusnummer 30

Bronnen:

- * Boek 'Jan Altink'

Uitgegeven door de Jan Altink Stichting 1978

Geschreven door: D.H. Couvée (1921-2000) – directeur Frans Hals Museum te Haarlem van 1972-1983 en Dr. W.J. de Gruyter (1899-1979) – directeur Groninger Museum van 1955-1963.

- ** Catalogus van de kunstveiling van Venduhuis van den Hende
Veiling van kunstwerken voortkomende uit de nalatenschap van de weduwe van Jan Altink, mevrouw N. Altink-Hubbeling
Dinsdag 11 maart 1980
Stadsparkpaviljoen, Paviljoenlaan 3 te Groningen

Aantal schilderijen: 465

- *** Catalogus van de kunstveiling van Venduhuis van den Hende
 Veiling van kunstwerken voortkomende uit de nalatenschap van de weduwe van Jan Altink, mevrouw N. Altink-Hubbeling
 Maandag 22 december 1980
 Veilinggebouw Venduhuis van den Hende
 Westerbinnensingel 15 te Groningen
- Aantal schilderijen: 203
- **** Retrospectieve tentoonstelling Jan Altink (1885 – 1971)
 Pictura – Groningen
 14 oktober – 5 november 1972

N.B.

De omschrijving van de schilderijen in de verschillende catalogi vermeld onder de nummers 3 t/m 10 op de vorige pagina nr. 6 zijn in de catalogi met gele kleur gearceerd en zijn terug te vinden in de volgende catalogi:

- Catalogus retrospectieve overzichtstentoonstelling in Pictura – Groningen van 14 oktober tot 5 november 1972.

Aantal schilderijen: 73

Twee schilderijen gedateerd: 1953

Boerderij Frankrijk **1953**
 Catalogusnummer 29

Berglandschap Frankrijk **1953**
 Catalogusnummer 30

- Catalogus van de kunstveiling van Venduhuis van den Hende
 Veiling van kunstwerken voortkomende uit de nalatenschap van de weduwe van Jan Altink, mevrouw N. Altink-Hubbeling
 Dinsdag 11 maart 1980
 Stadsparkpaviljoen, Paviljoenlaan 3 te Groningen.

Aantal schilderijen: 465

Vijf schilderijen gedateerd: 1953

Berglandschap, getekend **1953**, gouache, 50 x 65 cm, kavelnummer 8, pagina 3

Landschap in de Franse Alpen, getekend **1953**, 50 x 60 cm, kavelnummer 121, pagina 15

Dorpje in de bergen: Farette in de Savoie, getekend **1953**, olieverf op linnen 65 x 87 cm, kavelnummer 132, pagina 17

Berglandschap, getekend **1953**, gouache/krijt, 48 x 63cm, kavelnummer 259, pagina 31

Berglandschap, getekend **1953**, olieverf op linnen, 65 x 90 cm, kavelnummer 346, pagina 41

- Catalogus van de kunstveiling van Venduhuis van den Hende
Veiling van kunstwerken voortkomende uit de nalatenschap van
de weduwe van Jan Altink, mevrouw N. Altink-Hubbeling
Maandag 22 december 1980
Veilinggebouw Venduhuis van den Hende
Westerbinnensingel 15 te Groningen.

Aantal schilderijen: 203

Schilderij gedateerd: 1953

Weg in de bergen, get. 1953 blauwkrijt met O.I., 35 x 25 cm, kavelnummer 7

Productie 3

Relevante informatie uit catalogus tentoonstelling '35 jaar moderne kunst in Groningen' in het Groninger Museum voor Stad en Ommelanden van 11 september tot 28 oktober 1956.

Aantal schilderijen: 12

typ: Abe Kuipers / druk: de Waal

35 jaar

moderne kunst

in Groningen

Groninger Museum voor Stad en Ommelanden

15 september tot 28 oktober 1956

catalogus

Wobbe H. Alkema

1 Compositie 1924	<i>olieverf, 40.5×46.5, n.t.k.</i>
2 Compositie VI 1956	<i>tempera</i>
3 Compositie XVII 1956	<i>tempera, 70×45, n.t.k.</i>
4 Compositie XIX 1956	<i>tempera, 70×45, f 200.—</i>
5 Compositie XXIX 1956	<i>tempera, 32.5×50, f 125.—</i>
6 Compositie XXX 1956	<i>tempera, 32.5×50, f 125.—</i>
7 Compositie 1955	<i>O.l. inkt met dekverf, 18×20, f 50.—</i>
8 Compositie 1955	<i>O.l. inkt met dekverf, 18×20, f 50.—</i>

Jan Altink

9 Liesbeth 1923	<i>wasverf, 34×48, f 800.—</i>
10 Portret H. N. Werkman ca 1925	<i>wasverf, 34.5×46, n.t.k.</i>
11 Koopvrouw op landweg 1925	<i>wasverf, 69×71, n.t.k.</i>
12 Portret Jannes de Vries 1926	<i>wasverf, 54×67, n.t.k.</i>
13 Dijk langs het Reitdiep 1927	<i>wasverf, 56×69, n.t.k.</i>
14 Winterlandschap bij Essen 1955	<i>olieverf n.t.k.</i>
15 Bos met vijver 1955	<i>aquarel, 47×62, n.t.k.</i>
16 Berglandschap in de Savoy 1955	<i>tekening met aquarel, 64.5×49, n.t.k.</i>
17 Venthon 1950	<i>siberisch krijt, 36×52.5, n.t.k.</i>
18 Kerk in Cannes 1954	<i>siberisch krijt, 63×48, n.t.k.</i>
19 Herman Poort ca 1926	<i>tekening met aquarel, 26×42 n.t.k.</i>
20 Naakt in interieur ca 1926	<i>ets, 19×24.5</i>

Fie van den Berg-Werkman

21 Bloemen 1956	<i>siberisch krijt, 65×51, f 120.—</i>
22. Zittende figuur	<i>siberisch krijt, 32×58, f 90.—</i>

Siep van den Berg

23 Vogels 1955	<i>olieverf, 130×90</i>
24 In memoriam prof. Kraus (I) 1956	<i>olieverf, 50×70</i>
25 In memoriam prof. Kraus (II) 1956	<i>olieverf, 60×70</i>

Arend Bosscher

26 Stilleven 1955	<i>olieverf, 68.5×58.5, f 300.—</i>

Anetta Dekking-van Haeften

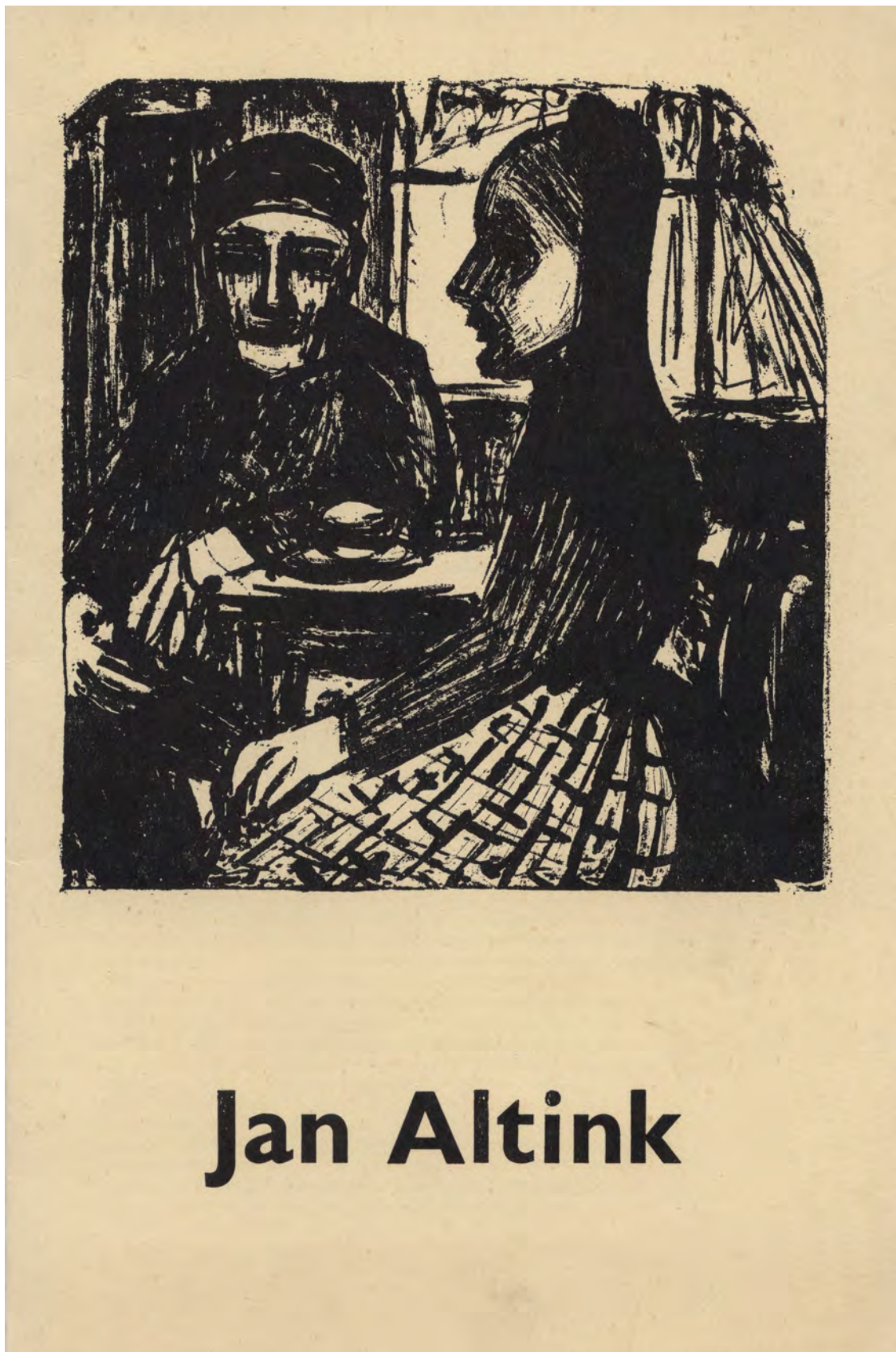
27 Figuur 1955	<i>purperhout, hoogte 55, f 300.—</i>
28 Zeemeermin 1955	<i>gipsontwerp voor tuinplastiek,
hoogte 46, n.t.k.</i>

Productie 4

Relevante informatie uit catalogus tentoonstelling 'Jan Altink 75 jaar' in het Groninger Museum van 10 tot 31 december 1960 met een inleiding door W. Jos de Gruyter (1899-1979), directeur van het Groninger Museum van 1955-1963.

Aantal schilderijen, tekeningen, aquarel, olieverf op papier en grafiek: 97

Jan Altink

75 jaar

In zijn karakteristiek van vroege Ploeg-leden schreef W. A. L. Beeren nog onlangs: „Het natuurlijkst is Altink. Hij slaat de braam van zijn droge naalden wel hard neer en soms met veel inkt, maar hij blijft fijnzinnig, krast ook de dunste lijnen en tekent subtiele figuren zo merkwaardig levend, dat alleen een groot raffinement deze spanning binnen zo grote eenvoud kan verklaren” (cat. Groninger Grafiek, Haags Gemeentemuseum 1960). Hoewel Beeren zich in deze regels bepaalt tot de grafiek der twintiger jaren, somt hij veel van het essentieelste van Altink's kunst op. Natuurlijkheid, fijnzinnigheid, een subtiele levendigheid, een grote eenvoud, het zijn termen die men telkens weer voor dit werk zou willen gebruiken. De thans 75-jarige kunstenaar werd geboren in Groningen-stad en aan de Academie Minerva opgeleid. In 1918 behoorde hij tot de oprichters van De Ploeg, welk genootschap op zijn voorstel aldus gedoopt werd. De thans gehouden tentoonstelling wil in haar beknoptheid een overzicht geven van vier decennien: zij vangt aan bij het jaar 1921 en eindigt met het meest recente. In '21 schilderde hij nog in traditioneel-uitvoerige trant, inmiddels sensitief, pittig en kleurig. Het oker-grijze gamma van zijn vroegste periode was toen al afgezworen. In schilderijen als Liesbeth (1923) en Rode boerderij (1924) wordt de kleur herleid tot brede partijen, de vorm wordt sterk vereenvoudigd, de aandacht op het essentieelste gericht. Dan, in 1925 en '26, komt hij tot zijn meest expressionistische uitingen, zij het dat dit expressionisme doorgaans getemperd wordt door een zachte lyriek, een schroom voor de vormverschijningen van de natuur, een zin voor het contemplatieve en soms ook een menselijke gemoedelijkheid. Het is niet de fellere agressiviteit van Wiegers, die op zijn beurt toch weer minder fel was dan Kirchner, zijn vriend en voorbeeld. Altink was toen al 40 jaar en van nature gereserveerder. Zijn productiviteit moet in deze jaren enorm zijn geweest maar ook uit zijn snelste notitie krijgt men niet de indruk, dat hij enige haast maakte. Tot zijn hoogtepunten behoort het spontaan portretje van H. N. Werkman (nr 10), dat als een wonder van onbekommerde trefzekerheid aandoet. Het portret van Johan van Zweden (nr 11), met zijn rijke, in het platte vlak neergeslagen kleuren past duidelijk in het „program” van de vroege Ploeg. Een landschap als Kleiland (nr 15) geeft een boeiend beeld van de wijde en stugge noordelijke natuur en een penseeltekening als die van de kanaalgraver, op weg naar huis (nr 47), heeft de samenvattende subtiliteit van een Marquet. Sterke grafische bladen

dateren uit deze jaren, zoals de boeiende reeks hoekig gedane litho's.

Veel ontstaat op Blauwborgje of in de onmiddellijke omgeving. Daar ook schildert hij in minder dan een uur het portret van H. B. Ongering, terwijl het model, op een emmer gezeten, in het heldere koele buitenlicht baadde (nr 19). Het verwante portret van Hansen (nr 18) kwam nog iets vlugger tot stand („ik wil wel voor je poseren, maar 't mag niet meer dan 20 minuten duren”). Regelmatig trekt Altink er op uit met jongere bentgenoten als Dijkstra, Hansen, Kleima, ook weleens met oudere als Jordens of Werkman. Goed paedagoog die hij was, bleek hij zelf altijd bereid van anderen te leren, hoewel het totaal van zijn werk zich kenmerkt door een merkwaardige afwezigheid van aanwijsbare invloeden. Zijn palet beperkte hij vaak tot drie kleuren; tot in recente tijd trouwens toont hij een voorliefde voor het gebruik van een sterk gereduceerd palet.

Zijn werktrant of stijlopvatting, na 1927 weer overwegend naturalistisch en in dit 20ste eeuwse naturalisme gestabiliseerd, vertoont toch in de na-oorlogse tijd vele variaties. Kort na de bevrijding bijv. schildert hij in een nogal driftige, de verf op-ladende trant, als in het briezige, bijna dramatische Paterswoldse meer van 1945. In de regel echter blijft de voordracht vloeiend, wordt de tempera- of olieverf dun aangebracht, is de gemoedsstemming sereen. Altink's werk houdt een midden tussen objectief waarnemen en subjectief beleven; op zijn best suggereert hij de dingen meer dan dat hij deze uitbeeldt. Er zijn in zijn later oeuvre momenten van sierlijke speelsheid, als in de tekening (nr 56) met zijn calligrafische aanduidingen à la Japonnais; er zijn momenten van een bijzondere lyriek, als in de besneeuwde hooimijt (nr 36) waarin men de stilte kan horen; en er zijn ook robuuste stukken waarbij de herinneringen aan zijn „expressionistisch” verleden weer wakker worden, in de bewogenheid van een lijnvoering (nr 67), in het hevige violet en geel van die curieuze schets naar een geit (nr 39). En wie menen mocht dat de latere Altink te weinig „met zijn tijd meeinging”, doet goed te bedenken dat dit ook de keerzij betekent van een deugd: de deugd van het niet meer, of anders, of eigentijdser willen schijnen dan men is. Zijn fijnzinnigheid, zijn reserve, zijn goedmoedige noblesse weerhield hem van pose of pretentie, van grootspraak of effectbejag.

W. J. de G.

schilderijen

- 1 **boerenmeisje 1921**
doek 28,5 × 24,5
eig. H. de Groot, Groningen
- 2 **kerkje Oostum ca 1922**
doek 41,5 × 31
eig. H. de Groot, Groningen
- 3 **Liesbeth 1923**
doek 48 × 34
eig. J. G. Hansen, Groningen
- 4 **fietsers
langs het Winschoterdiep 1924**
doek 80 × 64
eig. C. W. J. Ongering, Groningen
- 5 **rode boerderij 1924**
doek 60 × 70
eig. H. B. Ongering, Den Haag
- 6 **hooiers 1925**
doek 80 × 100
- 7 **egger met paarden 1925**
doek 56,5 × 68
eig. H. B. Ongering, Den Haag
- 8 **portret
mevrouw F. Pape-Smits 1925**
doek 70,5 × 55
eig. H. B. Ongering, Den Haag
- 9 **portret S. Ongering 1925**
doek 71 × 56
- 10 **portret H. N. Werkman ca 1925**
doek 46 × 34,5
eig. J. G. Hansen, Groningen
- 11 **portret Johan van Zweden 1925**
doek 94 × 70
- 12 **koopvrouw op landweg 1925**
doek 70,5 × 58
eig. Groninger Museum
- 13 **portret Jannes de Vries 1926**
doek 68,5 × 55,5
eig. Groninger Museum
- 14 **kinderportret 1926**
doek 50 × 40
- 15 **kleiland 1926**
doek 81 × 94,5
eig. H. B. Ongering, Den Haag
- 16 **dijk langs het Reitdiep 1927**
doek 56 × 68,5
eig. Groninger Museum
- 17 **Blauwborgje 1927**
doek 78 × 90,5
- 18 **portret J. G. Hansen 1927**
doek 65 × 52
- 19 **portretschets
H. B. Ongering 1927**
doek 60 × 53,5
eig. H. B. Ongering, Den Haag
- 20 **de geit (Reitdiep) 1927**
doek 54,5 × 69
eig. H. B. Ongering, Den Haag
- 21 **landschap met zon 1928**
doek op karton 54 × 60
- 22 **kalveren 1928**
doek 56 × 64
- 23 **Reitdiep 1929**
doek 65 × 78
eig. J. G. Hansen, Groningen
- 24 **portret Nelly ca 1930**
doek 40,5 × 28
- 25 **boer in hooiland ca 1932**
doek 64 × 80
- 26 **schuiten op het wad 1934**
doek 54,5 × 66,5
eig. C. J. W. Ongering, Groningen
- 27 **stilleven
met mijnwerkerslamp 1945**
doek 60 × 50
- 28 **Paterswoldse meer 1945**
doek 56 × 68
- 29 **korenlandschap 1947**
doek 50 × 60
- 30 **landschap Wesergebergte 1948**
doek 60 × 80
eig. dr P. C. Kuiper, Groningen
- 31 **winterlandschap bij Essen 1955**
doek 49,5 × 70
eig. C. W. J. Ongering,
Groningen
- 32 **Dorpsstraat Donderen 1955**
doek 60 × 80

<p>33 cyclamen 1956
doek 50 × 60</p> <p>34 korenland met schoven 1958
doek 56 × 64</p> <p>35 paprika's 1958
doek 50 × 60</p> <p>36 winterlandschap met hooimijt Essen 1958
doek 60 × 60</p> | <p>37 Terschelling 1959
board 58 × 78</p> <p>38 landwerksters Rivièra (schets) 1959
doek 60 × 40</p> <p>39 geit (schets) 1959
board 70 × 50</p> |
|---|--|

tekeningen, aquarel, tempera en olieverf op papier

<p>40 portret Carel Ongering 1922
zwart krijt 19,5 × 14
eig. C. J. W. Ongering, Groningen</p> <p>41 vier kalfjes 1924
aquarel 50 × 40
eig. H. B. Ongering, Den Haag</p> <p>42 landarbeid bij Noorderhogebrug 1925
zwart krijt 35 × 44</p> <p>43 pauze bij het ploegen 1925
grafiet 37 × 31</p> <p>44 ploeger 1925
grafiet 36 × 28</p> <p>45 aardappelrooiers 1925
grafiet 27,5 × 35,5</p> <p>46 staand naakt 1926
zwart krijt 49,5 × 31,5</p> <p>47 huiskeer van de kanaalgraver 1926
penseel en inkt 34,5 × 48</p> <p>48 drie koeien ca 1927
blauw krijt 22 × 33
eig. H. B. Ongering, Den Haag</p> <p>49 landschap met boer en twee paarden ca 1927
penseel en inkt 33 × 45,5
eig. H. B. Ongering, Den Haag</p> <p>50 plantsoen Groningen 1928
aquarel 42,5 × 49,5
eig. H. B. Ongering, Den Haag</p> | <p>51 dijk Reitdiep met twee koeien ca 1928
penseel en inkt 32,5 × 46
eig. H. B. Ongering, Den Haag</p> <p>52 aan het wad ca 1929
pen en penseel 28,5 × 32
eig. H. B. Ongering, Den Haag</p> <p>53 tulpen 1930
aquarel 32,5 × 39</p> <p>54 rugnaakt ca 1934
penseel en waterverf 53,5 × 39,5</p> <p>55 affiche voor Haagse tentoonstelling ca 1937
drukroltechniek 75,5 × 57
eig. H. B. Ongering, Den Haag</p> <p>56 landweg met karretje en paard 1948
houtje en inkt 31 × 50
eig. H. B. Ongering, Den Haag</p> <p>57 berglandschap Savoye 1949
tempera 45,5 × 61</p> <p>58 berglandschap Savoye 1949
Siberisch houtskool 48 × 63,5</p> <p>59 berglandschap Savoye 1950
bruin krijt en tempera 48 × 63</p> <p>60 Venthon 1950
bruin krijt en tempera 49 × 64,5
eig. Provincie Groningen</p> <p>61 Pic de Luc (Dauphiné) 1953
tempera 47,5 × 62,5</p> |
|--|--|

- 62 **liggend naakt 1954**
penseel en waterverf 34 × 49
- 63 **boomgroep in de herfst 1954**
tempera 46 × 57
- 64 **winterochtendzon 1954**
olieverf 61 × 48
- 65 **Essen (Gron.) ca 1955**
olieverf 50 × 63,5
- 66 **bos met vijver 1955**
aquarel 61,5 × 47
eig. dr P. C. Kuiper,
Groningen
- 67 **boerderij Coendersborg
ca 1955**
pastel 63,5 × 48,5
- 68 **stookhut 1957**
tempera 62,5 × 46,5
- 69 **paard en zon 1958**
waskrijt 49 × 34
- 70 **IJsselbocht 1958**
Siberisch houtskool 43 × 53
- 71 **Terschelling 1958**
waskrijt 38 × 50
- 72 **verboden landweg 1959**
waskrijt en penseel 35 × 53,5
- 73 **rietland met kalf 1959**
bruin krijt 31,5 × 49
eig. H. B. Ongering, Den Haag
- 74 **het Hogeland 1959**
tempera 47 × 61,5
- 75 **boerderij bij Anlo 1960**
waskrijt 39 × 49
- 76 **landschap bij Anlo 1960**
waskrijt 35,5 × 51,5

grafiek

- 77 **Blauwborgje 1922**
ets/aquatint 28,5 × 25
- 78 **de wasbaas 1922**
ets 24,8 × 18,8
eig. H. B. Ongering, Den Haag
- 79 **paarden en kar 1924**
ets en droge naald 12,3 × 9,9
- 80 **weggetje Papiermolen 1924**
ets/aquatint 12,3 × 9,9
- 81 **land met sloten 1924**
ets/aquatint 22,3 × 27,5
- 82 **sneeuwruimers 1924**
ets/aquatint 19,8 × 24,8
eig. H. B. Ongering, Den Haag
- 83 **molen 1925**
ets/aquatint 28,8 × 22,3
- 84 **Adorp 1925**
ets 24,8 × 19,9
eig. H. B. Ongering, Den Haag
- 85 **portret Johan van Zweden
1925**
litho 36,2 × 30,8
- 86 **zelfportret 1925**
litho 36 × 30,8
- 87 **wachtkamer 1925**
litho 38 × 35,7
- 88 **ploegbaas 1925**
litho 43 × 32,5
- 89 **melken 1925**
litho 35,8 × 38
- 90 **landweg in de regen 1926**
ets 19,5 × 26
- 91 **boomgaard 1926**
droge naald 30 × 24,7
- 92 **ploegers 1926**
ets/aquatint 31 × 24,7
- 93 **zittend naakt ca 1926**
ets/aquatint 24,8 × 19
- 94 **kalkovens 1926**
ets/aquatint 31,3 × 25
eig. H. B. Ongering, Den Haag
- 95 **boerderij bij Euvelgunne 1928**
ets 19,8 × 24,4
- 96 **Den Helder ca 1930**
droge naald 13,7 × 10,4
- 97 **Blauwborgje 1952**
droge naald (in board)
18 × 24,9
eig. H. B. Ongering, Den Haag

Op de voorzijde: cat. 87

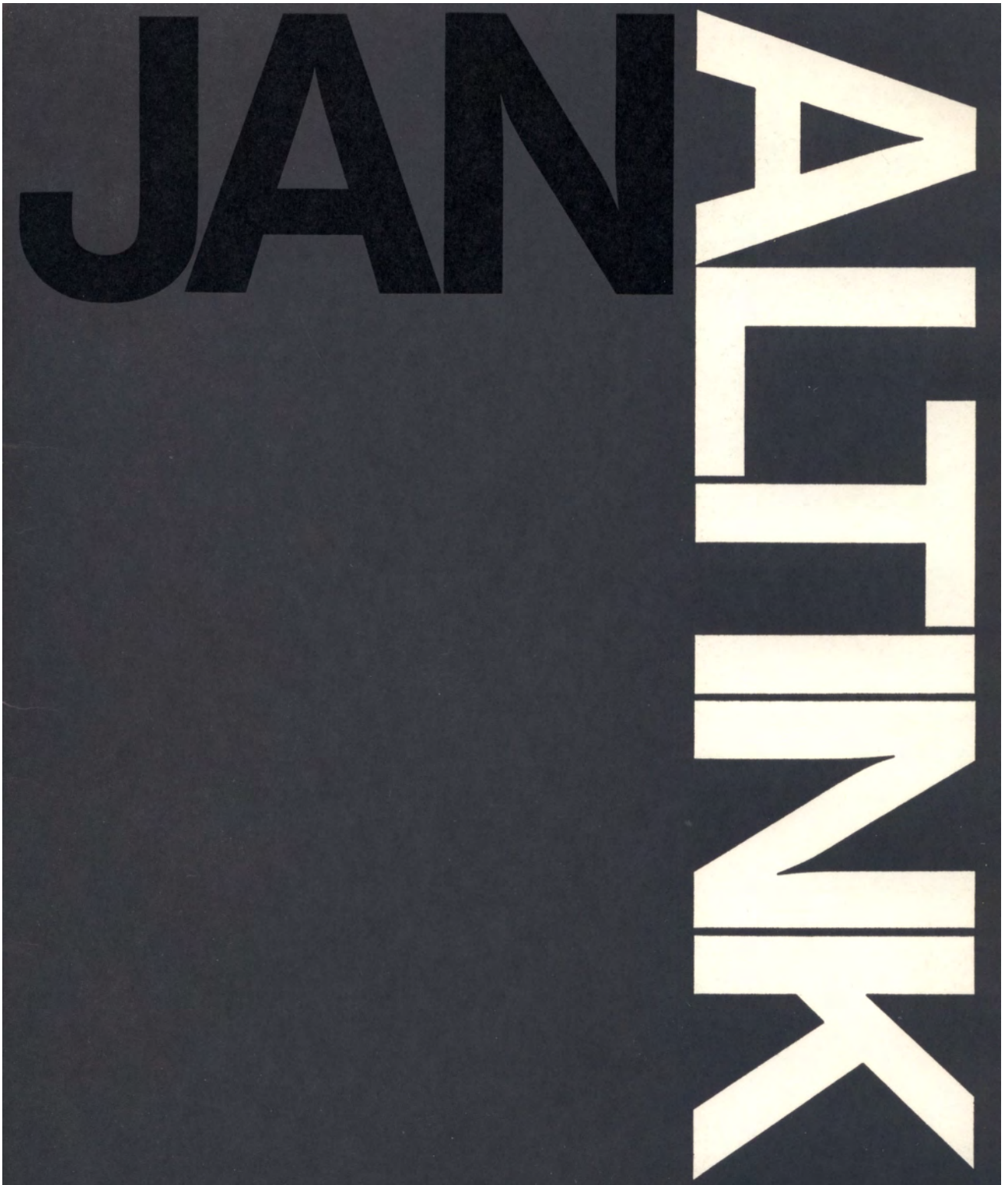
Het werk is eigendom van de kunstenaar, tenzij anders is vermeld

groninger museum 10 december t/m 31 december 1960

Productie 5

Relevante informatie uit catalogus overzichtstentoonstelling in het Haags Gemeentemuseum.
Van 27 september t/m 16 november 1969.

Aantal schilderijen: 89

Jan Altink

Groninger land en mensen

Haags Gemeentemuseum 27/9–16/11 1969

Schilderijen

cat.1

cat. 3

1* Aan het Paterswoldse meer 1915
(Tweede Kerstdag)

doek 27.5 x 31
ges. en ged. l.o.
Carel Ongerling, Groningen

2 Het Schuitendiep 1917
gezien uit het huis van Sibbele
Ongerling 1917

doek 30.5 x 25
ges. en ged. l.o.
Carel Ongerling, Groningen

3* Liesbeth 1923

doek 50 x 35.5
Mevrouw C. A. van Oven-Hansen,
Groningen

4 Blauwborgje 1923

paneel 40 x 29.5
ges. en ged. r.o.
Mevrouw C. A. van Oven-Hansen,
Groningen

5 Johan van Zweden ca 1924/1925

doek 91 x 67
A. M. Hamoen, Paterswolde

6 De rode boerderij 1924

doek 70 x 60
ges. en ged. l.o.
H. B. Ongerling, Den Haag

7 Paarden bij voerbak 1925

doek 44.5 x 54.5
ges. en ged. l.o.

8 Na het bezoek 1925

doek 76 x 60
ges. en ged. l.o.
B. Meijer, Wassenaar

cat. 13

cat. 15

9 Portret N. H. Werkman ca 1925
doek op board 45 x 34
Mevrouw M. C. Werkman-v. Leeuwen,
Paterswolde

10 Blauwborgje 1925
paneel 50 x 47.5
ges. en ged. r.o.
L. Meyler, Groningen

11 De hooiers 1925
doek 80 x 100
ges. en ged. l.o.
Prof. Dr. P. C. Kuiper, Amsterdam

12 Zaaier 1925
doek 55 x 63.5
ges. en ged. l.o.
Johan van Zweden, Arnhem

13* Eggende boer, twee paarden 1925
doek 56.5 x 66.5
ges. en ged. l.o.
verso: Ploeger
H. B. Ongering, Den Haag

cat. 16

14 Portret Sibbele S. Ongering 1925
doek 72 x 57
Chris Ongering, Groningen

15* Vier paarden bij wagen met gras 1925
doek 77 x 101
ges. en ged. r.o.
Mevrouw C. A. van Oven-Hansen,
Groningen

16* Koopvrouw op landweg 1925
doek 70.5 x 58.5
ges. en ged. r.o.
Groninger Museum voor Stad en
Lande

cat. 17

cat. 19

cat. 18

17* Jannes de Vries 1926
doek 68.5 x 55.5
Groninger Museum voor Stad en
Lande

18* Kleiland 1926
doek 80.5 x 93
ges. en ged. r.o.
H. B. Ongerling, Den Haag

19* Job Hansen 1927
doek 65 x 52
ges. en ged. l.o.

20 Dijk langs het Reitdiep 1927
doek 68 x 56.5
ges. en ged. l.o.
Groninger Museum voor Stad en
Lande

21 Reitdiep, bij de betongieterij 1927
doek 54 x 60
ges. en ged. l.o.

22* Blauwborgje 1928
doek 55 x 60
ges. en ged. r.o.

23 Reitdiepsdijk 1928
doek op paneel 54 x 60
ges. en ged. r.o.

24 Zonneflikkering 1928
doek 60 x 70
ges. en ged. l.o.
Prof. Dr. P. C. Kuiper, Amsterdam

cat. 22

cat. 25

cat. 30

25* Landschap bij Ellerhuizen ca 1930/32
doek 42 x 52.5
Wobbe Alkema, Kampen

26 Franzje 1931
doek 49 x 40
ges. en ged. r.o.
F. C. J. M. Ongering, Leidschendam

27 Bottertje op het wad 1934
doek 54.5 x 66.5
ges. en ged. r.o.
Carel Ongering, Groningen

28 Winterochtendzon 1954
olieverf op papier 60 x 48
ges. en ged. r.o.
Prof. Dr. P. C. Kuiper, Den Haag

29 Winterlandschap met hooimijt, Essen 1958
doek 60 x 60
A. M. Hamoen, Paterswolde

cat. 31

30* Kerkje van Oostum 1958
doek 75 x 100
ges. en ged. r.o.
Ir. P. van Loo, Groningen

31* Lutsborgsweg, Eelde 1959
doek 50 x 60
ges. en ged. r.o.

32* Berglandschap 1962
Massif Ghiridone
doek 75 x 100
ges. en ged. r.o.
Particulier bezit

cat. 32

Aquarellen en tekeningen

cat. 35

cat. 38

- 33 Guusje de Nijs 1912
zwart krijt 37 x 27
ges. en ged. r.b.
Carel Ongerling, Groningen
- 34 Guusje Ongerling-de Nijs 1912
aquarel 32 x 23
Chris Ongerling, Groningen
- 35* Johan van Zweden 1920
krijt op geel papier 26.5 x 21
ges. l.o.
Getekend op het atelier boven de
drukkerij van Werkman aan het Lage
der A
Johan van Zweden, Arnhem
- 36 De wasbaas 1922
studie voor de ets
potlood 31 x 20
ges. en ged. r.o.
H. B. Ongerling, Den Haag
- 37 Het Groningerland, gezien van de
Reitdiepsdijk ca 1922
inkt, rietpentekening 31.3 x 43
ges. met potlood l.o.
H. B. Ongerling, Den Haag
- 38* Carel Ongerling 1922
potlood 19 x 13.7
ges. en ged. r.o.
Carel Ongerling, Groningen
- 39 Essen 1924
aquarel 46.5 x 61.5
ges. en ged. r.o.
Ir. P. van Loo, Groningen
- 40* Vier kalveren 1924
aquarel 49 x 39
ges. en ged. r.o.
H. B. Ongerling, Den Haag

cat. 40

cat. 41

cat. 42

41* Landschap met schoffelende boer:
ca 1924
zwart krijt 34,5 x 26
H. B. Ongerling, Den Haag

42* Mevrouw Georges Duhamel 1924
aquarel 54 x 43
ges. en ged. r.o.
Johan van Zweden, Arnhem

43 Rode boerderij 1924
Vorstudie voor het schilderij
Rood en blauw krijt 26,5 x 31,5
H. B. Ongerling, Den Haag

44 Paarden bij voerbak 1925
Vorstudie voor het schilderij
zwart krijt 25 x 34,5
ges. en ged. l.o.
H. B. Ongerling, Den Haag

45 Rustpoos tijdens het ploegen 1925
grafiet en o.i. inkt 36 x 30
ges. en ged. l.o.
Prof. Dr. P. C. Kuiper, Amsterdam

46 Kalveren 1925
aquarel 48 x 40
ges. en ged. l.o.
L. Meyler, Groningen

47* Ploegende boer 1925
zwart krijt 36 x 28
ges. en ged. r.o.

48 Drie Ploegleden 1925
Van links naar rechts Jan Wiegers,
Johan Dijkstra en Jan G. Jordens
pentekening 32,5 x 42

cat. 47

cat. 53

cat. 58

cat. 63

<p>49 Vrouweportret ca 1925
grafiet 45.5 x 34.5
H. B. Ongerling, Den Haag</p>	<p>57 Schiermonnikoog 1946
pastel 40 x 61
ges. r.o.
L. Meyler, Groningen</p>
<p>50 Ploegpaarden, even rustend ca 1926
zwart krijt 42 x 63
ges. r.o.
H. B. Ongerling, Den Haag</p>	<p>58* Paard en boerenkarretje in landschap 1948
penseeltekening o.i. inkt 31 x 50
ges. en ged. r.o.
H. B. Ongerling, Den Haag</p>
<p>51 Kanaalgraver, op weg naar huis 1926
penseeltekening, zwarte inkt op bruin papier 33 x 47.5
ges. r.o.
Groninger Museum voor Stad en Lande</p>	<p>59 Berglandschap, Savoie 1950
aquarel 33.5 x 48
ges. en ged. r.o.
Chris Ongerling, Groningen</p>
<p>52 Plantsoen, Groningen 1928
aquarel 42 x 49.5
ges. en ged. r.o.
H. B. Ongerling, Den Haag</p>	<p>60 Laantje bij de Coendersborg 1956
gouache 62 x 48
ges. en ged. r.o.
Ir. P. van Loo, Groningen</p>
<p>53* Franzje 1931
studie
zwart krijt 33.5 x 27
H. B. Ongerling, Den Haag</p>	<p>61 Landschap, Wesergebergte 1957
zwart en oranje krijt 35 x 50
ges. en ged. r.o.
Prof. Dr. P. C. Kuiper, Amsterdam</p>
<p>54 Franzje 1931
aquarel 29.3 x 23.5
F. C. J. M. Ongerling, Leidschendam</p>	<p>62 Kerkje te Oostum 1959
Voorstudie voor het schilderij
zwart en geel krijt 34.5 x 46
ges. en ged. r.o.</p>
<p>55 Korenschoven 1935
bister
ges. en ged. l.o.
H. B. Ongerling, Den Haag</p>	<p>63* Landweg 1964
zwart, oranje en wit krijt 50 x 65
ges. en ged. r.o.</p>
<p>56 Boerderij met erf, Zuidwolde 1936
o.i. inkt en gekleurd krijt 52.7 x 36.1
ges. en ged. l.o.
Haags Gemeentemuseum</p>	<p>64 Twee paarden voor boerderij 1964
aquarel met zwart krijt 36 x 26
ges. en ged. r.o.
l.o. annotatie 30/11 '65 (datum waarop L. Meyler de aquarel ten geschenke kreeg)
L. Meyler, Groningen</p>

GRAFIEK (E)

cat. 67

cat. 72

- 65 De wasbaas 1922
ets 25 x 19
ges. en ged. r.o. met potlood
H. B. Ongerling, Den Haag
- 66 Landschap, Reitdiepsdijk 1922
ets 15.5 x 30.5
ges. en ged. r.o. met potlood
H. B. Ongerling, Den Haag
- 67* Jan Wiegers met model 1923
ets 31 x 25
ges. en ged. r.o. met potlood
H. B. Ongerling, Den Haag
- 68 Moestuin (koolve'dje) 1923
ets/aquatint 24.6 x 28.3
ges. en ged. r.o. met potlood
H. B. Ongerling, Den Haag
- 69 Sneeuwruimers in de avond 1923
ets/aquatint 20 x 25
ges. en ged. r.o. met potlood
H. B. Ongerling, Den Haag
- 70 Scheepsjager (Grande Route) 1924
droge naald 26 x 22
ges. en ged. r.o. met potlood
H. B. Ongerling, Den Haag
- 71 Boerderijtje 1924
houtsnede 24.2 x 31.5
ges. r.o. in de techniek
- 72* Ploegers met dubbel stel paarden
1925
ets/aquatint 31 x 24.3
H. B. Ongerling, Den Haag

Grafiek (L + E)

cat. 73

cat. 74

73* Wachtkamer 1925

litho 37.6 x 35.6
ges. en ged. r.o. met potlood
H. B. Ongering, Den Haag

74* Ploegbaas 1925

litho 43 x 32.4
ges. r.o. met potlood
H. B. Ongering, Den Haag

75* Boterdiep 1925
(met zeilschip)

droge naald 26 x 22
ges. en ged. r.o.
J. A. Boers, Den Haag

76 Naakt op divan 1925

ets 25 x 20
H. B. Ongering, Den Haag

77 Zelfportret 1925

litho 36,2 x 30.7
ges. en ged. r.o. met potlood

78 Molen bij Noorderhogbrug 1925

ets/aquatint 28.8 x 22.4
ges. en ged. r.o. met potlood
H. B. Ongering, Den Haag

79 Ploeger 1925

ets 27.5 x 22.2
ges. en ged. r.o. met potlood
H. B. Ongering, Den Haag

80 Johan van Zweden 1925

Met velourshoed tegen achtergrond
van mimosa
litho 30.8 x 36.2
ges. en ged. r.o. met potlood
Haags Gemeentemuseum

cat. 75

- 81 Kalkovens, Kostverloren 1925
litho 59 x 80
ges. l.o. in de techniek
- 82 Sibbele S. Ongering met doorkijk op
het Schuitendiep 1925
litho 37.8 x 36
H. B. Ongering, Den Haag
- 83 Johan van Zweden ca 1925
ets 24.8 x 20
ges. en ged. r.o. met potlood
H. B. Ongering, Den Haag
- 84 Melken 1926
litho 36 x 37.9
ges. en ged. r.o. met potlood
Haags Gemeentemuseum
- 85 Twee rode paarden 1926
kleurenlitho 36 x 38
ges. en ged. r.o. met potlood
H. B. Ongering, Den Haag
- 86 Land met sloten ca 1926
ets/aquatint 22.3 x 27.5
ges. r.o. met potlood
Groninger Museum voor Stad en
Lande
- 87 Na de regen 1927
In de omgeving van Hilversum
(ook wel Voorjaar genoemd)
droge naald 30 x 25
ges. en ged. r.o. met potlood
H. B. Ongering, Den Haag

88 Landweg na regen 1927
In de omgeving van Hilversum
droge naald 30 x 25
ges. r.o. met potlood
H. B. Ongerling, Den Haag

89 Maaier 1931
ets 20 x 26
ges. en ged. r.o. met potlood
H. B. Ongerling, Den Haag

Productie 6

Relevante informatie uit catalogus retrospectieve (overzichts-)tentoonstelling in Pictura – Groningen. Van 14 oktober tot 5 november 1972.

Aantal schilderijen: 73

Twee schilderijen gedateerd: 1953

Boerderij Frankrijk **1953**, catalogusnummer 29

Berglandschap Frankrijk **1953**, catalogusnummer 30

**retrospectieve tentoonstelling
jan altink (1885-1971)**

pictura - groningen - 14 okt.-5 nov. '72

catalogus

schilderijen					
1.	euvelgunne	1924	R		
2.	portret ekke kleima	1925	A		
3.	paarden bij voerbak	1925	R		
4.	hooioppers	1925	R		
5.	landschap zwolle	1926	A		
6.	ijssel bij zwolle	1926	R		
7.	schip met rood zeil	1926	A		
8.	landschap reitdiep	1927	A		
9.	landschap maaier		A		
10.	geit aan het reitdiep		O		
11.	rode boerderij		O		
12.	blauwborgje	1928	A		
13.	paterswoldse meer	1928	A		
14.	oogst hogeland	1928	A		
15.	kalveren	1928	R		
16.	meerlandschap friesland		A		
17.	rode weg		A		
18.	boerderijen hogeland		A		
19.	ijsbrekers		O		
20.	portret fransje		O		
21.	siootje		O		
22.	fietsers		O		
23.	lage zon over de velden		A		
24.	herfstbos met oranje zon		A		
25.	bootje met bomen	1942	O		
26.	peren	1944	O		
27.	peren	1947	R		
28.	lütsborgweg	1953	A		
29.	boerderij frankrijk	1953	R		
30.	berglandschap frankrijk	1953	A		
31.	groene stammen najaar	1957	A		
32.	boerderijen		A		
33.	oostum		L		
34.	portret nelly altink	1963	A		
35.	zelfportret		A		
36.	bosgrond	1964	A		
37.	voorjaar venthon	1965	A		
38.	rivierlandschap duitland		A		
39.	boslandschap		A		
40.	stilleven magnolia's				A
41.	stilleven rozen	1966			A
42.	zomer hogeland	1967			A
43.	maannacht				A
44.	duinlandschap	1971			A
aquarellen/tempera's					
45.	hoornse diep	1935			R
46.	bergmassief savoie	1950			A
47.	mantingerzand				R
48.	paard in boomgaard	1955			R
49.	noord-italië	1959			A
50.	schiermonnikoog	1962			A
51.	strand bergen	1971			A
52.	voorjaar				A
53.	zomer				A
tekeningen					
54.	sterrebos	1925			A
55.	schiermonnikoog	1935			A
56.	zuid-frankrijk				A
57.	dame met cigaret				A
58.	westerbroek				A
59.	boslandschap				A
60.	terschelling	1960			A
61.	zittend naakt	1963			A
62.	hogeland	1964			A
grafiek					
63.	sneeuwruimers	ets	1925		A
64.	blauwborgje	ets	1925		A
65.	moestuin	ets	1925		A
66.	negerjongen	ets	1925		A
67.	molen in de wind	ets	1925		A
68.	naakt	ets	1925		A
69.	zelfportret	litho	1925		R
70.	polderjongen	litho	1926		R
71.	wachtkamer	litho	1926		R
72.	landschap	ets			A
73.	landweg	ets	1932		A

Jan Altink 21.10.1885-6.12.1971

laat in de avond van de 6de december 1971 overleed in het academisch ziekenhuis te groningen op 86-jarige leeftijd de schilder jan altink. met hem ging heen een der prominente figuren uit het groningense kunstleven, de nestor van de noordelijke schildersbent, medeoprichter en naamgever van „de ploeg”, voor alles echter een uiterst bescheiden, beminnelijk en intens levend medemens.

geboren op 21 oktober 1885 in groningen groeide jan altink op in het milieu van een provinciale hoofdstad rond de eeuwwisseling. als kind reeds werd hij geboeid door het spel van lijnen en kleuren en vastbesloten was hij eens schilder te worden. ook voor hem, zoals voor zovele van zijn generatiegenoten-collega's, openden zich de poorten van academie minerva, waar de befaamde f. h. bach een van zijn meest invloedrijke leermeesters was.

ook na het einde van zijn studietijd bleef jan altink werkzaam in en om groningen; niet dreef zijn temperament hem aan tot verre reizen. met vele banden aan het groningenland gebonden vond hij ook hier, al datgene wat voor zijn arbeid essentieel was.

als geen ander was hij gevoelig voor de steeds wisselende stemmingen van het wijdse hogeland. geïnspireerd werd hij door het tonige grijs van late herfstdagen, als vochtverzadigde nevelvelden het vers geploegde kleiland kleuren. geboeid stond hij stil op winterse landwegen, met zijn blik omvattend de zwarte contouren van mensen, bomen en huizen.

zoals alles, wat hij schilderde, bewonderde jan altink de kleurrijkdommen van de zomer, als boven het vermaarde blauwborgje de hitte zinderend trilde. met tere groene en grijze kleurtonen bezong hij telkenjare de komst van het voorjaar, als langs de slingerende dijken van het reitdiep het speenkruid bloeide. weloverwogen, maar nimmer gewild of opzettelijk verbeedde hij, dat, wat hij zag, in lijnen en kleurvlekken.

luchtige impromptu's, virtuoos gedane studies, variaties over een landschapsthema zijn veelal zijn werken. niet luchthartig echter, eerder compromisloos zocht hij, dat, wat door hem als „boeiend” werd ervaren een adequate vorm te geven.

hoewel niet zo sterk als jan wiegers en johan dijkstra stond ook jan altink in de twintigerjaren onder invloed van het duitse, zo felle en heftige expressionisme. al spoedig echter vond hij zijn eigen unieke vormtaal, die zijn persoon zo volkomen typeerde. gevoelig, ernstig, vol humor, luchtig en toch sterk en evenwichtig, het zijn even zovele karakteristieken van de mens jan altink, die ook op zijn werk van toepassing zijn.

het uitgebreide oeuvre — de talloze tekeningen, aquarellen en olieverven, etsen en lithografieën; landschappen en figuren, portretten en stilleven — zal de beschouwer steeds opnieuw herinneren aan de rijkdom van dit leven, en aan de speelse grandeur, waarmee jan altink het leefde.

p. j. huizinga

Productie 7

Relevante informatie uit catalogus van de kunstveiling van Venduhuis van den Hende.

Veiling van kunstwerken voortkomende uit de nalatenschap van de weduwe van Jan Altink, mevrouw N. Altink-Hubbeling.

Dinsdag 11 maart 1980, Stadsparkpaviljoen, Paviljoenlaan 3 te Groningen.

Aantal schilderijen: 465

Vijf schilderijen gedateerd: 1953

Berglandschap, getekend 1953 gouache, 50 x 65 cm, kavelnummer 8, pagina 3

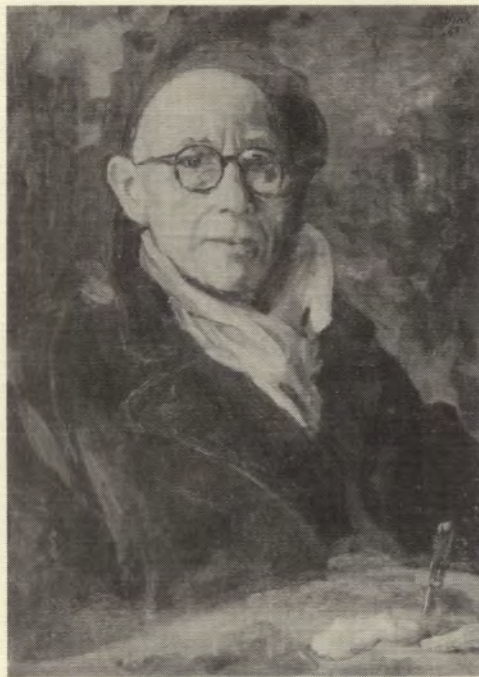
Landschap in de Franse Alpen, getekend 1953, 50 x 60 cm, kavelnummer 121, pagina 15

Dorpje in de bergen: Farette in de Savoie, getekend 1953, olieverf op linnen 65 x 87 cm, kavelnummer 132, pagina 17

Berglandschap, getekend 1953, gouache/krijt, 48 x 63cm, kavelnummer 259, pagina 31

Berglandschap, getekend 1953, olieverf op linnen, 65 x 90 cm, kavelnummer 346, pagina 41

VENDUHUIS van den HENDE

381

JAN ALTINK (1885 - 1971)

K A T A L O G U S VAN DE KUNSTVEILING

te houden op dinsdag 11 maart 1980 - aanvang 14.00 en 19.00 uur -
ten overstaan van de Weledelgestrengte Heer Mr E.R.Bossinade,
Notaris te Groningen, in het Stadspark Paviljoen, gelegen aan de
Paviljoenlaan nr. 3 te Groningen, de kunstwerken voortkomende
uit de nalatenschap van Mevrouw N.Altink-Hubbeling.

KIJKDAGEN: in het veilinggebouw, gelegen aan de Westerbinnen-
singel nr.15 te Groningen, zaterdag 8, zondag 9 en maandag 10 maart
1980, telkens van 's morgens 11.00 uur tot 's middags 17.00 uur.

J.R.H. van den Hende jr.

beëdigd taxateur roerende goederen / erkend veilingmeester
Kantoor: Nassauplein 7 - Veilinggebouw: Westerbinnensingel 15
Groningen telefoon 050 - 12 77 33

ORDE VAN VERKOOP.

Dinsdag 11 maart 1980: (In het Stadspark Paviljoen te Groningen)

1e zitting: aanvang 14.00 uur: Nrs. 1 t/m 260.

2e zitting: aanvang 19.00 uur: Nrs. 261 t/m 465.

ATTENTIE:

De veiling zelf wordt gehouden in het Stadspark Paviljoen, gelegen aan de Paviljoenlaan nr. 3 in het Stadspark te Groningen.

HET AFREKENEN EN AFHALEN.

Na afloop van iedere zitting, in het Stadspark Paviljoen.
Woensdag 12 maart in het veilinggebouw, gelegen aan de
Westerbinnensingel nr. 15 te Groningen, van 10.00 tot 12.00 uur.

U wordt dringend verzocht de schilderijen op dinsdag 11 maart af te halen.

TIJDENS DE VEILING WORDT NIETS AFGELEVERD.

VOORWAARDEN VAN VERKOOP.

1. De verkoping geschiedt tegen contante betaling met een opgeld van 20%, tegelijk met de koopsom te betalen in handen van de veilinghouder of diens gemachtigde, zonder enige korting of inhouding in gangbaar Nederlands geld. In het totale opgeld is mede de BTW heffing, over het opgeld, begrepen.
2. Alle goederen worden verkocht voetstoots en in de staat waarin dezelfde zich bevinden op het ogenblik van de toewijzing. Goederen, die met garantie worden verkocht, of waarvan bepaalde eigenschappen worden gegarandeerd, worden tijdens de veiling met name genoemd. De notaris heeft ten aanzien van deze garanties geen enkele aansprakelijkheid.
3. De veilinghouder behoudt zich het recht voor een bepaald goed op te houden indien een gesteld limiet niet wordt gehaald.
4. De veilinghouder heeft het recht om de volgorde van de veiling te wijzigen of zonder opgave van redenen personen als bieder of koper te weigeren.
5. Een ieder wordt geacht voor zichzelf te hebben gekocht, zonder zich te kunnen beroepen op een meester of lastgever.
6. Bij eventuele tijdens de veiling gerezen geschillen, zoals toewijzing van goederen, vergissingen van de afslager enz., beslist de notaris ten overstaan van wie de veiling wordt gehouden, welke beslissing bindend is en onherroepelijk.
7. Omschrijvingen in de katalogus of inlichtingen mondeling gegeven, worden geacht naar beste weten door verkoper te zijn gedaan, maar kunnen nimmer aanleiding zijn voor de koper zich aan zijn verplichtingen te onttrekken. Voor foutieve of onvolledige omschrijving der goederen wordt dan ook geen verantwoording genomen.
8. De verkochte goederen zijn onmiddellijk na toewijzing voor rekening en risico van de koper.
9. De veilinghouder of diens gemachtigde zal niet aansprakelijk kunnen worden gesteld voor welke schade dan ook tijdens de kijkdag(en) en de veiling aan personen of goederen overkomen.
10. Het afhalen van de goederen, geschiedt na afloop van de veiling, doch deze dienen de dag na de laatste zitting voor 12.00 uur te zijn afgehaald. Mocht de koper inzake bovengenoemde bepaling in gebreke blijven, beschouwt de verkoper de koop als nietig en ontbonden. De verkoper heeft het recht de kopen, die niet afgehaald zijn, onmiddellijk of later in het openbaar te verkopen. De nalatige koper blijft echter aansprakelijk voor een mindere opbrengst en voor de kosten van verkoop, terwijl hij geen aanspraak op meerdere opbrengst kan maken.
11. De verkoper heeft het recht bij de toewijzing van elke koop terstond geheel of gedeeltelijk betaling te vorderen; bij weigering wordt zodanige koop onmiddellijk herveild en het bod van de nalatige bieder niet weder aangenomen.
12. De koper zal zich niet kunnen beroepen op onbekendheid met deze voorwaarden van verkoop of met de bestaande gebruiken.

- De afmetingen zijn ten naaste bij aangegeven.
1. Jan Altink
Liggend vrouwelijk naakt, getekend '46 aquarel/roodkrijttek. afm. 57x48 475
 2. Jan Altink
Drentse boerderij in landschap, getekend 1950 aquarel afm. 42x67 550
 3. Jan Altink
Fietsen in bosrijke omgeving, getekend 1960 aquarel afm. 64x50 550
 4. Jan Altink
Het kerkje van Anloo gewassen pentek. afm. 32½ x50 450
 5. Jan Altink
Zittend vrouwelijk naakt aquarel afm. 50x33 100
 6. Jan Altink
Portret van een Oosterling aquarel afm. 61x49 100
 7. Jan Altink
Zittende Oosterling met tulband, aquarel afm. 61x58 150
 8. Jan Altink
Berglandschap, getekend 1953 gouache afm. 50x65 100
 9. Jan Altink
Bosrijk landschap, getekend '67 (beschadigd) gouache afm. 50x63 250
 10. Jan Altink
Kalkovens Reitdiep, getekend aquarel afm. 45x57 425
 11. Jan Altink
Berglandschap, getekend 1949 aquarel afm. 33x44 250
 12. Jan Altink
Drentse boerderij O.I.tek. afm. 41x53 240
 13. Jan Altink
Voorjaars berglandschap, getekend 1946 gouache afm. 50x68 475
 14. Jan Altink
Bosgezicht gouache afm. 75x56 275
 15. Jan Altink
Bosgezicht, getekend gouache/met krijt afm. 47x54 100
 16. Jan Altink
Boslaan pastel afm. 63x50 450
 17. Jan Altink
Landschap, getekend '53 gouache afm. 65x50 175
 18. Jan Altink
Gezicht door bomen op herenhuis, gouache afm. 65x50 500
 19. Jan Altink
Bosgezicht met pijnbomen aquarel afm. 55x75 210

20.	Jan Altink Parklandschap	gouache	afm. 50x65	450
21.	Jan Altink Berglandschap,	aquarel	afm. 30x48	600
22.	Jan Altink Huizen in de Savoie, get. 1953,	gem. techn. crayon/krijt	afm. 50x62	450
23.	Jan Altink (Tentoonstelling Haags Gemeente Museum) (Zie afbeelding) De Kalkovens te Kostverloren, get. 1925	litho	afm. 60x80	1100
24.	Jan Altink Man en Vrouw aan tafel, get. 1925	litho	afm. 38x36	475
25.	Jan Altink Portret van een man, get. 1925	ets eigen druk	afm. 31x25	500
26.	Jan Altink Den Helder, get. 1931	ets	afm. 28x40	300
27.	Jan Altink Hooiberg bij boerderij, get. ± 1925	ets in bruin	afm. 26x19	550
28.	Jan Altink Sneeuwruimers, get. 1925	ets	afm. 19x24½	550
29.	Jan Altink Hooiberg voor boerderij, get. 1925	ets		350
30.	Jan Altink Hooischuren, get.	suikerets	afm. 24½x34	280
31.	Jan Altink Boerderij onder geboorte, get. met atelierstempel	ets	afm. 28x24	300
32.	Jan Altink Airdale terriër, get.	litho	afm. 26x16	160
33.	Jan Altink Kalkovens te Kostverloren, get. 1925	litho	afm. 16½x26	500
34.	Jan Altink Zeilschip in het boterdiep, get.	litho	afm. 26x16	500
35.	Jan Altink Boomgaard, op de achtergrond gezicht op dorp, get. opdracht aan Nelly	ets in blauw	afm. 26x18	500
36.	Jan Altink Zonnige laan, get. met atelierstempel	ets	afm. 30x25	350
37.	Jan Altink Zittend naakt, get. met atelierstempel	litho	afm. 26x60	100

72.	Jan Altink Portret van een Franse boer,	olieverf op linnen	afm. 40x20	1100
73.	Jan Altink Studie van een bosweg	olieverf op linnen	afm. 60x80	650
74.	Jan Altink Boerin bij boerderij	olieverf op linnen	afm. 50x70	1450
75.	Jan Altink Portret van een jonge vrouw, getekend 1934	olieverf op linnen	afm. 43x39	1650
76.	Jan Altink Studie van landhuis met ommuurde tuin,	olieverf op linnen	afm. 60x80	750
77.	Jan Altink Studie van bloemstilleven: Tulpen,	olieverf op linnen	afm. 50x40	200
78.	Jan Altink Bloemstilleven: Vaas met cyclamen	olieverf op linnen	afm. 70x50	1100
79.	Jan Altink Bosgezicht met ondergaande zon	olieverf op linnen	afm. 60x50	1100
80.	Jan Altink Bosgezicht	olieverf op linnen	afm. 52x60	800
81.	Jan Altink Huisjes aan de dijk	zwartkrijt	afm. 50x37	400
82.	Jan Altink Korenlandschap Drenthe, getekend (Zie afbeelding)	zwartkrijt	afm. 36x50	450
83.	Jan Altink Murten Zwitserland, getekend	zwartkrijt	afm. 41x29	200
84.	Jan Altink Damesportret	zwartkrijt	afm. 43x32	50
85.	Jan Altink Veluws landschap, getekend '67	sepia	afm. 37x49	220
86.	Jan Altink Boerderij in de sneeuw, getekend 1958	zwartkrijt	afm. 33x47	650
87.	Jan Altink Zittend vrouwelijk naakt op de rug gezien	roodkrijt	afm. 46x31	150
88.	Jan Altink Ukkel, België, getekend	bruinkrijt	afm. 31x48	110
89.	Jan Altink Boerderij aan het Reitdiep, getekend 1947	zwartkrijt	afm. 33x47	450

108.	Jan Altink Groninger boerderij	pastel/sepia	afm. 34x46	400
109.	Jan Altink Landschap met steenfabrieken, getekend.	gouache/krijt	afm. 30x47	500
110.	Jan Altink Dijk bij Den Helder, getekend	zwartkrijt	afm. 33x42	440
111.	Jan Altink 4 div. etsen w.o. Wandelaar en kar op een weg.	atelierstempel		500
112.	Jan Altink Boerderij aan dijk, get. atelierstempel.	ets drogenaald		260
113.	Jan Altink Ploegende boer, get. atelierstempel	ets		260
114.	Jan Altink Boerderij met erf, get. atelierstempel	ets		350
115.	Jan Altink 3 div. etsen, get. atelierstempel			350
116.	Jan Altink 3 div. etsen, get. atelierstempel			450
117.	Jan Altink 3 div. etsen, get. atelierstempel			450
118.	Jan Altink 3 div. etsen, get. atelierstempel			370
119.	Jan Altink 3 div. etsen w.o. Havengezicht			450
120.	Jan Altink Boerderij onder bomen in herfsttooi	olieverf op linnen	afm. 52x63	1500
121.	Jan Altink Landschap in de Franse Alpen, getekend 1953		afm. 50x60	1000
122.	Jan Altink Zelfportret,	olieverf op linnen	afm. 54x42	550
123.	Jan Altink (v/h Tentoonstelling Gronings Museum. kat. no. 257) Stilleven van mijnwerkerslamp en fles, getekend 1945	olieverf op linnen	afm. 50x60	1000
124.	Jan Altink Bosgezicht, verso: aanzet tot stilleven	olieverf op linnen	afm. 60x70	800
125.	Jan Altink Huisjes in de bergen, getekend 1961	olieverf op linnen	afm. 60x50	700

126.	Jan Altink (Zie afbeelding pag. 14.) Portret van Mevr. Altink, getekend 1928	olieverf op linnen	afm. 60x50	2200
127.	Jan Altink Balletdanseres,	olieverf op linnen	afm. 66x42	500
128.	Jan Altink Portret van een dame, get. 1955	olieverf op linnen	afm. 50x40	275
129.	Jan Altink Avondstemming in een stad, (beschadigingen)	olieverf op linnen	afm. 80x100	2000
130.	Jan Altink Berglandschap, (beschadigingen)	olieverf op linnen	afm. 48x78	1700
131.	Jan Altink Stilleven met drie flessen	olieverf op linnen	afm. 60x50	450
132.	Jan Altink Dorpje in de bergen: Parette in de Savoie, getekend 1953	olieverf op linnen	afm. 65x87	1100
133.	Jan Altink Winterlandschap in de bergen, getekend	olieverf op linnen	afm. 34x38	3000
134.	Jan Altink Bloemstilleven,	olieverf op linnen	afm. 25x25	400
135.	Jan Altink Studie van een bosweg	olieverf op linnen	afm. 65x80	650
136.	Jan Altink Stilleven: Studie van wortelen.	olieverf op linnen	afm. 40x50	100
137.	Jan Altink Liggend vrouwelijk naakt	olieverf op linnen	afm. 50x70	350
138.	Jan Altink Studie van een gezicht op boerenschuur door bomenrij	olieverf op linnen	afm. 45x54	2200
139.	Jan Altink Stilleven met klapprozen, getekend 1922		afm. 57x53	1100
140.	Jan Altink Gezicht op roze boerderij, getekend 1920	olieverf op linnen	afm. 70x55	4000
141.	Jan Altink Zelfportret ± 1930	olieverf op linnen	afm. 50x60	1300
142.	Jan Altink Winter stadsgezicht, verso Ploegende boer, eerste get. Zie afbeelding	olieverf op linnen	afm. 78x98	6000

162.	E.Kleima Landschap met rode paarden	houtsnede in kleur	afm. 17x26	600
163.	E.Kleima Stadsgezicht get., verso, Dame	O.I.pentekening	afm. 29x33	220
164.	Hermann Struck Portret van Marc Chagall, Franse School, 19e eeuw Portret	ets litho in groen	afm. 12x8½ afm. 22x22	220
165.	Job Hansen Jr. Figuren in straat	gouache	afm. 25x28	500
166.	Jan v.d. Baan ? Liggend naakt, 1952 pentekening voor Jan Altink Herman Dijkstra Portret van een boer	pentekening	afm. 32½x50	150
167.	9 felicitatiekaarten van diverse kunstenaars			70
168.	Abe Kuipers Boerderij in landschap, get. épreuve d'artiste 1961 Zwitserland, get. met monogram	litho zwartkrijt	afm. 24x34 afm. 41x39	110
169.	Chinese School Waterlandschap,	schildering op zijde	afm. 40x30	270
170.	J.Nachenius Lorkem.1 get. 1954	2 etsen		90
171.	Jan Altink Gezicht op schaapskooi in Drenthe, getekend	pastel	afm. 53x63	550
172.	Jan Altink Gezicht op de middellandsche zee, get.1954	gouache	afm. 62x45	1900
173.	Jan Altink Landschap in de Franse Alpen	getekend 1957 gouache	afm. 48x62	1100
174.	Jan Altink Zittend Naakt (beschadigd)	olieverf op papier	afm. 66x50	250
175.	Jan Altink Boer in straat	gouache	afm. 37x50	300
176.	Jan Altink Drentse Boerderij met boer, getekend 1947	krijttek.	afm. 45x59	670
177.	Jan Altink Drentse boerderij met schapen	gouache/krijt	afm. 46x59	1150
178.	Jan Altink Weg door het bos	gouache	afm. 56x75	260
179.	Jan Altink Paard in boomgaard	gouache	afm. 56x75	1000

253.	Jan Altink Paard in landschap	gouache	afm. 47x59	1000
254.	Jan Altink Heidelandschap met bosrand	gouache	afm. 52x67	500
255.	Jan Altink Gezicht op boerderij met hooiberg, (gescheurd)	gouache/krijt	afm. 47x59	350
256.	Jan Altink Bosweg, getekend 1950	gouache	afm. 54x37	200
257.	Jan Altink Eiffellandschap, getekend 1963	gouache	afm. 53x73	100
258.	Jan Altink Bosrand met zandweg	gouache	afm. 55x73	900
259.	Jan Altink Berglandschap, getekend 1953	gouache/krijt	afm. 48x63	700
260.	Jan Altink Boerderij langs dorpsweg	gouache/krijt	afm. 43x58	050
261.	Jan Altink 3 div. etsen, get. atelierstempel			325 *
262.	Jan Altink 3 div. etsen, w.o. drogenaald, get. atelierstempel			500
263.	Jan Altink 3 div. etsen, get. atelierstempel			350
264.	Jan Altink 3 div. etsen, get. atelierstempel			400
265.	Jan Altink 3 div. etsen, get. atelierstempel			350
266.	Jan Altink 3 div. etsen, get. atelierstempel			500
267.	Jan Altink 3 div. etsen, get. atelierstempel			400
268.	Jan Altink Bosweg in landschap	bruinkrijt	afm. 36x59	200
269.	Jan Altink Liggend vrouwelijk naakt	bruinkrijt geel gehoogd	afm. 35x60	200
270.	Jan Altink Airdale terriër, get. met monogram,	zwartkrijt	afm. 54x34	200
271.	Jan Altink Landschap aan vaarwater, get. 1940	zwartkrijt	afm. 32x50	175

341.	Jan Altink Paard in landschap	olieverf op linnen	afm. 60x80	1750
342.	Jan Altink Boerderij	olieverf op linnen	afm. 60x50	700
343.	Jan Altink Straatje in Zuid-Frankrijk	olieverf op linnen	afm. 50x60	2100
344.	Jan Altink Berglandschap in de Franse Alpen, getekend 1949		afm. 60x80	1500
345.	Jan Altink Landschap in de Franse Alpen :Savoie, getekend 1953	olieverf op linnen	afm. 65x85	1050
346.	Jan Altink Berglandschap, getekend 1953	olieverf op linnen	afm. 65x90	1050
347.	Jan Altink Landschap met paard voor de ploeg, getekend	gouache/krijt	afm. 48x66	500
348.	Jan Altink Paars paard in landschap	gouache/olieverf op papier	afm. 48x63	900
349.	Jan Altink Landschap op de Veluwe met heide	gouache	afm. 68x53	1100
350.	Jan Altink Duinlandschap met meeuwen	aquarel	afm. 34x46	300
351.	Jan Altink Terpdorp	gouache	afm. 48x65	200
352.	Jan Altink Boerenschuur aan het Reitdiep	gouache	afm. 50x65	400
353.	Jan Altink Een zich wassende vrouw, getekend verso: Staand naakt op de rug gezien	bruinkrijt aquarel	afm. 50x30	200
354.	Jan Altink Boerderij met hooischelven aan het water	gouache	afm. 55x65	450
355.	Jan Altink Boeren erf met bruine en witte kippen	gouache	afm. 65x50	400
356.	Jan Altink Villa aan de Hereweg	gouache	afm. 65x50	260
357.	Jan Altink Neerbuigend vrouwelijk naakt	aquarel	afm. 55x50	1000
358.	Jan Altink Drie liggende koeien in landschap	gouache	afm. 50x65	

378.	Jan Altink
Kurhaus Scheveningen, getekend 1950	zwartkrijt	afm. 30x50	260
379.	Jan Altink
Polderlandschap ± 1928	blauwkrijt	afm. 27x42	400
380.	Jan Altink
IJsselgezicht met stoomsleeboot, get. 1948	zwartkrijt	afm. 38x48	500
381.	Jan Altink (Zie afbeelding omslag)
Zelfportret, getekend 1948	olieverf op linnen	afm. 50x60	700
382.	Jan Altink (Zie afb.pag. 42.(Tent. Haags Gemeente Museum 1969)
Portret van Job Hansen, getekend 1927.	olieverf op linnen	afm. 65x52	9000
383.	Jan Altink (Zie afbeelding)
Portret van een man (lid van de Ploeg ?), getekend 1925	olieverf op linnen	afm. 63x55	1500
384.	Jan Altink
Zelfportret met vlinderdas	olieverf op linnen	afm. 70x50	1100
385.	Jan Altink (Zie afbeelding pag. 46.)
Portret van een pijprokende man, (waarschijnlijk E.Kleima, ± 1928)	olieverf op linnen	afm. 48x48	2700
386.	Jan Altink
Gezicht op boerenschuur		afm. 64x69	1100
387.	Jan Altink
Melkwagen voor boerderij,	olieverf op linnen	afm. 60x80	1000
388.	Jan Altink
Hooiers in de bergen	olieverf op linnen	afm. 60x80	500
389.	Jan Altink
Paard in landschap, getekend monogram J.A.	zwartkrijt	afm. 36½x27	100
390.	Jan Altink
Paard aan dijk ± 1918	zwartkrijt	afm. 42x33	140
391.	Jan Altink
Berglandschap, getekend	zwartkrijt	afm. 48x63	1200
392.	Jan Altink
Huis in de Franse Alpen, get. '53	sepia wit gehoogd	afm. 49x31	✓
393.	Jan Altink
Portret van een jonge man met pijp (waarschijnlijk een lid van de Ploeg) getekend 1925	crayon	afm. 35x28	✓
394.	Jan Altink
Gronings dorp, getekend 1930	bruinkrijt	afm. 34x47	
395.	Jan Altink
Boerderij aan een landweg in Groningen, get. 1926	zwartkrijt	afm. 31x48	

Productie 8

Relevante informatie uit catalogus van de kunstveiling van Venduhuis van den Hende.

Veiling van kunstwerken voortkomende uit de nalatenschap van de weduwe van Jan Altink, mevrouw N. Altink-Hubbeling

Maandag 22 december 1980

Veilinggebouw Venduhuis van den Hende, Westerbinnensingel 15 te Groningen

Aantal schilderijen: 203

Schilderij gedateerd: 1953

Weg in de bergen, get. 1953, blauwkrijt met O.l., 35 x 25 cm, kavelnummer 7

o.a. NALATENSCHAP

JAN ALTINK

VENDUHUIS **WH** **VAN DEN HENDE**

VEILINGGEBOUW: WESTERBINNENSINGEL 15 - GRONINGEN

22 DECEMBER 1980

KATALOGUS

174

KUNST- EN ANTIKVEILING

18

te houden op **maandag 22 december 1980, aanvang 's avonds 19.00 uur** en **dinsdag 23 december 1980, aanvang 's middags 14.00 uur** en **'s avonds 19.00 uur**, ten overstaan van de Notarissen in de stad Groningen, goederen voortkomend uit de nalatenschappen van Mevrouw N.Altink - Hubbeling en Mevrouw C.D.Heldring - Star Numan.

Kijkdagen: vrijdag 19 december 1980 van 14.00 tot 21.00 uur en **zaterdag 20 en zondag 21 december 1980 van 11.00 tot 17.00 uur**, in het veilinggebouw, aan de Westerbinnensingel nr. 15 te Groningen.

J.R.H. van den Hende jr.

beëdigd taxateur roerende goederen / erkend veilingmeester

Kantoor: Nassauplein 7 - 9717 CM Groningen - telefoon 050 - 127733

De afmetingen zijn ten naaste bij aangegeven.

IN PORTEFEUILLE

1. Jan Altink
Drentse Boerderij met schuur, getekend 1947 gekleurd krijt
afm. 45 x 63 cm.

Jan Altink
Paarden voor de ploeg (tot.2x) zwartkrijt met sepia 45 x 52 cm.
2. Jan Altink
Huisjes op de dijk, get. 1934 zwartkrijt 32 x 48 cm.
Jan Altink
Berglandschap, get. 1949 zwartkrijt (tot. 2x. 48 x 65 cm.
3. Jan Altink
Aan het Paterswoldsemeer, get.1963 kleurkrijt met aquarel 55x38 cm.
Jan Altink
De tekenaar met zijn model roodkrijt (tot. 2x.) 50 x 35 cm.
4. Jan Altink
Boerderij aan landweg, get. 1958 zwartkrijt 52 x 38 cm.
Jan Altink
Schepen in stadshaven (tot.2x) gemengde techniek 50 x 35 cm.
5. Jan Altink
Zittend vrouwelijk naakt op poef bruinkrijt 63 x 47 cm.
Jan Altink
Wasdag kleurkrijt (tot. 2x) 34 x 30 cm.
6. Jan Altink
Berglandschap, get. kleurkrijt met gouache 25 x 32 cm.
Jan Altink
Boomgaard (tot. 2x) O.I. pentekening 28 x 17 cm.
7. Jan Altink
Weg in de bergen, get. 1953 blauwkrijt met O.I. 35 x 25 cm.
Jan Altink
Paardenmarkt, get. (tot. 2x) zwartkrijt 35 x 50 cm.
8. Jan Altink
Huisjes in Garnwerd, get. 1964 38 x 50 cm.
Jan Altink
Haven van Volendam met visserschuiten, get. 1932
(tot. 2x.) bruinkrijt 55 x 45 cm.
9. Jan Altink
Huilend naakt, get. 1965 roodkrijt 56 x 39 cm.
Jan Altink
Staannd naakt op de rug gezien bruinkrijt (tot. 2x) 64 x 40 cm.
10. Jan Altink
Drentse Boerderijen zwartkrijt 39 x 52 cm.
Jan Altink
Arbeidershuisje in de Provincie Groningen
bruinkrijt 35 x 50 cm.
Jan Altink
Dorpsgezicht in de Provincie Groningen
(Tot. 3x) bruinkrijt 33 x 52 cm.

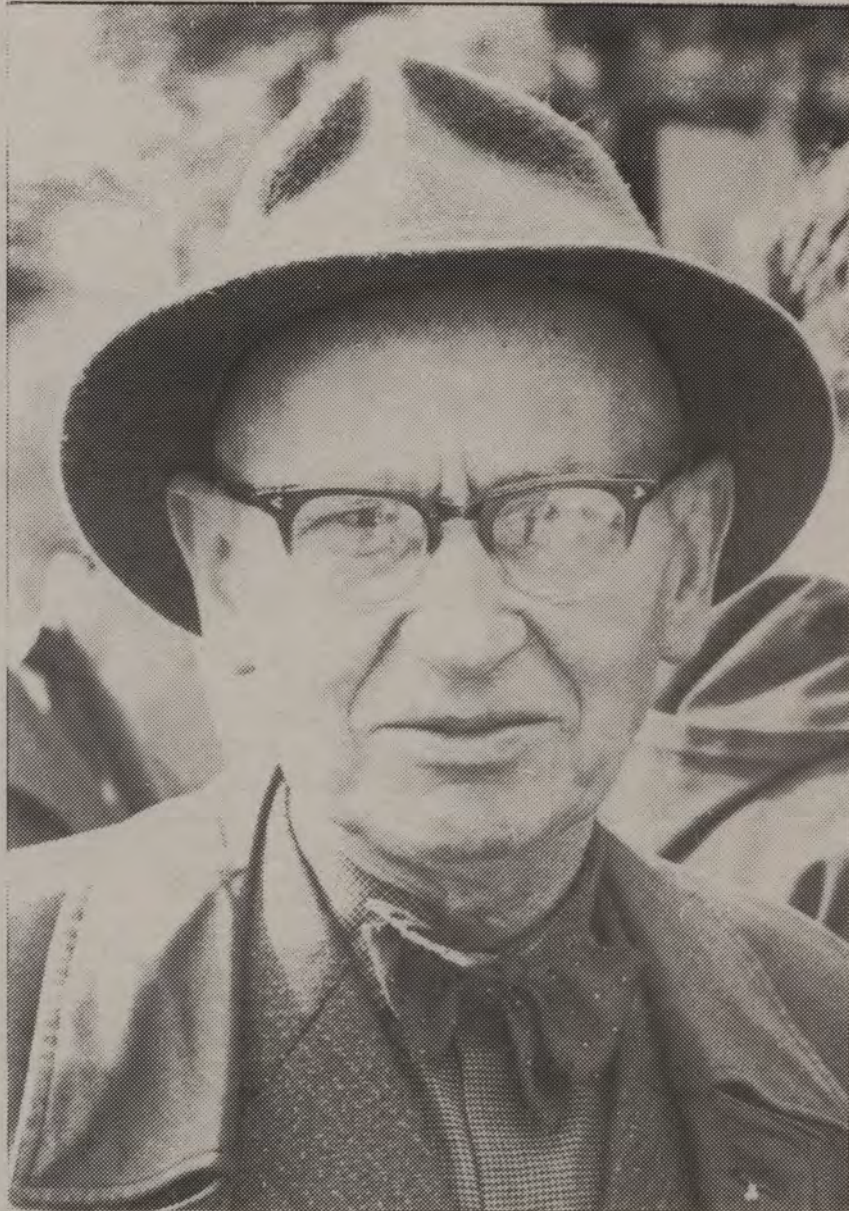
Productie 9

Relevante informatie uit catalogus overzichtstentoonstelling in de Ursulakerk in Warmenhuizen.
Van 26 juni tot en met 28 augustus 1983

Aantal schilderijen: 80

JAN ALTINK

JAN ALTINK

Schilder van het Groninger land

Opnieuw is er in de sfeervolle Oude Ursulakerk in Warmenhuizen een tentoonstelling te zien, deel uitmakende van de door de Culturele Raad Noordholland georganiseerde cyclus van overzichten van Nederlandse Schilderkunst, waarbij het vooroorlogs expressionisme centraal staat. Na het overzicht van de landschappen van Leo Gestel in 1977 (de Bergense School); Gustave de Smet in 1978 (het Vlaams expressionisme); Herman Kruyder in 1980 (i.s.m. het Singer Museum in Laren); nu dan de Groninger schilder Jan Altink (1885-1971), als exponent van het Gronings expressionisme.

Wat past er beter in het dit jaar door de Toerin Noordholland gehanteerde thema '*natuurlijk*', dan het robuuste, karaktervolle werk van de bescheiden en ongecompliceerde - zoveel mogelijk in de vrije natuur werkende - schilder van het Groningse landschap, Jan Altink?

Jan Altink maakte schilderijen, tekeningen, pastels en aquarellen, maar is ook bekend om zijn grafisch werk (litho's, etsen en houtsneden). Zijn grootste bekendheid dankt hij echter aan zijn kleurrijke expressionistische schilderijen, met als belangrijkste thema het Groninger landschap.

Jan Altink werd in 1885 in Groningen geboren als zoon van een veeboer. Hij voelde er echter weinig voor om ook boer te worden. Zijn hart ging uit naar tekenen en schilderen. Op zijn vijf-

tiende jaar ging hij naar de kunstnijverheidsschool Minerva in Groningen.

In 1918 behoorde Altink samen met Jan Wiegers en Johan Dijkstra tot de oprichters van de kunstenaarsvereniging "De Ploeg", waar ook Wobbe Alkema, Jan G. Jordens, Jannes de Vries, Hendrik Werkman en Jan van der Zee deel van uit maakten.

Altink was ook de naamgever. In Groningen was niet zo veel te doen op kunstgebied, daarom... "dacht ik aan ontginnen en dus ook aan ploegen en vandaar de naam De Ploeg".

De Groningse Ploegkunstenaars werden in de twintiger jaren mede beïnvloed door een expressionistische stroming die zijn oorsprong had bij Duitse (vooral Kirchner) en Franse expressionisten, maar in Nederland eerst totbloei kwam nadat deze stijlopvatting elders in Europa al over haar hoogtepunt heen was.

Omdat het hier om een overzichtstentoonstelling gaat, is de selectie niet tot het expressionistische werk - Altinks sterkste en meest oorspronkelijke periode - beperkt, maar wordt uit alle perioden werk getoond.

De geëxposeerde werken geven een goed overzicht van Altinks geschilderd oeuvre. Uit de tekeningen en aquarellen is een selectie gemaakt. Ook het grafisch werk is vertegenwoordigd.

Het accent van de tentoonstelling ligt echter op de schilderijen uit de periode 1924-1928.

Tegen het eind van de twintiger jaren komt er een verandering in de stijl van Altink. Die wordt rustiger en hij begint weer naturalistischer te schilderen.

In deze periode trouwt Altink (hij is dan 44

jaar). Als Thema kiest hij steeds vaker het landschap van zuidelijk Groningen en Drente, maar maakt ook reizen naar Zuid-Frankrijk, Duitsland en Zwitserland, waarvan een aantal werken op de tentoonstelling te zien is.

Pas na de tweede wereldoorlog kreeg Altink grotere bekendheid. Vanaf 1918 had hij al wel regelmatig met zijn "ploegleden" geëxposeerd, maar pas in de zestiger jaren kreeg hij bekendheid in het westen van het land door een tentoonstelling in het Arnhems Gemeentemuseum (1965) en in het Haags Gemeentemuseum (1969), twee jaar voor zijn dood in 1971.

In 1978 werd een overzichtstentoonstelling van zijn werk gehouden in het Frans Halsmuseum in Haarlem. In dat jaar werd ook een omvangrijke monografie uitgegeven over Altink door de kort daarvoor opgerichte Jan Altink Stichting.

Onze dank gaat uit naar alle bruikleengevers - een 15-tal particulieren en musea - voor de bereidwilligheid hun veelal geliefde werken voor deze tentoonstelling af te staan en naar iedereen die aan het tot stand komen van deze tentoonstelling heeft meegewerkt.

Een speciaal woord van dank aan de heer Rolink van de Jan Altink Stichting en de heer Chris Ongering uit Groningen voor hun waardevolle adviezen en medewerking aan deze tentoonstelling.

Kiki Kikkert
juni 1983

*Blauwborgje in de zomer, 1928, olieverf,
54 x 59 cm, particulier bezit*

GEËXPOSEERDE WERKEN

van 26 juni t/m 28 augustus 1983
in de Oude Ursulakerk in Warmenhuizen.

*De beeldmaten zijn aangegeven in centimeters
(hoogte x breedte); boek no. verwijst naar de
monografie over Altink.*

1. Haven Termunterzijl, 1905, olieverf, 45 x 62, particuliere collectie.
2. Stilleven met peren, olieverf, 40 x 50, Stedelijk Museum te Amsterdam.
3. Portret Chris Ongering, 1925, olieverf, 58 x 48, particuliere collectie Groningen.
4. Portret Sibbele Ongering, (ca. 1925), olieverf, 70 x 55, particuliere collectie Groningen.
5. IJsbrekers, 1924, olieverf, 60 x 70, (boek no. 39), particuliere collectie Groningen.
6. Portret Hendrik Werkman, (ca. 1925), olieverf, 46 x 34, (boek no. 5), particuliere collectie Eelde.
7. De buurvrouw, 1924, olieverf, 53 x 43, (boek no. 6), particuliere collectie.
8. Meisje uit India, 1924, olieverf, 44 x 48, collectie T.T.C. Overtoom Nieuwegein.
9. Portret Johan van Zweden, 1924, olieverf, 50 x 40, particuliere collectie.
10. De zaaier, 1925, olieverf, 53 x 61, (boek no. 15), particuliere collectie.
11. De egger, 1925, olieverf, 56 x 66, (boek no. 14), verso: de ploeger, 1924, olieverf, 66 x 56, (boek no. 13), particuliere collectie.
12. De rode boerderij, 1924, olieverf, 70 x 80, (boek no. 27), particuliere collectie.
13. De fietsers, (ca. 1925), olieverf, 80 x 64, (boek no. 41), particuliere collectie Groningen.
14. Aardappelrooiers, 1925, olieverf, 70 x 58, (boek no. 11), particuliere collectie.
15. Paarden aan de voerbak, 1925, olieverf, 44 x 54, (boek no. 17), particuliere collectie.
16. Het witte paard, (ca. 1925), olieverf, 62 x 70, (boek no. 16), particuliere collectie.

17. Rode boerderij in het groen, (ca. 1925), olieverf, 70 x 54, collectie J.M. Overtoom, Bergen aan Zee.
18. Hooibouw, (ca. 1925), olieverf, 64 x 78, (boek no. 10), particuliere collectie.
19. Kleiland, 1926, olieverf, 92,5 x 78, collectie Haags Gemeentemuseum.

zie voorts in het schip van de kerk onder de ramen:

20. Hooioppers, 1925, olieverf, 79 x 100, (boek no. 12), particuliere collectie.
21. Boer met koeien, 1926, olieverf, 60 x 80, collectie J.M. Overtoom, Bergen aan Zee.
22. Voorjaar in Zuidwolde, 1925, olieverf, 80 x 100, (boek no. 18), particuliere collectie.

in het koor links:

23. De rode weg, olieverf, 55 x 66, collectie T.T.C. Overtoom, Nieuwegein.
24. Portret van mevrouw Duhamèl, 1924, aquarel, 54 x 43, particuliere collectie.
25. 4 kalveren, 1924, aquarel, 49 x 39, (boek no. 21), particuliere collectie.
26. Vroeg voorjaar Reitdiep, 1927, olieverf, 61 x 71, particuliere collectie.
27. Landschap met hooiopper, olieverf, 47 x 60, particuliere collectie Groningen.
28. Schip met rood zeil, 1926, olieverf, 67 x 57, particuliere collectie Groningen.
29. Reitdiep (Blauwborgje), 1927, olieverf, 54 x 60,5, particuliere collectie Groningen.
30. IJssel bij Zwolle, 1926, olieverf, 52 x 60, (boek no. 33), particuliere collectie.
31. Reitdiepsdijk, 1928, olieverf, 51 x 60, collectie J.M. Overtoom, Bergen aan Zee.
32. De IJssel bij Zwolle, 1928, olieverf, 51 x 60, particuliere collectie Groningen.
33. Blauwborgje in de zomer, 1928, olieverf, 54 x 59, (boek no. 32), particuliere collectie.
34. Boterbloemveld, olieverf, 54 x 60, collectie H.A.J.M. Overtoom, Amsterdam.
35. De rode koetjes, 1927, olieverf, 50 x 60, (boek no. 20), particuliere collectie.
36. Landschap met koeien en knotwilgen, olieverf, 54 x 60, particuliere collectie Groningen.
37. Reitdiepsdijk (of Hoornsediëp?), (ca. 1928?), 55 x 70, (boek no. 40), particuliere collectie.

38. Portret Fransje, 1931, olieverf, 49 x 40, (boek no. 7), collectie F.C.J.M. Ongerling, Voorburg.
39. Hoornsediep Paterswolde, 1931, olieverf, 50 x 66, particuliere collectie Groningen.
40. Boerderij met sloot en ondergaande zon, 1950, aquarel, 34 x 52, (boek no. 24), particuliere collectie.
41. Huizen aan het Hoornsediep, 1935, aquarel, 42 x 59, (boek no. 28), particuliere collectie.
42. Boerenkoolveld in de winter, (ca. 1925), tempera, 43 x 60, (boek no. 23), particuliere collectie.
43. Helpman in Groningen, olieverf, 98 x 80, particuliere collectie.
44. Bootje in het Reitdiep, 1967, olieverf, 50 x 70, (boek no. 43), particuliere collectie.
45. De 4 zonnen, 1953, olieverf, 50 x 70, particuliere collectie Groningen.
46. Witte boerderij in bos, 1957, olieverf, 60 x 50, particuliere collectie.
47. Boerderij in sneeuw, olieverf, 70 x 50, particuliere collectie.
48. Kalfjes, aquarel/tempera, 47 x 61, particuliere collectie Groningen.
49. Stilleven met bloemen, 1930, aquarel, 50 x 37, Jan Altink Stichting.
50. Vroeg voorjaarslandschap met slootje, (1924?), 52 x 44, (boek no. 30), particuliere collectie.
51. Laantje in Helpman, 1956, aquarel/tempera, 62 x 48, collectie Pit van Loo, Groningen.
52. Haute Savoye, Fr., olieverf, 52 x 68, collectie J.M. Overtoom, Bergen aan Zee.
53. Weg in de bergen, 1949, aquarel/tempera, 45 x 60, particuliere collectie.
54. Zwiters Rhonedal, 1962, aquarel/tempera, 53 x 73, (boek no. 48), particuliere collectie.
55. Avondschemering, 1928, aquarel, 43 x 50, particuliere collectie Groningen.
56. Venton, Fr., 1950, aquarel, 36 x 52, particuliere collectie Groningen.
57. Limburgs landschap met regenwolken, 1963, gouache, 53 x 72, particuliere collectie.
58. Achterkant boerderij, 1932, aquarel, 55 x 63, particuliere collectie Groningen.

59. Boerderij bij Groenesteyn, 1956, gouache, 62 x 47, collectie mevrouw L. van Eijsselseij, Haren.
60. De rose weg, olieverf, 60 x 60, collectie F. Mohr, Groningen.²⁷
61. Het kerkje van Oostum, 1958, olieverf, 75 x 100, collectie Pit van Loo, Groningen.

onder het orgel:

62. Zeilschip in Reitdiep, pentekening, 37 x 47, (boek no. 103), particuliere collectie.
63. Bootjes op het wad, inkttekening, 29 x 32,5, particuliere collectie Groningen.
64. Melken, (ca. 1926), houtskooltekening, 32 x 50, (boek no. 72), particuliere collectie.
65. Oogst in Texel achter de duinen, 1948, gekleurde tekening, 27 x 52, (boek no. 67), particuliere collectie.
66. Bootje in het Reitdiep, 1928, blauwkrijttekening, collectie F. Mohr, Groningen.
67. Twee paarden, (ca. 1926), potloodtekening, 31 x 36, particuliere collectie.
68. Geit in wei, (ca. 1947), inkttekening, 28 x 38, particuliere collectie.
Serie een karretje op de zandweg reed..., particuliere collectie Groningen.
69. inkttekening, 15,5 x 12
70. potloodtekening, 17,5 x 11,5
71. gemengde techniek, 58 x 36
72. gouache, 43 x 30,5
73. aquarel en krijttekening, 43 x 35
74. Jan Wiegers en model, 1924, drogenaald ets, 31 x 25, collectie Pit van Loo, Groningen.
75. Ontginning, houtsnede, 24 x 36, particuliere collectie Groningen.
76. Boterdiep, 1925, drogenaald ets, 25,5 x 22, (boek no. 99), particuliere collectie Groningen.
77. Paard bij sloot, 1930, drogenaald ets, 16,5 x 19, (boek no. 74), particuliere collectie.
78. Het Gronings model Beppie, 1925, drogenaald ets, 25 x 19, (boek no. 55), particuliere collectie Groningen.
79. Portret van Johan van Zweden, 1924, litho, 40 x 33, particuliere collectie Groningen.
80. De wachtkamer, 1925, litho, 40 x 37,5, (boek no. 50), particuliere collectie Groningen.

Voerman, droge naald ets, particulier bezit

TENTOONSTELLINGEN

Vanaf 1918 neemt Altink geregeld deel aan de groepstentoonstellingen van de Ploeg

Eénmanstentoonstellingen

- 1935 Den Haag, Kunstkelder 't Center
- 1947 Den Haag, Kunstzaal J. Fréquin (Van Alkemadaan) Groningen, De Mangelgang
- 1949 Groningen, De Mangelgang
Rotterdamse Kunstkring (met Johan Dijkstra)
- 1951 Groningen, De Mangelgang
- 1952 Leeuwarden, Kunsthandel Van Hulsen
- 1954 Groningen, De Mangelgang
- 1955 Leeuwarden, Maatschappij tot bevordering van schilder- en tekenkunst
- 1958 Groningen, Kunsthistorisch Instituut
- 1960 Groninger Museum voor Stad en Lande (Jan Altink 75 jaar; cat.)
- 1961 Den Haag, Kunsthandel Het Centrum
Dwingeloo, W.A. Storkschoot
- 1962 Groningen, Provinciehuis
Vlissingen, Kunstzaal C.A. Bikker
- 1965 Groningen, Pictura en Provinciehuis (grafisch werk)
- 1965-1966 Arnhem, Gemeentemuseum (cat.)
- 1966 Den Haag, Kunsthandel Het Centrum
- 1969 Den Haag, Gemeentemuseum, overzichtstentoonstelling (cat., 89 werken)

- 1972 Groningen, Pictura, overzichtstentoonstelling (cat., 73 werken)
- 1976 Groningen, Pictura en Fraelemaborg, 1918-1928 (cat.)
- 1977 Franeker Museum, Coopmanshûs (geen cat.)
Middelburg, Zeeuws Museum
- 1978 Haarlem, Frans Halsmuseum, overzichtstentoonstelling (geen cat., 55 werken)
- 1983 Warmenhuizen, Oude Ursulakerk, overzichtstentoonstelling (80 werken)

Zelfportret, 1933, tekening

Wachtkamer, 1925, litho, 37,6 x 35,6 cm, particulier bezit

Onderzoeksverslag 12

Schilderij 'Heuvellandschap' ('Pic de Luc')

Aanvullend onderzoek 10

**Vergelijkingen met andere schilderijen
tijdens de zittingen
op dinsdag 8 en dinsdag 15 februari 2011**

Onderwerp:

Rechtszaak: Meijering/Van Loenen
Eiser: Drs. J.L. Meijering
Gedaagden: Echtpaar Van Loenen
Transacties: Vijf 'Ploegschilderijen'
Zaaknummer: 107.002.669/01

[Hoger beroep](#) bij het Gerechtshof in [Leeuwarden](#)

Sector Civiel

Dinsdag 8 februari 2011 Aanvang 11.00 uur

Dinsdag 15 februari 2011 Aanvang 10.00 uur

Verslag van:

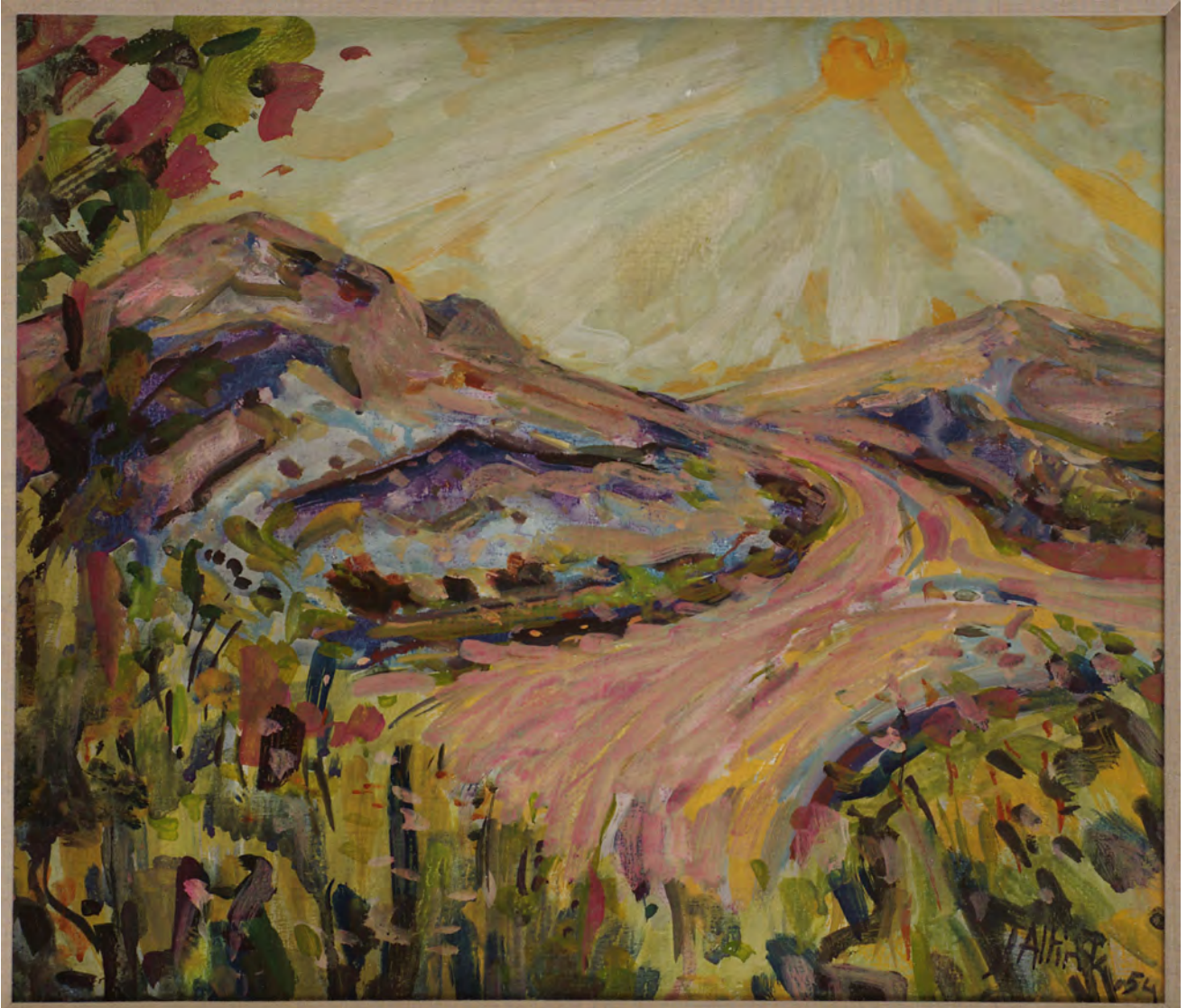
Drs. Johan L. Meijering
Ebbingedwinger 9
9712 MA Groningen

Tel. 050-3118888 06-53728157

www.johanmeijering.com

email: johanmeijering@home.nl

Groningen, 17 januari 2011

02 Schilderij 'Heuvellandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')
gesigneerd rechtsonder: 'Jaltink ,54'
doek, 40 x 46.5 cm

Vergelijkingen met omstreden schilderij 'Heuvelandschap' ('Pic de Luc', 54) – (02) tijdens de zittingen op dinsdag 8 en dinsdag 15 februari 2011 met:

I Imitatie/ 'Tweeluik'

- 1 **Omstreden** schilderij 'Heuvelandschap', gesigneerd rechtsonder '**JAltink ,54'**
40 x 46.5 cm
- 2 **Authentiek** schilderij 'Pic de Luc (tempera)', gesigneerd rechtsonder '**J. Altink ,53'**
48 x 63 cm (**Kopie / Giclée**)

II Imitatie/ Spiegelbeeld

- 1 **Omstreden** schilderij 'Heuvelandschap', gesigneerd rechtsonder '**JAltink ,54'**
40 x 46.5 cm
- 2 **Authentiek** schilderij 'Pic de Luc (tempera) ', gesigneerd rechtsonder '**J.Altink ,53'**
48 x 63 cm (**Kopie / Giclée**)

III Afwijkende signaturen

Datering ,54

- 1 **Omstreden** schilderij 'Heuvelandschap', gesigneerd rechtsonder '**JAltink 54'**
- 2 **Authentiek** schilderij 'Kustgezicht bij Cros-de-Cagnes' (Zuid-Frankrijk – Franse Riviera), gesigneerd rechtsonder '**J. Altink ,54'**

IV Overeenkomsten

- 1 **Omstreden** schilderij 'Heuvelandschap', gesigneerd rechtsonder 'JAltink 54'
- 2 **Authentiek** schilderij 'Voorjaarsboekje', gesigneerd rechtsonder Cor van Loenen

V Aanvullend: 8 authentieke schilderijen van Jan Altink

- 1 t/m 8 Vergelijking signaturen en dateringen

Onderzoeksverslag 12

Schilderij 'Heuvellandschap' ('Pic de Luc')

Aanvullend onderzoek 11

Eindconclusies

Onderwerp:

Rechtszaak: Meijering/Van Loenen
Eiser: Drs. J.L. Meijering
Gedaagden: Echtpaar Van Loenen
Transacties: Vijf 'Ploegschilderijen'
Zaaknummer: 107.002.669/01

[Hoger beroep](#) bij het Gerechtshof in [Leeuwarden](#)

Sector Civiel

Dinsdag 8 februari 2011 Aanvang 11.00 uur

Dinsdag 15 februari 2011 Aanvang 10.00 uur

Verslag van:

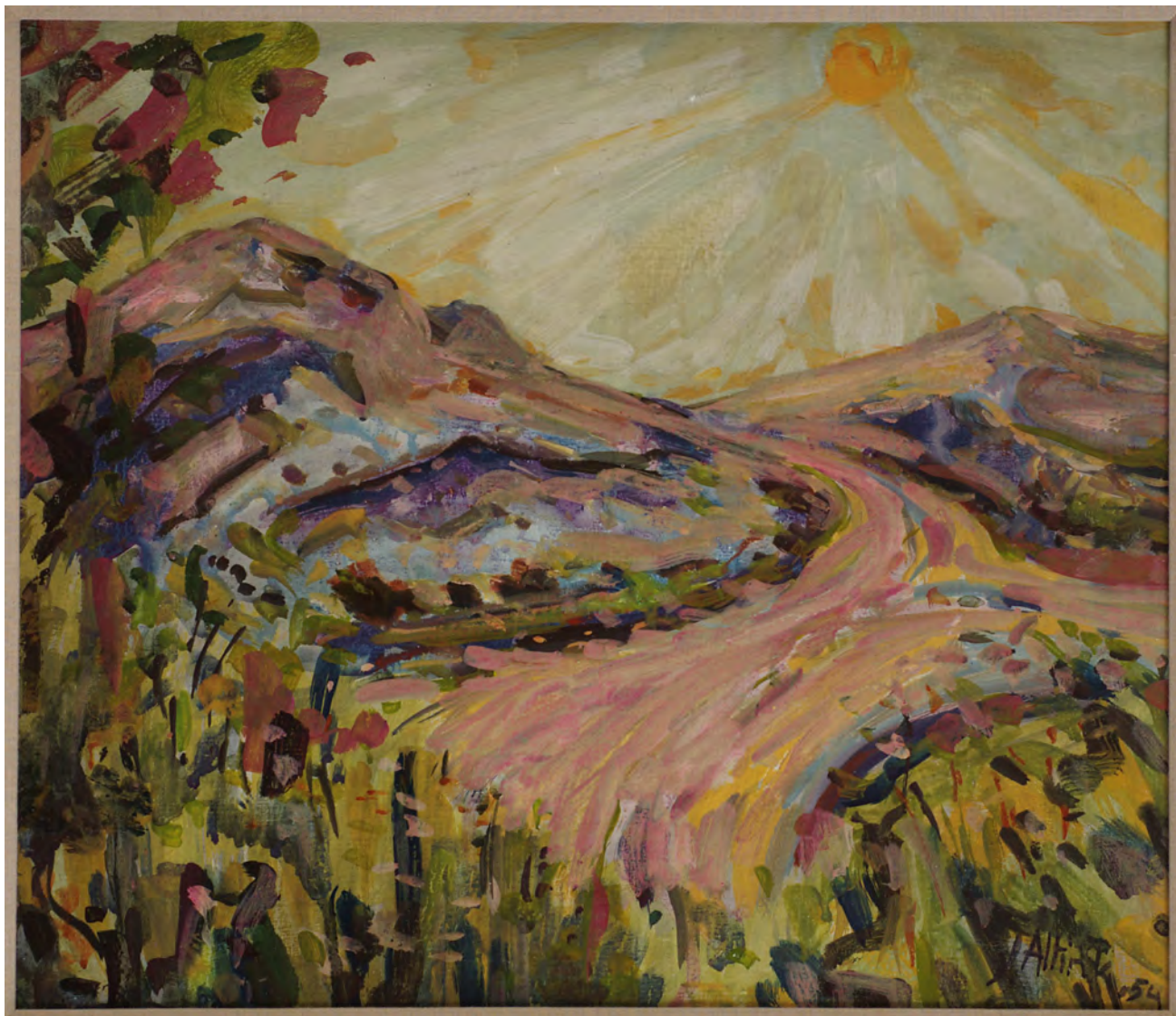
Drs. Johan L. Meijering
Ebbingedwinger 9
9712 MA Groningen

Tel. 050-3118888 06-53728157

www.johanmeijering.com

email: johanmeijering@home.nl

Groningen, 17 januari 2011

02 Schilderij 'Heuvellandschap' ('Pic de Luc') ('Mediterraan landschap')
gesigneerd rechtsonder: 'Altink ,54'
doek, 40 x 46.5 cm

Conclusies ten aanzien van de authenticiteit zijn vermeld in:

- A onderzoeksverslag 12 'Heuvelandschap' (door de gedaagden ook genoemd 'Pic de Luc')
- B Tien aanvullende onderzoeksverslagen (Onderzoeksverslagen 12-01 t/m 12-10)

Op basis van deze onderzoeksresultaten zijn eindconclusies getrokken:

- **Het omstreden schilderij is een vervalsing.**
- **Het aanvullende onderzoek bevestigt de mening van een zestal deskundigen, dat deze vervalsing gemaakt is door Cor van Loenen.**

Eenentwintig argumenten waarom het schilderij 'Heuvelandschap' ('Pic de Luc') een vervalsing is:

- 1 Het schilderij wordt begin 1991 bij veilinghuis Auctioneers J.P. Glerum te Den Haag uit de veiling genomen omdat meerdere deskundigen verklaren dat dit schilderij **vals** is.
- 2 De gedaagden hebben begin 1991 een **valse naam** opgegeven bij de inbreng van dit schilderij bij het veilinghuis Auctioneers J.P. Glerum te Den Haag
- 3 Het schilderij is op 14 juli 1992 door twee getuigen – deskundigen, mevrouw Renée Smithuis uit Castricum en Cees Hofsteenge uit Groningen bij de politie in Amsterdam **vals** verklaard. De beide getuigen – deskundigen herhalen hun bevindingen tijdens een hoorzitting bij het Gerechtshof In Amsterdam op 16 februari 1994.
- 4 Het Gerechtelijk Laboratorium te Rijswijk stelt middels onderzoek vast, dat dit schilderij ten onrechte met de naam van Jan Altink is gesignd.
- 5 Het schilderij wordt door elf professionele deskundigen en twee ervaringsdeskundigen als **vals verklaard**.
- 6 De gedaagden kunnen op geen enkele wijze aantonen dat dit schilderij authentiek is.
- 7 De gedaagden geven bij de verkoop **valse informatie** over dit schilderij (dwaling).
- 8 De gedaagden kunnen de **herkomst niet verklaren**. In het verweerschrift van de gedaagden – pagina's 100 tot 114 – wordt geen melding gemaakt van de herkomst van dit schilderij.
- 9 De gedaagden leggen **tegenstrijdige verklaringen** af over de herkomst.
- 10 Het schilderij is een **imitatie** van een authentiek schilderij van Jan Altink, afgebeeld op pagina 45 in het boek 'J. Altink'.
- 11 Het schilderij is **onderdeel van een 'tweeluit'** en vormt de linker helft van een authentiek schilderij van Jan Altink, afgebeeld op pagina 45 in het boek 'J. Altink' en is een vervalsing omdat Jan Altink nooit een 'tweeluit' heeft geschilderd.

- 12 De signatuur met datering van dit schilderij wijkt in belangrijke mate af van de signatuur van het **authentieke** schilderij 'Kustgezicht bij Cros-de-Cagnes' (Zuid-Frankrijk – Franse Rivière), eveneens gedateerd met het jaartal 1954
- 13 De signatuur met datering van dit schilderij wijkt in belangrijke mate af van de signaturen van 12 onderzochte **authentieke** schilderijen van Jan Altink, in het bijzonder ten aanzien van het cijfer vier (4)
- 14 De signatuur van dit schilderij vertoont een duidelijke **afwijking** ten opzichte van de authentieke signaturen van Jan Altink. Tussen de J en A (van Altink) ontbreekt een punt en er is – ná het plaatsen van de handtekening – over de signatuur heen geschilderd
- 15 Het kleurgebruik, toetswerk, penseelvoering van dit schilderij komen overeen met het authentieke schilderij 'Voorjaarsboekje' geschilderd door en gesigneerd met 'Cor van Loenen'
- 16 Het schilderij is **niet traceerbaar** in het oeuvre van Jan Altink.
- 17 De gedaagden hebben een voorlopig en **ingetrokken taxatierapport** van de kunstexpert Auke van der Werff **vervalst** en misbruik van dit rapport gemaakt bij de verkoop van dit schilderij.
- 18 De gedaagden hebben bij de hoorzitting van het Gerechtshof in Amsterdam op 14 februari 1994 een **valse verklaring** afgelegd over de herkomst van dit schilderij. Zij zouden dit schilderij gekocht hebben van een kunsthandelaar met de naam Jansen. Dit blijkt een verzinsel. Deze kunsthandelaar bestaat niet.
- 19 De gedaagden hebben bij de hoorzitting van het Gerechtshof in Leeuwarden op 16 juni 2010 een **valse verklaring** afgelegd over de herkomst van dit schilderij. Zij zouden dit schilderij gekocht hebben van een onbekende particuliere verzamelaar. Dit blijkt een verzinsel.
- 20 De manier van schilderen van dit schilderij komt overeen met de manier van schilderen van schilderijen van de hand van Cor van Loenen en gesigneerd met 'Cor van Loenen'.
- 21 De onderzoeksresultaten bevestigen de mening van 6 deskundigen, dat Cor van Loenen dit schilderij heeft gemaakt.

N.B.

De gedaagden waren op het moment van de verkoop aan Meijering op de hoogte dat dit schilderij vals was. Met deze kennis van zaken hadden zij dit schilderij nooit als een authentiek schilderij van Jan Altink aan de eisende partij mogen verkopen.

Conclusies omstreden schilderijen

Onderwerp: **Bewijsvoering Meijering in de civiele zaak afgerond**

Rechtszaak: Meijering/Van Loenen
Eiser: Drs. J.L. Meijering
Gedaagden: Echtpaar Van Loenen
Transacties: Vijf 'Ploegschilderijen'
Zaaknummer: 107.002.669/01

Hoger beroep bij het Gerechtshof in **Leeuwarden**

Woensdag 16 juni 2010 Aanvang 10.30 uur

Dinsdag 8 februari 2011 Aanvang 11.00 uur

Dinsdag 15 februari 2011 Aanvang 10.00 uur

Sector Civiel

Verslag van:

Drs. Johan L. Meijering

Ebbingedwinger 9

9712 MA Groningen

Tel. 050-3118888 06-53728157

www.johanmeijering.com

email: johanmeijering@home.nl

In de civiele rechtszaak heeft de Rechtbank Assen in haar vonnis op 30 januari 2008 haar twijfel uitgesproken over de echtheid dan wel valsheid van 10 Ploegschilderijen. Tevens is de Rechtbank van mening dat de gedaagden Van Loenen gemotiveerd verweer hebben gevoerd.

Meijering gaat in hoger beroep bij het Gerechtshof Leeuwarden en gaat verder procederen met vijf schilderijen. Geen enkele geraadpleegde deskundige heeft bij deze vijf de geringste twijfel of deze schilderijen authentiek dan wel vals zijn. Alle geraadpleegde deskundigen zijn van mening dat deze schilderijen vals zijn.

Het Gerechtshof Leeuwarden geeft de eisende partij Meijering opdracht om (aanvullend) bewijs te leveren. Meijering moet bewijzen dat de vijf betwiste schilderijen vlas zijn. Meijering hoeft geen bewijs te leveren wie de vervalser is van deze werken.

De bewijsvoering van Meijering is thans afgerond en omstreeks 24 juni 2011 wordt het laatste onderdeel van de bewijsvoering, de door het gespecialiseerde bedrijf A.R.R.S. uit Den Haag uitgevoerde technische onderzoeken bij deze vijf betwiste schilderijen ingeleverd bij het Gerechtshof Leeuwarden. Het betreft de schilderijen:

Het Reitdiep	J. Altink	doek
Heuvellandschap Pic de Luc	J. Altink	doek
Gronings Landschap	J. Altink	papier – gouache/aquarel
Roggestompen	Johan Dijkstra	doek
Blauw Borgje	Johan Dijkstra	papier – aquarel

Globaal kan de bewijsvoering ingedeeld worden in vier blokken: A, B, C en D

- A Allereerst stelt Meijering dat – in tegenstelling tot datgene wat de Rechtbank Assen beweert – de gedaagden Van Loenen geen gemotiveerd bewijs verweer hebben geleverd. Het verweerschrift van Van Loenen met betrekking tot de betwiste Ploegschilderijen is een plakboek voorzien van veel plaatjes en vele herhalingen van de gedaagden. Op de meest essentiële vraag op welke wijze het echtpaar Van Loenen in het bezit zijn gekomen van deze schilderijen, de herkomst/de provenance wordt geen antwoord gegeven.

Conclusies echtpaar Van Loenen: Alle vijf schilderijen authentiek

- B Onderzoek Meijering

21 onderzoeksverslagen ingediend op: 6 juni 2010
35 onderzoeksverslagen ingediend in: april 2011 (aanvullend onderzoek)

Conclusies:

Johan Meijering	vijf schilderijen	vals
Johan Meijering	2 doeken Altink gemaakt door Cor van Loenen (vervalser)	vals

C Verhoor getuigen/deskundigen op 8 en 15 februari 2011

Milko den Leeuw 2 schilderijen technisch onderzocht in januari 2011
Auke van der Werff
J.R.H. van den Hende
Han Steenbruggen
Renee Smithuis

Conclusies

Milko den Leeuw	2 technisch onderzochte schilderijen	technisch	vals
Auke van der Werff	5 schilderijen		vals
J.R.H. van den Hende	5 schilderijen		vals
Han Steenbruggen	5 schilderijen		vals
Renee Smithuis	5 schilderijen		vals

D Technisch onderzoek
uitgevoerd bij 5 betwiste schilderijen door A.R.R.S. uit Den Haag

Conclusies

Milko den Leeuw	5 technisch onderzochte schilderijen	vals
Milko den Leeuw	3 doeken: 2 x Altink en 1 x Dijkstra gemaakt door Cor van Loenen (vervalser)	vals

EINDCONCLUSIES

- 1 Echtpaar Van Loenen voert geen gemotiveerd verweer (A)
- 2 Alle vijf betwiste schilderijen zijn vals, niet van de hand van respectievelijk Jan Altink en Johan Dijkstra op grond van:

onderzoek Johan Meijering (B)
verhoor deskundigen (C)
technisch onderzoek Milko den Leeuw van A.R.R.S. uit Den Haag (D)
- 3 Drie betwiste schilderijen op doek (2 x Jan Altink en 1 x Johan Dijkstra) zijn gemaakt door Cor van Loenen (vervalser)
technisch onderzoek Milko den Leeuw van A.R.R.S. uit Den Haag (D)

N.B.

Op technische gronden is bij de 2 betwiste werken op papier niet vastgesteld wie de maker is.

SCHEMA

- A Verweer echtpaar Van Loenen
- B Onderzoek Meijering – 56 onderzoeksverslagen
- C Verhoor getuigen/deskundigen
- D Technisch onderzoek A.R.R.S. Den Haag 5 schilderijen

A	B	C	D
Geen gemotiveerd verweer	5 werken vals	5 werken vals	5 werken vals
	2 werken gemaakt door C. van Loenen: 2 x Altink (doeken)		3 werken gemaakt door C. van Loenen: 2 x Altink (doeken) 1 x Dijkstra (doek)

ARGUMENTEN WAAROM OMSTREDEN SCHILDERIJEN VALS ZIJN

Tweëntwintig argumenten waarom het schilderij ‘Het Reitdiep’ een vervalsing is:

- 1 Het schilderij ‘Het Reitdiep’ wordt begin 1991 bij het veilinghuis Christie’s te Amsterdam uit de veiling genomen omdat twee deskundigen constateerden dat dit schilderij vals was.
- 2 Het schilderij ‘Het Reitdiep’ wordt door twaalf professionele deskundigen en twee ervaringsdeskundigen als **vals verklaard**.
- 3 De gedaagden kunnen op geen enkele wijze aantonen dat dit schilderij authentiek is.
- 4 De gedaagden geven bij de verkoop **valse informatie** over dit schilderij (dwaling).
- 5 De gedaagden kunnen de herkomst niet verklaren.
In het verweerschrift van de gedaagden – pagina’s 39 t/m 41 en 96 t/m 98 – wordt geen melding gemaakt van de herkomst van dit schilderij.
- 6 De gedaagden leggen **tegenstrijdige verklaringen** af over de herkomst.
- 7 In het verweerschrift (pagina 39) van de gedaagden is een gedeelte van de originele tekst met de afbeelding van dit schilderij uit de catalogus van Christie’s weggeknipt/verwijderd, namelijk: ‘Provenance: “Acquired directly from the artist by the present owner”’.
- 8 Op pagina 7 van het concept van het eerste hoofdstuk over het leven van Cor van Loenen, geschreven door de misdaadjournalist Hendrik Jan Korterink, wordt niet vermeld dat Cor van Loenen en zijn echtgenote Jan Altink persoonlijk ooit hebben ontmoet en rechtstreeks van hem een schilderij hebben gekocht, terwijl de gedaagden bij de inbreng van dit schilderij bij het veilinghuis Christie’s beweren dat zij dit schilderij rechtstreeks hebben gekocht van Jan Altink.
- 9 Het schilderij is een **imitatie** van een authentiek schilderij van Jan Altink.
- 10 Het schilderij is **onderdeel van een ‘tweeluik’** en de rechter helft van het in 1991 door het Groninger Museum vals verklaarde schilderij ‘Landweg Westerwolde’. Jan Altink heeft geen ‘tweeluik’ geschilderd.
- 11 De **signatuur** wijkt in belangrijke mate af van de signatuur van Jan Altink.
- 12 Het schilderij is **niet traceerbaar** in het oeuvre van Jan Altink.
- 13 De gedaagden hebben in 1991 een **valse naam** opgegeven bij de inbreng van dit schilderij bij het veilinghuis Christie’s.
- 14 De gedaagden hebben een voorlopig en ingetrokken **taxatierapport** van de kunstexpert Auke van der Werff **vervalst** en misbruik van dit rapport gemaakt bij de verkoop van dit schilderij.

- 15 De gedaagden hebben bij de hoorzitting van het Gerechtshof in Amsterdam op 14 februari 1994 een **valse verklaring** afgelegd over de herkomst van dit schilderij. Zij zouden dit schilderij gekocht hebben van een kunsthandelaar met de naam Jansen. Dit blijkt een verzinsel. Deze kunsthandelaar bestaat niet.
- 16 De gedaagden hebben bij de hoorzitting van het Gerechtshof in Leeuwarden op 16 juni 2010 een **valse verklaring** afgelegd over de herkomst van dit schilderij. Zij zouden dit schilderij gekocht hebben van een onbekende particuliere verzamelaar. Dit blijkt een verzinsel.
- 17 De manier van schilderen van de bomen van dit schilderij komen overeen met de manier van schilderen van de bomen van drie schilderijen van de hand van Cor van Loenen en gesignd met 'Cor van Loenen'.
- 18 De composities, penseelvoering, kleurgebruik en toetswerk van de waterpartijen van het omstreden schilderij 'Het Reitdiep', 'J. Altink' en drie onderzochte schilderijen, gesignd met 'Cor van Loenen', zijn gemaakt door dezelfde schilder.
- 19 De compositie van het schilderij komt overeen met een in 2002 gemaakte **schets** van Cor van Loenen.
- 20 De onderzoeksresultaten bevestigen de mening van 6 deskundigen, dat Cor van Loenen dit schilderij heeft gemaakt.
- 21 Technisch onderzoek verricht door de heer Milko den Leeuw van A.R.R.S. uit Den Haag in 2011 in samenwerking met de heer Marco Bosmans van Forensicon B.V. uit Leeuwarden wijst uit dat dit schilderij op technische gronden vals is.
- 22 Vier kunstexperts, de heer Auke van der Werff uit Oudeschild (Texel), de heer J.R.H. van den Hende uit Haren (Gr.), dr. Han Steenbruggen uit Groningen, mevrouw Renée Smithuis uit Blaricum, verklaren onder ede of belofte bij het Gerechtshof in Leeuwarden op 8 en 15 februari 2011 dat dit schilderij vals is en motiveren hun stelling aan de drie rechters.

N.B.

De onder 1 t/m 20 genoemde argumenten komen uit het onderzoek van de eisende partij Meijering

De gedaagden waren op het moment van de verkoop aan Meijering op de hoogte dat dit schilderij vals was. Met deze kennis van zaken hadden zij dit schilderij nooit als een authentiek schilderij van Jan Altink aan de eisende partij mogen verkopen.

Drieëntwintig argumenten waarom het schilderij ‘Heuvelandschap’ (‘Pic de Luc’) een vervalsing is:

- 1 Het schilderij wordt begin 1991 bij veilinghuis Auctioneers J.P. Glerum te Den Haag uit de veiling genomen omdat meerdere deskundigen verklaren dat dit schilderij **vals** is.
- 2 De gedaagden hebben begin 1991 een **valse naam** opgegeven bij de inbreng van dit schilderij bij het veilinghuis Auctioneers J.P. Glerum te Den Haag.
- 3 Het schilderij is op 14 juli 1992 door twee getuigen – deskundigen, mevrouw Renée Smithuis uit Castricum en Cees Hofsteenge uit Groningen bij de politie in Amsterdam **vals** verklaard. De beide getuigen-deskundigen herhalen hun bevindingen tijdens een hoorzitting bij het Gerechtshof In Amsterdam op 16 februari 1994.
- 4 Het Gerechtelijk Laboratorium te Rijswijk stelt middels onderzoek vast, dat dit schilderij ten onrechte met de naam van Jan Altink is gesigneerd.
- 5 Het schilderij wordt door elf professionele deskundigen en twee ervaringsdeskundigen als **vals verklaard**.
- 6 De gedaagden kunnen op geen enkele wijze aantonen dat dit schilderij authentiek is.
- 7 De gedaagden geven bij de verkoop **valse informatie** over dit schilderij (dwaling).
- 8 De gedaagden kunnen de **herkomst niet verklaren**. In het verweerschrift van de gedaagden – pagina’s 100 tot 114 – wordt geen melding gemaakt van de herkomst van dit schilderij.
- 9 De gedaagden leggen **tegenstrijdige verklaringen** af over de herkomst.
- 10 Het schilderij is een **imitatie** van een authentiek schilderij van Jan Altink, afgebeeld op pagina 45 in het boek ‘J. Altink’.
- 11 Het schilderij is **onderdeel van een ‘tweeluid’** en vormt de linker helft van een authentiek schilderij van Jan Altink, afgebeeld op pagina 45 in het boek ‘J. Altink’ en is een vervalsing omdat Jan Altink nooit een ‘tweeluid’ heeft geschilderd.
- 12 De signatuur met datering van dit schilderij wijkt in belangrijke mate af van de signatuur van het **authentieke** schilderij ‘Kustgezicht bij Cros-de-Cagnes’ (Zuid-Frankrijk – Franse Rivièra), eveneens gedateerd met het jaartal 1954.
- 13 De signatuur met datering van dit schilderij wijkt in belangrijke mate af van de signaturen van 12 onderzochte **authentieke** schilderijen van Jan Altink, in het bijzonder ten aanzien van het cijfer vier (4).
- 14 De signatuur van dit schilderij vertoont een duidelijke **afwijking** ten opzichte van de authentieke signaturen van Jan Altink. Tussen de J en A (van Altink) ontbreekt een punt en er is – ná het plaatsen van de handtekening – over de signatuur heen geschilderd.

- 15 Het kleurgebruik, toetswerk, penseelvoering van dit schilderij komen overeen met het authentieke schilderij 'Voorjaarsboekje' geschilderd door en gesigneerd met 'Cor van Loenen'.
- 16 Het schilderij is **niet traceerbaar** in het oeuvre van Jan Altink.
- 17 De gedaagden hebben een voorlopig en **ingetrokken taxatierapport** van de kunstexpert Auke van der Werff **vervalst** en misbruik van dit rapport gemaakt bij de verkoop van dit schilderij.
- 18 De gedaagden hebben bij de hoorzitting van het Gerechtshof in Amsterdam op 14 februari 1994 een **valse verklaring** afgelegd over de herkomst van dit schilderij.
Zij zouden dit schilderij gekocht hebben van een kunsthandelaar met de naam Jansen.
Dit blijkt een verzinsel. Deze kunsthandelaar bestaat niet.
- 19 De gedaagden hebben bij de hoorzitting van het Gerechtshof in Leeuwarden op 16 juni 2010 een **valse verklaring** afgelegd over de herkomst van dit schilderij.
Zij zouden dit schilderij gekocht hebben van een onbekende particuliere verzamelaar. Dit blijkt een verzinsel.
- 20 De manier van schilderen van dit schilderij komt overeen met de manier van schilderen van schilderijen van de hand van Cor van Loenen en gesigneerd met 'Cor van Loenen'.
- 21 De onderzoeksresultaten bevestigen de mening van 6 deskundigen, dat Cor van Loenen dit schilderij heeft gemaakt.
- 22 Technisch onderzoek verricht door de heer Milko den Leeuw van A.R.R.S. uit Den Haag in 2011 in samenwerking met de heer Marco Bosmans van Forensicon B.V. uit Leeuwarden wijst uit dat dit schilderij op technische gronden vals is en dat dit schilderij gemaakt is door Cor van Loenen.
- 23 Vier kunstexperts, de heer Auke van der Werff uit Oudeschild (Texel), de heer J.R.H. van den Hende uit Haren (Gr.), dr. Han Steenbruggen uit Groningen, mevrouw Renée Smithuis uit Blaricum, verklaren onder ede of belofte bij het Gerechtshof in Leeuwarden op 8 en 15 februari 2011 dat dit schilderij vals is en motiveren hun stelling aan de drie rechters

N.B.

De onder 1 t/m 21 genoemde argumenten komen uit het onderzoek van de eisende partij Meijering.

De gedaagden waren op het moment van de verkoop aan Meijering op de hoogte dat dit schilderij vals was. Met deze kennis van zaken hadden zij dit schilderij nooit als een authentiek schilderij van Jan Altink aan de eisende partij mogen verkopen.

01 **Schilderij 'Het Reitdiep' ('Huizen met een bruggetje aan vliet')**

gesigneerd rechts onder: 'J. Altink'

60 x 74 cm

Tweëntwintig argumenten waarom het schilderij ‘Het Reitdiep’ een vervalsing is:

- 1 Het schilderij ‘Het Reitdiep’ wordt begin 1991 bij het veilinghuis Christie’s te Amsterdam uit de veiling genomen omdat twee deskundigen constateerden dat dit schilderij vals was.
- 2 Het schilderij ‘Het Reitdiep’ wordt door twaalf professionele deskundigen en twee ervaringsdeskundigen als vals verklaard.
- 3 De gedaagden kunnen op geen enkele wijze aantonen dat dit schilderij authentiek is.
- 4 De gedaagden geven bij de verkoop valse informatie over dit schilderij (dwaling).
- 5 De gedaagden kunnen de herkomst niet verklaren.
In het verweerschrift van de gedaagden – pagina’s 39 t/m 41 en 96 t/m 98 – wordt geen melding gemaakt van de herkomst van dit schilderij.
- 6 De gedaagden leggen tegenstrijdige verklaringen af over de herkomst.
- 7 In het verweerschrift (pagina 39) van de gedaagden is een gedeelte van de originele tekst met de afbeelding van dit schilderij uit de catalogus van Christie's weggeknipt/verwijderd, namelijk: ‘Provenance: “Acquired directly from the artist by the present owner”’.
- 8 Op pagina 7 van het concept van het eerste hoofdstuk over het leven van Cor van Loenen, geschreven door de misdaadjournalist Hendrik Jan Korterink, wordt niet vermeld dat Cor van Loenen en zijn echtgenote Jan Altink persoonlijk ooit hebben ontmoet en rechtstreeks van hem een schilderij hebben gekocht, terwijl de gedaagden bij de inbreng van dit schilderij bij het veilinghuis Christie’s beweren dat zij dit schilderij rechtstreeks hebben gekocht van Jan Altink.
- 9 Het schilderij is een imitatie van een authentiek schilderij van Jan Altink.
- 10 Het schilderij is onderdeel van een ‘tweelুক’ en de rechter helft van het in 1991 door het Groninger Museum vals verklaarde schilderij ‘Landweg Westerwolde’. Jan Altink heeft geen ‘tweelুক’ geschilderd.
- 11 De signatuur wijkt in belangrijke mate af van de signatuur van Jan Altink.
- 12 Het schilderij is niet traceerbaar in het oeuvre van Jan Altink.
- 13 De gedaagden hebben in 1991 een valse naam opgegeven bij de inbreng van dit schilderij bij het veilinghuis Christie’s.
- 14 De gedaagden hebben een voorlopig en ingetrokken taxatierapport van de kunstexpert Auke van der Werff vervalst en misbruik van dit rapport gemaakt bij de verkoop van dit schilderij.
- 15 De gedaagden hebben bij de hoorzitting van het Gerechtshof in Amsterdam op 14 februari 1994 een valse verklaring afgelegd over de herkomst van dit schilderij.
Zij zouden dit schilderij gekocht hebben van een kunsthandelaar met de naam Jansen.
Dit blijkt een verzinsel. Deze kunsthandelaar bestaat niet.

- 16 De gedaagden hebben bij de hoorzitting van het Gerechtshof in Leeuwarden op 16 juni 2010 een valse verklaring afgelegd over de herkomst van dit schilderij.
Zij zouden dit schilderij gekocht hebben van een onbekende particuliere verzamelaar. Dit blijkt een verzinsel.
- 17 De manier van schilderen van de bomen van dit schilderij komen overeen met de manier van schilderen van de bomen van drie schilderijen van de hand van Cor van Loenen en gesigineerd met 'Cor van Loenen'.
- 18 De composities, penseelvoering, kleurgebruik en toetswerk van de waterpartijen van het omstreden schilderij 'Het Reitdiep', 'J. Altink' en drie onderzochte schilderijen, gesigineerd met 'Cor van Loenen', zijn gemaakt door dezelfde schilder.
- 19 De compositie van het schilderij komt overeen met een in 2002 gemaakte schets van Cor van Loenen.
- 20 De onderzoeksresultaten bevestigen de mening van 6 deskundigen, dat Cor van Loenen dit schilderij heeft gemaakt.
- 21 Technisch onderzoek verricht door de heer Milko den Leeuw van A.R.R.S. uit Den Haag in 2011 in samenwerking met de heer Marco Bosmans van Forensicon B.V. uit Leeuwarden wijst uit dat dit schilderij op technische gronden vals is.
- 22 Vier kunstexperts, de heer Auke van der Werff uit Oudeschild (Texel), de heer J.R.H. van den Hende uit Haren (Gr.), dr. Han Steenbruggen uit Groningen, mevrouw Renée Smithuis uit Blaricum, verklaren onder ede of belofte bij het Gerechtshof in Leeuwarden op 8 en 15 februari 2011 dat dit schilderij vals is en motiveren hun stelling aan de drie rechters.

N.B.

De onder 1 t/m 20 genoemde argumenten komen uit het onderzoek van de eisende partij Meijering.

De gedaagden waren op het moment van de verkoop aan Meijering op de hoogte dat dit schilderij vals was. Met deze kennis van zaken hadden zij dit schilderij nooit als een authentiek schilderij van Jan Altink aan de eisende partij mogen verkopen.

02 **Schilderij 'Heuvelandschap Pic de Luc' ('Mediterraan landschap')**

gesigneerd rechts onder: 'J. Altink'

40 x 46.5 cm

Drieëntwintig argumenten waarom het schilderij ‘Heuvelandschap’ (‘Pic de Luc’) een vervalsing is:

- 1 Het schilderij wordt begin 1991 bij veilinghuis Auctioneers J.P. Glerum te Den Haag uit de veiling genomen omdat meerdere deskundigen verklaren dat dit schilderij **vals** is.
- 2 De gedaagden hebben begin 1991 een **valse naam** opgegeven bij de inbreng van dit schilderij bij het veilinghuis Auctioneers J.P. Glerum te Den Haag.
- 3 Het schilderij is op 14 juli 1992 door twee getuigen – deskundigen, mevrouw Renée Smithuis uit Castricum en Cees Hofsteenge uit Groningen bij de politie in Amsterdam **vals** verklaard. De beide getuigen-deskundigen herhalen hun bevindingen tijdens een hoorzitting bij het Gerechtshof In Amsterdam op 16 februari 1994.
- 4 Het Gerechtelijk Laboratorium te Rijswijk stelt middels onderzoek vast, dat dit schilderij ten onrechte met de naam van Jan Altink is gesigneerd.
- 5 Het schilderij wordt door elf professionele deskundigen en twee ervaringsdeskundigen als **vals verklaard**.
- 6 De gedaagden kunnen op geen enkele wijze aantonen dat dit schilderij authentiek is.
- 7 De gedaagden geven bij de verkoop **valse informatie** over dit schilderij (dwaling).
- 8 De gedaagden kunnen de **herkomst niet verklaren**. In het verweerschrift van de gedaagden – pagina’s 100 tot 114 – wordt geen melding gemaakt van de herkomst van dit schilderij.
- 9 De gedaagden leggen **tegenstrijdige verklaringen** af over de herkomst.
- 10 Het schilderij is een **imitatie** van een authentiek schilderij van Jan Altink, afgebeeld op pagina 45 in het boek ‘J. Altink’.
- 11 Het schilderij is **onderdeel van een ‘tweeluid’** en vormt de linker helft van een authentiek schilderij van Jan Altink, afgebeeld op pagina 45 in het boek ‘J. Altink’ en is een vervalsing omdat Jan Altink nooit een ‘tweeluid’ heeft geschilderd.
- 12 De signatuur met datering van dit schilderij wijkt in belangrijke mate af van de signatuur van het **authentieke** schilderij ‘Kustgezicht bij Cros-de-Cagnes’ (Zuid-Frankrijk – Franse Rivièra), eveneens gedateerd met het jaartal 1954.
- 13 De signatuur met datering van dit schilderij wijkt in belangrijke mate af van de signaturen van 12 onderzochte **authentieke** schilderijen van Jan Altink, in het bijzonder ten aanzien van het cijfer vier (4).
- 14 De signatuur van dit schilderij vertoont een duidelijke **afwijking** ten opzichte van de authentieke signaturen van Jan Altink. Tussen de J en A (van Altink) ontbreekt een punt en er is – ná het plaatsen van de handtekening – over de signatuur heen geschilderd.

- 15 Het kleurgebruik, toetswerk, penseelvoering van dit schilderij komen overeen met het authentieke schilderij 'Voorjaarsboekje' geschilderd door en gesigneerd met 'Cor van Loenen'.
- 16 Het schilderij is **niet traceerbaar** in het oeuvre van Jan Altink.
- 17 De gedaagden hebben een voorlopig en **ingetrokken taxatierapport** van de kunstexpert Auke van der Werff **vervalst** en misbruik van dit rapport gemaakt bij de verkoop van dit schilderij.
- 18 De gedaagden hebben bij de hoorzitting van het Gerechtshof in Amsterdam op 14 februari 1994 een **valse verklaring** afgelegd over de herkomst van dit schilderij.
Zij zouden dit schilderij gekocht hebben van een kunsthandelaar met de naam Jansen.
Dit blijkt een verzinsel. Deze kunsthandelaar bestaat niet.
- 19 De gedaagden hebben bij de hoorzitting van het Gerechtshof in Leeuwarden op 16 juni 2010 een **valse verklaring** afgelegd over de herkomst van dit schilderij.
Zij zouden dit schilderij gekocht hebben van een onbekende particuliere verzamelaar. Dit blijkt een verzinsel.
- 20 De manier van schilderen van dit schilderij komt overeen met de manier van schilderen van schilderijen van de hand van Cor van Loenen en gesigneerd met 'Cor van Loenen'.
- 21 De onderzoeksresultaten bevestigen de mening van 6 deskundigen, dat Cor van Loenen dit schilderij heeft gemaakt.
- 22 Technisch onderzoek verricht door de heer Milko den Leeuw van A.R.R.S. uit Den Haag in 2011 in samenwerking met de heer Marco Bosmans van Forensicon B.V. uit Leeuwarden wijst uit dat dit schilderij op technische gronden vals is en dat dit schilderij gemaakt is door Cor van Loenen.
- 23 Vier kunstexperts, de heer Auke van der Werff uit Oudeschild (Texel), de heer J.R.H. van den Hende uit Haren (Gr.), dr. Han Steenbruggen uit Groningen, mevrouw Renée Smithuis uit Blaricum, verklaren onder ede of belofte bij het Gerechtshof in Leeuwarden op 8 en 15 februari 2011 dat dit schilderij vals is en motiveren hun stelling aan de drie rechters.

N.B.

De onder 1 t/m 21 genoemde argumenten komen uit het onderzoek van de eisende partij Meijering.

De gedaagden waren op het moment van de verkoop aan Meijering op de hoogte dat dit schilderij vals was. Met deze kennis van zaken hadden zij dit schilderij nooit als een authentiek schilderij van Jan Altink aan de eisende partij mogen verkopen.

**Commissie
ter bestrijding
valse kunst**

Mevrouw Mr. W. van Biemen

Secretaris Commissie ter bestrijding van valse kunst
Federatie TMV

Postbus 15477
1001 ML Amsterdam

Telefoon: 020-6202385
Fax: 020-6207738
Email: info@federatie-tmv.nl
Internet: www.federatie-tmv.nl

Mr. Mevrouw W. van Biemen maakt deel uit van het uit 12 leden bestaande bestuur van de Federatie van Taxateurs Makelaars Veilinghouders in Roerende Zaken. Tot haar werkzaamheden behoren het examen- en voorlichtingssecretariaat. Zij maakt tevens deel uit van de **'Commissie ter bestrijding van valse kunst,' die in begin 2008 is opgericht**. Het doel van deze commissie is om een bijdrage te leveren in de bestrijding van valse kunst.

De federatie heeft ruim 300 leden en beoogt: (Citaat) 'Kennis, kwaliteit en betrouwbaarheid dat zijn begrippen waar het om draait. Binnen een Verenigd Europa is het handhaven van strenge kwaliteitseisen voor onze beroepsgroepen van het grootste belang. Daarom moeten al onze leden gecertificeerd zijn. Leidde het behalen van het vakexamen vroeger tot beëdiging op nationaal niveau, tegenwoordig leidt dit tot certificatie op internationaal niveau.'

Bron Website: www.federatie-tmv.nl

Federatie van Taxateurs Makelaars Veilinghouders in Roerende Zaken

**Biografieën
Jan Altink
en
Johan Dijkstra**

Inleiding biografieën Jan Altink en Johan Dijkstra

Jan Altink (Groningen, 21 oktober 1885 - Groningen, 6 december 1971) en Johan Dijkstra (Groningen, 23 december 1896 - Groningen, 21 februari 1978) behoren tot de belangrijkste Groninger kunstenaars van de twintigste eeuw en tot de oprichters van de kunstkring De Ploeg.

Jan Altink wordt ook wel genoemd één der veelzijdigste schilders uit het Hollandse Expressionisme. Een prominent figuur uit het Groningse kunstleven, de nestor van de noordelijke schildersbent, naamgever van De Ploeg, maar voor alles een uiterst bescheiden, beminlijk en intens levend medemens. Hij maakte schilderijen, tekeningen, pastels, aquarellen, maar is ook bekend om zijn grafisch werk, bestaande uit litho's, etsen en houtsneden.

Johan Dijkstra verdiende aanvankelijk zijn eerste brood met het vervaardigen van illustraties en reclamekunst. Hij was niet alleen boekbandontwerper, maar maakte ook houtsneden en decorontwerpen. Zijn vrije werk bestond uit schilderijen en enkele beeldhouwwerken. Hij schilderde vooral beelden van het Groninger plattelands- en stadsleven en portretten van overige Ploegleden. Vanaf 1930 stortte hij zich op de monumentale kunsten.

Ná het overlijden van Jan Altink op 6 december 1971 en Johan Dijkstra op 21 februari 1978 in Groningen stegen sinds het begin van de jaren negentig de prijzen van schilderijen van deze beide schilders naar grote hoogte en is de Nederlandse kunstmarkt overspoeld met honderden valse 'Ploegschilderijen,' in het bijzonder schilderijen gesigneerd met 'J. Altink' en 'Johan Dijkstra'.

Deze kunstvervalsingen vormen een ernstige bedreiging voor de nalatenschap van deze beide vooraanstaande en alom gewaardeerde schilders. Met deze kunstvervalsingen op grote schaal wordt een aanslag gepleegd op het bijzondere culturele erfgoed De Ploeg en pogingen ondernomen de geschiedenis te vervalsen.

BIOGRAFIE JAN ALTINK

Onderzoeksverslag:

drs. J.L. Meijering
Groningen, november 2011

Biografische gegevens

- 21 oktober 1885 Jan Altink geboren in Groningen.
- 1900 Jan Altink wordt ingeschreven als leerling aan de avondcursus aan de Academie Minerva in Groningen. Hij blijkt een buitengewoon getalenteerde leerling, wiens werk gedurende zijn academiejaren met prijzen, getuigschriften en eremedailles wordt beloond.
Hij krijgt les van o.a. F.H. Bach en De Vries Lam.
- 1907 Met goed gevolg legt hij in 1907 het eindexamen af voor de cursus Vlakversiering.
Ná de academietijd werkt hij Duitsland (Hamburg en Keulen) en maakt hij studiereizen naar Frankrijk, de Italiaanse Riviéra en Zwitserland.
Hij vervolgt zijn opleiding met de cursus Levend Model, die voorbereidt op de middelbare tekenakte, waar hij in het tweede cursusjaar (1908–1909) voor de modelklasse de zilveren academiemedaille verwerft.
- 1911 Jan Altink behaalt zijn acte MO tekenen.
- 1911-1915 Hij voorziet in die jaren – naast het lesgeven aan de avond – teken- en ambachtsschool in Leek, Middelstum en Zuidbroek, in zijn levensonderhoud als decoratieschilder, waarbij hij soms met Sibbele Ongering samenwerkt.

In 1912 trekt Jan Akink met zijn vriend Sibbele Ongering naar Hamburg, waar zij in de winter van 1912 het circus Hagenbeck decoreren.
- 1915 Omstreeks 1915 begint hij met Berend Barlinckhoff aan de Visserstraat no. 14 in Groningen het reclamebureau Barlinckhoff en Altink Decorateurs en Teekenaars, zoals de door Altink ontworpen wervingskaart vermeldt.
- 1918 Behoort samen met Jan Wiegers en Johan Dijkstra tot de oprichters van de kunstenaarsvereniging “De Ploeg”.
Jan Altink is de bedenker van deze naam.
Zijn voorstel de kunstkring ‘De Ploeg’ te noemen – hij had hierbij gedacht aan het ontginnen, dus ook ploegen, van het Groningse kunstleven – wordt aangenomen en in de statuten vastgelegd.
Hij neemt vanaf dat jaar geregeld deel aan de groepstentoonstellingen van “De Ploeg”.

De oudste over Altinks werk aangetroffen recensies dateren van maart 1918, als hij deelneemt aan de Pictura-tentoonstelling in het Museum van Oudheden. Zowel de *Provinciale Groninger Courant* als de *Nieuwe Groninger Courant* spreken over ‘opvallend goed werk van den heer J. Altink’.
- 1921 In mei 1921 wordt hij secretaris van “De Ploeg” en meermaals treedt hij op als jurylid bij de exposities van deze kunstkring.

Ploeggenoot Wiegers keert na een verblijf uit Zwitserland terug naar Groningen en brengt zijn grote enthousiasme over het werk van de Duitse schilder Kirchner over op de Ploegleden.

Van Kirchner wordt de wasverftechniek en het gebruik van felle expressieve kleuren en vereenvoudigde vorm overgenomen.

Altink verhuist naar de J.W. Frisostraat in Groningen.

'Blauwe kar bij Blauwbörgje' uit 1921 laat zien hoe Altink op weg ging naar een nieuwe werkwijze. De nog voorzichtige toepassing van het paars in het pad tussen de hooiberg en de grijsgroene schuren, het oplichtend roze in de door het silhouet van de stad gevormde horizon en het blauw van de centraal in de compositie geplaatste kar wijzen op Wiegers' terugkeer in Groningen. Altink experimenteert die zomer ook met het pointillisme, samen met Dijkstra, die enige tijd in deze stijl zou blijven werken.

1922 In mei 1922 wordt hij benoemd tot tweede secretaris van De Ploeg.

1923 Met Jan Wiegers en Johan Dijkstra organiseert hij het eerste lustrumfeest van De Ploeg op 19 mei 1923 op Blauwbörgje in Groningen
Later dat jaar maakt hij deel uit van de commissie die de in september 1923 gehouden tentoonstelling 'Naakt' voorbereidt

1924 In de jaarvergadering van 17 mei 1924 stelt Altink zich niet meer herkiesbaar als bestuurslid.

Beïnvloed door de 5 jaar jongere Jan Wiegers geeft Altink het Groningse Oerprovincialisme op en neemt hij het heftiger kleurenpalet van het expressionisme over, maar blijft toch emotioneel ingetogen verbonden aan het Groningse landschap.

In 1924 is er een doorbraak te constateren in Altink's werk, zoals Jos de Gruyter, voormalig directeur van het Groninger Museum, het omschrijft. In wasverf registreert hij in sterke, felle kleuren en vereenvoudigde vormen de 'wezens-trekken van het Groningse landschap', dat vooral door zijn toedoen tot een algemeen begrip is geworden.

1924–1927 Tussen 1924 en 1927, de jaren die wel als de belangrijkste voor Altink's expressionistische periode worden beschouwd, exposeert Altink naar schatting zo'n tachtig schilderijen, een representatief deel van het grote oeuvre dat in deze jaren ontstaan.

Naast stillevens nemen de portretten, maar vooral de landschappen, een belangrijke plaats in.

1925 1925 wordt wel het 'topjaar' van Altink genoemd. Naast vele schitterende schilderijen en schetsen maakt hij ook veel grafiek werk.

Sinds 1925 geeft Jan Altink les aan de Avondschool voor Lager Nijverheidsonderwijs en de MTS en maakt dat jaar twee keer deel uit van de jury voor de Ploeg-tentoonstellingen.

Eerder dat jaar is Altink begonnen met reclamewerk voor de warenhuizen van Vroom & Dreesmann in Zwolle en Meppel. De samenwerking duurt tot 1932 en is Altinks grootste reclameopdracht. Hij maakt voor Vroom & Dreesmann onder meer advertenties, folders, stroobiljetten, raambiljetten, vlaggen, verpakkingsmaterialen en handelsdrukwerk.

- 1926 In januari 1926 wordt Akink verkozen tot penningmeester en vormt hij met Johan Dijkstra en Jannes de Vries het dagelijks bestuur van De Ploeg. Op zijn voorstel wordt besloten alle buiten Groningen te houden exposities van De Ploeg te jureren.
- 1929 Altinks oudere reclamewerk heeft een zakelijke, overzichtelijke vormgeving, die echter rond 1929 een speelser karakter krijgt. Opvallend is dan de toepassing van ruit-, dambord- en stippelpatronen in de letters en in de schuin geplaatste balken en de soms golvende lijnen, die onwillekeurig doen denken aan Alkema's beeldelementen in diens lino's uit 1926 tot 1928 en van grotere invloed lijken op Altinks reclamewerk dan de typografie van H.N. Werkman.
- 1930 Vanaf 1930 gebruikt Altink meer aan het vrije werk gerelateerde illustraties in zijn advertentieontwerpen. Hij heeft een voorkeur voor sterke kleurcontrasten die door het gebruik van zwart en felle, ongemengde kleuren als rood, geel en blauw tegen een gekleurde achtergrond het reclamewerk extra uitstraling verlenen. Uit de verscheidenheid van Altinks ontwerpen voor Vroom & Dreesmann blijkt zijn vermogen om voor ieder gewenst doel een aansprekende vormgeving te ontwikkelen, die voor die tijd modern is. Ook voor Groningse bedrijven ontwerpt Altink advertenties en beeldmerken, onder meer voor K. Bossina, een jongere academiegenoot, 'in verfwaren en schoonmaakartikelen', voor J. van der Woude te Haren 'in centrale verwarming en stookapparaten' en voor de sanitaire groothandel Frans Jeltens.
- In 1930 treedt hij in het huwelijk met Nelly Hubbelink uit Den Helder. Uit hun huwelijk worden geen kinderen geboren. Altinks expressieve stijl is inmiddels rustiger geworden. Hij begint weer naturalistischer te schilderen.
- 1933 Altink verhuist naar Helpman, een wijk in het zuiden van de stad Groningen.
- 1934 In oktober 1934 wordt hij secretaris van De Ploeg.
- Hij wordt benoemd tot leraar aan de Academie Mineva in Groningen. Bovendien geeft hij lessen aan de Vrije Academie in Groningen. Hij maakt minder schilderijen. Zijn aandacht verplaatst zich naar het terrein van de tekening en de aquarel.
- 1937 Hij ontwerpt ook ex libris en in ieder geval een boekband voor uitgever Bosch en Keunig in 1937 (*Vonken van het verleden*).
- 1938 De recensenten constateren dat de nieuwe omgeving van invloed is op zijn kleurgebruik. Het gebruik van paars en oker, rood en geel verklaarde de door Observer in het **Groninger Dagblad** van 6 oktober 1938 gehanteerde omschrijving van het werk: 'Altink verdiept zich verder in een warmkleurig impressionisme, dat donkerder is en minder robuust dan zijn vroegere werk.'

Samenvattend is Altinks werk te omschrijven als een krachtig, soms wat ruw, dan weer fijn Impressionisme, dat als het ware op verschillende klankhoogten, nu eens donker en diep, dan weer kil en zonnig, één geest ademt: een intense beleving van de door hem zichtbaar gemaakte wereld.

- 1949 Hij gaat met pensioen en heeft weer meer tijd ter beschikking voor eigen werk en ook voor reizen, aanvankelijk in Nederland, later vooral naar Zuid-Frankrijk, waar hij logeert bij 'chez Teddy', een broer van Johan van Zweden, in Venthon.
- 1955 Hij ontvangt vanwege zijn indrukwekkende kunstprestatie, de Culturele prijs (beroeps prijs) van de provincie Groningen.
- Wordt tot lid benoemd van de jury voor de Koninklijke Subsidie voor vrije schilderkunst.
- 1959 Werkt het meeste in het Groninger land, maar tijdens reizen ook op diverse plekken in Nederland, in de Belgische Ardennen, Frankrijk (Savoie) en Zwitserland
- 1960 Solo-tentoonstelling in het Groninger Museum "Jan Altink 75 jaar".
- 1969 De grootste overzichtstentoonstelling tijdens zijn leven in het Haagse gemeentemuseum.
- 6 december 1971 Overlijdt in Groningen op 86-jarige leeftijd.

Jan Altink wordt wel genoemd één der veelzijdigste schilders uit het Hollandse Expressionisme. Een prominent figuur uit het Groningse kunstleven, de nestor van de noordelijke schildersbent, mede-oprichter en naamgever van De Ploeg, maar voor alles een uiterst bescheiden, beminlijk en intens levend medemens.

Hij maakte schilderijen, tekeningen, pastels, aquarellen, maar is ook bekend om zijn grafisch werk (litho's, etsen en houtsneden).

Leerlingen

Enkele van zijn leerlingen waren D. Meedema, E. J. Scheffers, K. J. Woltil, E. Wieringa, Remko J. Watjes, A. H. Plaisier, Marten Klompien, W. Hoving, Ruurd Elzer.

Bronnen:

- 1 Catalogus tentoonstelling '35 jaar moderne kunst in Groningen' in het Groninger Museum voor Stad en Ommelanden van [11 september tot 28 oktober 1956](#)

Aantal schilderijen: 12
- 2 Catalogus tentoonstelling 'Jan Altink 75 jaar' in het Groninger Museum van [10 tot 31 december 1960](#) met een inleiding door W. Jos de Gruyter (1899 – 1979) directeur van het Groninger Museum van 1955 – 1963

Aantal schilderijen, tekeningen, aquarel, olieverf op papier en grafiek: 97
- 3 Catalogus overzichtstentoonstelling in het Haags Gemeentemuseum
Van [27 september t/m 16 november 1969](#)

Aantal schilderijen: 89
- 4 Catalogus retrospectieve (overzichts-)tentoonstelling in Pictura – Groningen
Van [14 oktober tot 5 november 1972](#)

Aantal schilderijen: 73
- 5 Boek 'Jan Altink'
Uitgegeven door de Jan Altink Stichting [1978](#)
Geschreven door: D.H. Couvée (1921-2000), directeur Frans Hals Museum te Haarlem van 1972-1983 en Dr. W.J. de Gruyter (1899-1979), directeur Groninger Museum van 1955-1963.

Aantal schilderijen: 105
- 6 Catalogus van de kunstveiling van Venduhuis van den Hende
Veiling van kunstwerken voortkomende uit de nalatenschap van de weduwe van Jan Altink, mevrouw N. Altink-Hubbeling. Dinsdag [11 maart 1980](#), Stadsparkpaviljoen, Paviljoenlaan 3 te Groningen.

Aantal schilderijen: 465
- 7 Catalogus van de kunstveiling van Venduhuis van den Hende
Veiling van kunstwerken voortkomende uit de nalatenschap van de weduwe van Jan Altink, mevrouw N. Altink-Hubbeling. Maandag [22 december 1980](#), Veilinggebouw Venduhuis van den Hende, Westerbinnensingel 15 te Groningen

Aantal schilderijen: 203
- 8 Catalogus overzichtstentoonstelling in de Ursulakerk in Warmenhuizen
Van [26 juni tot en met 28 augustus 1983](#)

Aantal schilderijen: 80
- 9 http://nl.wikipedia.org/wiki/Jan_Altink

Jan Altink

Bron:

Wikipedia, de vrije encyclopedie

http://nl.wikipedia.org/wiki/Jan_Altink

Jan Altink (Groningen, 21 oktober 1885 - aldaar, 6 december 1971) was een der veelzijdigste schilders uit het Hollandse Expressionisme. Hij stamde uit een veehoudersgezin en kreeg zo zijn voorkeur voor het plattelandsleven mee. Niettemin werkte hij ook in Keulen en Hamburg, aan de Italiaanse Riviera en in Zwitserland.

Toen hij 15 jaar werd, liet hij zich inschrijven aan de Academie Minerva in zijn geboortestad. Hij bleef er opleiding volgen tot 1907. Tot zijn vroegste opleiders hoorden F.H. Bach en D. De Vries Lam.

In 1915 startte hij een zelfstandig reclamebureau. Drie jaar later stond hij op het voorplan bij de oprichting van de bekende Groningse kunstenaarsgroep De Ploeg. In 1921 werd hij er de secretaris van en meermaals trad hij op als jurylid bij de exposities van de kring.

Beïnvloed door de 5 jaar jongere Jan Wieggers gaf Altink, in 1924, het Groningse Oerprovincialisme op en nam hij het heftiger kleurenpalet van het Expressionisme over, toch emotioneel ingetogen verbonden blijvend aan het Groningse landschap.

Vanaf 1934 werd hij zelf leraar aan de Groningse Academie. Hij ontwierp ook exlibris en in ieder geval een boekband voor uitgever Bosch en Keunig in 1937 (*Vonken van het verleden*). In 1955 kreeg hij, omwille van zijn indrukwekkende kunstprestatie, de Culturele prijs van de provincie Groningen.

Enkele van zijn leerlingen waren D. Meedema, E. J. Scheffers, K. J. Wolttil, E. Wieringa, Remko J. Watjes, A. H. Plaisier, Marten Klompien, W. Hoving, Ruurd Elzer.

Ontvangen van "http://nl.wikipedia.org/wiki/Jan_Altink"

Categorieën: Academie Minerva | Nederlands kunstschilder | Nederlands boekbandontwerper | De Ploeg

Jan Altink

Bron:

“De Ploeg 1914-1941. De hoogtijdagen.”

C. Hofsteenge

1993 Benjamin & Partners

ISBN 90 5477 009 0

Pagina's: 76 t/m 84

In 1900 werd Jan Altink ingeschreven als leerling aan de avondcursus aan Minerva. Hij bleek een buitengewoon getalenteerde leerling, wiens werk gedurende zijn academiejaren met prijzen, getuigschriften en eremedailles werd beloond. Met goed gevolg legde hij in 1907 het eindexamen af voor de cursus Vlakversiering. Hij vervolgde zijn opleiding met de cursus Levend Model, die voorbereidde op de middelbare tekenakte, waar hij in het tweede cursusjaar (1908–1909) voor de modeklasse de zilveren academiemedaille verwierf. Hij sloot deze opleiding in 1911 af met het behalen van de akte M.O.-Teekenen.

In 1912 trok Jan Altink met zijn vriend Sibbele Ongering naar Hamburg, waar zij in de winter van 1912 het circus Hagenbeck decoreerden. Hij voorzag in die jaren naast het lesgeven aan de avond-teken- en ambachtsschool in Leek, Middelstum en Zuidbroek, in zijn levensonderhoud als decoratieschilder, waarbij hij soms met Sibbele Ongering samenwerkte. Omstreeks 1915 begon hij met Berend Barlinckhoff aan de Visserstraat no. 14 in Groningen het reclamebureau Barlinckhoff en Altink Decorateurs en Teekenaars, zoals de door Altink ontworpen wervingskaart vermeldt. In maart 1918 nam Altink deel aan de Picturamentoonstelling in de zalen van het museum, waarvoor hij vier olieverfschilderijen inzond: een boerderij, een portret en twee gezichten op het Schuitendiep.

Altink en De Ploeg

Jan Altink was een van de ondertekenaars van de invitatie voor de oprichtingsvergadering ‘van een kunstkring onder Groninger artisten’ die op 31 mei 1918 naar belangstellenden werd verzonden. Zijn voorstel de kunstkring ‘De Ploeg’ te noemen – hij had hierbij gedacht aan het ontginnen, dus ook ploegen, van het Groningse kunstleven – werd aangenomen en in de statuten vastgelegd. Op⁴ mei 1921 werd Jan Altink gekozen als eerste secretaris van De Ploeg. Door de activiteiten van de afdeling voor toegepaste kunst nam hij in september 1921, onder anderen met zijn vriend Ongering, zitting in een door de Bond van Woningbouwverenigingen benoemde commissie, die een woninginrichtingstoonstelling voorbereidde. Hiertoe was een aantal woningen aan de J.W. Frisostraat beschikbaar gesteld, waar plaatselijke meubelfabrikanten en -leveranciers hun ‘volksverheffende’ – esthetisch en finan-

cieel verantwoorde – produkten toonden. Altink was verantwoordelijk voor het decoratieve gedeelte van de interieurs, die bij het publiek in de smaak vielen. Enkele maanden later verhuisde Altink zelf naar de J.W. Frisostraat. In mei 1922 werd hij benoemd tot tweede secretaris van De Ploeg.

Altink abonneerde zich in maart 1923 op advies van Wiegers op *Het Overzicht*. In maart nam hij deel aan het huurgarantiefonds voor het nieuwe verenigingsgebouw aan de Lage der Aa en organiseerde met Wiegers en Dijkstra het eerste lustrumfeest van De Ploeg op 19 mei 1923 op Blauwbörgje. Later dat jaar maakte hij deel uit van de commissie die de in september 1923 gehouden tentoonstelling ‘Naakt’ voorbereidde. In de jaarvergadering van 17 mei 1924 stelde Jan Akink zich niet meer herkiesbaar als bestuurslid. Dezelfde maand verscheen de Ploeg-uitgave *Teekeningen*, met werk van Wiegers, Altink en Werkman, en tekst van Hansen, waarin van Altink zes tekeningen werden opgenomen. Van Johan van Zweden, die al enige tijd zijn leerling was, tekende Altink in november een portret, dat als omslag diende voor het eerste nummer van *Het Kouter*. In het tweede nummer van *Het Kouter*, verschenen in januari 1925, werd zijn grote houtsnede ‘Landschap met boerderij’ opgenomen.

Sinds 1925 gaf Jan Altink les aan de Avondschool voor Lager Nijverheidsonderwijs en de MTS¹ en maakte dat jaar twee keer deel uit van de jury voor de Ploeg-tentoonstellingen. Over de najaarstentoonstelling van 1925 was hij zeer ontevreden. Hij sprak van een opvallend gebrek aan eenheid in de expositie.² De geïllustreerde catalogus – het vierde nummer van *Het Kouter* – waarin van hem het schilderij ‘Landweg met vrouw’ was afgebeeld, veranderde niets aan zijn opstelling. Hij achtte het evenmin wenselijk dat onbevoegden voor de tentoonstellingen werden geïnviteerd³ die door hun onoordeelkundige recensies de Ploeg-exposities meer kwaad dan goed deden. Het was een van de zeldzame gelegenheden waarbij Altink stelling nam in een voor hem serieuze aangelegenheid. Eerder dat jaar was Altink begonnen met reclamewerk voor de warenhuizen van Vroom & Dreesmann in Zwolle en Meppel. De samenwerking duurde tot 1932 en was Altinks grootste reclameopdracht. Hij maakte voor Vroom & Dreesmann onder meer advertenties, folders, stroobiljetten, raambiljetten, vlaggen, verpakkingsmaterialen en handelsdrukwerk. Het laatste werd bij Werkman gedrukt.

Altinks oudere reclamewerk heeft een zakelijke, overzichtelijke vormgeving, die echter rond 1929 een speelser karakter kreeg. Opvallend is dan de toepassing van ruit-, damhord- en stippelpatronen in de letters en in de schuingeplaatste balken en de soms golvende lijnen, die onwillekeurig doen denken aan Alkema’s beeldelementen in diens lino’s uit 1926 tot 1928 en van grotere invloed lijken op Altinks reclamewerk dan de typografie van H.N. Werkman. Vanaf 1930 gebruikte Altink meer aan het vrije werk gerelateerde illustraties in zijn advertentieontwerpen. Hij had een voorkeur voor sterke kleurcontrasten die door het gebruik van zwart en felle, ongemengde kleuren als rood, geel en blauw tegen een gekleurde achtergrond het reclamewerk extra uitstraling verleenden. Uit de verscheidenheid van Altinks ontwerpen voor Vroom & Dreesmann blijkt zijn vermogen om voor ieder gewenst doel een aansprekende vormgeving te ontwikkelen, die voor die tijd modern was. Ook voor Groningse bedrijven ontwierp Altink advertenties en beeldmerken, onder meer voor K. Bossina, een jongere academiegenoot, ‘in verfivaren en schoonmaakartikelen’, voor J. van der Woude te

Haren⁴ 'in centrale verwarming en stookapparaten' en voor de sanitaire groothandel Frans Jeltjes.⁵ In januari 1926 werd Akink verkozen tot penningmeester en vormde hij met Johan Dijkstra en Jannes de Vries het dagelijks bestuur van De Ploeg. Op zijn voorstel werd besloten alle buiten Groningen te houden exposities van De Ploeg te jureren. In september 1928 was Altink lid van de commissie ter voorbereiding van de later dat jaar gehouden jubileumtentoonstelling in het museum. Kort daarna verloofde hij zich met Nelly Hubbeling uit Den Helder, met wie hij in juli 1930 trouwde.

Hij maakte in 1933 deel uit van de tentoonstellingscommissie voor de jubileumtentoonstelling, de Internationale Tentoonstelling van Moderne Kunst te Groningen, bij Fongers. Tijdens deze expositie werd Altinks inzending, het schilderij 'Landschap', verkocht. In oktober 1934 werd hij secretaris van De Ploeg. In dezelfde vergadering werd besloten dat hij de prent voor de kunstlievende leden zou maken. Van deze houtsnede werden 40 exemplaren bij Werkman gedrukt. Eerder dat jaar kreeg Altink een vaste aanstelling aan de MTS (Academie Minerva) waar hij de modelkiasse leidde.⁶ Op 22 maart 1941 werd Altink, samen met Faber, belast met het regelen van de stemming over de voorlopige leden, waardoor in deze laatste 'vooroorlogse' vergadering vier 'voorlopige leden' aan de kunstkring werden toegevoegd.

Jan Altink was in 1921 betrokken bij de activiteiten van de Bond van Woningbouwverenigingen. In januari 1924, toen de Ploeg-kas leeg was, besloten Akink, Wiegers en Werkman voor eigen risico de voorgenomen lezing van Anton Constandse⁷ doorgang te laten vinden.⁸ Op 24 maart 1924 sprak Constandse in de Harmonie te Groningen over 'De Revolutie en de Kunst'. Het organiseren van een Ploeg-lezing met een zo bekend en overtuigd alarmist⁹ als spreker, getuigt van een toen niet algemeen geaccepteerde politieke en maatschappelijke belangstelling van de drie organisatoren. Vermeldenswaard is in dit kader dat Altink samen met Van Zweden een door de Franse humanist George Duhamel (1884 – 1966) georganiseerd pacifistenkamp in Chevreuse, België, bezocht. Later portretteerde hij uit het geheugen diens echtgenote, die daar declameerde, in aquarel.¹⁰ Bijzonder is ook het ex libris voor Eltjo Ruggie, wethouder van Volkshuisvesting te Groningen, dat Altink omstreeks 1930 maakte. Een brug, waarin de initialen van de SDAP voorkomen, verbindt een verkrotte bouwval met enkele woningen van het type sociale woningbouw, waarbij een hand met een wetsrol de toestandkoming hiervan symboliseert – niet door revolutionair elan, maar door actieve uitvoering van de woningwet.”

Vanaf het eind van de jaren '20 illustreerde Altink een aantal dichtbundels van de streektaaldichter Jan Boer, een kinderboekje van Herman Poort en enkele onderwijskundige uitgaven.

Het werk

Kenmerkend voor Jan Altink is zijn grote voorliefde voor het buiten werken. Het maakt hem meer dan enig ander Ploeg-lid de 'landschapsschilder van de kunstkring bij uitstek'. De soms spontaan ontstane, scherp waargenomen en raak weergegeven was- en olieverfportretten tonen aan dat hij ook dat motief ten volle beheerste en daarin zichzelf soms overtrof. Hij was een trefzeker tekenaar, die niet meer vastlegde dan nodig was. Als graficus liet hij een belangrijk oeuvre na, waarin de etsen en de litho's een prominente plaats innemen.

1910–1922

F.H. Bach werd door Altink als zijn belangrijkste leermeester beschouwd. De stimulans die van Bach uitging – hij joeg zijn leerlingen naar buiten en leerde hun kijken en noteren – is van grote invloed geweest op de jonge Altink en als het ware in hem gesublimeerd.

Altink schilderde aanvankelijk in een tonig grijs en groen gehouden palet. Sfeervolle, in een post-impressionistische trant geschilderde landschappen, stadsgezichten, portretten en een enkel stilleven zijn, ook in de beginjaren al, veelvoorkomende motieven. De oudste over Altinks werk aangetroffen recensies dateren van maart 1918, toen hij deelnam aan de Pictura-tentoonstelling in het Museum van Oudheden. Zowel de *Provinciale Groninger Courant als de Nieuwe Groninger Courantspraken* over ‘opvallend goed werk van den heer J. Altink’. Een recensie van ruim twee jaar later over de tweede Ploeg-tentoonstelling in het museum¹² zegt:

‘Altink schildert zijn buitenstudies blijkbaar met voorliefde op sombere dagen, over zijn werk ligt een grijsheid die de stemming wel treft.’ Toch bleek hij ook anders te kunnen. De recensent van *Ons Noorden* schreef in juli 1919 naar aanleiding van Altinks inzending voor de Ploeg-expositie bij Ongerig: “‘t Is knap werk wat hij levert, zowel wat ‘t teekenen betreft als de kleuren. Hoe heerlijk vlammen niet die papavers.’ ‘Blauwe kar bij Blauwbörgje’ uit 1921 laat zien hoe Altink op weg ging naar een nieuwe werkwijze. De nog voorzichtige toepassing van het paars in het pad tussen de hooiberg en de grijsgroene schuren, het oplichtend roze in de door het silhouet van de stad gevormde horizon en het blauw van de centraal in de compositie geplaatste kar wijzen op Wiegers’ terugkeer in Groningen. Altink experimenteerde die zomer ook met het pointillisme, samen met Dijkstra, die enige tijd in deze stijl zou blijven werken.¹³ Dat rond 1922 verandering optrad in zijn werk, vooral in het kleurgebruik, blijkt uit een veel geciteerde recensie in het *Nieuwsblad van het Noorden* van april 1922 over de Ploeg-tentoonstelling bij Pictura: ‘Verder sproeit er ook over Altinks landschap wat zomer, waar tegenover zijn ‘Moestuinen’ bedekt schijnen met een intensieve laag A.J.P.’s frambozenpudding’. Op een genuanceerder manier werd dit bevestigd door recensent A.A. van de *Provinciale Groninger Courant* in juni ’22, die uitvoerig schreef over Altinks werk op de solotentoonstelling bij Ongerig: ‘Altink is een stoer werker, die zonder tot ‘-ismen’ en uitersten te vervallen, toch prettig aandoend, frisch modern werk levert’.

Zijn inzendingen in de periode 1918–1922 – die doorgaans positief werden beoordeeld – bestonden uit olieverfschilderijen, een enkele aquarel en vele tekeningen. Opvallend is de verscheidenheid aan technieken: Oostindische inkt, potlood, houtskool en (kleur-) krijt.

1923–1927

In 1923 exposeerde Altink voor het eerst grafisch werk. Op de in januari 1923 bij Pictura gehouden Ploeg-tentoonstelling toonde hij ‘een paar knappe etsen’,¹⁴ ‘waarin hij het beste voor de dag komt.’¹⁵ In de catalogus van deze tentoonstelling werden van hem twee houtsneden afgedrukt, ‘Portret’ en ‘Erf Blauwbörgje’, waarnaar hij in 1937 een olieverfschilderij maakte.¹⁶

De recensent van de *NRC* merkte in een van de etsen een voor het werk van Altink kenmerkend beeldelement op, de weg: ‘Prachtig vond ik een klei-achtigen, donker natten weg bij het

schilderachtige dorpie Oostum.' Hij kondigde ook, als in een profetie, het latere werk aan in zijn beschrijving van de etsen en de tekeningen: 'De natte voren weerkaatsen de ijle noordelijke lucht, de schrale bomen vormen een netwerk voor de daarachter opgestapelde dorpsbuurt met kerk. Wijde ruimten tekent hij door etsprocédé en met inkt in het landschap aan het Reitdiep.' De weg, evenals het diep of kanaal, soms een combinatie van beide, is een buitengewoon effectiefbeeldelement waarmee een sterke expressie kan worden bereikt. Naast Altink gebruikten ook de andere Ploeg-leden, vooral in de jaren 1923 tot 1927, deze motieven, die in combinatie met de veel toegepaste hoge horizon grote ruimte en diepte suggereerden.

In 1924 is er een doorbraak zoals Jos de Gruyter het omschreef, te constateren in Altinks werk. In wasverf registreert hij in sterke, felle kleuren en vereenvoudigde vormen de 'wezenstrekken van het Groningse landschap', dat vooral door zijn toedoen tot een algemeen begrip is geworden. De eerste vermelding van Altinks als expressionistisch omschreven schilderijen gaf het *Nieuwsblad van het Noorden* in mei 1924: 'Hij verbaast ons daarnaast met landschappen en stadsgezichten, waarin wij hem niet terugkennen.' Op de foto van de expositie van 11 tot 25 mei 1924 is als tweede van rechts, tussen het schilderij 'Aanbouw' en 'Kanaal' (ons bekend als 'Ijsbrekers') op het eerste schot een schilderij met bomenrij en kanaal herkenbaar dat in een recensie van de *Provinciale Groninger Courant* van 16 mei 1924 werd besproken: 'Altinks 'Kanaal', groote blauwgroene boomsilhouetten tegen gele lucht boven stadsgezicht, dat veel goeds van hem belooft.'⁷

Altink werkte vaak op het atelier aan zijn landschappen, waarbij een snelle notitie of schets als uitgangspunt diende, zoals mogelijk bij het schilderij 'Blauwbörgje', dat omstreeks 1924 ontstond.¹⁸ Van dit schilderij is een schets uit 1923 en een ongedateerde ets bekend. Het merendeel van de stukken uit de periode 1923 tot 1927 werd in die jaren geëxposeerd. Door het verloren gaan van de oorspronkelijke titel, verwarring die kon ontstaan door Altinks gebruik van sobere, vaak identieke titels, is het in slechts een enkel geval mogelijk de schilderijen van een exacte expositiedatum en authentieke titel te voorzien. Het portret van Johan van Zweden uit 1924 werd geëxposeerd in de Ploeg-tentoonstelling van mei 1925 onder de titel 'Portret van de heer Van Zweden'. Over Altinks inzending merkte mej. A.M. Dommering in het *Nieuwsblad van het Noorden* op dat hij 'sinds verleden jaar nog weer aanmerkelijk moderner is geworden in zijn uitingen.' In een recensie van september 1926 constateerde zij al enige verandering in de landschappen: 'De landschappen verschillen in techniek en kleur sterk met vorige doeken, waarin het paarsrood van den grond overheerschte.' Zij refereerde hier aan doeken als 'Egger' uit 1925 en 'Kleiland' uit 1926, waarin het zware van de Groningse klei en de invloed van het Gronings Expressionisme nog sterk aanwezig is. Het werk werd lichter en speelser, veranderde langzaam maar zeker naar een 'verhevigd Impressionisme' zoals in het schilderij 'Fietsers' (1927) al zichtbaar werd. Dit schilderij had door het ontbreken van een catalogus bij de tentoonstelling geen titel, maar werd door een recensent die de Ploeg-expositie van februari 1927 besprak, daarvan voorzien.

Tussen 1924 en 1927, de jaren die wel als de belangrijkste voor Altinks expressionistische periode worden beschouwd, exposeerde Altink naar schatting zo'n tachtig schilderijen,¹⁹ een

representatief deel van het grote oeuvre dat in deze jaren ontstond. Naast stillevenen nemen de portretten, maar vooral de landschappen, een belangrijke plaats in.

1928–1941

Aan de hand van het schilderij 'Reitdiep, bij de betongieterij' uit 1927 wordt duidelijk wat het expressionistische intermezzo bij Altink heeft teweeggebracht. Met zijn tot doorgaans drie kleuren beperkte palet schilderde hij hier in rijke, harmonische en heldere kleuruanceringen een zuiver waargenomen, haast lyrisch voorjaarslandschap waarin de suggestie van licht en ruimte domineert. In dit stuk is de toon gezet voor het werk van de komende jaren. Altink schilderde in deze periode veel buiten met Job Hansen en Ekke Kleima, waardoor met name tussen Altink en Hansen een wisselwerking in de schilderkunstige behandeling van het gekozen motief ontstond. Voor hen was hij meer een oudere collega dan een leermeester. Op de jubileumtentoonstelling van De Ploeg in oktober en november 1928 werd Altink door A.W. Kort in de *Provinciale Groninger Courant* met Wiegers en Van der Zee de meest natuurlijk aangelegde schilder genoemd omdat hun werk uitsluitend kleur was. In juli 1930 nam Altink deel aan de Zwart-Wit Tentoonstelling van De Ploeg in het Stedelijk Museum te Amsterdam. De catalogus van deze expositie, waarin twee tekeningen van Altink werden opgenomen, vermeldt van hem veertien inzendingen. De recensent van de NRC van 16 maart 1930 constateerde: 'Altink tekent op een vlotte wijze waarbij hij het voornaamste vastlegt...' De tekeningen vormen een stabiele factor in Altinks werk. Ondanks de soms veranderende schilderkunstige inzichten blijven ze in een gestage stroom ontstaan, ook in de periode 1930–1941, waarin het accent meer en meer van olieverf verlegd werd naar de tempera en aquarel. Zijn grafisch werk stelde Altink in deze periode slechts drie keer tentoon. Bij de Haagse Kunstkring in 1929 waren vier etsen en een litho te zien, bij Scholtens in 1932 enkele landschapsetsen en in 1938, bij de lustrumtentoonstelling in Pictura, één oudere litho. De litho's, die doorgaans een sterk expressionistische behandeling tonen, kwamen na 1926 niet meer in zijn grafisch oeuvre voor. Naast houtsneden, die echter vooral voor gebruiksgrafiek als ex libris en illustraties werden toegepast,²⁰ wordt het belangrijkste deel van zijn grafiek gevormd door etsen in aquatint en droge naald, die tot in de jaren '50 ontstonden.

Voor de Ploeg-tentoonstellingen in deze periode zond Altink doorgaans schilderijen in die soms in wasverf, soms ook in olieverf waren uitgevoerd. De diverse recensenten namen onder andere 'naar het Expressionisme gerichte kleurcombinaties', 'juichend blijde kleuren' en 'ijle schimmigheid' waar. Door Akinks verhuizing naar Helpman in 1933, een wijk in het zuiden van de stad, verdween het zo typisch Groningse kleiland als motief. Het maakte plaats voor een meer op Noord-Drenthe georiënteerd landschap, waarin de buurtschap Essen en het Paterswoidse Meer een belangrijke rol speelden. De recensenten constateerden dat de nieuwe omgeving van invloed was op zijn kleurgebruik. Het gebruik van paars en oker, rood en geel verklaarde de door Observer in het *Groninger Dagblad* van 6 oktober 1938 gehanteerde omschrijving van het werk: 'Altink verdiept zich verder in een warmkleurig Impressionisme, dat donkerder is en minder robuust dan zijn vroegere werk.'

Samenvattend is Altinks werk te omschrijven als een krachtig, soms wat ruw, dan weer fijn Impressionisme, dat als het ware op verschillende klankhoogten, nu eens donker en diep,

dan weer kil en zonnig, één geest ademt: een intense beleving van de door hem zichtbaar gemaakte wereld.

1942–1971

In de oorlogsjaren ontstonden vooral stillezens, wintergezichten bij Essen en landschappen met het Paterswoldse Meer en het Schildmeer (ten noordoosten van de stad) als motief. De stillezens,²¹ waaraan Altink vaak 's nachts werkte, vertonen veelal een donker palet, evenals het bruinigrijze gamma in enkele landschappen uit die jaren, door de deprimerende tijdsomstandigheden. Na de oorlog vertoont het werk vele variaties, waarbij de tempera- of olieverf soms subtiel en dun werd aangebracht, en soms in een uitbundige en driftige trant in impasto is verwerkt.

Toen Altink in 1949 werd gepensioneerd, kreeg hij meer tijd voor het vrije werk. Hij ging reizen, aanvankelijk in Nederland, later vooral naar Zuid-Frankrijk, waar hij logeerde 'chez Teddy', een broer van Johan van Zweden, in Venhonthon.

In februari 1955 werd hem de Beroepsprijs van de provincie Groningen voor 1954 toegekend. Datzelfde jaar werd hij lid van de Jury voor de Koninklijke Subsidie voor Vrije Schilderkunst. Ter gelegenheid van zijn 75e verjaardag vond in het Groninger Museum de eerste overzichtstentoonstelling van Altinks werk plaats. In 1969, nam het Haags Gemeente Museum als eerste grote museum in het westen van het land het initiatief tot een grote overzichtsexpositie. Het uitzoeken en opsporen van werk leidde tot de eerste uitvoerige kunsthistorische publikatie over de schilder en zijn werk. In oktober 1970 werkte hij aan zijn laatste schilderijen: een landschap bij Ten Boer, een landschap van het hogeland en een gezicht bij Harenmolen. Karakteristiek voor Altink is wat hij hier zelf over zei: 'Ik heb een tijd gewerkt aan een opdracht: landschap bij Ten Boer. Verder ben ik bezig aan een groot schilderij, een landschap van 't hogeland. Dit is ook min of meer een opdracht. Deze 'opdracht' vind ik prettiger, omdat dit land me meer ligt dan Ten Boer, waar ik voor mijn genoegen niet heen zou gaan om te werken.'²²

Al vanaf 1946 exposeerde Altink jaarlijks weer met De Ploeg, waarvan hij tot in de tweede helft van de jaren '60 deel zou blijven uitmaken. Daarnaast nam hij deel aan een groot aantal andere groepsexposities, waaronder met het Kunstcentrum Prinsenhof, aan de door Van der Zee en Kleima in Baflo georganiseerde tentoonstelling 'Schilders van Wad en Land', aan de tentoonstellingen in De Mangelgang te Groningen, en aan de tentoonstelling 'Peintres de Groningue', die in 1951 in Luik, Charleroi en Bergen te zien was. Belangrijk was zijn deelname aan door Jos de Gruyter georganiseerde exposities, waardoor het vooroorlogse werk van De Ploeg grotere bekendheid kreeg, zoals in 1956 '35 Jaar Moderne Kunst in Groningen', het jaar daarop gevolgd door de tentoonstelling 'Moderne Kunst in Groningen', die was te zien in Venlo, Breda en Leiden. In 1958 nam hij deel aan de in Oldenburg gehouden expositie 'Kunst aus Groningen', evenals aan de expositie '160 Jaar Minerva' in Groningen. Ten slotte dient zijn overzichtstentoonstelling in het Frans Hals Museum te Haarlem in 1978 genoemd te worden, die geldt als de belangrijkste tentoonstelling ooit aan deze integere kunstenaar gewijd.

Laat in de avond van 6 december 1971 overleed Jan Altink in het Academisch Ziekenhuis te Groningen. Met hem ging een prominente figuur uit het Groningse kunstleven heen, de nestor van de noordelijke schildersbent, mede-oprichter en naamgever van De Ploeg, maar voor alles een uiterst bescheiden, beminnelijk en intens levend medemens.

JAN ALTINK EN DE PLOEG

Auteur: Johan Dijkstra

Bron: Weerwoord, no. 1, 1965.

We kennen Jan al lang – ik herinner me nog zijn schilderijen in de etalage van de kleine artistieke kunstwinkel van Ongering aan het Schuitendiep: landschappen en een portret van Ongering zelf, die leek wat op Dostojevski. Jan schilderde toen nog in grijze gamma's, je voelde dat hij een leerling was van Bach. Bach heeft Jan, toen hij 13 jaar was, geaquarelleerd – het portret (in het Groninger Museum) lijkt nota bene nog altijd!

Ik weet niet precies meer hoe we contact kregen, maar al heel gauw vonden we elkaar op "Blauwborgje" aan het Reitdiep. De Groninger schilders van de Haagse school, de van Houtens, Mesdagen, Is raels, zochten hun geluk in het stemmingsvolle Drenthe, maar Bach had Groningerland voor de schilders ontdekt – hij was de eerste die er met de fiets op uittrok en hij joeg ook zijn leerlingen naar buiten.

Als je de Moesstraat uitreed naar het noorden stond je plotseling, zonder overgang, in de ongerepte ruimten van de Paddepoel. Hans Redeker heeft, toen hij hier woonde, daar nog een gedicht aan gewijd. Alles wat voor de natuur voelde "struunde" daar rond - schilders, dichters. Er stonden aan de Reitdiepsdijk twee boerderijtjes in een schilderachtige omgeving van oude bomen, wild struikgewas en een besloten hof. We kunnen wel zeggen dat daar de jonge Groningse schilderkunst is geboren. Bach, "dei verrekte schilderder met zien board", liet boer Schuitema soms een koe vasthouden om haar te tekenen.

Ik herinner me een pastel die Jan maakte van de hoge wilgen aan de voet van de dijk tegen een diep blauwe lucht. Ze hadden het teken van de wind in hun kruinen. En een schilderij van de overkant van het water, waar de ruïne lag van een oude boerderij in een wirwar van groen – "t hondenust". Nog een ander van de grillige loop van de Hunze tussen verweerde, afgekalfde dijken (Groninger Museum). En niet te vergeten de grote schilderij van de "ree" naar Blauwborgje met sloten en hekken, in gedurfde complementaire kleuren. Maar daarmee zitten we al midden in de geschiedenis van de Ploeg.

Want ook andere schilders kwamen: Wiegers, Jordens, Jannes de Vries, George Martens, All Pott, Job Hansen (toen alleen nog architect) en velen meer. Eigenaardig dat ze meest aan de noordkant van de stad woonden. Kwam het doordat eindelijk ook het Groningse landschap riep om geschilderd te worden? Hoe het zij, in die winderige noordelijke sfeer met z'n sterke kleuren en grote ritmen, vonden ze een bron van inspiratie voor een nieuwe vorm van kunst; de stemmingspoëzie van de Haagse school had afgedaan. Ze schilderden in de prachtige boomgaard met z'n knoestige appelbomen, soms elkaar – duelportretten – of vanaf de dijk hét uitzicht over de bloeiende weiden. In de hete zomer van 1921 – de boeren brachten met emmers water voor hun koeien, het gras was roodverdord door de hitte – hebben we, Jan Altink en ik, daar onze paletten gezuiverd, gestippeld, gepointilleerd.

Vrouw Schuitema zette vaak koffie en bakte pannenkoeken voor een "déjeuner sur l'herbe." En als het regende werkten we binnen op de deel, of we maakten tekeningen van het interieur met z'n bewoners. Er moet nog een portret bestaan dat Jan Altink van Schuitema maakte, in blauwe klei met pet en rode halsdoek. We luisterden naar zijn groteske verhalen. Over het vergeefs zoeken naar een verborgen schat met behulp van perkamenten in een oude

koffiepot, gevonden in de fundamenten van 't kasteel Selwerd. Of van het bezoek van de duivel die hij met zijn achterste op de brandende kachel had gedrukt, omdat hij vals speelde. En hoe hij soms verdrongen mensen uit het Reitdiep haalde – een kapitein van de Lemmerboot had zijn pet nog op. Jan Altink kan daar nog boeiend van vertellen.

Intussen was de Ploeg opgericht – Jan Wiegers kwam terug uit Zwitserland met de techniek van Kirchner. We gingen voortaan zelf ons doek prepareren met krijt en lijm en schilderden in ongemengde kleuren, verdund met benzine en was. Ik zie Jan Wiegers nog boven op de dijk staan, bezig aan de schilderij met de rode bomen, nu in het Stedelijk. Hij mat met z'n duimstok het midden uit van het doek; het magische midden. We gebruikten bakjespaletten en op het atelier een soort van verfpiano" met houten vakjes schuin aflopend, om vlot en breed te kunnen werken. Op het portret dat ik van Jan Wiegers maakte, (nu in het Groninger Museum) zie je die "piano"! Er was zelfs een Duitse verffabriek die speciale kleuren maakte voor de expressionisten: Eilido-farben. Ik herinner me een prachtig goudbruin.

Jan Altink heeft die moderne techniek overgenomen en kwam evenals de anderen hierdoor tot nieuwe vormen van schilderkunst. Technische kwesties zijn vaak veel belangrijker dan men zou denken. Ik bezit een schilderij van hem uit die tijd: een kleurig voorjaarslandschap aan het Boter-diep met een groen paard en rode bomen. Ook schilderde hij een paar vrouwen aan een weg, een kar in de verte. Een ander met een vrouw die haar boodschappen sjouwt (Groninger Museum). Niet toevallig heeft Jos de Gruyter geschreven, dat de weg altijd zo'n belangrijk motief is in de Groninger Ploegkunst. Binding tussen dorpen en mensen, decoratieve vorm, soms van beneden tot boven aan het doek. Jan schilderde in die "expressionistische" jaren een sneeuwlandschap met drie zonnen naast elkaar – onder het schilderen verplaatst de zon zich immers. Bach beweerde nog dat je daarom nooit langer dan een half uur aan een buitenstudie mocht werken! Een aquarel van de Hereweg tegen het licht in. Het portret van Werkman als een enigszins Chaplin-achtig masker.

Maar vooral de Groningse natuur leek geschikt voor de nieuwé stijl van die dagen: visuele indrukken omgezet in primaire kleuren en vormen. De schilderkunst was bovendien voor Jan Altink een ontdekkingstocht in kleurmogelijkheden. Na de grijze totaaltoon van zijn begintijd de complementairen: het paars van de klei tegen het groen van het gras. Ik herinner me hoe hij verrast was de lichtende tint van de grond te kunnen mengen uit napelsgeel en violetcobalt. We waren in die jaren bezeten door de kleur, "waarmee stijl begint" zoals Job Hansen schreef en sausden thuis onze wanden in helle tinten: chromaatgeel (Gauguin was daar al mee begonnen), chromaatoranje, zelfs rode menie was zeer geliefd. 't Was net alsof in zo'n kamer altijd de zon scheen.

Toen de kring gedoopt moest worden, kozen we de naam die Jan Altink bedacht: de Ploeg. Hij zou dus nog met een gerust hart kunnen zeggen: "de Ploeg, c'est mol." Niemand zou hem er zwart om aankijken. Maar ik weet dat hij het niet zou doen, want Jan was altijd, ondanks een zekere fierheid, de bescheidenheid zelf.

Al te veel is in de laatste tijd de nadruk gelegd op het avant garde-karakter, het progressieve expressionisme van de twintiger jaren van de Ploeg. In werkelijkheid was het alleen maar een troep vrijbuiters, zonder programma of leus. "Vrijheid van geest", elkaar volkomen Vrij laten, was het enige waarnaar gestreefd werd. Hoewel we belangstelling hadden voor alles wat er in die tijd gebeurde – de slagzin van die dagen was: "Umwertung aller Werte" (de Stijl werd in dezelfde tijd gesticht en Dada vierde kort daarna zijn triomfen) – werd er weinig over kunstproblemen gediscussieerd. Absolute Malerei, kubisme, futurisme waren voldongen feiten, maar er kwamen al lieden die de kunst zagen als een opeenvolging van nieuwig-

heden en om hyper-hyper riepen. Jan Altink had het land aan moderne aanstellerij en snobisme en heeft als antwoord daarop met z'n vriend Barlinckhof een grap uitgehaald: samen schilderden ze een abstractie, zogenaamd van een onbekend Frans schilder, en toonden die aan de "kenners". En men vloog er heerlijk in! Ook aan artistiekeerigheid in het uiterlijk had Jan een broertje dood – beatlepruiken zag je toen nog niet, integendeel, de stijl van de expressionisten was hygiënisch: Beckmann en zelfs de dandy George Grosz waren gemillimeterd. En als je een manchesterbroek droeg was dat niet om er als een artiest uit te zien, maar omdat hij praktisch was – hij schoonde zich zelf.

Op de tekenavonden werd hard gewerkt en veel plezier gemaakt. George Martens verkocht er zijn grappen, was het eeuwig enfant terrible. Ieder werd er op zijn beurt doorgehaald. Alleen Jan Altink niet geloof ik, we respecteerden hem en hij had geen vijanden. Jan was in die jaren nog niet getrouwd en altijd vergezeld van zijn hondje Fritsie. Wanneer we buiten schilderden namen we vaak onze honden mee. Fritsie kwam zelfs meestal mee op de tekenavonden; hij zag niet veel in de modellen, kende blijkbaar het verschil niet tussen man en vrouw, gekleed of ongekleed. Hij snuffelde wel eens aan een teen maar negeerde ze verder en ging, als wij werkten, in een hoek liggen slapen. Er werd getekend en geschilderd dat de lappen er af vlogen en ook wel eens een glas gedronken. In het atelier dat we een tijdlang boven Werkman's drukkerij hadden, "de rode salon", was zelfs een bar met bonboekjes. Maar dat liep al gauw mis. In zakelijke organisaties leek de Ploeg nooit op z'n sterkst. Verder kwamen we geregeld bij elkaar "Chez Dicque", de Bodega in de Guldenstraat (in de oorlog verbrand). De hele Bohème van Groningen zag je daar. Na sluitingstijd werd er soms een zwijgende "Gänzezug" gehouden door de donkere stad, die voor sommigen wel eens op het politiebureau eindigde. Of met muziek, George met de mondharmonica voorop.

Ook luisterden we wel bij Simon Steenmeyer of bij ons op het atelier naar platen van Bach, Beethoven, Mahier, Spaanse flamengo's (die had Hendrik de Vries meegebracht), Brasiliaan-setangos, blues, Duke Ellington, hot-jazz. Werkman, die wat doof was, zat dan met z'n oor aan de grammofoon. Jan Wiegers zong gekke liedjes nog van z'n Wanderjahren, Jan Altink zong bij de gitaar, hij had een goede stem. Toen George's eerste zoon geboren was kwam hij 's avonds binnen met een kraaiende reuzenbaby op zijn arm – Jozef Cohen ingebakerd.

's Winters organiseerden we met de Kunstkring balmasquéés in "Maas", schilderden de hele zaal vol Pietkantso's en Kannikskies. Een keer hadden we op Kerstavond een gecostumeerd feest: na afloop besloten we midden in de nacht "het kindje te gaan wiegen" in de Katholieke kerk. We grimeerden ons af zo goed en kwaad als het ging. Maar toen we in het helle licht van de kerk kwamen schrokken we – 't was nog een stel brigands met rode neuzen en hangsnorren. Eén leek nog precies op een hond, heel verschrikkelijk. We zijn gauw weer verdwenen, maar lang heeft de gemeenschap er schande van gesproken – toch was het helemaal niet zo bedoeld!

Door dit alles had de Ploeg nu niet bepaald een goede naam. Herman Poort, de letterkundige, is nog een tijdje voorzitter geweest, maar hij legde al gauw de hamer neer, "ik ben niet voor dierentemmer in de wieg gelegd", zei hij. Ook vond men ons werk lelijk, men sprak smalend van Ploeg-kleuren. Op onze eerste tentoonstellingen in het museum liep de suppoost, een oud-Oostganger met hangsnor en zware groc-stem, kwaad met z'n houten been te stampen. Hij vloekte of bromde als een beer voor al dat nieuwe werk, tot het museumbestuur er een stokje voor stak, 't werd al te gek.

Technisch werd er druk geëxperimenteerd, vooral het handwerk had onze belangstelling. We hadden met elkaar een zware satineerpers gekocht, daar kon je prima etsen op drukken. We deden dit op de Brücke-methode, niet met vilt maar met hardbord, dat gaf prachtige

glanzende afdrukken. De pers verhuisde nog al eens – van Werkman naar Wiegers, toen naar mijn atelier – en hij staat nu bij Jan Altink op zolder. George drukte er eens zijn “geldswaardige papier” op, zoals hij z’n etsen noemde. We etsten meest op zink, in koorddikke lijnen, kletsten soms het zoutzuur zó op de plaat, ‘morsure sur plat”, aquatint. Of we maakten litho’s, zonder pers, uit de hand afgedrukt door er met een tinnen lepel over te wrijven. Veel drukken werden er niet gemaakt, ‘t ging alleen om de verwezenlijking van je grafische ideeën. Het afdrukken op een prachtige lithopers leek ons haast te volmaakt -de handgedrukte litho was als een kreet, van ziel tot ziel. Geen reproductietechniek, maar uitdrukkingsmiddel evenals de houtsnede: met een schoenmakersmes in de volle vuist gekorven, het scherp naar beneden. Een oorteknik. Jan Altink heeft jarenlang veel aan grafische kunst gedaan, hopenlijk verschijnt er nog eens een “catalogue raisonné” speciaal van zijn oeuvre.

Ondanks bepaalde relaties met Kirchner en “die Brücke” hielden we in ons hart toch meer van de fransen, van Vincent en Munch, de Duitsers vonden we wel eens wat grof, vooral de nasleep van het expressionisme. Er was bovendien bij de meeste noordelingen een drang naar buiten, naar de natuur. Dat bleef de onderstroom in de Groninger kunst, de noorderling is geen urbanist, hij is een geboren natuurmens. “Als de zon schijnt krijg ik altijd de kriebel, dan moet ik er uit om te werken”, zei Jan Altink eens.

Na de tweede wereldoorlog (de waardering kwam wat laat – waar waren ze toen toch, zij die nu de kunst van die tijd zo bewonderen?) is er een legende ontstaan – de kunsthistorie heeft de Ploeg geclassificeerd als “het Gronings expressionisme”. De Ploegers hebben het woord naar ik meen nooit gebruikt, en zeker niet als leus of als vlag. Maar: “Wo Begriffe fehlen da stellt ein Wort zur rechten Zeit sich ein.” En het was moeilijk zich van die naam te bevrijden, toen velen weer het verlangen kregen zich in de visuele wereld te verdiepen. De Ploeg ging trouwens altijd tegen de draad in. Toen in het Stedelijk nog de bloeiende bomen van Schaap en “De vlucht” van Haverman hingen, schilderden de Ploegers hun kleurenorgien. Nu het daar vol hangt met abstracties trekken ze weer naar buiten, zoeken de wind, de zon, het water. Men heeft ons vroeger niet begrepen, dacht dat we op de revolutie waren geabonneerd en begrijpt ons nu weer niet. Ook Jan Altink wendde zich, na die jaren van “expressionistische” synthese weer tot de natuur, hij plantte z’n ezel weer stevig in de klei, maakte z’n schilderijen liefst helemaal “en plein air”, een lied van de seizoenen, lyrische ontladingen.

Als een schilder een deel van zijn leven in “aplats” en primaire kleuren gewerkt heeft, komt toch eens de tijd (als hij tenminste niet voortijdig dood gaat want, dan kan men hem niets meer verwijten) dat hij zijn kleuren weer gaat breken en mengen. Hij zoekt dan motieven die de mogelijkheid bieden tot nuanceringen, moduleringen of “valeurs”. De Vlaminck, Derain, Braque, Schmidt, Rottluff hebben dit bijvoorbeeld meegemaakt. Velen hebben moeite deze ommekeer, die ingaat tegen de al te definitieve classificaties, te begrijpen.

Hij was intussen getrouwd en ging in Heipman wonen, ook dit bracht een verandering in zijn stijl. Het nauwe contact met het noorden ging wat verloren. Je moest om daar te werken eerst de hele stad door, die drukker en drukker werd. Maar ook aan de zuidkant vond hij zijn wereld, vooral in Essen, een dorpje haast onder de rook van Groningen, gelukkig nog ongeschonden. Boerderijen met hooibergen in de volle zon. Of aan het Paterswoldse meer en dieper Drenthe in: korenvelden en boerderijen met mosdaken. Of hij zocht het nog verder zuidelijk, ging met z’n vrouw naar Frankrijk, de Haute Savoye, waar de broer van Johan van Zweden een hotelletje had bij Albertville. En naar de Côte. Eén keer met Riekele Prins naar België. Fleurige en sterke schilderijen, aquarellen en tekeningen bracht hij van die reizen mee.

Jan Altink's ontwikkelingsgang was die van de Ploeg zelf – na de wilde jaren, de Sturm und Drang, ging men weer “studeren”. Er werd een Vrije Academie gesticht waar veel leden geregeld samen kwamen om naar model te werken. De “sociëteits”-avonden na afloop brachten weer fleur en gezelligheid die we in Groningen na de oorlog lang hadden gemist. Jan Altink zagen we daar geregeld; zijn hele leven is hij doordrongen geweest van de belangrijkheid van: “Am Tage Arbeit, ernster Wille, und abends ein Schluck in der Destille”. Jarenlang heeft hij de modelklasse van de Academie Minerva geleid, en zijn lidmaatschap van de jury voor de Koninklijke Subsidie gaf hem een gezond contact met de schilderende jeugd. Ook hier was hij de robuste, ongecompliceerde Grunneger die vocht voor gezonde kunstopvattingen.

Ondertussen heeft Jan zich in de loop der jaren telkens weer vernieuwd, hij heeft de herfst uit zijn tuin gehouden, zijn stijl is altijd fris gebleven. Hoewel hij nooit met een leus kwam, zat er toch een filosofische gedachte achter zijn werk – de verheerlijking van de natuur, de zichtbare werkelijkheid. Men zou van hem kunnen zeggen als van Monet: n'est qu'un oeuil, mais – quel oeuil!!” Toch is het een vergissing in zijn werk een, terugkeer te zien tot het “impressionisme”, want ook in zijn latere schilderijen is de abstractie verondersteld. Jan Altink zoekt geen weergave of locale kleur, soms is het moeilijk te zien waar de dingen gemaakt zijn – een rosa weg omhoog, rondom wat struiken en een stuk lucht. Of, als een terugslag naar het expressionisme, in vlakke kleuren, de dingen gebannen in het vlak: een paard bij een hooiberg, met minder perspectief of atmosfeer dan in zijn latere werk. De motieven werden vaak eenvoudig: een tronk van een boom in een dennebos, bloemen in een vaas, vruchten op een schaal, een breed geschilderd portret. Het is daarin niet om het voorgestelde begonnen maar om compositie, kleur, lijn, vorm, licht. Wàt hij ook ooit schilderde, nooit vergeet men bij z'n werk de uitspraak van Maurice Denis, dat een schilderij, wàt zij ook voorstelt, in de eerste plaats een vlak is bedekt met kleuren in een bepaalde harmonie. Dit is het ‘moderne’, het eigentijdse of misschien tijdloze in Jan Altink's schilderkunst. Want wat is eigenlijk dat “eigentijdse”, het woord waar zoveel mee geschermd wordt? Zitten we niet al te veel met de neus op de tijd om het werkelijk te onderkennen? Bracht Cezanne' 's: “refaire Poussin sur nature” en “refaire le grand art des musées” niet eens één der grootste omwentelingen in de geschiedenis der schilderkunst?

Om kort te gaan: Jan Altink heeft, plat weg gezegd, plezier in het schilderen en het is te hopen dat zij die voor zijn werk staan iets van die vreugde navoelen. Sensatie, sex, het absurde voeren tegenwoordig de boventoon in de kunst. Jan Altink voelt er niets voor – hij heeft de moed van een revolutionair tegen de tijdsverschijnselen in te gaan. Hij weet zijn geluksgevoel, de vreugde aan het zienlijke gestalte te geven.

Zijn kunst is een lofdicht op de schepping.

Johan Dijkstra (kunstenaar)

Bron: Wikipedia, de vrije encyclopedie

[http://nl.wikipedia.org/wiki/Johan_Dijkstra_\(kunstenaar\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Johan_Dijkstra_(kunstenaar))

Johan Dijkstra en zijn vrouw in hun huiskamer in Groningen, Grote Spilsluizen 1e Drift 3a

Johan Dijkstra (Groningen, 23 december 1896 – Groningen, 21 februari 1978) was een Nederlandse kunstenaar. Hij geldt als een van de belangrijkste Groninger kunstenaars van de twintigste eeuw.

In zijn atelier aan de Spilsluizen, ontworpen door zijn vriend en architect (en beroemd voetballer) Evert van Linge, verdiende hij zijn eerste brood met het vervaardigen van illustraties en reclamekunst. Hij was ook boekbandontwerper en ontwerper van ex libris.

Met Jan Altink was hij in 1918 oprichter van Groninger Kunstkring *De Ploeg*. Pas in 1924 gaf hij zich over aan het expressionisme, maar volgens zijn critici niet met overweldigend succes. Johan Dijkstra en zijn vrouw Marie (een zus van Johan van Veen) raakten via De Ploeg bevriend met schrijver en dichter Willem de Mérode. In 1924 maakte hij voor de uitgave *Ganymedes* van De Mérode vijf houtsneden, waaronder *Ganymedes als schenker der goden*. De expressionistische houtsneden zijn met opzet wat primitief. Dijkstra maakte zijn houtsneden met een eenvoudig stalen schoenmakersmes.^[1]

In 1926 werd hij leraar bij een tekenvereniging van Groninger studenten. Door dat werk kreeg hij ruimte voor het vrije werk dat bestond uit schilderijen en enkele beeldhouwwerken. Ook maakte hij decorontwerpen bij geënceneerde muzikuitvoeringen, georganiseerd door de componist Daniël Ruyneman. Zijn eerste artistieke voorbeeld was Vincent van Gogh. Hij

schilderde beelden van het Groninger plattelands- en stadsleven en portretten van overige Ploeg-leden.

Vanaf 1930 koos Dijkstra een andere richting en stortte hij zich op de monumentale kunsten. Hij schiep een muurschildering in het stadhuis van Groningen en leerde van Duitse glaszchilders de techniek van het brandschilderen. Zijn eerste grote monumentale opdracht van voor de Tweede Wereldoorlog was het vervaardigen van de ramen voor de aula van de Rijksuniversiteit. Hierin ook afgebeeld zijn twee vrouwelijke heldinnen, de feministe Aletta Jacobs en de verzetsvrouw Anda Kerkhoven. De laatstgenoemde schilderde hij diverse malen, ook nadat zij, kort voor de bevrijding, was gedood door de Sicherheitsdienst.

Na de oorlog volgden glasopdrachten van Dordrecht (Grote Kerk), Coevorden en Utrecht (Geertekerk). In het buitenland (Manchester en Malmö) ontwierp hij mozaïeken en nam hij deel aan groepstentoonstellingen van De Ploeg in New York, Oldenburg en de Biënnale van Venetië.

Zijn laatste levensjaren waren niet de gelukkigste. Na het overlijden van zijn vrouw Marie zwierf hij vaak rond door de straten. Zijn creativiteit had hem blijkbaar verlaten en zijn productie stakte. In zijn kunstkritieken in het Nieuwsblad van het Noorden werden zijn uithalen steeds feller, waardoor hij weinig vrienden overhield. Dijkstra overleed op 81-jarige leeftijd in zijn woonplaats Groningen.

Ontvangen van "[http://nl.wikipedia.org/wiki/Johan_Dijkstra_\(kunstenaar\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Johan_Dijkstra_(kunstenaar))"

Categorieën: De Ploeg | Nederlands boekbandontwerper | Nederlands glazenier | Nederlands illustrator | Nederlands kunstschilder | Houtsnijder

Johan Dijkstra

Bron:

“De Ploeg 1914-1941. De hoogtijdagen.”

C. Hofsteenge

1993 Benjamin & Partners

ISBN 90 5477 009 0

Pagina's: 84 t/m 93

Johan Dijkstra bezocht de driejarige Handels-HBS te Groningen, en volgde tegelijkertijd vanaf februari 1915 de woensdag- en zaterdagmiddaglessen aan Minerva. Na het behalen van het HBS-diploma nam hij vanaf het cursusjaar 1916–1917 deel aan de cursus Vlakversiering, de cursus voor toegepaste en beeldende kunst die opleidde voor de akte M.O.-tekenen en Levend model, de modelklasse.

Dijkstra was door een comité op voorspraak van Otto Eerelman' in staat gesteld aan de M. O opleiding deel te nemen. In zijn laatste jaar aan Minerva, het cursusjaar 1918/1919, verwierf hij een bronzen academiemedaille voor zijn werk in de modelklasse, het tekenen naar beeld en levend model.² Ook Marie van Veen, zijn toekomstige echtgenote die hij op de academie had leren kennen, haalde dat jaar een bronzen medaille: voor batikken en batikontwerpen. Van 1919 tot 1920 studeerde Dijkstra aan de Rijksacademie in Amsterdam, waar hij zich voorbereidde op het examen M.O. Hij volgde lessen in grafische technieken bij J.J. Aarts en maakte bij R.N.Roland Holst kennis met de monumentale kunst. Kort voor zijn vertrek uit Amsterdam, waar hij met Job Hansen een kamer bewoonde aan de Jacob Catskade, ontving hij voor een modelstudie een prijs in de Johan Cohen Gosschalk-prijsvraag. In juni 1920 slaagde Dijkstra voor het examen 'Middelbaar Onderwijs Ma.'³ Behalve Dirk de Vries Lam beschouwde Johan Dijkstra vooral F.H. Bach als zijn belangrijkste leraar. Behalve naar de docenten aan de Rijksacademie, verwees hij later wel naar A. Derkinderen, Van der Pluym en J. Veth als docenten die voor hem van betekenis waren geweest.⁴ Er is een grote olie-verfstudie van Dijkstra uit de jaren 1919–1920 bekend van een liggend mannelijk naakt, dat door compositie en kleurgebruik doet denken aan Breitner en Isaak Israëls.

Dijkstra en De Ploeg

Johan Dijkstra stond met Jan Altink, Toon Benes, Willem Reinders en Jan Wiegers aan de wieg van De Ploeg. Hij was de eerste secretaris, die de plaatselijke pers informeerde over de oprichting. In het *Maandblad Groningen* van september 1918 is dit bericht, in Gronings dialect, opgenomen: 'D'r is hier ien stad 'n verainen opricht van kunstschilders – wie hopen dat er nog ais 'n verainen oet gruien mag, dei 'n noam het dei klinkt'.⁵

Door zijn vertrek naar Amsterdam stelde Dijkstra zich in mei 1919 niet meer herkiesbaar voor een bestuursfunctie. Tijdens zijn verblijf in Amsterdam nam hij in maart 1920 deel aan de Pictura-tentoonstelling 'Aesthetisch Uitgevoerde Gebruiksvoorwerpen', 'waarvoor hij illustra-

tiefwerk inzond. Kort na zijn terugkeer in Groningen werd Dijkstra illustrator van het door H.N. Werkman uitgegeven tijdschrift *Het Noordelijk Sportblad*, waaraan hij tot 1921, het jaar dat Werkman de uitgave staakte, verbonden bleef. Dijkstra voorzag in die jaren in zijn levensonderhoud door het maken van illustraties en reclamewerk. Hij werkte veel voor het Noord Nederlands Reclame Bureau, zodat hij het Ploeg-bestuur in januari 1921 berichtte dat hij gepasseerd wilde worden voor reclameopdrachten die bij de afdeling voor toegepaste kunst binnenkwamen. In de plaatselijke pers verschenen talloze door Dijkstra uitgevoerde advertenties, zoals voor Egberts' Hoofdwater, Multatuli-sigaren en Maison Swarte.

Dijkstra's voorstel in november 1921 een eigen orgaan uit te geven, is merkwaardig omdat kort daarvoor het eerste nummer van het *Blad voor Kunst*, een voornamelijk door Ploegleden geredigeerd, algemeen kunsttijdschrift waarin Dijkstra geen inbreng had gehad, was verschenen.⁶ Het bestuur besloot dan ook het overleg hierover uit te stellen.

Op verzoek van Josef Cohen, directeur van de Openbare Bibliotheek te Groningen en Ploeglid vanaf 1923, maakte Johan Dijkstra in december 1921 een aantal grote tekeningen en aquarellen ter illustratie van de sprookjes waarover Cohen die maand een lezing hield. Dijkstra exposeerde zijn illustratiewerk op veel Ploeg-tentoonstellingen, vooral in de periode 1920–1930. Op 1 april 1922 werd Dijkstra tweede secretaris van De Ploeg en schreef een van zijn eerste teksten over de vereniging. Op het omslag van de mei-catalogus gaf hij een uiteenzetting van de doelstellingen. Door het vertrek van Streurman werd Dijkstra de nieuwe voorzitter. Na zijn aantreden bracht hij een bezoek aan schoenmaker Evert Rinsema in Drachten, die nauwe contacten onderhield met Theo van Doesburg en Kurt Schwitters. Rinsema schreef op 18 juni 1922 aan Van Doesburg dat hij uit Groningen een uitnodiging voor een rede over schilderkunst kon verwachten.⁷ Huszar, Van der Leek en Van Doesburg hadden kort daarvoor in Pictura geëxposeerd. Huszar hield voor De Ploeg een lezing over hedendaagse kunst op 17 november, terwijl Van Doesburg op 4 december 1922 de lezing 'Tot Stijl' gaf voor het studentengenootschap Dicendo Discimus. In augustus 1922 verscheen het *Gedenkboek Groningen 1 672–1 922*, een uitgave van het Noord Nederlands Reclame Bureau, waarvoor Dijkstra het omslag ontwierp en waarin zijn artikel 'Drie Eeuwen Schilderkunst in Groningen' in plaats van het stuk van Toon Benes was opgenomen.

In april 1923 organiseerde Dijkstra, met Altink en Wiegers, het eerste lustrumfeest van De Ploeg op Blauwbörgje. Sinds het begin van 1924 verzorgde Dijkstra regelmatig beeldende bijdragen voor het *Maandblad Groningen*. In november 1924 kreeg Dijkstra de gelegenheid zijn kwaliteiten in *Het Kouter* te tonen. Behalve het vierde nummer bevatten de overige afleveringen onder de titel *Kanttekeningen* meerdere tekstbijdragen van zijn hand. Ook buiten De Ploeg nam de belangstelling voor Dijkstra's werk toe. In het eerste nummer van *Het Kouter* werd aangekondigd dat hij met het Antwerpse Lumière zou exposeren, in de tweede aflevering van januari 1925 werd vermeld dat hij bij Scholtens aan de Grote Markt een tentoonstelling 'Grafische experimenten' zou houden.⁸ In december 1925 vond in de zalen van Arti et Amicitiae in Amsterdam de tentoonstelling plaats van de inzendingen voor de 37e Willink van Collen-prijs. Voor 1925 was als onderwerp uitgeschreven een schilderij in olieverf, voorstellende een figurale compositie, die betrekking had op het oogsten, waarvoor Johan Dijkstra, met Aart Glansdorp en J. Franken Pzn, een tweede prijs won met het doek 'Rustende zich-

ters' uit 1924. Momenteel hangt dit schilderij in het Groninger Museum. Vanaf begin 1926 tot in 1940 exposeerde Dijkstra vrijwel jaarlijks buiten Groningen. Naast de exposities van de Onafhankelijken, Arti et Amicitiae, De Grafische en de Hollandse Aquarellisten Kring, nam hij deel aan de Internationale Caricatuur Tentoonstelling in Wenen (1931–1932), aan de 'Internationale Schilderijen Tentoonstelling van Moderne Meesters' in Rotterdam (1932), de 'Tentoonstelling van Kunstwerken van Levende Meesters' in Amsterdam (1932), de Grafiekbienale in Venetië (1936) en de tentoonstelling 'Onze Kunst van Heden' in het Rijksmuseum te Amsterdam (1939-1940). Hij had solotentoonstellingen bij kunsthandel Scholtens & Zoon te Groningen (1926), bij kunsthandel Buffa in Amsterdam (1927) bij kunstzaal de Sirkel in Den Haag (1927) en bij Pictura in april 1933. In januari 1926, toen *Het Kouterter* ziele was, deed hij het voorstel 'een beter tijdschrift uit te geven in de geest van het *Blad voor Kunst* en met bekende uitgevers contact op te nemen voor het illustreren van romans. Hij gaf daarbij in overweging De Ploeg als uitgever te laten optreden, wat uiteindelijk werd gerealiseerd. Bij de voorbereiding van het Ploeg-boek kwamen in maart 1927 twee artikelen in stemming van George Martens en Johan Dijkstra. Dijkstra's tekst werd gekozen en met het oog op de voorgenomen internationale verspreiding werd besloten het stuk in het Duits te vertalen.

Door toedoen van Halbo Kool werd Dijkstra in november 1927 verkozen als bestuurslid van de Filmliga Groningen, waaraan hij tot de opheffing in 1928 mee zou werken. Inmiddels was hij door een aantal studenten⁹ aangezocht als artistiek leider van hun tekengezelschap De Linetreckers.¹⁰ Hadden de studenten baat bij Dijkstra's leiding op het artistieke vlak, de contacten die Dijkstra door zijn rol als 'Meister' had, waren voor zijn maatschappelijke positie van betekenis. In de jaren dat Dijkstra betrokken was bij De Linetreckers ontwierp hij, onder andere voor het Groninger Studententoneel, decors, zoals voor 'La cathédrale engloutie' van Debussy, 'La nuit, mère des songes' van Ruyneman en 'Les mariés de la Tour Eiffel' van Jean Cocteau.

Dijkstra's activiteit op het gebied van de grafische technieken begon vruchten af te werpen. Zijn boekomslagen en -illustraties en de houtsneden en etsen die hij exposeerde, bleven niet onopgemerkt. Hem werd door Roger Avermaete, samensteller van *La Gravure sur Bois Moderne de l'Occident* (Parijs, 1928) gevraagd het tekstdeel over De Ploeg te verzorgen. Eveneens dat jaar werd zijn werk opgenomen in Van der Boons *De Moderne Houtsnede in Nederland* (1928) en in Sluyters' *De Moderne Grafiek in Nederland en Vlaanderen* (1928). In februari was in de *Hollandse Revue* door W.J. Eelssema een artikel aan hem gewijd.

Hoewel hij tussen september 1928 en de Tweede Wereldoorlog geen bestuursfuncties meer vervulde, werden deze jaren voor De Ploeg mede bepaald door Dijkstra's inbreng. In zijn streven het ledental van de vereniging uit te breiden vond hij in Werkman een opponent. Het verschil van mening blijkt uit het polemische karakter van Werkmans teksten, als reactie op Dijkstra's publikaties in dagbladen en periodieken.

Dijkstra's overgang naar het Groningse 'establishment' wordt gemarkeerd door zijn officiële optreden als kunstcriticus. Sinds eind 1930 schreef hij, tot de opheffing van het dagblad in 1935, recensies voor de *Provinciale Groninger Courant*. Deze hebben aan de beeldvorming over De Ploeg, de leden en hun werk en vooral over de schrijver zelf bijgedragen. Dat gold ook voor zijn bijdrage aan *Palet*, een boek gewijd aan de hedendaagse Nederlandse schil-

derkunst, samengesteld door Paul Citroen in 1931; aan de bekende, in de Ploeg-uitgave *April* 1937 verschenen 'Apologieën', over de houtsnede, en vooral voor zijn bijdrage aan het Ploeg-nummer van *De Vrije Bladen* van maart 1938 onder de titel 'Kaleidoscoop van de nieuwe Groninger Kunst'. De romanticus Dijkstra schuwde het anekdotische en soms het mythologiserende karakter niet, waardoor zijn artikelen niet altijd betrouwbaar zijn. De vele recensies en kunstbeschouwingen die Dijkstra voor de oorlog publiceerde, zijn doorgaans zakelijke en kundige verslagen. Dijkstra's oude wens – de uitbreiding van het ledental van De Ploeg – werd in februari 1941 uiteindelijk gerealiseerd. De ledenvergadering besloot tot de instelling van het door hem voorgestelde 'voorlopig lidmaatschap'.¹²

Het werk: 19 18–1924

Hoewel zijn deelname, als leerling aan Minerva, aan de eerste Ploeg-tentoonstelling in 1919 door directeur Dirk de Vries Lam ontoelaatbaar werd geacht,¹³ waren de persreacties op zijn inzending positief. 'De heer J. Dijkstra is, als wij ons niet vergissen, nog zeer jong. Niettemin is zijn werk van beteekenis en vol van belofte', zei bijvoorbeeld de *Nieuwe Groninger Courant* van 8 februari 1919. In de zomer van 1921 begon Dijkstra te experimenteren met kleur en techniek, en schilderde een aantal stukken 'à la pointille' (tot ca. 1923),¹⁴ met een sterk kleurgebruik. Het schilderij 'Oogst' uit 1921 is hiervoor illustratief. Daarnaast is in deze periode de invloed van het zuidelijke Expressionisme merkbaar," waarmee Dijkstra kennis maakte op de Pictura-tentoonstellingen van Le Fauconnier (1915), Gustave de Smet en de gebroeders Wiegman (1917) en de bij kunsthandel De Blauwvoet exposerende Belgische kunstenaars als Valentijn Edgar van Uytvanck (1920). Dijkstra's portret dat door Van Uytvanck werd geëts,¹⁶ toont het contact tussen beiden. Dijkstra's ontwikkeling werd door *Ons Noorden* (19 oktober 1921) getypeerd met de constatering dat 'hij een strever is naar nieuwe banen'. Uit geen van de verslagen blijkt echter dat Dijkstra bij die gelegenheid ook zijn meest recente werk – zoals de gepointilleerde stukken – toonde. De constatering duidt op het impressionistische uitgangspunt van de schilder, zoals in het schilderij 'Aardappelrooisters'. Eenzelfde sfeer ademt het doek 'Oogst', dat in het *Blad voor Kunst* van oktober 1921 is afgebeeld bij een artikel van Jordens.

Dijkstra's belangrijkste inspiratiebron in deze periode was Van Gogh, waarover Jos de Gruyter in 1958 opmerkte: 'Men krijgt zelfs merkwaardigerwijs de indruk, dat hij onwillekeurig de verschillende fasen van Van Goghs ontwikkeling in dezelfde tijd zelf doorloopt.'¹⁷ De uitbeelding van de landarbeid, het boerenleven, door Dijkstra zelf wel omschreven als zijn 'Travaux des Champs', neemt een belangrijke plaats in.¹⁸ Als hoogtepunten van dit onderwerp, dat vanaf omstreeks 1921 ontstond, kunnen zowel genoemd worden de bekende houtsnede 'Rustende zichter' (1924), ontstaan naar aanleiding van een voorstudie in olieverf,¹⁹ en het monumentale doek 'Oogst' (1924), dat een samenvatting is van zijn talloze studies naar dit motief en waarmee hij in 1925 de tweede prijs in de Willink van Collenprijsvraag verwerf. Ook in schilderijen als 'Tuin met zonnebloemen' (1923) – van welk motief hij eveneens een lijnets maakte – en 'Zonnebloemen' (1924) is de door De Gruyter gesignaleerde ontwikkeling zichtbaar.

Dijkstra zond op de tentoonstelling van 1924 voor het eerst zijn pointillistische werk in, dat recensent A.A. voor de *Provinciale Groninger Courant* van 16 mei 1924 deed opmerken: 'In de pointille zit nog te weinig eenheid, hij is in z'n felle kleuren te hartstochtelijk dan dat hij met pointilleren zijn hoogste kan bereiken. Men ziet zijn fel oranje-rode herfsttinten in 'Proeftuin', in z'n 'Park', 'Eikenlaan', zelfs in zijn krijttekening met de dakprofielen 'Oude Stad'.' Werd in het eerste geval gesproken over ouder werk, in het tweede geval duidt vooral de toepassing van het fel oranje-rood op een verandering in zijn schilderijen, die vanaf dit tijdstip een expressionistischer karakter dragen.

Dijkstra's vrije grafiek nam op de exposities gaandeweg een belangrijker positie in. In 1921 en 1922 exposeerde hij enkele houtsneden en een aantal etsen, in januari 1923 liet hij negen etsen en droge-naaldetsen zien. In de catalogus van deze Ploeg-tentoonstelling werd van hem een houtsnede opgenomen die later dat jaar in Cohens verzenbundel *Schemer, Verzen* werd afgedrukt. Een opmerkelijke inzending was te zien in mei/juni 1923, toen Dijkstra een aantal schetsen uit Vlaanderen toonde. Deze waren ontstaan tijdens een bezoek aan de in Lier wonende Belgische schrijver en illustrator Felix Timmermans.²⁰ Later dat jaar exposeerde Dijkstra een houtsnede 'Naakt', een kleine versie van de houtsnede die voor de gelijknamige tentoonstelling als affiche diende.

Behalve enkele oudere etsen die hij in maart 1924 in Rotterdam exposeerde, werd dat jaar geen grafisch werk getoond. Dit hangt samen met de verandering in het werk die resulteerde in een expressieve, spontane en directe werkwijze die kenmerkend werd voor Dijkstra's grafiek. De in de catalogus van de Ploeg-tentoonstelling (mei 1924) opgenomen houtsnede 'Slapende mannen in het koren' gaf hiervan een beeld en werd door de *Provinciale Groninger Courant* (16 mei 1924) als een van de beste houtsneden bestempeld.

1925–1930

Dijkstra was terughoudend in het exposeren van zijn nieuwste werk. De belangrijke Ploeg-uitgave *Orvelte, het oude Drenthe*, in 1924 ontstaan naar aanleiding van Dijkstra's tochten door Drenthe met de schilder Reinhart Dozy, kreeg pas in 1925 door de tentoonstelling 'Grafische Experimenten', meer aandacht. Deze uitgave bestaat uit een map met zes houtsneden, waarvan enkele tot de beste behoren tot wat er op dit gebied binnen het Ploeg-Expressionisme tot stand werd gebracht.²¹ Omstreeks dezelfde tijd ontstond in Elp de monumentale houtsnede 'Das Lied von der Erde', waarvan later twee afdrucken werden aangekocht door het rijk.

In deze jaren ontstond in een grote verscheidenheid aan technieken een omvangrijk oeuvre, waarvan de houtsnede 'Chez Dicque' en de kleurhoutsnede 'Blauwe paarden' (1927) tot de bekendste behoren. Dijkstra exposeerde zijn grafische werk in deze periode vooral buiten Groningen. De recensenten hadden doorgaans waardering voor de veelal met het schoenmakersmes gekerfde houtsneden. In 1930 besprak het *Nieuwsblad van het Noorden* (24 februari 1930) de Ploeg-tentoonstelling in het Stedelijk Museum te Amsterdam, waar Dijkstra voornamelijk tussen 1924 en 1928 ontstaan grafisch werk liet zien, waarin de recensent een interessante parallel trok: 'Uiterlijk mogen bijvoorbeeld een houtsnede van Dijkstra en een van Wiegers geheel verschillend lijken, in wezen zijn ze het toch niet.' Dijkstra's belangrijkste

werk op illustratief gebied zijnde houtsneden in *HetBoek van Trijntje Soldaats* (1928) en *Het Boek van Minne Koning* (1930), beide door Werkman in een dan al antieke Egyptiëne gedrukt. Felix Timmermans, die een presentexemplaar van *Trijntje Soldaats* ontving en zelf beoefenaar van dit métier was, reageerde enthousiast: 'Ha! Is mij dat een feest daar in te blâren en te kijken. In één woord, ik ben gelukkig met Uw boek, omdat er zooveel hartelijkheid uit borrelt, wat tegenwoordig zoo zelden is in houtsneden. Ook de tekst is aangenaam en de houtsneden zijn er de uitpareling van...'

Door Dijkstra's activiteit op het gebied van de monumentale kunst raakte zijn grafisch werk in de jaren '30 op de achtergrond. In de jaren daarna bereikte hij in zijn grafiek niet meer het niveau van de vroege periode. De ontwikkeling van Dijkstra's schilderkunst in deze periode verliep parallel aan die van het grafische werk.

Al in 1927 wees Kaspar Niehaus²² op de invloed van de Noor Edvard Munch, wiens latere landschappen Dijkstra sterk aanspraken.²³ Opvallend in de persverslagen is de geringe aandacht die in deze periode aan zijn schilderijen werd geschonken. De appreciatie van de recensenten werd het beste verwoord door A.A. voor de *Provinciale Groninger Courant* (12 februari 1927): 'Dijkstra zond tē fel gekleurde landschappen, bij weiks lila-roode wegen we met weemoed denken aan zijn veel betere doeken ('Oostum' enz.) van eenige jaren geleden!' Al eerder, in oktober 1925, constateerde deze verslaggever, evenals zijn collega A.M. Dommering voor het *Nieuwsblad van het Noorden*, 'dat enkelen van zijn doeken zoo volkomen uit den toon vallen'.²³ De *NRC*, doorgaans deskundig en genuanceerd van oordeel, bracht het naar aanleiding van de Ploeg-tentoonstelling bij Van Deene in Amsterdam niet verder dan de opmerking dat Dijkstra 'het meest boisjewiek van allen is'.²⁴ Pas in de loop van de jaren '50 toonde de pers waardering voor zijn expressionistische schilderijen.

Eind jaren '20 neemt de invloed van het Expressionisme op het werk van Dijkstra af. Het heldere kleurgebruik, in deze jaren verworven, bleef echter ook in de komende jaren, toen hij in de vorm teruggreep op het Impressionisme, kenmerkend voor zijn schilderijen.

1931–1941

Rond 1930 begon Dijkstra door zijn contacten met architecten te experimenteren met glaszchilderkunst. Bij enkele in Groningen werkzame Duitse glazeniers bekwaamde hij zich in het ambacht. In 1931 kreeg hij zijn eerste opdracht op dat terrein. Dijkstra maakte – tegen vergoeding van de materiaalkosten – voor een door S.J. Bouma ontworpen kleuterschool een vierdelig gebrandschilderd raam waarin de vrije behandeling van het motief, geïnspireerd op volksfeesten als St.-Nicolaas, en het vrolijke kleurgebruik opvallen. In de jaren '30 ontving hij grote opdrachten, waarbij Roland Holst soms bemiddelde. Zo ontstonden de ramen voor de aula van de Rijksuniversiteit te Groningen en de ontwerpen voor de gobelins voor het gebouw van de Eerste Kamer in Den Haag. In 1936 was Dijkstra begonnen met het ontwerpen van wandschilderingen in het Stadhuis van Groningen, die in 1938 voltooid werden. Dijkstra's monumentale werk kenmerkt zich door een traditioneel classicistische stijl met gestileerde zinnebeelden en figuren. Ook na de Tweede Wereldoorlog maakte hij gebrandschilderde ramen.

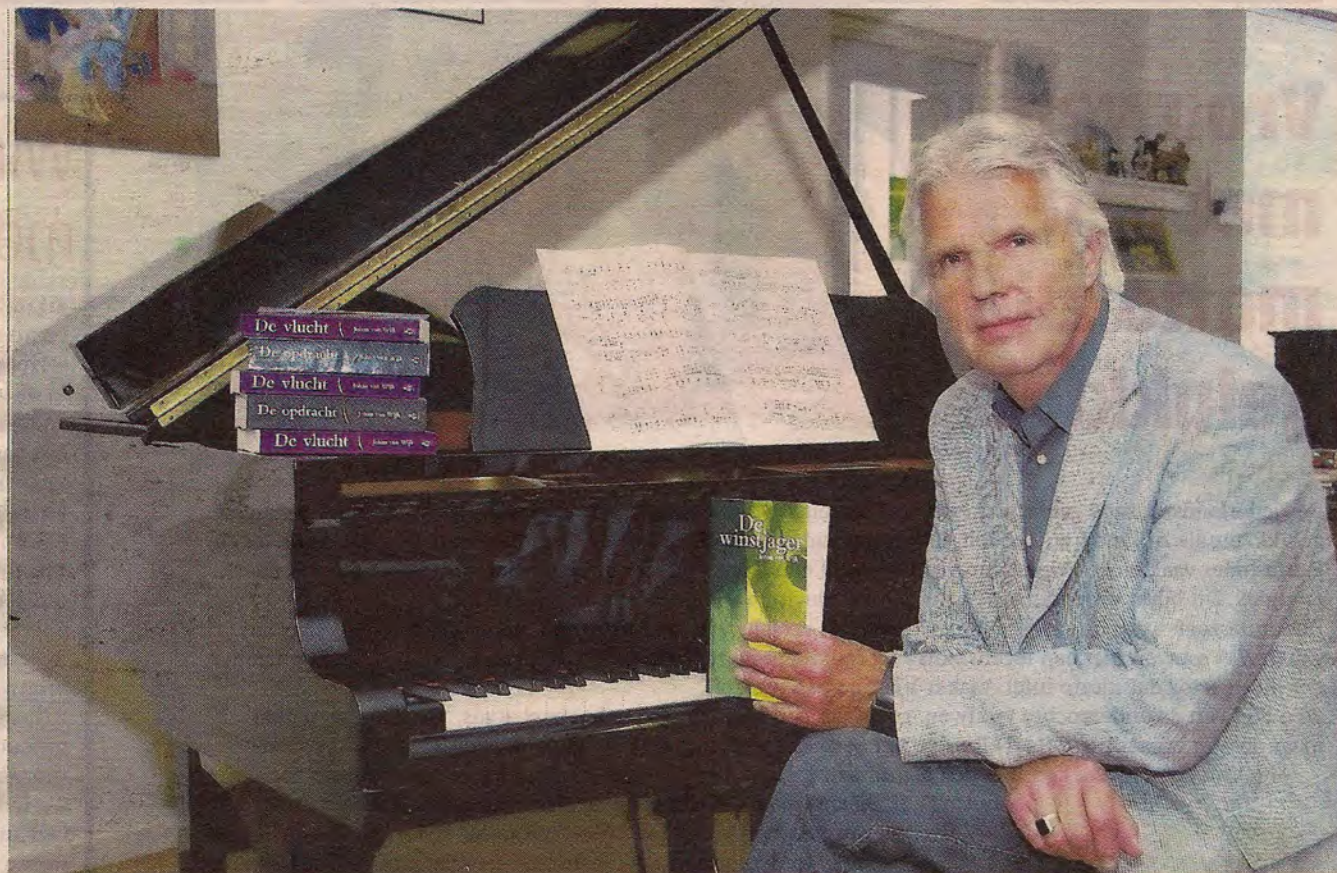
De overzichtstentoonstelling bij Pictura in 1933 toonde voor het eerst in Groningen beeldhouwwerken: tien geëxposeerde stukken, waarvan een aantal, portretten en een masker, al in 1931 in het Stedelijk Museum in Amsterdam te zien was, in brons en terracotta. De schilderkunst, die evenals het grafisch werk in deze jaren op de achtergrond raakte, was voor Dijkstra een middel om te ontsnappen aan de intensieve arbeid van het monumentale werk, waardoor een groot contrast ontstond tussen het monumentale werk en de schilderijen. Het *Dordrechts Nieuwsblad* verschafte hierover in oktober 1939 informatie: ‘een der sterkste coloristen van de Groningsche schildersbent is stellig Joh. Dijkstra, die de felste kleuren aanwendt om lucht, bodem en water van het landschap te doen stralen in een zee van licht, soms in een orgie van indigo en oranje. Het diepe blauw, dat in al zijn werk de boventoon voert, schijnt een kenmerk van het Groningsch Landschap.’ Deze beschrijving is met name gebaseerd op enkele oudere werken die in Dordrecht te zien waren. Vaak hanteerde Dijkstra in deze periode een getemperd, aan de natuur getoetst palet.²⁵

1945–1978

Gedurende de oorlog maakte Dijkstra vele landschapsetsen die, evenals de grafiek die hij tot in de jaren '60 maakte, een documentair karakter dragen, ‘gedreven om vast te leggen wat verglijdt, blijvend verandert of verloren gaat.’²⁶ Dijkstra is na Akink de belangrijkste schilder van het Groninger landschap en de ‘chroniqueur’ van het wijde Groningse land. Die rol is ook in ander opzicht bekend. Na de Tweede Wereldoorlog verschenen van zijn hand talloze kunstbeschouwingen in dagbladen en tijdschriften, wat hem zowel aanhangers als tegenstanders opleverde. Tegenstanders waren, met de collega’s die zich door hem gepasseerd voelden, vooral zij die zich stoorden aan zijn vaak eenzijdige, bevooroordeelde visie op de naoorlogse ontwikkelingen in de kunst. Ook zijn sterk geïdealiseerde en subjectieve kronieken over de ‘wilde jaren’ van De Ploeg en de vele, niet van zelfingenomenheid gespeende autobiografische notities, bezorgden hem tegenstanders.²⁷ Dijkstra, wiens maatschappelijke erkenning al van voor de Tweede Wereldoorlog dateerde, had echter ook een grote groep aanhangers, die hem onvoorwaardelijk bewonderden om zijn eruditie en geboeid waren door zijn werk.

Na de oorlog nam hij, in 1957 begiftigd met de Culturele Prijs van de Provincie Groningen, deel aan exposities in binnen- en buitenland. Met De Ploeg, waarvan hij tot aan zijn overlijden lid bleef, exposeerde hij tot in de jaren '70. Zijn grote creativiteit en werklust, met name in de jaren '20, resulteerde aanvankelijk in een expressionistisch en vanaf omstreeks 1930 in een meer impressionistisch naturalisme. Op dit werk, Dijkstra's landschappen, is Petersens uitdrukking ‘verhevigd Impressionisme’ bij uitstek van toepassing. In de catalogus *Johan Dijkstra – Groningerland* besluit C.P.J. van der Ploeg zijn inleiding met de volgende toepasselijke woorden: ‘In zijn gehechtheid aan de zichtbare werkelijkheid, waarin naar zijn inzicht de kunstenaar zijn inspiratie en zijn bestemming vindt, betoont Dijkstra zich zijn hele leven trouw aan de beginselen die hem door Bach zijn bijgebracht. [...] Dat hij het daarbij soms wel eens wat gemakkelijk nam, mag niet verhelen dat Johan Dijkstra in zijn beste werken een hoogst oorspronkelijke en overtuigende verbeelding van het Groninger landschap heeft gegeven, die bij velen een onuitwisbare indruk achterlaat.’

Misdaadroman Zwaneveld-tragedie

Johan van Wijk voelt zich vereerd met het verzoek een roman te schrijven over alle gebeurtenissen

Johan van Wijk schrijft weer roman

De mysterieuze 'Zwaneveld-tragedie' in romanvorm, dat is het verzoek dat de Marumer schrijver Johan van Wijk ontving. Een verzoek waar hij graag gevolg aan geeft

MARUM

Auteur Johan van Wijk, schrijver van succesromans als "De Opdracht", 'De Vlucht' en 'De Winstjager', voelt zich gevleid door het verzoek om een roman over de mysterieuze Zwaneveld-tragedie te schrijven. "Het is niet te geloven wat het horeca-echtpaar Zwaneveld is overkomen. Van de talloze feiten noem ik er een paar. In de eerste plaats de onbetrouwbare rol van de Groninger belastingdienst, die het echtpaar willens en wetens in de afgrond heeft geduwd. Er wordt nu onderzocht welke rol het Casino Groningen (overheidsbedrijf) daarbij gespeeld heeft omdat Zwaneveld jaloezie opwekte door zijn enorme financiële succes met zijn ca. 120 kansspelautomaten in zijn diverse etablissementen in Hooge-

zand en Groningen, wat het Casino, de overheid dus, schade opleverde. Door de belastingdienst werd met een groot aantal ambtenaren onrechtmatig een inval gedaan, waar alle bezittingen in beslag werden genomen. Prompt daarop kreeg Zwaneveld een aanslagbiljet met een gefingeerd bedrag van 21 miljoen gulden, wat na tien dagen verhoogd werd tot 42 miljoen gulden. Binnen 5 dagen te voldoen. Een paar door Zwaneveld in dienst genomen Turkse jongens bleken achteraf leden van een maffiabende te zijn die de boekhouder onder druk zetten om Zwaneveld te kunnen bezwendelen. De boekhouder uit Roden betaalde maandelijks contant de omzetbelasting bij de fiscus. Een deel daarvan liet hij echter in zijn eigen zak ver-

dwijnen. Toen hij ter verantwoording werd geroepen pleegde hij zelfmoord. Van de aangelegde schilderijencollectie, zo'n 550 stuks, bleken een aantal vals. Van de aangeschafte Oldtimer-auto's bleek met de kentekens te zijn geknoeid. Uit hun kostbare antiekverzameling verdwenen 'zomaar' kostbare stukken.

Lenen

Zwaneveld leende geld aan mensen die hij als vrienden beschouwde. Hij had een groot vertrouwen in de goedheid van mensen, vooral in die van zijn 'inner circle'. Aan een 'vriend' leende hij 1,7 miljoen gulden zonder dit correct te laten beschrijven, de 'vriend' wist later nergens van. Er zijn nog talloze feiten méér te noemen'. 'De zeven dagen per week

dag en nacht zwoegende Desi en Corrie Zwaneveld waren niet alleen bankroet, maar Desi werd zieker en zieker. Hij leed al aan een ernstige vorm van suikerziekte, maar de laffe bedriegerij van 'vrienden' en vooral de 'overheid', maakte een wrak van hem. Geld voor goede advocaten was er niet, dat had diezelfde overheid hem al ontstolen. Desi Zwaneveld stierf ontluissterd, zijn vrouw achterlatend met grote schulden." Inmiddels zijn er diverse experts en oud-inspecteurs van politie bezig gegaan om verdwenen geld en goederen op te sporen. Sommige goederen zijn al teruggevonden, maar het is een kunst om deze ook terug te krijgen. Het absoluut opzienbarende boek zal, ruim geschat, begin volgend jaar worden gepresenteerd.

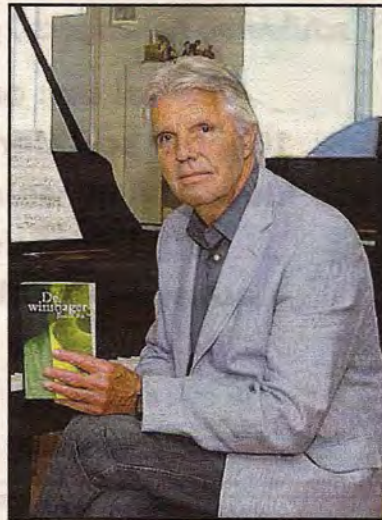
De mysterieuze 'Zwaneveld-tragedie' in romanvorm

MARUM - Ruim tien jaar geleden was het 'hot-media-news'. Het horeca-echtpaar Zwaneveld (Desi en Corrie) uit Hoogezand, dat met 'zeven dagen per week dag en nacht werken' op totaal legale wijze miljonair geworden was, werd plotseling en zonder gedegen basis overvallen door de belastingdienst uit Groningen (dus niet de FIOD) die zonder officiële toestemming met een groot aantal ambtenaren al hun bezittingen in beslag nam. Illegaal dus. Prompt daarop verscheen ook nog een aanslagbiljet met een gefingeerd bedrag van 21 miljoen gulden welke binnen tien dagen betaald moest worden! Deze aanslag werd na die tien dagen met 100% verhoogd en werd dus maar liefst 42 miljoen gulden, en wel binnen '5 dagen te voldoen'. Auteur Johan van Wijk, schrijver van succesromans als 'De Opdracht', 'De Vlucht' en 'De Winstjager', voelt zich geveleid door het verzoek om een roman over de mysterieuze 'Zwaneveld-tragedie' te schrijven.

"Het is niet te geloven wat het horeca-echtpaar Zwaneveld is overkomen. Ik noem een paar feiten. In de eerste plaats de onbetrouwbare Groninger belastingdienst die het echtpaar Zwaneveld willens en wetens over de afgrond heeft geduwd. Men is nu bezig welke rol het Casino in Groningen daarbij gespeeld heeft omdat Desi Zwaneveld veel jaloezie opwekte met zijn enorme financiële succes met zo'n 120 kansspelautomaten in zijn diverse etablissementen in Hoogezand en Groningen, wat het Casino (overheidsbedrijf) schade opleverde. Verder had Desi een paar Turkse jongens in dienst genomen. Achteraf bleken de knapen leden van een maffiabende te zijn die de boekhouder onder druk hadden gezet om Zwaneveld te kunnen bezwendelen. Dan betaalde de boekhouder uit Roden maandelijks de omzetbelasting contant bij de fiscus, echter het meeste scheen in zijn eigen zak te verdwijnen. Toen hij verantwoording af moest leggen pleegde de man zelfmoord. Vervolgens Desi en Corrie een schilderijencollectie aangelegd van zo'n 550 stuks waar een aantal vervalsingen tussen zaten. Ze hadden een serie Oldtimers aangeschaft maar achteraf bleek er met de kentekens geknoeid te zijn. Uit hun kost-

bare antiekverzameling bleken plotseling kostbare stukken te zijn verdwenen. Ze bezochten graag groeiende aantal vrienden en kennissen, die ze ook graag hielpen als er eentje in geldnood zat. "t Komt wel goed, jong", zei Desi dan die als kind al een groot vertrouwen in de goedheid van mensen had, vooral van in die van zijn 'inner circle'. Hij wilde geen problemen, hij wilde op een prettige manier zakendoen. De kennissen waar geld aan geleend was (aan één zelfs 1,7 miljoen gulden!) wisten plotseling van niets meer en ontken- den de leningen die niet door Desi correct op papier waren gezet. Het werd de altijd goed willende Desi Zwaneveld teveel. Samen met zijn vrouw had hij 50 jaar lang altijd maar gezwoegd en nóóit een vrije dag gehad. Hij leed al aan een ernstige vorm van suikerziekte, maar vooral de laffe bedriegerij door mensen die hij als vrienden beschouwde en volkomen had vertrouwd, maakten een wrak van hem. Geld voor goede advocaten om de overheid te dwingen dit recht te zetten was er niet meer, dat had diezelfde overheid hem al ontstolen.

Toen Desi kort daarop stierf, moest hij Corrie achterlaten met grote schulden welke ontstaan waren tengevolge van de lafheid van zogenaamde vrienden en een falende overheid." "En eigenlijk," eindigt

Van Wijk, "is dit nog maar een fractie van wat de familie is overkomen. Er kan inderdaad een uiterst lijvig en spannend boek van worden geschreven, zeker ook na de onderzoeken die nu plaats vinden en waarvan de bevindingen je de mond open laten vallen van verbazing, dat zoiets in Nederland mogelijk is. Ik overweeg sterk om de opdracht aan te nemen." Inmiddels zijn er diverse experts en oud-inspecteurs van politie bezig om voor de familie Zwaneveld zowel feiten als verdwenen geld en goederen op te sporen. Sommige goederen zijn al teruggevonden, maar het is een kunst om deze ook terug te krijgen. Het opzienbarende boek zal, na ruime schatting, begin volgend jaar worden gepresenteerd.

Curriculum Vitae Johan Meijering

- Geboortedatum: 19 maart 1947
- Geboorteplaats: Kampen
- Burgerlijke staat: Ongehuwd (gehuwd geweest)
- Woonplaats: Groningen
- Kinderen: Margarethe, William, Alexander
- Kleinkind: Christiaan-Carlos

Gewoond in de volgende plaatsen:

Kampen, Zwolle, Rotterdam, Lochem, Vroomshoop (O), Den Ham (O), Hengelo, Leeuwarden (vanaf 1962), Groningen (vanaf 1990).

Studeerde na afstuderen aan de Sociale Academie Twente te Hengelo- sociale wetenschappen aan de Rijksuniversiteit van Groningen. In 1980 afgestudeerd, specialisatie organisatieontwikkeling. Begon zijn (ambtelijke) carrière als (hoofd)agent van gemeentepolitie. Werkte nadien als maatschappelijk werker en sociale wetenschapper voor verschillende gemeentelijke overheden. Gaf als de coördinator van het InSa-project - opdrachtgever provincie Friesland - leiding aan een onderzoeksteam.

Rode draad in zijn leven: organiseren, (ver)bouwen en wonen, kunst, dans en theater.

Nam van jongs af aan vele initiatieven op cultureel gebied en op het terrein van woon- en leefmilieu.

Gaf vanaf 2003 met zijn (dans)partner Carla Durville dans- en theatervoorstellingen (benefiet) en workshops in binnen- en buitenland, regelmatig in samenwerking met de door hem opgerichte groep Nostalgia (muziek, zang en dans).

Samenvatting belangrijkste activiteiten op cultureel gebied en op het terrein van woon- en leefmilieu.

- 1964 Oprichter en voorzitter (1964 t/m 1967) dans- en instuifvereniging K 64 (Kuifje '64) in Leeuwarden.
- 27-04-1966 Initiatiefnemer, organisator en presentator benefiet song- en muziekfestival in Leeuwarden.
- 1971 Bestuurslid (1971 en 1972) van de Vereniging voor Handenarbeid, afdeling Friesland/Leeuwarden.
- 1972 Mede-initiatiefnemer en -oprichter, bestuurslid (1972 en 1973) van de IPA (International Police Association), afdeling Friesland.
- 1986 Initiatiefnemer en oprichter van de O.S.A. (Onafhankelijke Secretarie Ambtenaren) van de gemeentesecretarie van de gemeente Leeuwarden.
- 1990 Initiatiefnemer om het woon- en leefmilieu in Groningen (Hoogkerk) te verbeteren. Actievoerder om gezichtsbepalende (beeldende) kunstwerken in openbare ruimten te realiseren. Tevens initiatiefnemer om de geluidswal langs de A-7 in Groningen (Hoogkerk) te verlengen.
- 1991 Initiatiefnemer en mede-eigenaar van 'Kijkbungalow Minerva' (1991 t/m 1994) te Groningen (Hoogkerk), een gratis onafhankelijk advies-, informatie- en ideeën centrum, tevens expositieruimte. Organisator 37 tentoonstellingen. Bezoekers in vier jaar: ruim 13.000 uit binnen- en buitenland.
- 1993 Initiatiefnemer en medeorganisator kunstmanifestatie in Groningen (Hoogkerk) ter gelegenheid van de viering van het 75-jarig bestaan van de kunstkring de 'Groninger Ploeg'. Eendagstentoonstelling met 75 Ploegschilderijen in 30 woonhuizen in de Jan van der Zeestraat. Bezoekers: ca. 2000.
- 1993 Mede-initiatiefnemer en organisator van de kunstwinkel van beeldende kunstenaars aan de Grote Markt no. 43 te Groningen.
- 27-04-1994 Oprichter en voorzitter (1994 en 1995) van de stichting (kunsthuis) 'De Permanente' te Groningen.

- 1998 t/m 2001 Organisator tientallen tentoonstellingen in onder meer verpleeghuis Innersdijk te Groningen en het Streekmuseum 'De Oude Wolden' te Bellingwolde.
- 1999 Initiatiefnemer en medeoprichter van de stichting 'La Pasión' centrum voor Argentijnse Tango en multiculturele activiteiten te Groningen (bestuurslid van 1999 t/m 2001).
N.B. De gevel van La Pasión werd in 2001 genomineerd voor de verkiezing van het mooiste bouwwerk van de gemeente Groningen en werd winnaar van de publieksprijs.
- 1999 Initiatiefnemer en medeoprichter van de stichting 'Do' uitwisseling van Japanse kunst en cultuur en voorts al hetgeen met één en ander direct of indirect verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.
- 2000 Initiatiefnemer en oprichter van 'Los Lunaticos', een klein (theater) gezelschap: twee Argentijnse Tango dansers en een gitarist).
- 07-11-2001 Initiatiefnemer, coördinator en deelnemer dansoptreden Argentijnse Tango met zes dansparen prins Willem-Alexander en prinses Máxima bij hun bezoek aan Groningen.
- 2001 Initiatiefnemer en mede-sponsor (50%) van de stad-safari in Groningen, een culturele manifestatie met Willem de Ridder.
- 2004 Initiatiefnemer en oprichter muziek- en dansgezelschap Nostalgia (4 personen: twee dansers Argentijnse Tango, violist en sopraan).
Optreden in onder meer Egypte (uitzending Egyptische TV - Channel 5).
- 2004 t/m 2006 Stelde zijn geheel verbouwde woonhuis 'La Nueva Pasión' (nieuwe passie) incidenteel (gratis) beschikbaar voor kleinschalige culturele activiteiten.
Het pand werd ingewijd door kleinzoon Christiaan-Carlos.
In de hal van het pand is een gedenksteen ingemetseld met de tekst:
La Nueva Pasión
inaugurado por
Christiaan-Carlos Meijering
14 Mayo 2004

- 20 t/m 27 08-2006 Het Groningse dansgezelschap Galili Dance gaf van 20 t/m 27 augustus 2006 tijdens het jaarlijkse festival Noorderzon een aantal solodansvoorstellingen in 'La Nueva Pasión'. Dat gebeurde in het kader van het project Your Place/My Place, waarbij vijf woonhuizen in de stad dienden als decor voor vijf verschillende solovoortellingen door vijf verschillende Galili dansers, gemaakt door vijf internationale gastchoreografen.
- 04-10-2006 Initiatiefnemer om het vervalsen van kunst en de handel in valse kunst, in het bijzonder van de kunstkring de 'Groninger Ploeg' aan banden te leggen.
De initiatiefgroep 'Ploegaffaire' onderzoekt diverse mogelijkheden op dit terrein.
Publiceerde 'Mijn pleidooi inzake de Altink-affaire'.
- 2007 Uitbreiding muziek- en dansgezelschap Nostalgia (7 personen: tenor, sopraan, concertpianiste, twee violisten, popartiest, twee dansers Argentijnse Tango).
- 2007 Mede-initiatiefnemer Stichtingen Oprechte Kunsten Stichting Echt/Vals i.o.
- 02-01-2007 Oproep en voorstellen aan het bestuur van de provincie Groningen: In het kader van te nemen milieumaatregelen:
- het invoeren van een eenmalige vuurwerkvrije jaarwisseling
 - het structureel invoeren van autoloze zondagen
- 18-01-2007 Voordracht op het symposium 'Echt/Vals', Waterkantzaal PTA in Amsterdam.
Overige sprekers: Geert Jan Jansen, Jan Pieter Glerum, Roland Jansen, Aad du Croix Timmermans.
- 13-06-2007 Publicatie 'Woensdag de Dertiende' Een persoonlijke reactie tegen onrecht, list en bedrog, machtsmisbruik, intimidatie en bureaucratie!
Overhandiging 1e exemplaar aan de voorzitter adviescommissie 'Omgeving en Milieu' provincie Groningen.
- 05-07-2007 Publicatie 'Nachtmerrie van een kunstliefhebber'
Altink-affaire I en II in 'vogelvlucht'
Overhandiging 1e exemplaar aan Hans Alders, Commissaris van de Koningin van de provincie Groningen.

- 16-07 t/m 08-08-2007 Initiatiefnemer/leider China zomer-tournee dans- en muziekgezelschap Nostalgia.
Diverse optredens in staatstheaters in Lanzhou, hoofdstad provincie Gansu in Centraal China. Uitzending voor Chinese TV.
- 23-11-2007 Publicatie 'Nostalgia China-tournee Zomer 2007'. Overhandiging 1e exemplaar aan Max van de Berg, Commissaris van de Koningin in de provincie Groningen.
- 06-08-2008 Initiatiefnemer, medeoprichter en secretaris stichting 'Staakt Het Vuren'
Doel: Een bijdrage leveren aan het vervangen van het afsteken van consumentenvuurwerk door milieuvriendelijk, veilig, professioneel vuurwerk en lasershows.
- 08-12-2008 Nieuwspoort in Den Haag.
Publicatie boeken:
 - 'Vuurwerk. Dagboek van een ruststoker.'
ISBN: 978 90 8954 0690
 - 'Vuurwerk. Feiten liegen niet.'
ISBN: 978 90 8954 0775
- 11-08-2009 Initiatiefnemer en interviews documentaire 'Arie Zuidersma. Als je schildert vergeet je alles'.
Documentaire ter gelegenheid van de viering van zijn 87e verjaardag op 6 januari.
Eerste opname en interview gestart op 11 augustus 2009.
- 27-10-2011 Initiatiefnemer en met Carla Durville en samensteller boek 'Dromen en geheimen. De andere wereld van Arie Zuidersma'
 - 'Dromen en geheimen. De andere wereld van Arie Zuidersma'
ISBN: 978 90 8954 3349 (hard cover)
 - ISBN: 978 90 8954 3370 (soft cover)
Presentatie in de raadszaal in Vries (Dr) van de gemeente Tynaarlo.
- 13-11-2011 Opening expositie (12 november 2011 t/m 8 januari 2012) van het werk van het langst levende lid van de oude garde van de Groninger Ploeg (ca. 10 jaar voorzitter), Arie Zuidersma (1925) en Aukje Niemeijer in galerie Ruigewaert in Niezijl (Gr.).

- 13-11-2011 Première van de documentaire ‘Arie Zuidersma. Als je schildert vergeet je alles’ ter gelegenheid van de viering van zijn 87e verjaardag op 6 januari 2012.
Eerste opnamen en interviews gestart op dinsdag 11 augustus 2009.
Interviews Johan Meijering.
- 07-09-2015 Alternatief plan ‘Nieuw Groninger Forum’ ingediend bij het College van burgemeester en wethouders van de gemeente Groningen voor de locatie van het Groninger Forum;
Voorstel om een raadgevend referendum te organiseren.
- 18, 19-09-2015 Bedenker en initiatiefnemer van het eerste ‘Tango Festival La Pasion Groningen. Op 18, 19 en 20 september 2015.
Een jaarlijks terugkerend festival in het derde weekend van de maand september.
- 19-09-2015 Initiatiefnemer en organisator ‘Reunie La Pasion’ in de ‘Vrijdag Concertzaal’ in Groningen
Presentatie boeken:
• ‘La Pasion. Salon de Tango y Cultura. Een bron van inspiratie’
ISBN: 978 90 8954 7927
• ‘Argentijnse tango. Van Groningen tot Maastricht’.
ISBN: 978 90 8954 7927
Filmische terugblik: ‘La Pasion. Salon de Tango y Cultura’.
- 09-2016 Overhandiging eerste exemplaar boek ‘Groninger Forum. Een bodemloze put’ aan F.J. Paas, Commissaris van de Koning in de provincie Groningen.
• ‘Groninger Forum. Een bodemloze put’
ISBN: 978 90 8954 8863
- 17-09-2016 Initiatiefnemer en organisator ‘Reunie Kijkbungalow Minerva’ in de ‘Vrijdag Concertzaal’ in Groningen.
Presentatie boek:
• ‘Kijkbungalow Minerva’
ISBN: 978 90 8954 8870
Filmische terugblik: ‘Kijkbungalow Minerva’

Verschenen boeken

Vuurwerk <i>Dagboek van een ruststoker</i> Johan Meijering	2008	ISBN: 978 90 8954 0690
Explosief vuurwerk <i>Feiten liegen niet</i> Johan Meijering	2008	ISBN: 978 90 8954 0775
Dromen en geheimen <i>De andere wereld van Arie Zuidersma</i> Samenstelling Johan Meijering en Carla Durville	2011	ISBN: 978 90 8954 3349
La Pasión <i>Salon de Tango y Cultura</i> Johan Meijering	2015	ISBN: 978 90 8954 7927
Argentijnse Tango <i>Van Groningen tot Maastricht</i> Johan Meijering	2015	ISBN: 978 90 8954 7903
Groninger Forum <i>Een bodemloze put</i> Johan Meijering	2016	ISBN: 978 90 8954 8663
Kijkbungalow Minerva <i>Een inspirerende kijk op wonen en kunst</i> Johan Meijering	2016	ISBN: 978 90 8954 8870
Consumentenvuurwerk <i>Van volksvermaak tot overheidsverbod</i>	2020	ISBN: 978 94 6365 3015
Uitgesproken (bundel) Johan Meijering	2021	ISBN: 978 94 6365 408 1
In bewerking		
Grenzeloze passie - Autobiografie	2022	
Kuifje '64	2023	
Argentijnse tango. Van Groningen tot China	2024	

